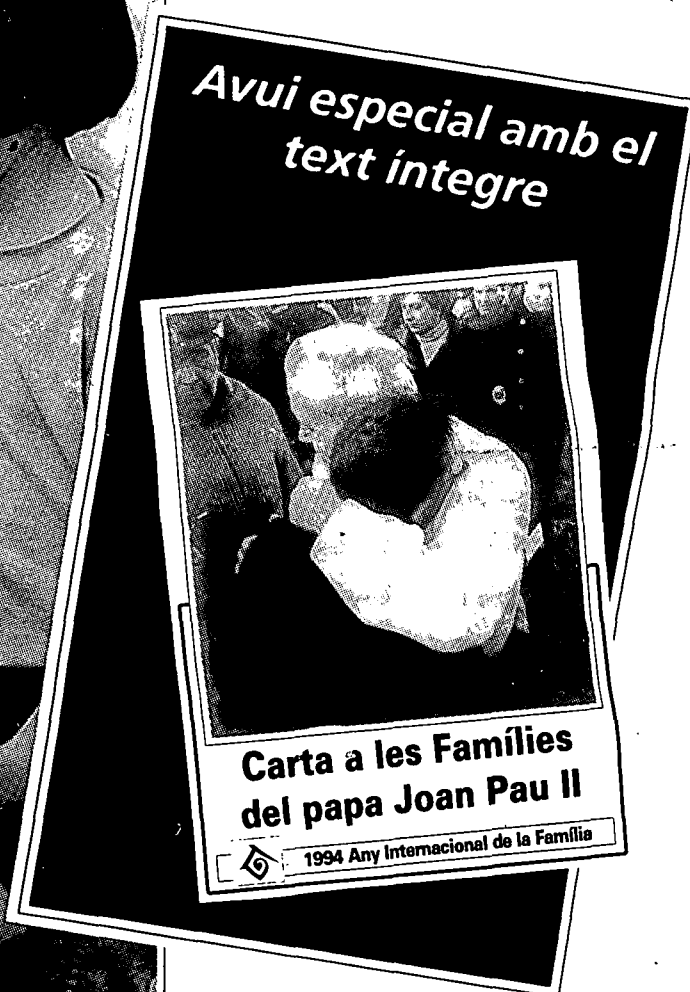
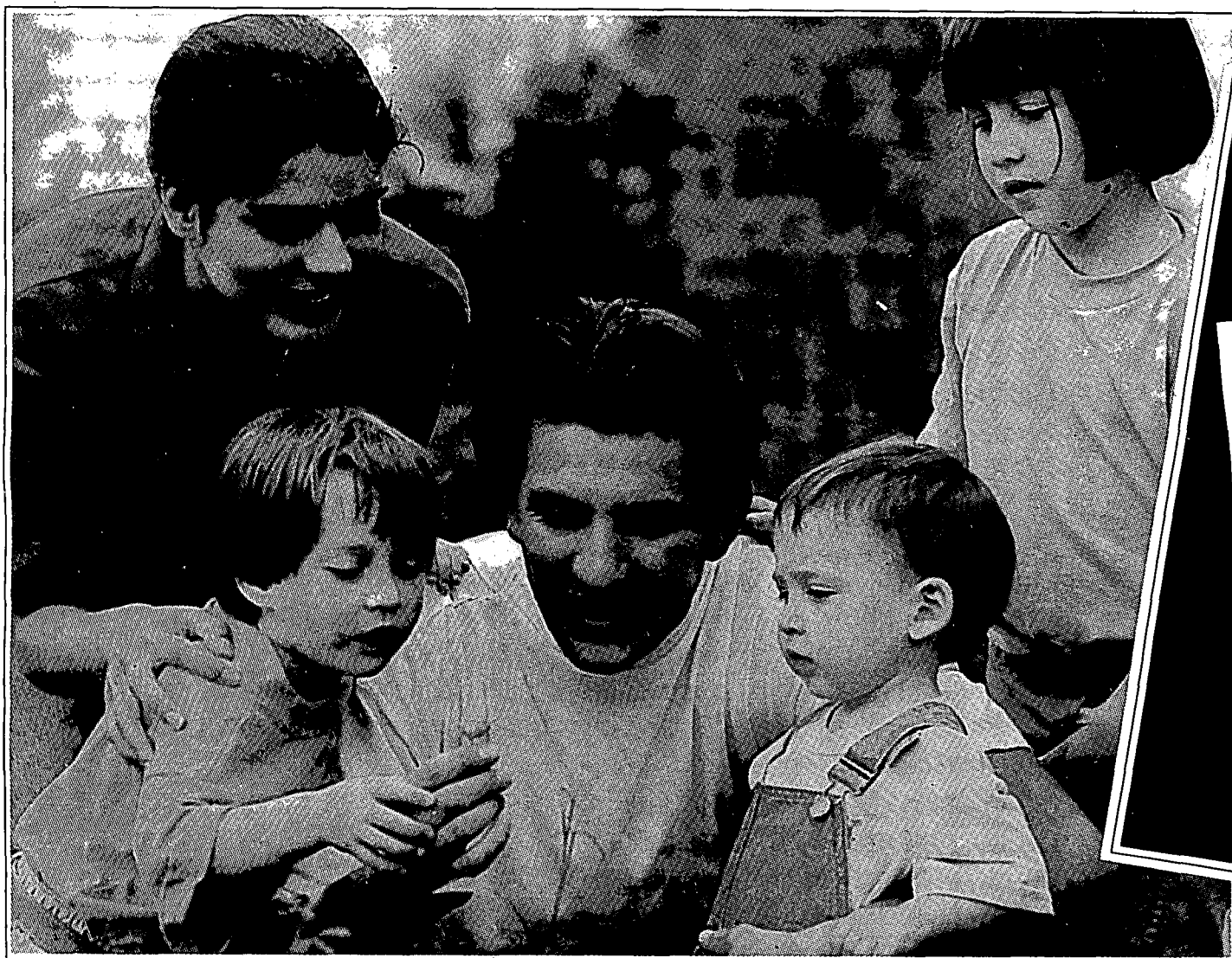

Joan Pau II escriu una carta a les famílies

La família és l'expressió i la font de la civilització de l'amor

El Sant Pare, amb un to confidencial, per primera vegada s'adreça directament a les famílies. Ho fa com un pastor que s'acosta, en visita pastoral, a les famílies i s'atura a pregar amb elles, a recitar el pàtern i a explicar-los els punts principals de la fe i els valors

principals de la vida cristiana. «He mirat de mostrar en aquestes pàgines com la família es troba en el centre de la gran lluita entre el bé i el mal, entre la vida i la mort, entre l'amor i tot allò que s'oposa a l'amor. A la família li es confiada la comesa de lluitar abans que res per

alliberar les forces del bé, la font de les quals es troba en Crist Redemptor de l'home», escriu Joan Pau II a la fi de la seva carta confidencial. Cal que totes les famílies —cristianes o no— coneguin aquest text i reflexionin a fons sobre cadascun dels punts que hi són presentats.

El patriarca llatí de Jerusalem s'adreça als palestins i als hebreus

Una carta pastoral de Mons. Michel Sabbah

**que ajuda a comprendre la Bíblia
a dos pobles avui encara enfrontats**

Un reportatge d'Alfio Filippi a pàgines centrals

Joves palestins cristians del camp de Dheisheh, en els territoris ocupats

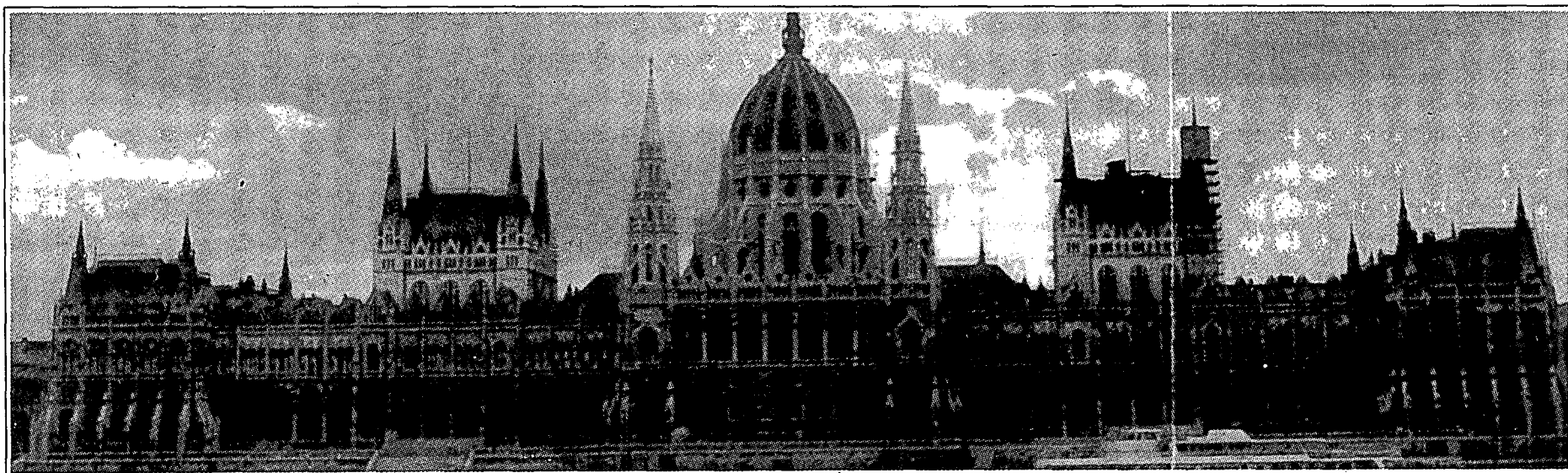
«TRIANGLE IMPERIAL»

Viatge als països de Centreeuropa: clau de volta recuperada del vell continent

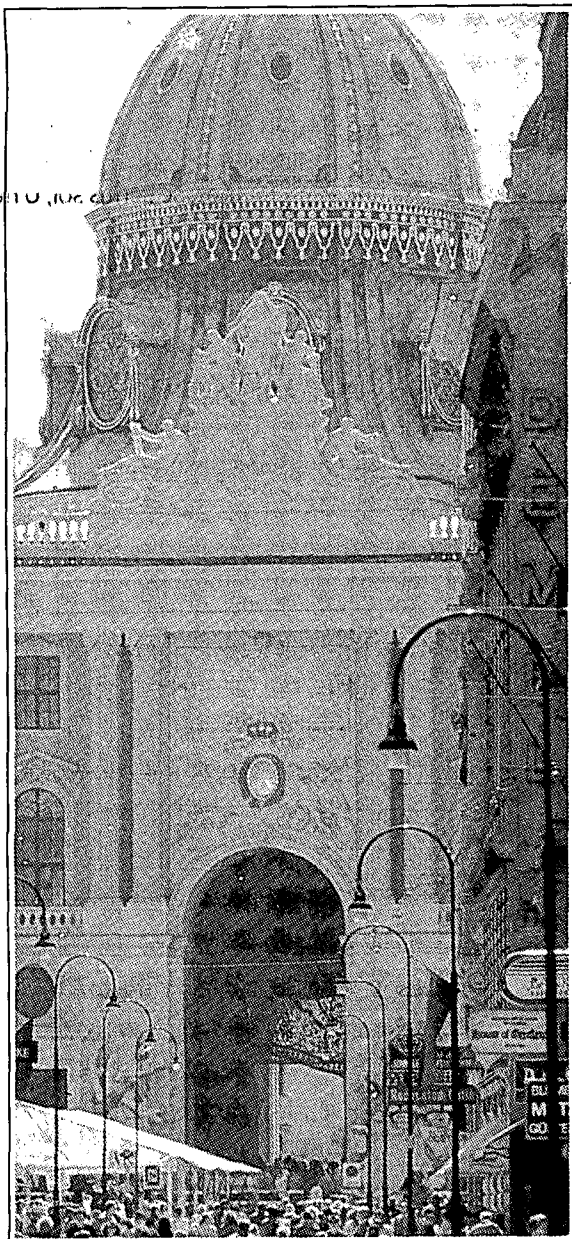
VIENA / PRAGA / BUDAPEST

passant per Bratislava

De l'11 al 22 d'abril de 1994

El Parlament hongarès, a Pest

Palau vienès de Hofburg (palau d'hivern)

■ VIENA:

ciutat que combina,
de sempre,
ingredients ben
diversos
riu Danubi / pont
Imperial / sant
Wolfgang /
pastisseries

■ PRAGA:

monuments i
creativitat, «ciutat
de les cent torres»
riu Moldava / pont
de Carles / sant
Venceslau /
cerveseries

■ BUDAPEST:

antic enclavament
romà, esdevingut
síntesi de pobles
*riu Danubi / pont de
les Cadenes / sant
Esteve / balnearis*

**Plaça de Praga
amb la
catedral de Tyn**

Podeu demanar-ne informació per telèfon, per correu o bé personalment a l'**associació**
AMICS DE CATALUNYA CRISTIANA:

Pelegrinatges i viatges: Plaça Urquinaona, 11 3r. 3a. A. 08010 Barcelona - Telèfon: **301 37 18**

Cristians constructius

La força constructiva li ve al cristià de la força constructiva de Jesucrist. El nom de Jesús («Déu salva») «expressa, —explica el Catecisme de l'Església Catòlica (430)—, alhora la seva identitat i la seva missió». D'aquí que la identitat i la missió del cristià s'inscrigui en aquesta línia de salvació. Estem cridats a ser homes i dones que anunciem i comuniquem la salvació. Portant a les últimes conseqüències la seva missió salvadora, «Jesús va escandalitzar, —diu també el Catecisme (589)—, perquè va identificar la seva conducta misericordiosa envers els pecadors amb l'actitud de Déu mateix amb ells. Fins va arribar a fer entendre que, compartint la taula amb els

pecadors, els admetrà al banquet messiànic». Tant de bo fos aquest l'únic escàndol dels cristians: extreure la seva voluntat de salvació amb una actitud sempre constructiva.

Dissortadament són molts els factors destructius de la persona que operen a la nostra societat. Resulten especialment espectaculars en la joventut, però penetren en tot el teixit humà i es fan sentir, sobretot, a la família. És una penetració progressiva, amb suport cultural. Moltes persones que no admeten en la seva vida real comportaments tancats a la transcendència, o violents, o de corrupció econòmica, o d'infidelitat conjugal... per fer esment d'alguns punts significatius, s'agraden, tanmateix, de veure'ls plasmats i legitimats en el cinema, o la televisió, o la literatura. Hi ha una colonització de la ment que va minant la capacitat de resistència i que va posant perillosament la vida privada dels qui es mantenen fermes en les seves conviccions ètiques cristianes al marge i en contradicció respecte dels models que dominen l'ambient. Aquells factors destructius, a més, creen infelicitat. Una infelicitat de vegades velada per l'eufòria del plaer o de l'èxit immediat, però altres vegades, sobretot quan s'arriba al capdavant del procés, sentida dolorosament.

¿Com portar la salvació de Jesús a totes aquestes situacions? El més important, per començar, és adonar-se que aquest és el problema. És fàcil caure en el parany de pensar que si els cristians no aconseguim de ser més eficaços com a portadors de salvació és per culpa dels germans que tenen una sensibilitat eclesial diferent de la meua... o de la jerarquia... o d'unes disposicions doctrinals o disciplinars de l'Església. D'aquesta manera, la feblesa col·lectiva és dissimulada responsabilitzant-ne els altres... Ens caldria aprofundir més en l'essencial de la nostra identitat i de la nostra missió i fer-les perceptibles per damunt de diferències menors.

L'esperit constructiu del cristià dona també un matís peculiar a l'exercici de la crítica. La correcció fraterna és prioritària, d'acord amb l'Evangeli. I el treball pacient per la comunió està en relació directa amb l'evangelització. Qui aspira, per damunt de tot, a salvar no pot acomodar-se a la pràctica del món de fer prevaler les seves opinions a través de la pressió pública que té el risc, a més, de crear una imatge de l'Església centrada en qüestions menors.

El temps de Quaresma, amb un major centrament en la Paraula de Déu i la pregària, potencia la identitat i la missió salvadora dels cristians.

TRIBUNA

Fa anys vaig llegir un llibre que havien regalat a la meua mare sobre la vida de la Mare Teresa de Calcuta, titulat *Mi vida por los pobres* ja que ella sentia una gran admiració per la tasca d'aquesta i jo també sentia una gran curiositat per la fe i el treball d'aquesta dona que ha donat un enorme testimoni sobre el concepte de lliurament i ajuda als altres. Doncs bé, hauré de dir que amb aquell llibre quelcom especial vaig sentir dins meu, però vaig mirar d'arraconar-lo perquè no m'influís massa. Però aquests darrers dies he tornat a pensar-hi molt ja que un germà meu i la seva dona han anat a Calcuta i han pogut parlar amb ella, i han intentat canalitzar tota aquesta experiència cap a nosaltres. Potser pot semblar que vull parlar d'ella; però penso que som en temps de Quaresma, temps que per a nosaltres, cristians, significa canvi, renovació de la persona, plantejament de la nostra fe, de la nostra missió, de la vida i obra de Jesús, etc. Per tot això cal que meditem quin és el nostre lloc en aquesta vida, que sapiguem escoltar el que ens demana Déu que fem, i si aconseguim saber quina és la nostra opció de vida cal que la portem a terme de la millor manera possible i, sobretot, essent conscients que Déu ens deixa lliures perquè siguem nosaltres mateixos els qui escollim aquesta opció, perquè sovint les coses més senzilles són les més difícils d'assolir.

Bé, aprofitant l'avinentsa que he iniciat aquest escrit parlant de la Mare Teresa de Calcuta, voldria parlar-vos d'una altra dona que no va ser religiosa, ni va fundar cap orde religiós. Sinó d'una dona que també va donar un gran testimoni de lliurament i ajuda, de coratge i valentia, i, sobretot, va demostrar un gran amor envers els altres. Aquesta dona, que tenia

Ruth Joseph Munné té 22 anys i és estudiant de Filologia Catalana a la UAB. El seu pare és metge. Pertany a una gran família ja que ella és la petita de deu germans. Ara fa vuit mesos que va morir la seva mare, de càncer. Pertany a la comunitat de St. Pere Claver, del Clot on forma part d'un grup d'iniciació de vida cristiana (I.V.X.). Sovint col·labora a Catalunya Cristiana.

Vides exemplars

■ Ruth Joseph Munné

un defecte físic (poliomièlitis) adquirit en la seva infantesa, va trobar el seu lloc al costat d'un home. Tots dos van aconseguir el seu gran somni: poder ser els dotze apòstols, junt amb els deu fills que van posar al món, els quals reberen una educació molt especial, ja que al seu costat van aprendre els grans valors que per a ells havia de tenir una persona: solidaritat, senzillesa, humilitat, sacrifici i, sobretot, amor, molt amor envers els altres. A més dels deu fills, van atendre les seves mares i germans amb tot l'amor que els brollava de dins per ajudar tot aquell que tingués problemes, se sentís sol, o necessités una mica de companyia. Amb tot això van veure créixer els seus fills i com aquests orientaven les seves pròpies vides seguint l'exemple dels seus pares. Finalment visqueren en pau i repòs l'arribada de la vellesa, ja que la vida fins aleshores no els havia estat fàcil. Malgrat tot, ella, greument malalta de càncer, va anar apagant-se a poc a poc esperant l'hora de la mor, pas que tothom tem, però que puc assegurar que va viure plena de goig i alegria, i, sobretot, amb molta pau interior gràcies a la seva fe que va ajudar-la a mantenir l'enteresa fins a l'últim moment. Estic convençuda que sentia una gran plenitud, ja que si mirava enrere veia una vida d'esforç i treball pels altres i si mirava endavant veia el moment de trobar-se amb Déu que sempre va ser la seva gran força i el seu gran amic.

La comparació que he fet sobre aquestes dues dones ha estat per demostrar que el més important no és la quantitat sinó la qualitat dels fets i penso que al llarg de la seva vida aquestes dues dones ho han demostrat.

Una és la Mare Teresa de Calcuta; l'altra la meua mare.

Director: Manuel Valls i Serra
Director adjunt: Jaume Planas i Pahissa

Coordinació: Josefina Picas i Pauné

Redacció i col·laboradors: Joan Carrera Planas; Núria Albert; Montserrat Albert; Josep M. Aragonès; Jordi Bassas; Pilarín Bayés; Pietat Campmajó; Oriol Camps; Pere Camps; Salvador Cardús; Miquel Àngel Codina; Rosa Collé; Guillem Farré; Francesc Gamissans; Núria Giral; Joan Guiteras; Jordi Jorba; Pau López; Enric Graupera; Jaume Mora; Antoni Munné; Francesc Nicolau; Núria Oriol; Albert Pera; Tomàs Puntí; Joan Salvador; Pere Tena; David Vidal; Pere Vives; Miquel Estradé; Francesc d'A. Picas; Pere Saumell.

Corresponsals: Leonard Santacana, CERVERA; Carme Frigola, FIGUERES; M. Caballé, GIRONA; Josep Nadal, IGUALADA; Jaume Montaña, LLEIDA; Enric Badosa, ROSES; Antoni Mirabet, SEU D'URGELL; Lluís Badia, SOLSONA; Joan Boronat, TARRAGONA; Norbert Mirade, TORREDEMBARRA; Joaquim Blanch, TORTOSA; Enric Benavent, VILANOVA I LA

GELTRÚ; Antonio Gil, ANDALUSIA i SUD D'ESpanya; Glòria Carrizosa i Guillem Farré, BARCELONA; Maria del Pilar Brault, FRANÇA.

Disseny: Josep Samper i Alejo. **Compaginació:** Carlos Aguado.

Redacció, administració, publicitat i autoedició:

Edifici de la Parròquia de la Mare de Déu dels Àngels, c/ València, 244, 2.
Telèfons: 215 27 39 / 215 27 84. Fax 215 28 05 - 08007 BARCELONA.

Impressora: Publigraf, S. A. L. Passatge Valeri Serra, 30,
Tels. 454 16 30 / 17 77 BARCELONA. D.L. B.14.387/79

SUBSCRIPCIONS ANUALS

Catalunya, resta de l'Estat espanyol, Andorra, Gibraltar i Portugal 9.100 Ptes.
Resta d'Europa: 17.732 Ptes. □ Amèrica: 21.892 Ptes. □ Àfrica: 21.892 Ptes.
□ Àsia: 30.732 Ptes. i Oceania: 30.732 Ptes

Edita: Fundació Catalunya Cristiana, de l'Arquebisbat de Barcelona

Fundadors i membres honoraris del patronat:

Mn. Joan E. Jarque i Jutglar i Mn. Francesc Malgosa i Riera

President: L'Arquebisbe de Barcelona, Mons. Ricard Mª Carles i Gordó

President delegat: Mons. Joan Carrera Planas, bisbe auxiliar de Barcelona

Vice-president executiu: Ricard Foraster i Ruiz

Patrons: Josep-Rafael Carreras, Ramon Casals, Antoni Bascompte, Gaspar

Vilarrúbies, Pere Planellas, Pere Fàbregues, Marcel Coromines, mossèn Joan Pujol i mossèn Manuel Valls

Secretari: Jaume Planas

Gerent: Jaume Roig i Torrenigenerós

Difusió controlada per

MEMBRE DE LA UCIP

◆ Al Sr. Bassas i Ribalta

Sr. Director:

No és la primera vegada que el Sr. Bassas i Ribalta em sorprèn amb els seus escrits.

El goteig que es produeix a Catalunya Cristiana de comentaris, crispacions, criteris i històries esbiaixades referent a la revolució del 1936, m'amoïna molt.

Fa poc, per exemple, hi llegia que, a meitat encara no de la guerra, hi va haver un «desplaç» en la persecució religiosa, gràcies al ministre Irujo. (Serà possible que es pugui dir això, tan tranquil·lament!).

Quan ja no quedin vius els testimonis dels fets, ¿la història es podrà llegir —amb l'etiqueta de veritable—, en textos de Benet, Raguer, Escofet, Manent i companyia?

Sr. Bassas: El seu article del 3-2-94, penso que no s'aguanta per enlloc. Vaig conèixer el Dr. Irujo. I si ell no era de la fusta dels sants! Déu sobre totes les passions i odís polítics.

J.V.R.
Barcelona

◆ La «creueta» i la COPE

Sr. Director:

¿Què és la Cope? ¿Qui és el responsable de la cadena Cope?

Si no hi ha ningú que mani, ja es comprèn que quatre xarlatans s'hagin amarrat al micro sense altre argument que vomitar la seva misèria intel·lectual i el seu ressentiment sobre Catalunya. Sigui quina sigui la causa, la qüestió és deixar-nos bruts, intentant de malmetre la nostra convivència amb els seus prejudicis, calúmnies i distorsions informatives; ombres fantas-

mals, en definitiva, que ells mateixos aixequen amb el vaivé nerviós de la seva «llanterna», projectada sobre el seu enyorat lerrouxisme ressentit i provocador.

Però si és que algú mana, si és veritat que la cadena COPE és de la «Conferència Episcopal Española», una de dues: o bé que com han hagut de fer altres mitjans, es treguin del damunt aquest piquet de provocadors de la convivència nacional, o bé que tots els catalans que potser encara fem una «creueta» quan presentem la declaració de renda, deixem córrer ja definitivament allò del «sostenimiento de la Iglesia Católica», si això ajuda a sostenir determinades «cadena»...

Almenys fins que nosaltres tinguem la nostra Conferència Episcopal que, fidel i compromesa amb el nostre país, ens deslliuri, entre altres coses, d'haver de mantenir determinats esbirros que mai, mai no voldran entendre la nostra normal realitat.

DOMÈNEC B. PUJOL
Sant Pere de Torelló (Osona)

◆ Tele catalana

Sr. Director:

Tècnicament, culturalment. Força bé i prou.

Escola de bons costums, formació del jovent, promoció del llenguatge nostre, massa mal vist per alguns. Res.

Lamentem aquest desaprofitement d'un medi tan interessant i actual.

A la vegada desitjariem que quan la premsa comenta la seva programació, tingués en compte aquesta faceta summament important per la millora del país que

volem fer gran.

Concretament, excés de grolleries, immoralitats, moltes vegades sense tenir en compte l'horari, coincident per exemple quan els petits fan els seus deures escolars.

GENÍS DE TERA TEIXIDOR
Badalona

◆ Puntualitzant sobre Màrius Torres

Sr. Director:

El passat 3 de febrer, vaig llegir a C.C. l'entrevista que havien fet a Montserrat Badia per parlar del poeta Màrius Torres.

Com que jo sóc parenta seva llunyana em permeto expressar la meua opinió, que difereix de la de Montserrat Badia. Primerament, jo considero impossible afirmar quins són els sentiments o conviccions de cap persona; per fer-ho seria necessari entrar en el seu interior i això, sols ho pot fer Déu.

En Màrius era una persona molt senzilla, sensible i amb una gran finor d'esperit. Jo crec que no es pot afirmar que en Màrius Torres no va morir com a cristià. La meua versió és que quan ell estava en les seves darreres hores de vida, uns amics seus, intel·lectuals, que el voltaven, van impedir que un sacerdot s'acostés a ell, cosa que en aquells moments transcendents és presumible que acceptés i potser fins i tot va agrair.

En Màrius Torres en cap dels seus poemes diu res en contra de Déu i bé, pot ser que Ell amb la seva misericòrdia hagués enviat a en Màrius un raig de llum que li fes veure l'autèntica Veritat i ell confiats'hagués

llançat als braços paternals del Pare.

Quan Déu ens cridi a nosaltres prop seu tal vegada hi trobem el bondados Màrius Torres.

MERCEDES, VDA. DE TORRENTS
Barcelona

◆ No discutir-nos per la llengua

Sr. Director:

La polèmica que, encara avui, hi ha respecte a la discriminació d'una de les dues llengües cooficials a Catalunya (per a una discriminació vers el català, i vers el castellà, per a d'altres) m'ha fet sentir vergonya. La nostra funció no consisteix a desqualificar-nos els uns als altres, ni tan sols coaccionar-nos a l'emprar d'una llengua o altra, amb la qual cosa, hem de ser capaços d'acceptar-nos per allò que som, no per allò que diem o tenim.

Així, doncs, quina importància té si ens diem —¿com et trobes? o ¿cómo te encuentras?— ¿Es això ofensiu? ¿Per què no ens podem dir —t'estimo!— o —¡te quiero!— si ho diem amb tot el cor, i obrint tota l'ànima a aquell o a aquella, que com a resposta ens ofereix un somriure? El fet, germans, és que jo em sento ciutadà del món, un ciutadà que s'oposa a tot tipus de frontera, i que, com a Església que sóc, lluito per la unitat de la humanitat, i per conrear en aquest món un amor il·limitat: l'únic camí per arribar a Jesús amb tota plenitud. Gràcies.

TOMÁS VALERO MARTÍNEZ
Mataró

RETALLS

La Croix (23-II-94)

La Carta a las Familias de Juan Pablo II

«De Joan Pau II en el text», aquesta és la primera evidència obrint la Carta a les Famílies que el Papa ha publicat recentment. El to i el fons són molt propis de Joan Pau II tal com en ell mateix les desenes de responsabilitat pastoral l'han fet. Se'l voldria més breu, més despulat, més lúpid en la seva expressió de pensament i comunicació. Però no canviarà pas: sobre un subjecte tan sensible com el de la família, «la primera escola de ser home», repetirà amb obstinació les seves convic-

cions més profundes, repetirà l'exigència sense transigir amb un esperit del temps que coneix molt bé.

Aquesta Carta a les Famílies és en certa manera l'aplicació de l'encíclica *L'esplendor de la veritat* i té una realitat humana fonamental. Tot és qüestió de veritat. Ara bé, la crisi de la nostra època és una «crisi de la veritat». Les paraules d'amor, de llibertat, de donació i també de persona són devaluades fins al punt de perdre tota consistència. L'Església es fa, doncs, el deure de reobrir la veritat. Ja que és en el Crist on es troba «la veritat integral» sobre l'home. Cap permissivitat no és possible quan és en joc l'essència del matrimoni i de la família.

Aquesta veritat és testimoniat

da des del començament, en la cita del capítol I del Gènesi. I Joan Pau II no cessa de repetir amb admiració el gest creador. És de Déu Pare «que tota paternitat al cel i sobre la terra, té el seu nom» (Ef. 3, 15). I aquesta veritat és acompanyada amb l'Encarnació del Fill de Déu que proclama a Canà el sentit diví del matrimoni. «La realitat natural del matrimoni esdevé, per voluntat de Crist, un veritable sacrament de la Nova Aliança». Es tracta aquí d'un «gran misteri» (Ef 5,32), del veritable sentit de l'amor i de la vida.

Tanmateix hom s'enganya prenent aquest text tan personal de Joan Pau II com una lliçó de moral o un curs de teologia. En relació a una mirada intransigent que cal mantenir davant de tot hom, el Papa invita sobretot a la pregària. La pregària de les famílies i la pregària per les famílies. Heus ací un «suport de família» que correm el risc d'oblidar.

■ Bruno Chenu

DIARIO DE MALLORCA (5-XII-93)

¿Són pecat les relacions prematrimonials?

Casar-se avui en dia representa tantes de coses, com tenir un

sou assegurat, una casa ben moblada, fer una festa a l'altura de les circumstàncies..., que moltes parelles d'enamorats retarden la data del seu casament. I mentre es posen a viure junts, o a tenir relacions sexuals amb una certa normalitat.

L'ambient social, que anys enrera els dificultava la convivència, ara a vegades fins i tot els la facilita. Vivim una moda de permissivitat i de banalització de les relacions sexuals. I moltes famílies, que no estan d'acord amb aquesta moda, no s'atreveixen a oposar-se a la manera d'actuar dels seus fills, i si s'hi oposen, sovint acaben per claudicar.

El resultat d'aquesta situació és que els mateixos cristians, fins i tot els més fidels, es veuen amb dificultats per admetre la doctrina de l'Església catòlica sobre la moral sexual. I és que per a la moral catòlica tradicional la relació sexual comporta una entrega tal a l'altra persona, que implica un amor de mútua correspondència, que ferma les dues vides per sempre, que compromet a guardar-se fidelitat, i que està obert a la fecunditat. L'amor del matrimoni cristià pren per model l'amor amb què Jesús estima l'Església, és a dir que va viure i es va desviure per ella. És sens dubte un ideal, tal vegada massa bell i elevat per poder-se dur a terme al cent per cent, però és tota la fe cristiana que és un ideal, i sovint

no podem arribar més enllà de mitjan camí. La qüestió és posar-se en camí, amb la voluntat de continuar-hi caminant.

Els cristians que ho som per convicció hauriem de tenir ben clar que no hem de supeditar la celebració dels sacraments als condicionaments socials o a les conveniències familiars i personals. Vull dir que si dos joves amb conviccions cristianes —o dues persones majors, que pel cas és igual— creuen que s'estimen suficientment com per poder mantenir relacions sexuals, estan ja en condicions per poder formalitzar la seva unió davant Déu i davant l'Església (llevat que hi hagués impediments legals, i això ja són figures d'altre sordre). I es pot celebrar el sacrament del matrimoni d'una manera senzilla, sense protocols ni grans despeses econòmiques, deixant per a més envant, després d'un temps, quan hauran resolt les qüestions econòmiques o protocolàries, la festa social.

I si els dos interessats, que tenen aquesta fe cristiana i pensen casar-se un dia per l'Església, no creuen estar encara a bastament compromesos l'un amb l'altre com per poder formalitzar la seva unió i ferar les seves vides, això significa que el seu amor no és encara prou madur, ni prou segur, com per poder tenir relacions sexuals.

■ Sebastià Salom Mas

ILLUMINARE RESIDENCIAL 3A. EDAT

- Habitacions dobles, individuals amb bany.
- Consultori mèdic.
- Cuina pròpia (adap. necessitats dietètiques).
- Capella. Missa dominical.
- Petita zona enjardinada.
- Ambient molt familiar

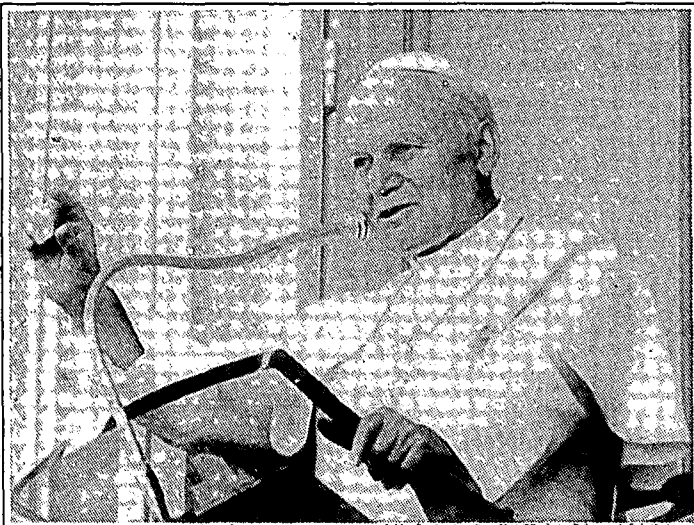
●/Alt de Gironella, 44 - torre (zona Tres Torres) Tel. 202 04 50.

Sense cap compromís, us agraïrem la vostra visita

VATICÀ

El Papa va condemnar la matança d'Hebrón i l'atemptat al Líban

Maten homes mentre pregaven

Joan Pau II va condemnar amb fermesa el «greu atemptat» comès contra una església maronita el diumenge 27 de febrer al Líban, en el qual van morir nou persones i van resultar ferides unes setanta, i es manifestà «profundament dolgut per aquest crim». «Faig meu el viu dolor de la comunitat maronita i de tot el Líban», va declarar Joan Pau II durant la tradicional benedicció dominical a la plaça de Sant Pere. «Em sento profundament afligit per aquest crim, comès contra Déu, contra els seus fills, contra un lloc sagrat», afegí el Pontífex.

El Papa va renovar la seva condemna per la matança d'Hebrón, afirmant que «és un crim molt greu, perquè va colpejar homes que estaven pregant». Davant d'aquesta violència, «la veu de Déu es fa sentir i reclama la pau. Per ella, avui més que mai, hem de pregar».

Primer l'hecatombe a la mesquita de les Tombes dels Patriarques d'Hebrón, després l'atemptat a l'església cristiana maronita a 20 quilòmetres de Beirut. La relació entre ambdós fets criminals, instintivament sentida per molts habitants d'aquesta petita i fràgil república, és la prova palpable que la crisi de l'Orient Mitjà, el conflicte palestino-israelià, continua repercutint, de manera immediata, al Líban, el país àrab més vulnerable de la regió.

1983 un atemptat amb una altra càrrega explosiva col·locada al llindar de la porta.

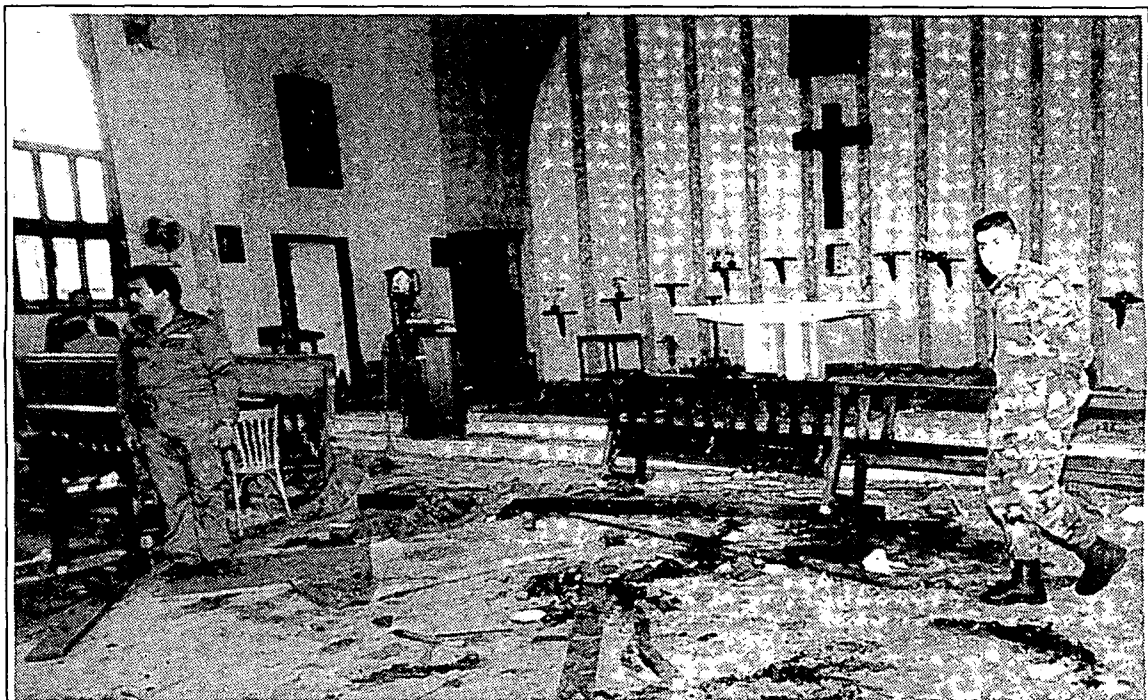
A la tauleta sota la qual va esclatar el mortífer artefacte de Zuk Mikail, el rector havia posat icones per pregar pel proper viatge del Papa, el 28 de maig. Fa temps que Joan Pau II ha fet saber el seu desig de visitar aquest país, on viu la comunitat cristiana de ritu catòlic més destacada de l'Orient Mitjà. «L'atemptat no

està pas dirigit solament contra els cristians sinó contra la pau a l'Orient Mitjà», va dir el patriarca maronita, Nasralla Sfeir.

Al Vaticà, el Papa va declarar que l'atemptat a l'església maronita «és un crim que ofèn Déu, el Líban i la seva noble tradició». «He conegut fa pocs minuts la notícia d'un greu atemptat durant la celebració de la missa a l'església maronita de la Mare de Déu de l'Alliberament, a Zuk el

Micael. Expresso el meu sentit condol i solidaritat a la comunitat maronita del Líban. Estic profundament afligit per aquest crim», va dir el Papa davant milers de persones reunides a la plaça de Sant Pere del Vaticà pel res de l'Angelus el mateix diumenge poques hores després del greu atemptat.

● C.C.

Soldats libanesos inspeccionen l'interior de l'església maronita, en la qual es veuen les restes de la matança

FILTRANT LA NOTÍCIA

Una Església més minoritària, però de més qualitat

En una societat insegura i desencisada, es va més a la recerca de models de vida que no pas d'ideologies i discurs. Això també esdevé en l'àmbit de la fe: els joves que freqüenten les llibreries del ram, busquen més biografies d'homes i de dones que han encarnat l'evangeli en la seva vida, que no pas tractats de teologia sistemàtica o de pastoral litúrgica.

En aquest context, el teòleg jesuïta, José Luis González Faus ha dit la setmana passada a Pamplona que per evangelitzar no és tan important saber molta teologia com tenir una Bona Notícia a presentar i transmetre.

Invitat per les comunitats cristianes populars de la capital de Navarra, el teòleg va pronunciar dues conferències: una per a sacerdots només, i una segona als seglars.

Començà dient que l'Església s'ha fet més minoritària, però les seves comunitats són més vitals i compromeses.

El saví jesuïta—professor de Cristologia de la Facultat de Teologia de Catalunya—féu una anàlisi sobre les dificultats que existeixen per evangelitzar una societat postcristiana: les persones busquen un missatge espiritual fora de l'Església, i hi ha el perill de confondre «evangelització amb formació».

«González Faus defineix l'època actual com l'hora de la Gràcia i de l'evangeli, no de la reconquesta. Davant l'entorn agnòstic que ens rodeja i del poder enorme dels mitjans de comunicació social—els televisius sobretot—és imprescindible una comunitat com a punt de referència pels que busquen on enriquir la seva fe.

En opinió del teòleg professor, en l'Església no és tracta tant d'ocupar espais de poder perduts, sinó d'oferir la imatge de l'home cristià com un projecte del millor home possible.

Pel que fa al pluralisme en l'Església, González Faus repeteix que no s'ha de confondre «la unitat amb la conformitat», i afegí que cal evangelitzar la mateixa Església—com assenyala el Concili Vaticà II—purificant la seva fe, canviant les seves estructures i modificant l'exercici de l'autoritat en un model de comunió, de més credibilitat que el jeràrquic.

Les conferències del pare González Faus foren donades en el col·legi dels Escolapis. Intervingué també l'auditori amb aportacions interessants que aclarien o ampliaven les argumentacions del conferenciant.

■ Francesc Gamissans

Com a la ciutat dels patriarques bíblics, l'atemptat de Zuk Mikail va succeir quan els fidels, aquesta vegada cristians, estaven congregats en un lloc de culte per celebrar la missa dominical. La càrrega explosiva connectada per un sistema de rellotgeria amb dos obusos de morter, que havia estat col·locat sota una tauleta al costat de l'altar, va esclatar després de la lectura de l'evangeli, va matar nou persones, entre elles una nena de quatre anys, i va ferir-ne unes setanta més. Una altra càrrega molt més potent, amagada sota l'harmòni, no va arribar a esclatar. L'explosió hauria causat moltes més víctimes en aquesta modesta església del litoral d'una de les regions cristianes maronites per antonomàsia del Líban.

ques de sang, imatges de sants trencades, missals, sabates, trosos de roba, vidres trencats. Quan el patriarca Sfeir, cap de la comunitat maronita—la més nombrosa i influent de l'Estat—, va visitar l'església de la Mare de Déu dels Socors, va declarar consternat que mai, ni en els pitjors anys de la llarga guerra libanesa, s'havia perpetrat un atemptat semblant dins d'un temple. A l'abril del 1975, la guerra va començar amb un tiroteig a la porta d'una església del barri popular d'Ain Remane, atribuït aleshores als palestins, i amb l'emboscada a un autobús en la qual van morir tots els seus ocupants palestins, posada poques hores després pels milicians cristians falangistes.

Joan Pau II profundament dolgut

Una altra església de ritu melquita o grec catòlic, al centre comercial d'Hamra, va sofrir el

Mai no s'havia perpetrat un atemptat semblant

Al terra de la nau hi havia ta-

LAIC MISSIONER, ¿PER QUÈ NO?

Jornades de reflexió i pregària per a joves de 20 a 30 anys sobre el tema de la vocació missionera.

—Monestir de Sant Daniel - Girona.

—Del 31 de març al 3 d'abril.

—Organització i informació: a les delegacions diocesanes de Missions de Catalunya i Balears.

ESPANYA

Conclusions de les VIII Jornades de PROSAC

«La salut dels sanitaris ha de ser especialment vigilada»

MADRID.— El departament de Pastoral Sanitària de la Conferència Episcopal ha fet públic un comunicat amb les reflexions de les VIII Jornades Nacionals de Professionals Sanitaris Cristians (PROSAC).

La trobada va congregar a Pilas (Sevilla), del 18 al 20 de febrer, 300 participants de diferents professions sanitàries per tractar el tema de «La salut dels professionals sanitaris».

PROSAC creu que la salut dels professionals sanitaris ha de ser especialment vigilada «s'ha de considerar part de la formació permanent que tot professional té el deure de seguir i el dret de rebre».

La salut a la qual es refereixen transcendeix el nivell de mera absència de patologia, «per entrar en el que és humà de la maduració personal que permet afrontar amb saludable serenitat i esperança la realitat existencial de la malaltia, tant pròpia com aliena».

PROSAC explica en el seu comunicat que en el professional sanitari resulta encara més important i necessària una salut desitjable, «ja que la seva activitat quotidiana es desenvolupa en contacte directe amb el món del dolor al qual ha de donar ajut eficaç fins on sigui possible, però del qual a la vegada, rep un plus d'estrès que el converteix en "sanador ferit". Ferida que es veu incrementada per les deficiències estructurals i funcionals del sistema en què desenvolupa la seva tasca».

Per acabar, el comunicat fa referència al tema «dels sagraments en la malaltia» i assenyalen que «des de la perspectiva cristiana la tasca del professional sanitari participa d'un sentit sacramental en la mesura que, a través de la seva actuació tècnica i de la relació terapèutica en general, resulti signe sensible de la trobada amb la misericòrdia i l'acció salvífica de Déu». (SIC).

«El desert», carta de Mons. Palenzuela, bisbe de Segòvia

«L'home actual no suporta el silenci i no sap escoltar»

SEGÒVIA.— «Una de les tragèdies més grans de l'home actual és la dificultat de poder-se trobar en soledat amb si mateix i amb l'altre. L'home actual no suporta el silenci i no sap escoltar». Diu el bisbe de Segòvia, Mons. Antonio Palenzuela, en la seva última carta pastoral titulada «El desert».

«Déu —assenyala— no cessa de cridar-nos, particularment en aquest temps de Quaresma, perquè ens quedem uns moments sols, en silenci i escoltem la seva veu silenciosa que tracta de fer reviure el que potser fa temps es va perdre».

Per al prelat, l'home d'avui «cerca atordir-se amb la música estrident, la cridòria, la xerrameca insincera, superficial, que no compromet a ningú ni a res, que no vincula ni allibera els cors».

Per altra banda, afirma que n'hi ha que van al camp, però «allí duem amb nosaltres la ciutat. Les Esglésies estan tancades durant el dia per por dels lladres; i les persones quan hi van, tampoc no saben romandre en silenci a l'escolta del Senyor». (SIC)

Un centre per a toxicòmans

«Projecte Home» rep la placa honorífica dels Master

GUADALAJARA.— La Fundació «Projecte Home-Solidaritat» de Guadalajara, va rebre la placa honorífica dels Master. Va recollir aquest guardó el director de l'esmentada Fundació, Modesto Salgado.

Projecte Home-Solidaritat del Henares va rebre la placa honorífica en reconeixement a la gran tasca que aquesta fundació desenvolupa a la província amb la rehabilitació i inserció social de toxicòmans.

Des de finals del 1992 treballa oferint ajuda als toxicòmans i a les seves famílies. Actualment compta amb un centre d'acollida a la capital alcarrenya, en la qual s'atén uns 40 joves en la primera fase, i 20 en la segona. A més, està preparant les instal·lacions per a la nova comunitat terapèutica, que podria entrar en funcionament el l'estiu que ve. (SIC).

Fruit d'una subscripció popular

Quatre milions per als ancians desemparats

VALÈNCIA.— Les Germanetes dels Ancians Desemparats de València han rebut de l'econom diocesà, Bernardo Bañuls, un xec per un valor aproximat de quatre milions de pessetes, fruit de la subscripció popular.

Aquesta residència acull alguns ancians designats per la Diputació Provincial que, en un principi, lliurava una subvenció a canvi. No obstant, les germanes deixaren de rebre aquesta aportació, per tant la seva situació econòmica travessava moments difícils.

Els mitjans de comunicació de València denunciaren en el seu moment la situació econòmica per la qual travessava l'asil, i com a fruit d'aquestes denúncies es va obrir un compte corrent per a recaptar donatius per a les Germanetes dels Ancians Desemparats.

En els tres primers mesos s'han recaptat quelcom més de quatre milions de pessetes, més els donatius que han arribat directament a l'asil. El compte continua obert a noves subscripcions populars. (SIC)

Hi coopera Florentino Láinez, un voluntari de 91 anys

Cinc-cents mil quilos de fàrmacs al Tercer Món

PAMPLONA.— Florentino Láinez és un jubilat de 91 anys que, des de fa 18 anys, forma part del voluntariat que treballa en la seu que «Ajuda al Tercer Món-Medicines» té a l'arquebisbat. Durant tres hores classifica medicaments per lletres, per la seva funció o per colors.

Florentino Láinez és membre d'un equip de voluntaris format per 70 persones. Col·laboren amb «Ajuda al Tercer Món-Medicaments», dedicada a classificar i preparar medicaments, que es recullen en les farmàcies d'arreu d'Espanya, per enviar-los a països subdesenvolupats.

Aquesta organització pamplonesa complirà el proper agost el seu 25è aniversari. Des de llavors ha enviat 500.000 quilos de fàrmacs a 68 països: 33 d'Àfrica, 20 d'Amèrica Llatina, 11 d'Àsia i 4 d'Europa. La seva mitjana és de 18.000 quilos per any. Segons fonts de l'arquebisbat de

Pamplona, l'any 1992 s'enviaren 17.300 quilos de medicaments a 34 països, amb un valor a preu de mercat de 137 milions de pessetes. En la seu d'«Ajuda al Tercer Món-Medicaments» es reben constantment medicines d'arreu d'Espanya.

Des de fa 18 anys Florentino Láinez és un dels voluntaris d'aquest servei. És casat i té cinc fills. Per a ell aquesta col·laboració «no és un treball» sinó «una distracció» i encara que es cansi «després descanso; solucionat el problema» afirma en una entrevista del full diocesà «La Veritat», de Navarra. (SIC)

Esperança per al patrimoni cultural i artístic

MADRID.— La ministra de Cultura, Carmen Alborch, visità el passat 11 de febrer la seu de la Conferència Episcopal Espanyola per al relançament de la cooperació entre l'Església i l'Estat en matèria de conservació del patrimoni artístic. La ministra anuncià que es posarà en marxa el pla per a la conservació de les catedrals espanyoles, un projecte que dormia el somni dels justos en el calaixos del Ministeri. De moment, es tracta, només d'un anunci no plasmat en acords i mesures concretes. Tot i així, cal felicitar-se. La passivitat és la pitjor de les actituds davant l'avanç d'un deteriorament en ocasions irreversible. És difícil no veure darrera d'aquests avenços els bons oficis del president de la Conferència Episcopal monsenyor Yanes.

IRLANDA

A favor d'una solució pacífica

ARMAGH.— El cardenal irlandès Cahal Brendan Daly, arquebisbe d'Armagh, creu que la majoria dels catòlics irlandesos desitja una reunificació pacífica de la República d'Irlanda amb Irlanda del Nord. Només una petita minoria republicano-militar, segons ell, desitja continuar el combat armat per a la reunificació.

El cardenal Daly afirma també que el conflicte actual «no és una guerra de religió, encara que hi hagi malauradament una connotació religiosa». Sobre la qüestió de l'apropament de les Esglésies cristianes, el prelat irlandès revela que les relacions han esdevingut més fermes. En el camp de la justícia i de la pau, les Esglésies es troben compromeses en un camí comú. Tanmateix, les diferències polítiques, culturals i econòmiques subsisteixen malauradament com també les divisions, encara més vives, a causa de la violència. (B.A.)

POLÒNIA

Pedrera de missioners catòlics

VARSOVIA.— Polònia és el país catòlic que més gran nombre de missioners envia fora del seu país l'any passat, cent tretze persones, segons Karol Brys, director del Centre d'Informació sobre les Missions de l'Església catòlica. Amb aquest grup el nombre de missioners polonesos és de mil set-cents, molt per sota encara dels espanyols que en aquest moment treballen a Missions.

Encara que les vocacions s'han reduït a Polònia els darrers anys gairebé un 50%, aquest país continua comptant amb un gran nombre de joves que volen ser sacerdots, religiosos i religioses. (EFE)

HAÏTÍ

El bisbe W. Romelius, candidat al Nobel per la Pau

PORT-AU-PRINCE.— El bisbe haitià Willi Romelius ha estat proposat oficialment per al Nobel per

INTERNACIONAL

Dos decrets impedeixen als estrangers dirigir centres religiosos, crear escoles i introduir material

Xina prohibeix l'activitat religiosa d'origen estranger

PEQUÍN.— El govern xinès ha publicat dos decrets que prohibeixen als estrangers «establir organitzacions de caràcter religiós, obrir escoles o centres religiosos, reclutar fidels i nomenar professors de religió» al país. També es vol impedir l'entrada de «material religiós amb contingut que fereix els interessos públics i socials de la Xina», i per tant els objectes religiosos que no siguin d'ús privat hauran de mostrar-se a la duana.

Aquestes mesures legals, que entraren en vigor el passat 6 de febrer, no comporten un gran canvi. Més aviat reafirmen la tradicional política religiosa del govern xinès. De fet, la creació de l'Església Patriòtica l'any 1957 fou un intent del govern per assolir una església independent de Roma i sotmesa al règim comunista. També la Constitució de 1982 prohibia que una organització religiosa pogués ser dirigida des de l'estranger.

Les autoritats xineses saben que els llocs de culte de les esglésies «clandestines» compten cada vegada amb més assistents i que en els darrers cinc anys el nombre de Bibles en el país s'ha triplicat, com informà el diari oficial *China Daily*. Encara que els cristians són una molt petita minoria, a Pequín no s'ha oblidat el paper que jugaren els creients en el desbancament del comunisme a l'Europa de l'Est, i no volen que es repeteixi el cas.

Fa dos anys el govern va arribar a limitar fins i tot

algunes activitats de la mateixa «Església Patriòtica», que també és freqüentada pels catòlics de l'Església clandestina lleial al Papa.

L'any passat hi hagué una aparent millora de les relacions entre el govern xinès i la jerarquia catòlica: es produí l'alliberament d'uns vint catòlics detinguts —alguns bisbes, sacerdots i laics— i pel mes de setembre el cardenal Etchegaray va visitar el país, advertint en el govern «voluntat de diàleg».

Tant anar i venir fa la impressió que el govern obre la mà a la pràctica religiosa només per estratègia política. Però encara continua vigent un document del Partit que animava, l'any 1991, a l'eliminació de les Esglésies clandestines —principalment la catòlica fidel al Papa— a les quals considerava instrument de forces hostils estrangeres.

(ACEPRENSA)

Saigon. Malgrat els anys de persecució, els catòlics mantenen i han reforçat la seva fe

la Pau 1994. La candidatura, segons la ràdio nacional de l'illa, ha estat avançada per un grup haitià-canadenc presidit per Roberto Menezes, rector de la Facultat de Filosofia de la Universitat Sant Pau

d'Ottawa. Monseñor Romelius, bisbe de Jeremie, al nord del país, ha donat suport al president Jean Bertrand Aristide abans i després del cop d'Estat del 30 de setembre de 1991, i moltes vegades ha estat

objecte d'amenaçes i agressions. Monsenyor Romelius es així el segon bisbe candidat a aquest Nobel per la Pau. Una semblant proposta, al mateix temps, s'ha fet a favor de monsenyor Samuel Ruiz, que ha

assumit el difícil paper de mediador entre el govern mexicà i els indígenes de la regió de Chiapas. (A.)

GRÈCIA

Expulsen les monges de la Mare Teresa de Calcuta

ATENES.— Les autoritats gregues han decidit, sense cap motiu oficial, expulsar diverses religioses catòliques que pertanyen a la congregació fundada per la Mare Teresa de Calcuta, entre elles la germana Grace, responsable de la Congregació per tot Grècia. «Mai no hauria esperat això —diu la germana Gràcia—, ja que no hem donat cap motiu». Aquesta religiosa, junt amb les seves companyes, dirigeix a Atenes un centre per a mendicants que a més de donar-los allotjament reparteix cada dia una sopa popular de la qual es beneficien, entre altres, tres-cents refugiats catòlics procedents de l'Iraq.

Les autoritats catòliques, encapçalades pel bisbe d'Atenes, monsenyor Foscolos, han lamentat la mesura.

A última hora s'ha sabut que el govern grec estava estudiant la possibilitat de revocar l'ordre d'expulsió i de renovar a les religioses el permís d'estada al país. (AP)

ANGLATERRA

El nou Catecisme serà publicat per Pasqua

LONDRES.— La versió en llengua anglesa del Catecisme de l'Església Catòlica serà finalment publicat per Pasqua. El Vaticà ha donat, fa unes tres setmanes, el seu vist-i-plau sobre la traducció anglesa realitzada sobre la base de la versió francesa original.

En la versió anglesa actual s'ha renunciat a evitar totalment l'lenyguatge «sexista». El termini d'aparició en anglès ja ha estat retardat diverses vegades. D'aquesta primera edició es fa un tiratge de 40.000 exemplars. El catecisme de l'Església catòlica publicada el novembre de 1992 compta en diverses versions un tiratge global superior de més de tres milions d'exemplars. (CIC)

AUSTRIA

Accés de la dona al Consell Episcopal

INNSBRUCK.— Per primera vegada a Àustria, una dona casada forma part de la més alta instància directiva d'una diòcesi de l'Església catòlica. Christine Hofinger, casada i amb tres fills, ha estat nomenada membre del consell episcopal per Reinhold Stecher, bisbe d'Innsbruck. Christine Hofinger, psicoterapeuta, treballava a la secció d'ajuda a estrangers de Caritas diocesana. En el consell episcopal hi ha un altre laic i una religiosa. La decisió del bisbe d'Innsbruck és molt important, ja que el Codi de Dret Canònic precisa que el consell episcopal ha de ser elegit dins del consell presbiteral. El bisbe, tanmateix, ha decidit aquests nomenaments i per salvar la llei els ha donat el caràcter de membres extraordinaris, sense dret a vot. (S.V.)

Projecte de la TV catòlica més gran del món

«Xarxa Vida»

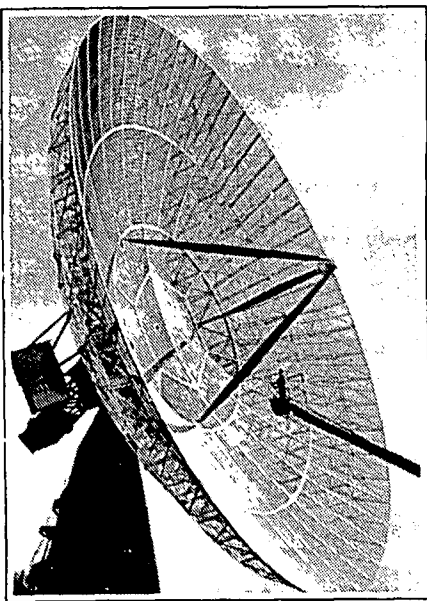
SAO PAULO.— ¿Serà la televisió catòlica més gran del món? Per ara només és un projecte, molt emfasitzat pels mitjans de comunicació, però és cert que *Rede Vida* podria ser una bella i moderna carta a jugar en la taula de la «nova evangelització» de l'Amèrica llatina.

El projecte va néixer fa dos anys de la idea d'un grup d'emprenedors catòlics brasilers, que ja posseïen una xarxa de periòdics i ràdio a la zona de Sao Paulo i ara han adquirit un canal de televisió; la Conferència Episcopal brasilera ha decidit donar suport a la iniciativa, des de fora. Per això ha estat constituïda una societat a propòsit, la INBRAC (Institut brasiler de comunicació), de la qual també formen part alguns bisbes i el mateix president de la Conferència Episcopal del Barsil Mons. Luciano Mendes d'Almeida; l'arquebisbe de Botucatu monsenyor Antonio Mucciolo és el prelat dintre la jurisdicció del qual hi ha l'empresa. S'han fet contactes amb els productors catòlics locals (salesians, paulins, carismàtics) que ja realitzen

programes vídeo i estan disposats a participar en la iniciativa.

La dificultat més gran és el finançament: sembla que la nova TV (que hauria de transmetre a tot el país) programes d'informació i entreteniment vol construir una torre televisiva a San José do Rio Preto, una ciutat satèl·lit de Sao Paulo, amb un pressupost d'uns 50 milions de dòlars.

No cal dir que l'Església brasilera, deixant la responsabilitat operativa als laics, tindria amb una TV nacional i catòlica un formidable instrument «missioner», sobretot contra la prepotència de les sectes (que ja usen plenament els mitjans via aire) i per contrastar la popularitat de les deseducatives *telenovel·les* entre la classe més pobre de la població. (A.)

L'estadística de baptismes a la Val d'Aran, una dada esperançadora

El 1993, els baptismes han augmentat un 20 per cent

URGELL

VIELHA.— L'any 1993 a les parròquies de la Val d'Aran van ser batejats 62 infants. L'any anterior l'índex de baptismes sumà cinquanta-dues inscripcions. L'augment del 1993, en relació al 1992, és del 19'2 per cent.

En la piràmide demogràfica de les dues darreres dècades hom observa que, entre els anys 1986-91, el creixement del nombre de baptismes va ser superior al 30 per cent. Els darrers tres anys les dades s'havien estabilitzat i el 1993 assenyalava una notable recuperació dels baptismes en relació a l'any anterior. Hom ha de parlar, doncs, d'una estabilitat progressiva i esperançadora que contrasta amb altres zones de la demografia diocesana.

Les parròquies araneses presenten unes dades demogràfiques equiparables a poques comarques del bisbat. També l'índex de matrimonis canònics celebrats el 1993 augmentà el 17'6 per cent en relació a l'any anterior, dada que confirma l'aspecte positiu de la demografia aranesa. Les causes possiblement cal trobar-les en la reconversió laboral de la Val d'Aran, on han minvat l'agricultura i la ramaderia

El 1993 assenyalava una notable recuperació dels baptismes en relació a l'any anterior

tradicionals i ha augmentat considerablement la dedicació als serveis del turisme, relacionat sobretot amb l'esquí i els altres esports de muntanya, i s'ha modernitzat el comerç.

L'estadística de baptismes gairebé coincideix amb la dels naixements, fet que reafirma l'amor dels aranesos a la tradició cristiana que ha configurat els pobles i ha marcat la identitat de persones i institucions.

■ **Antoni Mirabet**

GIRONA

Mostra de pessebres 1993-94

OLOT.— Després de l'èxit assolit l'any passat per la I Mostra Internacional Pessebrista, amb aportacions locals, de la resta de Catalunya i Espanya, Sud-amèrica i Centre d'Europa i a la qual van assistir més de mig milió de visitants, enguany s'ha tornat a la mostra tradicional, més reduïda, o sigui limitada a Catalunya. La part més important, com és lògic, correspon a les aportacions locals, amb obres de professionals de la imatgeria religiosa, escultors i afeccionats. La participació forània més nombrosa fou la de l'Agrupació Pessebrista de Sabadell i la més espectacular la de la Casa-Museu Trinxeria, amb el seu pessebre monumental, que és tota una institució.

La mostra es va inaugurar el 10 de desembre i va romandre oberta fins el 2 de febrer, dia de la Candelera, havent constituït tot un èxit, que es preveu que podrà tenir continuïtat en anys successius, encara que sigui amb la responsabilitat total de l'Associació de Pessebristes de la Garrotxa, en lloc de l'ajuntament, que fins ara n'havia assumit l'organització.

■ **B.E**

Conveni entre el bisbat i la universitat per a l'assistència religiosa als alumnes

GIRONA.— El bisbe Jaume Camprodon i el rector de la universitat, Josep Maria Nadal, han signat un conveni pel qual es garanteix l'assistència i la formació religiosa als universitaris que ho desitgin, d'acord amb els pactes establerts entre la Santa Seu i el govern espanyol. El conveni s'anirà renovant automàticament cada any, a menys que alguna de les parts s'hi oposi, i preveu la utilització dels locals que té la delegació diocesana de Pastoral Universitària al carrer Alemany de la ciutat i una aportació de 100.000 pessetes anuals a càrrec de la universitat.

De fet, en els esmentats locals ja s'hi han anat celebrant conferències, taules rodones i altres activitats durant els dos últims anys. Ara, però, a més d'aquests locals també es podran utilitzar locals de la mateixa universitat així que n'hi hagi de lliures,

segons ha manifestat el rector, Josep Maria Nadal. Aquest i el doctor Jaume Camprodon han manifestat la seva satisfacció per la signatura del conveni. Segons el bisbe de Girona «el diàleg amb el camp del pensament és interessant per a tots ja que la cultura occidental ha nascut dins el cristianisme i cal donar als estudiants una possibilitat de conèixer-lo».

Per últim, Josep Maria Nadal va dir que la universitat estava molt interessada per comprar part del seminari, actualment en desús per manca de vocacions. Amb tot, va advertir que «ara cal que la Generalitat, que és la que ha de posar els diners, arribi a un acord amb el bisbat tal com es fa en una operació amb qualsevol propietari».

■ **M. Caballé**

40 grups de voluntariat es dediquen a tasques d'assistència social i sanitària

GIRONA.— Una quarantena d'associacions i grups integrats per voluntaris, majoritàriament amb seu a la capital, treballen al bisbat de Girona en aquests moments. Els principals treballs que realitzen es refereixen a l'ajuda de malalts i famílies de malalts com és el cas de les Associacions Angelus, Aspronis, Amics de l'Institut Psicopedagògic Montserrat, Minusvàlids Físics Associats, Associació de Malalts del Cor, Associació d'Alcohòlics Rehabilitats, Associació de Malalts Renals, Associació El Terrari, Associació Contra el Càncer, Associació d'Esclerosi Múltiple, Associació d'Espina Bífida, Associació Montseny-Guilleries Pro Ajutals Deficients, Associació per la Síndrome de Down, Associació Tramuntana d'Ajuti i Inserció del Toxicòman, Familiars de Demència Senil, Fraternitat Cristiana de Malalts i Minusvàlids, Fundació Teresa Ferrer i Atenció a la Drogaaddicció, Minusvàlids Físics Associats, etc.

A més, hi ha associacions d'ajuda a grups socials

amb problemes especials com la de Voluntaris de Serveis Penitenciaris, Associació Comunitària Antisida, Associació Africana de Calella, Associació Temps per la Gent Gran, Associació de Prevenció i Ajuda als Malalts del Cor, Associació d'Usuaris de la Sanitat i els Grups de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals. Finalment hi ha altres associacions de voluntaris que treballen en allò que faci falta com és el cas del Grup de Voluntaris d'Anglès, Voluntaris de Besalú, Voluntaris de Girona, Creu Roja, Justícia i Pau i Càritas.

La majoria d'aquestes associacions i grups han nascut en ambients parroquials o entitats religioses o tenen algun capellà o laic militant com a promotor i responsable. El *Full Parroquial* del mes de febrer els ha dedicat un suplement, fent una crida perquè siguin molts els fidels que s'hi apuntin.

■ **M.C.**

Exposició d'art sacre

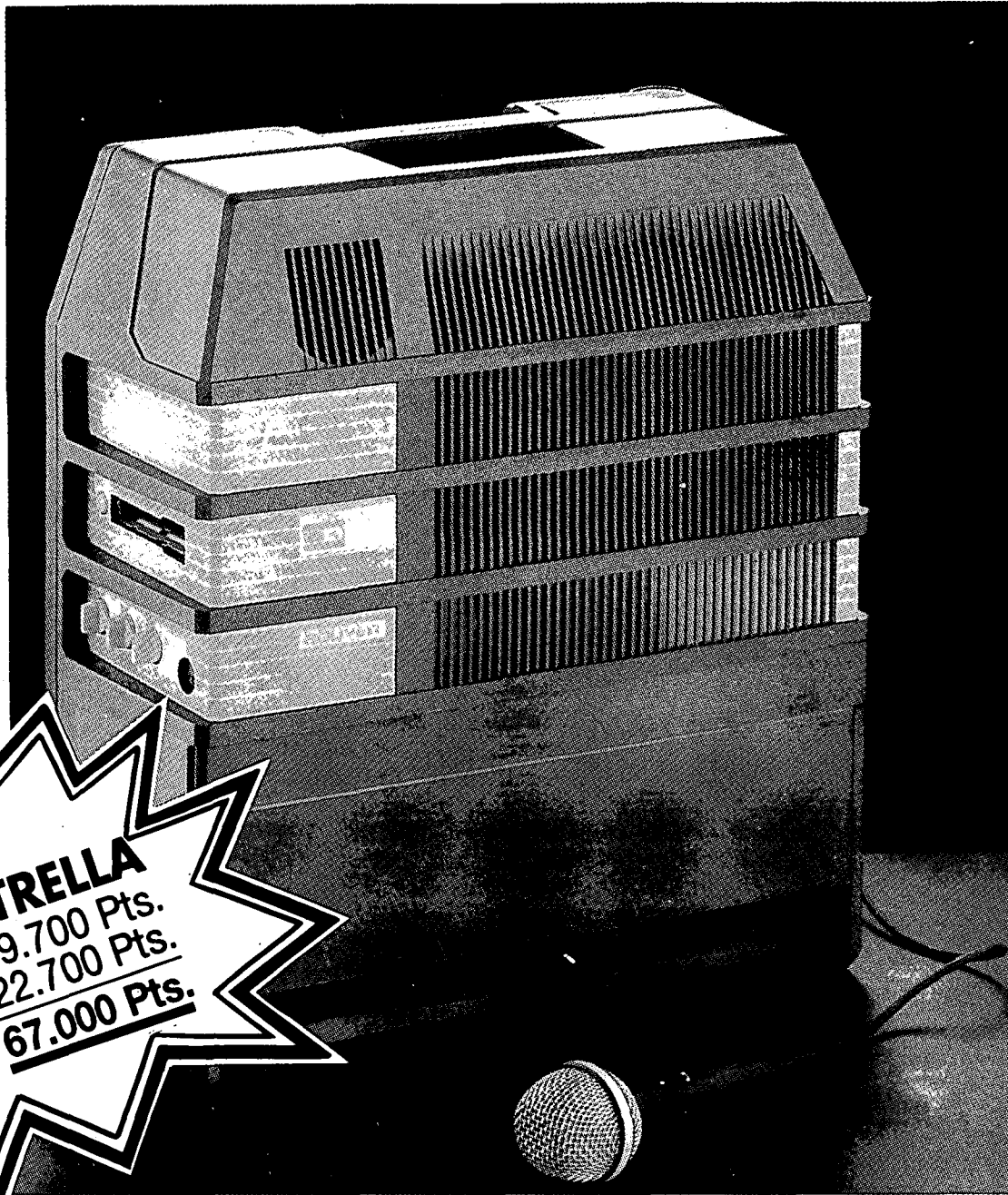
OLOT.— En el transcurs del passat mes de gener i fins el 7 febrer va tenir lloc a una sala d'art, una exposició d'art sacre consistent en obres pertanyents a l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot. Entre les obres exposades hi havia copons, creus processonals, talles barroques dels sants, un quadre de baix relleu de la festa de la Mare de Déu del Tura, patrona de la nostra ciutat i de la Mare de Déu de Montserrat, obres d'orfebreria, imatges, una creu de terme gòtica, llibres i altres pintures, la més significativa i rellevant un Crist abraçat a la creu, obra original d'El Greco, que constitueix un dels tresors més preuats de la parròquia que des de temps immemorial ha atret l'atenció d'innombrables visitants que han passat per Olot.

Tot això s'ha fet amb la intenció de donar a conèixer uns objectes ben singulars, que amb un temps futur es pretén encabir en unes dependències fetes a l'efecte, com un autèntic tresor-Museu Parroquial.

A més del rector de la parròquia, mossèn Emili Montal i de l'alcalde d'Olot, Sr. Pere Macias, fou present a la inauguració el Sr. bisbe de Girona, Jaume Camprodon, i no cal dir que l'exposició va ser contínuament visitada per tots els olotins, satisfets de poder contemplar unes obres tan interessants.

■ **Baldiri Espuña**

...paraula i música en harmonia

PREU ESTRELLA

89.700 Pts.

Dte. esp. 22.700 Pts.

67.000 Pts.

UN EQUIP PORTÀTIL
I POLIVALENT

Equip de sonorització portàtil COMBO CP-101

El COMBO CP-101 és un conjunt de sonorització portàtil i compacte, per a paraula i música, que incorpora un reproductor de cintes de cassette.

L'EQUIP INCLOU:

- Un amplificador 30 W (RMS).
- Un micròfon electroestàtic
- Una entrada per a un equip auxiliar amb control de volum independent.
- Una sortida per altaveu complementari que posa en marxa un amplificador auxiliar per no restar potència a l'equip.
- Un reproductor de cassettes model K7.
- Un mesclador incorporat amb tres controls independents (micro, cassette, auxiliar).
- Un recinte acústic de dues vies.
- Pot funcionar amb piles, bateries o per línia elèctrica.

ATENUACIÓ AUTOMÀTICA DE LA MÚSICA EN PARLAR PEL MICRÒFON.

APLICACIONS: Gimnasos. Sortides en grup. Conferències. Excursions. Festivals i assaigs. Reunions. Té una capacitat per a un auditori de 400 persones.

DEMANEU-NE UNA DEMOSTRACIÓ SENSE CAP COMPROMÍS

ROCAFER

DISTRIBUIDOR DE:

BOUYER

NOVES TECNOLOGIES DEL SO

Passeig Fabra i Puig, 39 Àtic, 2a - 08030 BARCELONA
Tels. 311 72 01 - 311 94 49

L'Escola de Formació Cristiana ha creat un ambient d'animada comunicació

VIC

IGUALADA.— L'Escola de Formació Cristiana, que el curs passat ja va començar a Manlleu, funciona enguany en dos centres més, el de Calaf i el d'Igualada.

En el d'Igualada s'hi han inscrit 47 persones, que provenen de diversos grups i àmbits de la Pastoral, tant d'Igualada com de les rodalies.

La sessió inaugural va tenir lloc el 27 d'octubre amb la presentació de l'Escola a càrrec del Dr. Josep Castanyé, que n'és el director, i l'obertura del curs per part del bisbe Josep Ma. Guix. La lliçó inaugural va ser del Dr. Jaume Mensa, sobre el tema: «Vindicació de la Teologia d'Arnau de Vilanova».

Cada dimarts es tenen dues classes de tres quarts separades d'una pausa de

mitja hora. Comencem a dos quarts de deu i acabem a dos quarts de dotze. Durant el primer trimestre s'ha tractat el bloc de temes, sobre «L'home organitzador de la seva vida», i s'ha començat el segon bloc, sobre «L'home religiós».

Cal dir que a l'Escola s'ha creat un ambient molt favorable entre els alumnes, hi ha molta participació, les exposicions dels professors són molt ben acollides i la pausa que hi ha entre classe i classe dona peu a una animada comunicació.

També s'ha començat a formar una petita biblioteca amb els llibres que recomanen els professors i es pensa de poder organitzar algun seminari de cap de setmana sobre els temes d'interès comú que vagin sorgint.

■ **Jaume Casanelles**

Joves en atur aprenen a fer vitralls

MANRESA.— La parròquia de Crist Rei de la ciutat havia sol·licitat a l'ajuntament la creació del Mòdul de Vitralls dintre l'escola-taller municipal. Ara l'INEM ha concedit la subvenció perquè es dugui a terme, cosa que permetrà que joves en atur aprenguin la tècnica d'elaboració de vitralls. El curs dura un any, en el qual els primers quatre mesos són de coneixement de dibuix i de treball de vidre amb les tècniques adients, i els vuit darrers són perquè els alumnes treballin cada dia amb contracte laboral amb el sou mínim interprofessional. Durant les classes pràctiques es construiran els vitralls de l'Església de Crist Rei, en la qual hi ha deu finestres triples. La intenció de la parròquia és endegar una obra social entre joves desocupats i donar pas a una nova professió a Manresa.

● C.C.

Nou equip de mitjans de comunicació social

ANOIA-SEGARRA.— Entre els temes que els preveres de l'arxiprestat van tractar durant el curs passat en les seves reunions de pastoral, hi figurava el dels mitjans de comunicació social i, en concret, en van analitzar els mitjans eclesials que hi ha a l'arxiprestat i la seva incidència en la comarca. Partint d'aquesta anàlisi, es va suggerir de crear una comissió que intentés dinamitzar la seva presència i la seva qualitat, atesa la importància que tenen avui els moderns mitjans en els

diversos àmbits de la societat i també en el de la pastoral. Fetes les oportunes gestions, aquesta comissió ha quedat constituïda pels següents membres: germà Valerià Simon Mella, marista; M. Dolors Cortès i Casellas; Joaquim Soler i Vilanova; el matrimoni Pere Fullana i Rita Puig; Jaume Ortínez i Vives, i Josep M. Mas i Busqué, director de VIDA, que en serà el coordinador.

● C.C.

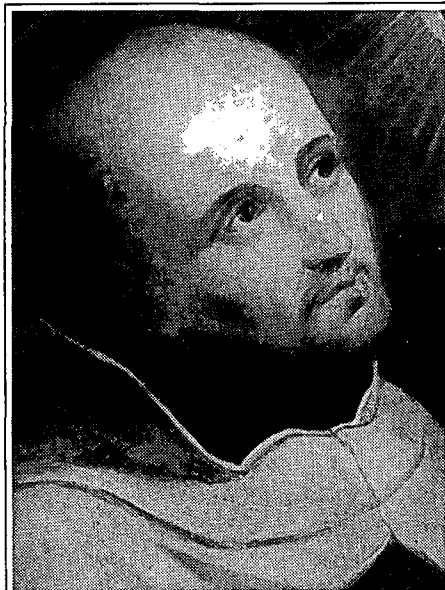
Els Carmelites volen aprofundir en l'experiència cristiana de Sant Joan de la Creu

El diàleg amb Déu, tema d'unes jornades de reflexió

«La unió entre Déu i l'home no solament és la meta, sinó el començament i també l'impuls i la guia en aquesta relació Déu-home» — es va dir en les conclusions del Congrés d'Espiritualitat, celebrat a Lleida a finals del mes d'octubre de 1991 en ocasió del IV Centenari de la mort de Sant Joan de la Creu. A partir d'això, s'ha volgut aprofundir en l'experiència cristiana que Joan de la Creu va testimoniar amb la seva vida i els seus escrits, i es van convocar unes Jornades de reflexió, diàleg i pregària a l'entorn de la vida espiritual, sota el lema: «El diàleg amb Déu».

LLEIDA

La primera conferència va tractar el tema «Antropologia de la pregària. Els seus fonaments humans» i va anar a càrrec de Josep Anton López, carmelita descalç, prior de la comunitat de Badalona, llicenciat en teologia i professor

Sant Joan de la Creu va marcar un camí que facilitava l'encontre de Déu i l'home.

d'Educació General Bàsica. La seva ponència pretenia descobrir quins camins ha fet servir Déu per arribar a l'home i de quina manera li dona la capacitat de respondre i de dialogar amb Ell. L'acte va acabar amb una pregària.

Angel M. Briñas, carmelita descalç, prior de la «Casa de pregària i acollida» de Matadepera, llicenciat en teologia espiritual, va parlar de «la pregària a la Bíblia». Després d'esbossar les pregàries i les formes de pregar que es troben en aquest Llibre, va propiciar el treball per grups i la posada en comú. D'igual manera, una pregària va cloure el segon dia de ponències.

La darrera jornada va iniciar-se amb una pregària del matí. Seguidament, Marià Rosanas, provincial dels carmelites Descalços de Catalunya i Balears, especialista en espiritualitat carmelitana i vida religiosa, va referir-se a la «Teologia de la pregària», i va esquematitzar els continguts teològics principals que envolten la pregària, sempre amb un sabor verament carmelita. El diàleg i la reflexió per grups van ser àgils i profunds. L'Eucaristia va posar el punt i final d'aquests tres dies.

El tema «El diàleg amb Déu» va sorgir de la necessitat de parlar sobre la realitat de la vida teològica, en la qual s'entenen i projecten totes les altres afirmacions cristianes. Des dels sacraments i la pregària fins als compromisos més quotidians al servei de l'home i de la societat. Per aquest motiu, els carmelites Descalços de Catalunya i Balears han volgut oferir un espai propici per reflexionar sobre les mediacions que afavoreixen la comunió de vida entre Déu i l'home. Ha semblat oportú que el lema fos el diàleg amb Déu, per així suscitar el diàleg entre els homes.

■ **Núria Oriol Palarea**

UNA VEU EXULTANT

UNA VEU EXULTANT

Cantoral amb 275 cançons que el poble cantarà amb entusiasme

Cançons del temps de Quaresma i Pasqua

Aquest repertori feia falta. Aneu-lo aprenent. Alterneu-lo. Una taula amb els cantorals a l'entrada de l'església en aquella missa o l'altra...

Preus assequibles: Amb solfa (384 pàgs) 750 pts. Amb lletra sola: (224 pàgs) 375 pts. Totes les cançons estan en cassette. Les canten 10 corals diferents. Fan de bon escoltar. Venda a les llibreries religioses.

Una bella missa jove

SOLSONA

PUIG-REIG.— La «Missa de jovent» que els feligresos d'aquesta parròquia van viure ja la voldrien viure cada setmana o almenys de tant en tant, d'animada i emocionant que fou. Si al final no es van poder estar d'aplaudir, a més d'una àvia li queien les llagrimetes galtes avall. És el cas que als nois i noies que fan de monitors de catequesi juvenil i de confirmació (8 de colla), se'ls va ocórrer d'invitar els seus companys i companyes a compartir la fe d'una manera festiva. I molts hi van assistir, una vuitantena, els quals, juntament amb els altres fidels, ompliren de gom a gom el temple parroquial.

Cants acompanyats d'orgue i de piano, lectures, pregàries, ofrenes... Allò que tal vegada va contribuir a fer més viva la trobada fou l'escenificació de la lectura de Samuel, aquell jove tan simpàtic que se sent cridat per Déu i es pensa que és Ali, el sacerdot, qui el crida. La celebració fou presidida amb molt de goig per mossèn Josep Solà, rector de la parròquia. Com a record de la festassa es va distribuir a tothom una estampa amb els versos següents: «Si no plantem l'arbre / de la ciència de joves, / no en tindrem l'ombra / quan serem vells». I la catequesi continua en espera, suposem, no sols de «més misses de jovent», sinó també de «més jovent a missa».

● C.C.

La imatge va ser reconstruïda

50 anys de l'arribada de la Mare de Déu dels Torrents

TARRAGONA

VIMBODÍ.— El 12 de febrer de 1944 tornava a la vila la imatge de la Mare de Déu dels Torrents, refeta de les destrosses que el juliol de 1936 rebia, en els primers dies de la guerra civil.

Vimbodí ha commemorat amb diferents actes el cinquantenari d'aquell retorn.

Dissabte al migdia el trilleig de campanes i el soroll de 50 petards, varen anunciar el començament de la festa. Les finestres i balcons van poblar-se de domassos amb la figura serigrafada de la Verge, donant així un senzill aire de festa a la població.

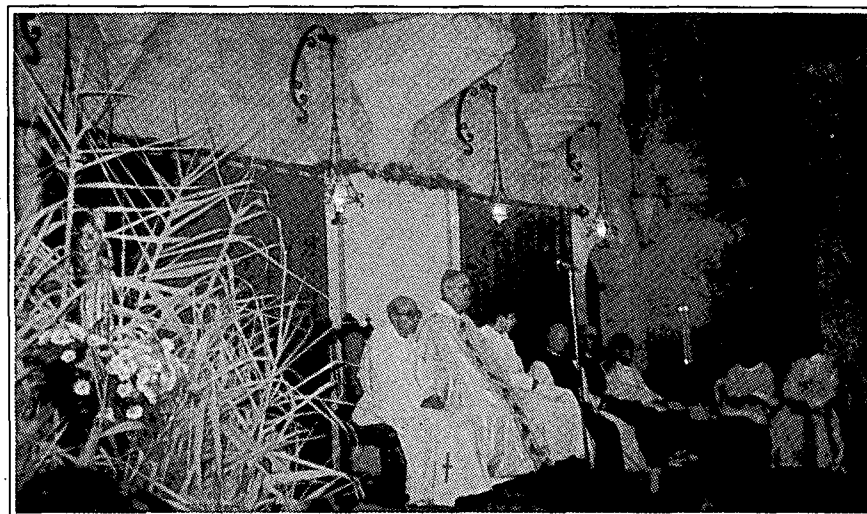
A mitja tarda un bon nombre de vimbodinencs formant caravana de bicicletes, motos i cotxes va reunir-se al final de la muralla del monestir de Poblet, en la carretera que uneix el ceno-

bi amb la vila, per tal de reposar en la seva fornícula la imatge de la Mare de Déu dels Torrents, que fa un temps va ser feta malbé i que s'ha refet gràcies a la voluntat de la casa Torres, de Vilafranca del Penedès, propietaris de la finca.

El pare Benet de la comunitat de Poblet, que ja va ser a la festa de fa 50 anys, va dirigir unes paraules i acte seguit, la imatge fou col·locada novament al seu moll.

Una celebració molt emotiva

Després, tothom es va dirigir a l'Ermida dels Torrents, on va tenir lloc una salutació a la Verge, essent molt emotives les paraules de Pau Arbós, com a supervivent dels qui van assistir a la festa de fa 50 anys i de Ramona Vallverdú, nascuda després d'aquella efe-

Detall de l'ofici solemne, presidit pel P. abat de Poblet Maur Esteve, i concelebrat amb el Sr. rector de Vimbodí mossèn Josep Torres

mèride. Amb el cant dels «Goigs» va acabar la jornada.

Diumenge a l'església parroquial va tenir lloc la solemne celebració de l'Eucaristia, presidida per l'abat de Poblet, Maur Esteve, i concelebrada amb el rector de la parròquia mossèn Josep Torres. L'homilia fou pre-

dicada pel pare abat.

Al presbiteri es construí un «Canyar», com a record d'on, segons la tradició, fou trobada la imatge.

En acabar la missa s'inaugurà una exposició commemorativa de record i homenatge a les festes de fa 50 anys.

Com a cloenda, a la tarda, al temple parroquial es realitzà un selecte concert de cant coral i música de cambra, a càrrec de l'Escolania Sant Esteve i l'Orquestra de Cambra, Manuel Blancafort, de la Garriga.

● C.C.

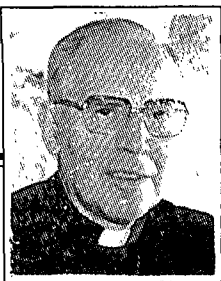
Visita pastoral de l'arquebisbe Torrella al centre penitenciari

TARRAGONA.— La comunitat cristiana del Centre Penitenciari de Tarragona va rebre la visita del Sr. arquebisbe, Dr. Ramon Torrella Cascante, en un ambient d'alegria i expectació. El Sr. arquebisbe desitjava fer la visita pastoral, vivint i compartint allò que és un diumenge a la presó, fent aquell dia de «capellà de Centre». Certament ho va aconseguir. Va presidir l'eucaristia i, a l'homilia, va fer veure com la Paraula de Déu no és solament història, sinó que és

adreçada avui als creients.

Acabada l'eucaristia, el Sr. arquebisbe va estar i parlar amb els interns i va interessar-se per la seva situació i problemàtica. També va atendre aquells qui tenien un especial interès a parlar amb ell en privat i s'assabentà dels seus problemes més personals i greus. Tots els interns quedaren força contents del seu «nou capellà».

● C.C.

FETS I CRITERIS

És urgent la formació religiosa

El nostre temps es caracteritza per una generalització de la cultura. Són una gran majoria els qui tenen accés als estudis de grau mitjà o de grau superior, de manera que, actualment, molta gent posseeix una cultura que podríem qualificar de mitjana.

En canvi, són molts els cristians que no es preocupen de posar la seva cultura al nivell del progrés general. Fa falta un esforç de formació religiosa i un bagatge més ampli per tenir elements de judici i per poder donar resposta als problemes d'avui.

En primer lloc, s'ha de donar preferència al coneixement de la Bíblia, perquè la sagrada Escripura és el primer tresor doctrinal per a la vida del cristià. La Paraula de Déu és sempre viva i actual. Déu parla a la humanitat per revelar-li els misteris de la salvació i el sentit de la vida. Tenim al nostre abast la Bíblia catalana interconfessional. Podem començar per una lectura religiosa dels Evangelis.

Tenim, també, necessitat de lectura doctrinal. En aquest aspecte hi ha la col·lecció «Documents del Magisteri», publicada per l'editorial Claret, que conté les principals encíclics de Pau VI i de Joan Pau II, i els documents de l'episcopat.

Per alimentar la nostra formació religiosa també hauríem de llegir els escrits dels mestres espirituals del cristianisme. S'han publicat uns 40 volums a la col·lecció «Clàssics del Cristianisme», de les edicions Proa, en els quals podem trobar escrits de

Francesc i Clara d'Assís, de sant Agustí, de sant Joan de la Creu, de sant Francesc de Sales i d'altres.

Ens caldrà igualment una suficient formació teològica per poder respondre a mil preguntes sobre l'Església, sobre els sacraments, sobre la missió dels seglars, sobre les orientacions radicals de la vida cristiana, sobre el sentit cristià de la professió o del treball, etc. En aquest camp tenim els documents del Concili Vaticà II i el Catecisme de l'Església catòlica fent servir els índexs de matèries de manera adient, en podem fer una lectura profitosa.

¿Amb quina disposició hem de llegir aquests llibres de formació religiosa? Senzillament, i en primer lloc, amb el desig d'alimentar la nostra vida cristiana i amb ganes d'enfortir les nostres conviccions personals.

Deixeu-m'hi afegir una segona disposició, encara: la serietat. Es tracta d'una tasca, de lectura i d'estudi, que requereix un esforç. Hem d'evitar la pressa, la superficialitat i la mera curiositat. La vida cristiana no hi guanyarà res si no adquirim nous coneixements sòlids i fonamentals.

Treballem amb mètode, amb paciència i amb perseverança. Marquem-nos un pla. Fixem-nos una estona tranquil·la cada dia o uns dies a la setmana en què disposem de més temps. Posem fil a l'agulla i comencem com més aviat millor.

■ † Ramon Torrella i Cascante
Arquebisbe de Tarragona i Primat

700 fidels hi van participar

Festa diocesana de l'Hospitalitat de Lourdes

TORTOSA

AMPOSTA.— Aquest any —20 de febrer— la roda del calendari anual de la festa de Lourdes s'ha parat a la capital del Montsià.

L'esquema de la jornada se centrà, com sempre en la missa i en la mesa amb postre incloses.

L'Eucaristia se celebrà a l'arxiprestal de l'Assumpció d'Amposta. Els set-cents fidels vinguts d'arreu de les comarques no caberen a les naus del temple. Molts seguien des de la plaça la litúrgia del diumenge primer de Quaresma. Deu sacerdots concelebraren amb el prelat, monsenyor Lluís Martínez i Sistach que a l'homilia considerà els malalts com a preferits del Senyor, invitant-los a l'esperança de celebrar la Pasqua del cel com a lloc de plenitud sense cendra ni malalties. La vida cristiana és un pelegrinatge i la Quaresma només un camí.

La missa resultà molt solemne perquè revivia la gruta de Lourdes, l'assemblea era nombrosa i els cants coneguts. Fins i tot el vol de campanes contribuï a la solemnitat de festa major. Els malalts en una processó que gairebé no pogué recórrer tot l'itinerari previst, van ser beneïts amb el Santíssim Sagrament tot evocant així les jornades de Lourdes.

Les postres del dinar de germanor al Poliesportiu

A les naus cobertes del Poliesportiu municipal se serví un dinar, superant la dificultat que representa l'elevat nombre de comensals.

Una vegada més hom pogué comprovar que els ampostins varen ser empeltats amb la saba festiva de les terres valencianes. Són gent ferma amb exuberància i espontaneïtat.

Lespostres s'allargaren fins a les 6 de la tarda. Hem d'enumerar els parlaments dirigits pel Sr. Roig, batlle d'Amposta, el Sr. bisbe Lluís, el consiliari Mn. Cunill tot destacant els bons serveis de la presidenta cessant Na Consol Vives que ha servit l'Hospitalitat durant els anys difícils de la fundació.

També parlà el nou president, nomenat pel prelat. Es tracta del pelegrí veterà, Miquel M. Oliveras, tècnic sanitari a l'Hospital de Móra d'Ebre.

De l'àrea estrictament festiva dins d'aquesta postre cal remarcar l'actuació de la banda de tambors i cornetes i molt especialment el grup de majorets d'Amposta. A més a més cantà la Coral Joventuts Unides de la Sénia.

A la fi els comentaris generals foren aquests: «Avui ens sentim més joves i no ens fa mal res».

■ J. Blanc i Bahima

La família és el valor principal reconegut pels joves

Va aplegar 400 persones de Catalunya i Menorca

Els Equips de la Mare de Déu celebren la Jornada Regional

BARCELONA

El diumenge, va tenir lloc a Barcelona la Jornada dels EMD, de Catalunya i Menorca, la qual era dedicada a l'Any Internacional de la Família, i que aplegà unes 400 persones.

Obrí l'acte el seu consiliari, Pare Josep Massana, amb una pregària; tot seguit, els responsables de la comissió permanent van presentar els primers ponents, el matrimoni Mercè i Alvar Gómez-Ferrer, representants de l'Equip Internacional. El tema era: «On som com a equips de la Mare de Déu en el moment present».

El carisma dels EMD és un do de l'Esperit —digueren—. Aquest carisma està al servei de l'amor i

n'ha de ser una resposta generosa.

Es va urgir a buscar la mística dels Equips, a aprofundir en les seves arrels i en els documents fundacionals, a saber trobar-ne els objectius, les finalitats, a mirar-los amb ulls nous. I a ser el que s'és: un moviment d'espiritualitat conjugal.

Finalment van invitar a ser una petita església que doni exemple de solidaritat, comprensió, diversitat i misericòrdia, a l'Església i al món.

Després d'un breu col·loqui i un descans, va prendre la paraula el Sr. Joan Rigol, vice-president del Senat i president de l'estudi del «Pla Integral de suport a la família», sota el lema «Com valorar i servir millor la família».

Som objecte de l'estimació de Déu que ens dona la gràcia de col·laborar amb Ell en la construcció del món —foren algunes de les seves paraules.

El Sr. Rigol va parlar de la família com d'una gran aventura humana que dona sentit a la vida. Sentit de transcendència, a través dels fills, sentit històric, a través de les generacions precedents, sentit de gratuïtat, de llibertat i de compromís.

L'Eucaristia presidida per Mons. Joan Carrera, bisbe auxiliar de Barcelona, tancà la Trobada.

Buidem-nos de nosaltres mateixos i omplim-nos de Déu —exhortà.

■ Carme Meix i Fuster

Nous canonges de la Seu barcelonina

Els sis nous canonges esperant el moment de la presa de possessió

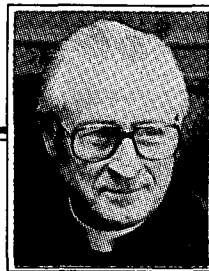
BARCELONA.—El propassat dissabte, 5 de març, tingué lloc la presa de possessió dels nous canonges de la Seu barcelonina, Mn. Josep M. Aragonès i Rebollar, Mn. Josep Antoni Arenas i Sampera, Dr. Francesc Xavier Bastida i Canal, Dr. Pere Farnés i Sherer, Dr. Joan E. Jarque i Jutglar, i Llic. Josep-Ramon Pérez i Sánchez.

L'acte tingué lloc a la Sala Capitular, i fou presidit pel senyor Arquebisbe, Dr. Carles, acompanyat dels

bisbes auxiliars Mons. Soler i Perdigó, Mons. Traserra, Mons. Tena i Mons. Vives. Després del jurament dels nous canonges es tralladaren processionalment a la capella del Santíssim, on pregaren uns moments, i a continuació passaren al cor de la Catedral on resaren comunitàriament l'hora litúrgica de Sexta.

La nostra més cordial enhorabona als nous servidors de la Seu de Barcelona.

● C.C.

CARTA DOMINICAL

El nou Catecisme i la fe del poble de Déu

El nou Catecisme és un element molt important en la història actual de l'Església.

El cardenal Danneels, a la clausura del Sínode extraordinari de l'any 1985, vintè aniversari de la clausura del Vaticà II, va dir: «Es desitja que s'escrigui un catecisme o compendi de tota la doctrina catòlica —era una petició de tots els Pares sinodals—, tant sobre la fe com sobre la moral.»

El text fou lliurat a les conferències episcopals, a les universitats, als organismes catequètics, als bisbes de tot el món, als professionals i als professors. És a dir, no hi ha un autor, i ningú no en pot reclamar la paternitat exclusiva. I això és així no sols per una raó de fet, sinó sobretot per una raó de principi. Un catecisme no pot ser l'exposició genial que fa un redactor de la seva fe personal —cosa que ha passat moltes vegades aquests anys darrers en molts escrits catequètics: una expressió massa personal de qui ho escrivia—, sinó l'exposició de la fe veritable de l'Església.

El Catecisme vol oferir la fe cristiana en la seva integritat. Per tant, tota la fe, i no tan sols alguns aspectes importants a la llum de la consciència moderna, de les necessitats pastorals, de les objeccions fetes des de fora del catolicisme o de les perplexitats internes.

És una totalitat pensada des de la mateixa realitat com a tal, i no tant des dels subjectes a qui és destinada o des de les situacions en què aquests es troben (G. de Cardedal).

Entre els maximalismes que reclamen de seguida infal·libilitat i les actituds de rebuig, per a les quals és un mer exponent de la visió personal que té del cristianisme i de l'Església aquest Sant Pare, com afirmen alguns —oblidant, hi afegeixo jo, que al poble de Déu li han estat ofertes a hores d'ara moltes visions personals molt menys fonamentades que les del Catecisme—, hi ha l'actitud d'acolliment lleial i confiat.

Per tant, no se'n pot rebaixar l'autoritat adduint que és un Catecisme entre d'altres; que, com que ni és el primer ni el darrer, no tenim cap obligació de prendre'l com a punt d'orientació. Ens cal l'honestat intel·lectual de reconèixer que el que se'n vol oferir en aquest llibre és un contingut de doctrina, més que no pas uns mètodes de transmissió (G. de Cardedal).

El cardenal Ratzinger diu: «El catecisme, com a llibre, no es féu usual fins al temps de la Reforma, però la transmissió de la fe com a estructura fonamental, nascuda de la lògica de la fe, és tan antiga com el catecumenat, és a dir, tan antiga com l'Església mateixa. Deriva de la natura mateixa de la seva missió. La fe no tan sols ha estat lliurada a una exposició arbitrària, sinó que fins ha estat posada en qüestió en algunes de les seves parts, que pertanyen a un tot i que, separades d'aquest tot, semblen trossos estripats d'un vestit.»

Sostinc, per acabar, que no podem vestir així la fe del poble de Déu. La volem vestir amb una roba que li doni escalf al cor, seguretat a la intel·ligència. No és pas criticable que, en allò que fa referència a la comunió amb el misteri de Déu, es vulgui tenir seguretat.

■ † Ricard M. Carles
Arquebisbe de Barcelona

IMPROMPTU

¿Qui té raó?

La raó no es pot tenir per força. Es té, o no es té. I quan dos s'entesten a posseir-la, ¡malament rai! I si un d'ells amb l'afany que li reconeguin recorre a un àrbitre pensant que no pot fer més que reconèixer-li, però l'àrbitre creu que és de l'altre, la millor cosa que pot fer és callar i reconsiderar la seva actitud. Això em sembla elemental.

Però el que no es pot fer mai és llegir un veredict arbitral, i del context magnificar-ne allò que mínimament pugui afavorir-lo, i proclamar que la raó és seva abans i després del recurs...

Això senzillament és una raó artificial, fabricada, que no serveix per res i que només pot convèncer els curts de vista, o els estràbics mentals.

■ Oriol Camps

La URC vol organitzar un curs sobre acompanyament de joves

La música i la didàctica no són determinants per introduir els joves a la pregària

BARCELONA.—Tot i que l'assistència va ser molt bona i la valoració en general positiva, els continguts de la Trobada d'agents de pastoral juvenil i vocacional de la Vocalia de Joves de la Unió de Religiosos de Catalunya (URC) van desviar-se del tema sobre «Com introduir els joves a la pregària», segons el resultat de l'enquesta feta entre els participants.

La causa és la dificultat de donar pautes concretes d'actuació. L'organització va programar una conferència al voltant de la música en la pregària, a càrrec de Toni Torrelles, marista i membre del grup musical Kairoi, i una altra referent a la didàctica aplicada a l'oració i la celebració litúrgica, de la mà de Miquel Xancó, germà de la Salle i mestre.

Tot i així, tots dos conferenciants han declarat que tant la música com la didàctica són eines per preparar el terreny, però que els joves entrin en la pregària és una gràcia de Déu, i que en tot cas depèn de la maduresa de cada u: «A partir d'una persona sensible a la humanitat—diu Torrelles—ho serà al silenci, i sols aleshores serà portat a la pregària; la música sola farà el que podrà...»

Per això la xerrada més centrada sobre el tema va ser l'explicació-testimoni d'Elisa de la Creu Aymenrich, carmelita descalça de Sabadell, que començà dient que «per introduir els joves a la pregària cal que nosaltres estiguem adherits a la pregària». A partir d'aquí, la germana Elisa recomana acompanyar espiritualment el jove que vulgui pregar.

Aquest suggeriment va trobar ressò en els assistents, que en l'enquesta d'avaluació de la trobada van demanar que es tractés en una altra trobada el tema de l'acompanyament personal dels joves. Ferran Mateos, secretari de la Vocalia, ja ha avançat que per l'any que ve hi ha la intenció d'assumir aquesta qüestió.

Sobre la lletra de les cançons

Toni Torrelles, parlant dels textos de

les cançons, va dir que cal tenir en compte «lletres diferents a les conegudes, ja que s'ha de veure en el jovent un estil de música o de lletra a què no estan acostumats els agents de pastoral». En aquesta línia va afirmar que «els evangelistes tocaven perquè deien coses noves que es corresponien a la vida de la gent», la qual cosa porta a valorar les lletres i a fer una tria.

També va advertir del perill de l'estil anomenat «New Age» —nova era— que correspon a melodies calmades, repòsades, molt maques algunes, característi-

narració—fet que va creant una memòria col·lectiva. El segon esglaió ja és una lectura creient, que descobreix el significat cristià i possibilita la intertextualitat a mesura que els joves aprenen.

El tercer és el cristià-compromès, que porta a «fer la història sagrada en la vida de cada u» conformant les accions i actituds a les directrius de la Paraula. Segons Xancó, «s'han de llegir aquests tres nivells per estar més preparats per acollir la gràcia que Déu, per gràcia, pot donar». Usant el llenguatge bíblic, i amb fidelitat a aquest en la vida, es pot establir

Toni Torrelles durant la conferència «La música en la pregària»

ques d'Enya o Kitaro, que en part pot ser responsable de l'èxit del cant gregorià, però que no porta a Jesucrist.

En concret va explicar com en el darrer treball que Kairoi ha fet —Germana Lluna— inclou alguna cançó amb arranjaments propis de l'estil New Age, però que a diferència d'aquesta moda porta a un compromís concret i explícit en la vida, rebutjant per principi l'estètica de la pobresa, únic angle des d'on el tarannà dels '90 mira els pobres.

Miquel Xancó va diferenciar tres nivells de lectura de la Bíblia, a través dels quals s'ha de portar els joves perquè arribin a captar el sentit profund del text. El primer pas és la lectura anecdòtica superficial, que consisteix a assumir la

el pont entre els elements festius i de germanor —on té un paper molt important el context— i el misteri de la celebració litúrgica.

Al final del recés es va llegir un manifest on es constata que el jovent és obert a la transcendència i als valors humans, i els assistents es comprometien a «descobrir el món dels joves per presentar Jesús amb la paraula i el testimoni sense por». Ferran Mateos va concloure fent una crida perquè els responsables de pastoral participin en la direcció de la Vocalia de Joves, per a la qual cosa es poden posar en contacte amb la URC —tel. 302 43 67.

■ Guillem Farré

El SIPAJ, obligat a tancar les portes

BARCELONA.—El Servei d'Informació i Promoció d'Activitats Juvenils (SIPAJ) es pot veure forçat a tancar definitivament les seves portes els propers dies a causa de la greu situació econòmica que travessa. La denegació d'una hipoteca amb la garantia del seu patrimoni per part de la Caixa de Catalunya l'ha portat a una situació límit que l'obligarà a malvendre aquest patrimoni.

El SIPAJ fa dos anys que demana ajuts a l'Administració, però li són denegats, tot i que normalment es finança amb recursos propis en un 70%, mentre que les subvencions són un 30%.

Per això ha iniciat una campanya que proposa enviar cartes de protesta a l'entitat financera responsable d'haver-los denegat el crèdit. L'adreça per enviar les queixes és: Consell d'Administració Caixa de Catalunya, Pl. Antoni Maura, 6 - 08003 Barcelona.

«Jesús te quiero» canta a Betlem

BARCELONA.— El grup musical de joves «Jesús te quiero» va actuar el dissabte 19 de febrer a la parròquia de Betlem —a la Rambla barcelonina— davant 300 persones. El grup és format per alumnes d'una escola de música de l'Hospitalet de Llobregat que també es troben per pregar.

La pregària d'intercessió ajuda en el camí interior dels joves

MANRESA.—Trenta joves de grups de Renovació Carismàtica de Manresa, Granollers i Barcelona han passat el darrer cap de setmana de febrer a la cova de Sant Ignasi, en el context d'un recés dirigit pel jesuïta Raimon Negre, i que ha portat per lema «Caminem amb Jesús».

Durant la trobada hi va haver moments de silenci, xerrades sobre la pregària; i també moments per la «intercessió»—pregària de petició dels uns pels altres en petits grups i de forma individualitzada—, a través de la qual els joves van quedar molt «consolats» espiritualment.

També es van presentar els llibres de Raimon Negre *El clam del silenci*, *Paraules a l'interior* i *Alba d'un nou demà*, que contenen diàlegs amb Jesucrist, segons l'autor.

■ G.F.

Gran concert coral a favor dels refugiats dels Balcans

BARCELONA.— El grup de joves de la parròquia de Sant Isidor està promovent un concert coral per donar suport al projecte de les organitzacions humanitàries «Universitaris per Bòsnia» i Setem de portar al camp de refugiats de Svudnja (Croàcia) una carpa que pugui acollir les activitats i tallers que promou «Suncokret»—entitat croata d'ajuda als afectats per la guerra— en dies de fred i pluja.

En el concert participaran nou corals, entre les quals hi ha el cor de l'Església Ortodoxa, la coral del Centre Cristià dels Universitaris, la del Campus Nord—de la Universitat Politècnica—, el Cor Universitari de Ciències de l'Educació de Barcelona, i Músicajove. L'acte tindrà lloc el divendres 18 de març, a dos quarts de nou del vespre, a l'Església de Sant Josep Oriol —c/ Diputació 155. L'entrada és lliure.

■ G.F.

ACLARIMENT

A la pàgina «Veus Joves» del núm. 753 no s'esmentava l'arxiprestat del Guinardó com a pertanyent a la sub-zona de Barcelona 1-4, a més del d'Horta, la Vall d'Hebron, el Carmel i Vilapicina. Demanem disculpes.

• **SIMPOSI PHASE 200.** - La revista Phase del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona, en arribar al número 200, convoca els seus lectors, així com tothom que hi puguin estar interessat, a un Simposi de treball i de reflexió sobre el tema *La pastoral sacramental de l'Església d'avui*. Comptarà amb ponències de Juan Martín Velasco, Dionisio Borobio, José Al-dazábal i Achille M. Triacca, i amb conferències de Mons. Alberto Iniesta i de Mons. Pere Tena. Hi haurà treballs de grup segons temàtica especialitzada. Aquest simposi se celebrarà al Seminari de Barcelona, del **6 al 8 d'abril** propinent. Per a informació i matrícules: C.P.L., c/ Riva-deneyra 6, 7è, 08002 Barcelona; tel. 302-22-35 (matins).

BARCELONA

Nota de l'Arquebisbat de Barcelona sobre la festa de Sant Josep

1. La solemnitat de Sant Josep és tinguda com a dia de precepte per a l'Església universal. Quan aquesta solemnitat s'ha escaigut en dia laborable, l'Església dispensava del compliment del precepte aquells fidels que per motius laborals no podien participar fàcilment en l'Eucaristia, tot i recomanar que l'horari de misses fos adient al cas.

2. Donat, però, que enguany, tant a Barcelona ciutat com en altres ciutats, el dia de Sant Josep és festa laboral, es recorda als fidels l'obligació de complir el precepte, a tenor del que disposa el canó 1246.1. A les altres poblacions de l'Arxidiòcesi que no sigui festa laboral, els fidels estan dispensats del compliment, però pel fet d'escaure's aquesta solemnitat en dissabte, dia que habitualment és més fàcil de participar en la celebració eucarística, se'ls encoratja vivament que ho facin.

• **TARDA D'ESPIRITUALITAT FEMENINA.** - Dirigida per P. José Solé-Asens, s.i., **dilluns 14**, a les 17h, a c/ Roger de Llúria 13, 08010 Barcelona. Informació i inscripcions: c/ Duran i Bas 9, 08002 Barcelona; tel. 301-16-26.

• **«ÈTICA I GESTIÓ. UNA MODA?»** - Conferència del prof. Josep-Maria Lozano, dins el cicle «Les ètiques professionals», organitzat per la Fundació Joan Maragall i el Moviment de Professionals Catòlics de Barcelona, **dilluns 14**, a les 19.30h, a la sala d'actes del Centre d'Art Santa Mònica (la Rambla 7, 08002 Barcelona).

• **«LA VIDA, UNA PREGUNTA I UNA RESPOSTA.»** - Jornades de reflexió quaresmal, a càrrec de fra Francesc Gamissans, del **dia 14 al 17**, a les 20h, a la sala IFAC (Institut

Franciscà d'Acció Cristiana, c/ Santaló 80, 08021 Barcelona).

• **EXPOSICIÓ ITINERANT «PER LA PAU».** - Promoguda per la Fundació per la Pau, serà del **14 al 27 de març**, a l'Ajuntament de Cardedeu. Més informació: tel. 302-51-29.

• **AMICS DELS CLÀSSICS: CONFERÈNCIES/CONCERTS QUARESMAIS.** - Al local social (c/ Ausiàs Marc 26, 8è, 08010 Barcelona), **dimarts 15**, a les 19.30h, conferència de fra Luis Carlos Bernal, o.p., sobre «Las Siete Palabras de Jesucristo en la cruz: palabras desde el dolor y la esperanza» i concert del Quartet de Corda Amics dels Clàssics interpretant *Les Set Paraulles de Jesús a la creu* de Haydn. Més informació: tel. 315-03-99.

Missa del Jubileu).

• **UNIÓ ESPIRITUAL DE MARES.** - Trobada, **dimecres 16**, a Franciscàlia (c/ Riera St Miquel 1 bis, 08006 Barcelona): 16.30h, missa; 17.30h, conferència sobre «Què uneix les diferents religions?», per Fèlix Martí.

• **L'ORGUE DE LA CATEDRAL DE BARCELONA.** - Dins el quart cicle de concerts, **dimecres 16**, a les 20h, *Un viatge pel barroc*, amb Stefano Casaccia (flauta dolça) i Davide Masarati (orgue); obres de Händel, Marcello, Pescetti, Vivaldi, Woodcock, Valeri, Luchesi i Bästön.

• **TROBADA DELS UNIVERSITARIS AMB EL SR. ARQUEBISBE.** - Convocada per la Delegació de Pastoral Universitària per al **dimecres 16**, a les 20.30h, amb celebració de l'eucaristia i un temps compartit plegats, al C.C.U. (Centre Cristià dels Universitaris), c/ Villarroel 81 bxos, 08011 Barcelona; tel. 323-33-68.

• **«INSTITUTO DE TEOLOGIA Y HUMANISMO.»** - A la sala Penyafor, dels pares dominicans, cicle sobre «Pregària i vida: La pregària i les actituds a la vida», els **dies 16, 17 i 18**, de 19 a 20h, a càrrec de fra Jaume Boada i Rafi, o.p. Més informació a c/ Bailèn 10, 08010 Barcelona; tel. 246-33-00.

• **CONFERÈNCIES QUARESMAIS A SABADELL.** - Continuen a la Parròquia del Sagrat Cor (Ca n'Oric), **dimecres 16**, a les 20.45h, i a la Parròquia de Sant Feliu, **dijous 17**, a les 20.15h, a càrrec de Mn. Josep Lligadas.

• **FUNDACIÓ PERE TARRÉS.** - Benedicció i inauguració de la remodelació de l'edifici del c/ Carolines (núm. 10, 08012 Barcelona), **dijous 17**, a les 19h; presidirà l'acte el Sr. Arquebisbe, junt amb el Conseller de Benestar Social i el Secretari General de Joventut.

• **ESTACIONS QUARESMAIS.** - Divendres **18 de març**; a Sant Cugat del Vallès, a les 20h; a la Parròquia de Sant Pere (Monestir, Pl. Octavià 11), presidida pel Sr. Arquebisbe; a Barcelona, a les 20.30h; a la Parròquia de Santa Eulàlia de Vilapicina (Pg. Fabra i Puig 260); al

Masnou, a les 19.30h; a la Parròquia de Sant Pere, presidida pel bisbe Dr. Carrera, i a Sant Feliu de Llobregat, a les 19.15h; a la Parròquia de Sant Llorenç, conferenciada pel bisbe Dr. Vives sobre el nou Catecisme, seguida de l'eucaristia.

• **«PASSA LA VEU.»** - Concert benèfic pels refugiats balcànics, **divendres 18**, a les 21.30h, a l'església de Sant Josep Oriol (c/ Diputació 155, 08011 Barcelona), amb la participació de grups corals diversos.

• **ACTES AMB MOTIU DEL DIA DEL SEMINARI.** - Al Seminari Major (c/ Diputació 231, 08007 Barcelona), **divendres 18**, de 22 a 24h, vetlla de pregària per les vocacions sacerdotals, amb celebració de l'eucaristia, presidida pel bisbe Dr. Joan-Enric Vives; **dissabte 19**, solemnitat de Sant Josep, a les 18h, a la sala d'actes, trobada d'amics i col·laboradors i acte d'homenatge als sacerdots que celebren enguany els 25 i els 50 anys de la seva ordenació, presidits pel Sr. Arquebisbe; tot seguit, a la capella, ordenació de tres nous diaques.

• **APROXIMACIÓ A LA VIDA DE SANT FRANCESC D'ASSÍS.** - Taller de la Diada de Tècniques preparada per l'Escola de l'Esplai i la d'Iniciació a l'Excursionisme i a l'Educació Ambiental, **dissabte 19**, al Col·legi Santa Teresita (c/ Déu i Mata 67, 08029 Barcelona). Més informació: Escola de l'Esplai / Fundació Pere Tarrés, tel. 410-16-02.

• **SANTUARI DE SANT JOSEP DE LA MUNTANYA.** - Festa patronal, **dissabte 19**, de les 8 a les 13h, misses; a les 12h, concelebració de l'eucaristia presidida pel bisbe Dr. Pere Tena i amb la participació del cor del santuari; a les 18.30h, processó solemne pels jardins del santuari, seguida de la missa vespertina.

• **ESCOLTES DE MONTSERRAT: SERVEI D'ORDRE.** - Celebració del 35è aniversari, els nois i els seus pares, **diumenge 20**, amb la participació a la missa conventual, salutació al P. Abat, dinar de germanor, vivències, conferència sobre «Família i voluntariat» i vespres.

• **RECÉS PER A RELIGIOSES.** - Dirigit pel P. Santi Thió, s.i., **diumenge 20**, de 10 a 18h, a la Casa d'Exercicis Sant

Ignasi, de Sarrià (c/ Carrasco i Formiguera 32, 08017 Barcelona). Més informació: tel. 203-88-62.

• **RECÉS QUARESMAIS.** - Organitzat per O.R.S. (Obra Religiosa Social), **diumenge 20**, de 10.30 a 18h, a la casa d'espiritualitat Maria-Antònia París (c/ Major de Sarrià 169, 08017 Barcelona), amb meditacions i celebració de l'eucaristia pel P. Enric Seguí, s.i. Informació: tel. 217-10-28.

• **CONCERT DE L'ORQUESTRA DE CAMBRA AMICS DELS CLÀSSICS.** - A la sala d'actes de la Delegació territorial de l'ONCE (c/ Calàbria 66, 2n, 08015 Barcelona), **diumenge 20**, a les 11.15h, interpretació d'obres de Bartok, Fink, Mozart, Ribó, Morera i Balcells, amb el solista Marc Cabero (vibràfon), sota la direcció d'Andreu Biosca i Tost.

• **PROGRAMA DE QUARESMA.** - Trobades de reflexió al Monestir de Sant Pere de les Puel·les (c/ Anglès 55, 08017 Barcelona): **diumenge 20**, a les 18h, amb Mn. Josep M. Rovira Belloso, sobre «Anunciar l'Evangeli a la nostra societat» (tema 1 del Concili); s'acaba amb la pregària de vespres, que és a les 19.30h.

• **CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS.** - Debat per a capellans: **dilluns 21**, a les 10.30h, sobre «La Unció, sacrament específic de la malaltia», amb el P. Manuel Bellmunt. Informació i inscripcions: c/ Riva-deneyra 6, 3r, 08002 Barcelona; tel. 317-48-58.

TARRAGONA

• **LA BISBAL DEL PENEDÈS: CONCERT DE SANT JOSEP.** - Comença el cinquè cicle de Concerts de Primavera, organitzat pels Cors Antistiana i Santa Maria, **diumenge 20**, a les 18.30h, a l'església de Santa Maria, actuació de la Coral de Vilabella i del Conjunt Instrumental Raim Guitart; obres de Mendelssohn, Brahms, Pérez Moya, Cererols, Bach, Tàrraga, etc.

LLEIDA

• **«EL DIÀLEG AMB DÉU.»** - Jornades de reflexió, diàleg i pregària entorn de la vida espiritual, els **dies 11, 12 i 13**, a la Parròquia de Santa Teresina (Pl. Missions 1, 25006 Lleida; tel. 26-80-38).

• **CURSOS DE L'ESCOLA DE L'ESPLAI.** - De monitors de temps lliure, del **dia 26 al 30**, i de directors de temps lliure, del **26 al 30** i els **dies 2 i 3 d'abril**. Informació i inscripcions: Av. Blondel 11, 3r, 25002 Lleida; tel. 27-28-64.

URGELL

• **NÚRIA: TROBADA DE RECTORS DE SANTUARIS DE CATALUNYA I BALEARS.** - Convocada pel Secretariat de Santuaris de Catalunya i les Illes, per als **dies 14 i 15**, al santuari de la Mare de Déu de Núria. Més informació: tel. 73-03-39 (Mn. Josep Mas).

VIC

• **EXERCICIS ESPIRITUALS.** - Per a religioses: del **dilluns 21** (a les 20h) al **dimecres 30** (a les 10h), amb el P. Miguel Elizondo, s.i., i per a joves: del **divendres 25** (a les 20h) al **dimecres 30** (a les 10h), amb el P. Xavier Rodríguez, s.i.; a la casa d'exercicis Cova de Sant Ignasi, de Manresa (tel. 872-04-22).

GERMANOR AMB ELS NOSTRES MISSIONERS

Ja són més de 500 les missioneres i missioners que reben Catalunya Cristiana gràcies a les persones que "apadrinen" la seva subscripció.

"Catalunya Cristiana arriba cada setmana i és una finestra que deixa veure una mica l'Església de Catalunya que és una part de l'Església del món." **Albert Jou. ÍNDIA**

MISSIONERS QUE ESPEREN PADRI;

ROSER DE JESUS CARMEL MOUNDASSO BP 35. DEDOUOU BURKINA FASO.....	21.892 Ptes.
P. RAMON VICANS PB 280 DAR ES SALAAM TANZANIA.....	21.892 Ptes.
COTTOLENGO P ALEGRE C/7 A N66-30 AP AEREO 912 BAR. LAS AMERICAS/BUENAVENTURA COLOMBIA.....	21.892 Ptes.
MARIA BRANCHADELL APARTADO 173 2100 GUADALUPE COSTA RICA.....	21.892 Ptes.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Nom i cognoms.....	Tel.....
Direcció.....	D.P.....
Població.....	Provincia.....
subscriu a "CATALUNYA CRISTIANA" el missioner.....	
(nom i cognoms)	
L'import el faré efectiu mitjançant:	
☐ taló que adjunto	☐ gir postal
☐ domiciliació segons l'adjunta autorització:	
Domiciliació: Banc / Caixa.....	
Sucursal n°.....	
N° compte corrent.....	
Població.....	
Provincia.....	
Prego al Banc / Caixa que consideri aquesta butlleta com la meua autorització per aquest pagament.	
Població.....	Data.....
Signatura.....	
"CATALUNYA CRISTIANA" c/. València, 244, 2º - 08007 Barcelona - Tel.: 215 27 39	

La patronal de l'ensenyament privat es queixa que la legislació fiscal tracta de la mateixa manera els centres docents que, com per exemple, els hipermercats

Els centres no concertats perden beneficis fiscals a Espanya

Els impostos amenacen l'ensenyament privat

A partir d'enguany els col·legis privats no concertats espanyols hauran de pagar molt més al fisc a conseqüència de dos impostos municipals dels quals fins ara estaven exempts: l'Impost de Béns Immobles (IBI) i l'Impost d'Activitats Econòmiques (IAE). Les organitzacions de l'ensenyament privat han protestat contra aquestes mesures, que posen en perill la supervivència dels centres.

Els pressupostos del 94 acaben amb els beneficis que gaudien els centres docents privats en el pagament de l'IBI. Solament estaran exempts d'aquest impost els centres acollits al règim de concerts educatius, on l'ensenyança obligatòria és subvencionada

amb fons públics, inclosos aquells que només tenen alguna unitat subvencionada.

Respecte al IAE (abans Contribució Territorial Urbana), fins ara tenien exempció total, entre altres institucions, els col·legis i altres centres dependents de la jerarquia eclesiàstica que fossin benèfic-docents. Els altres centres educatius tenien una bonificació del 95 per cent. Els centres docents públics sempre han estat exempts en la seva totalitat d'ambdós impostos.

Els nous impostos afecten tant a l'ensenyança reglada com a la no reglada (acadèmies, jardins d'infants, etc.). Molts propietaris i alguna associació, com la Federació Espanyola de Religiosos

d'Ensenyament (FERE), van adoptar ja la decisió de no pagar l'IBI de 1993 ni l'IAE, que comença a cobrar-se enguany; uns per no poder afrontar la despesa i altres per desacord amb la mesura.

La patronal de l'ensenyament privat s'ha queixat que la legislació fiscal tracta de la mateixa manera els centres docents que, per exemple, els hipermercats, en els quals els marges de beneficis són molt elevats. Segons els seus càlculs, un col·legi mitjà d'uns 300 alumnes, que abans no pagava al fisc més de 100.000 pessetes l'any, ara haurà de desemborsar més de quatre milions.

(Aceprensa)

Santiago Martín, ex-secretari general de la FERE

«L'escola catòlica és l'alternativa a una de pública deficient de valors»

L'ex-secretari general de la Federació Espanyola de Religiosos d'Ensenyament, Santiago Martín Jiménez, va manifestar que l'escola catòlica serà cada vegada més «la vertadera alternativa a una escola pública deficient de valors», després d'haver «resistit en aquests anys l'embat socialista sense greus deterioraments».

Martín, actual secretari executiu de la Fundació Educació Catòlica, va pronunciar una conferència en l'assemblea general de la FERE, que es va celebrar a Madrid, amb l'assistència de 300 delegats de tot Espanya, que van representar 2.100 centres educatius.

El conferenciant assenyalà que l'arribada dels socialistes al poder «va frustrar les esperances d'aconseguir la plena llibertat d'ensenyament que tenien molts sectors a Espanya». Va afirmar que a canvi d'unes subvencions restringides, els concerts educatius van imposar la retallada dels drets dels titulars dels centres.

Va advocar per «mantenir fermament la concepció humanista cristiana de l'ensenyament enmig d'una societat plural», per la qual cosa considera imprescindible incorporar a la direcció de les escoles seglars compromesos amb els esmentats valors, continuar la lluita per la gratuïtat de l'ensenyança i buscar fórmules que garanteixin la continuïtat d'aquells centres, les congregacions religioses dels quals no poden atendre'ls.

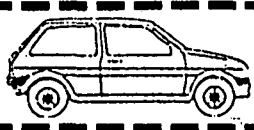
Més llibertat a altres països

Rat de Zutter, secretari general del Comitè Europeu de l'Ensenyament Catòlic, va afirmar en la seva intervenció que la legislació escolar a Bèlgica o Holanda és molt més favorable a l'ensenyança catòlica que la d'Espanya. En la seva opinió, aquells països haurien d'exigir el mateix règim pels membres de la Unió Europea.

Zutter va lamentar que els textos de les Comunitats Europees no es refereixin explícitament a la importància de l'educació en la difusió dels valors humans i espirituals, com a fonament de la nostra societat europea.

Va defensar el paper del Comitè Europeu de l'Ensenyament Catòlic com «interlocutor privilegiat» de les institucions europees i va recordar que el segon semestre de 1995 Espanya assumirà la presidència del Consell Europeu, en opinió seva, la FERE tindrà a curt termini el seu pes destacat en la defensa dels interessos de l'ensenyament catòlic.

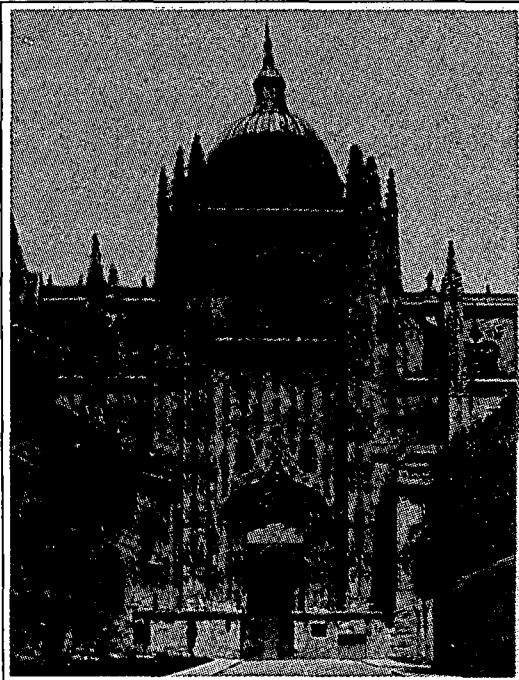
● E.P.

Hi ha poblacions monumentalistes però absents d'humanitat, fòssils de la història, interessants per a erudits, però que hom sent tedi en recórrer-les. D'altres llocs són orfes de monuments però plens de caliu humà. Lamentablement, hi ha persones que de les ciutats només aprecien els seus hotels, els seus menjars típics i els seus llocs d'esbarjo.

Salamanca és meravellosa, és atractiva, és grandiosa. La universitat, les catedrals, la Casa de las Conchas, la seva extraordinària Plaza Mayor... Certament quan era petit el que més em va sorprendre fou la Casa de las Conchas, però després he passat amb bastant indiferència per aquest lloc. La plaça és diferent, a la nit me la imagino sempre amb don Miguel prenent cafè en un tauleta... i és sorprenent. Però no avancem conceptes.

La Universitat de Salamanca ha tingut una transcendència enorme en la història occidental. En la qual professà Fra Luis de León, que per a mi té tot l'encant del seu amor a la Bíblia i el seu gran desig que arribés al coneixement de tothom. Precisament la seva traducció al castellà del *Cantar de los cantares* fou el principal motiu del seu pro-

Salamanca

cessament per la Inquisició.

En les mateixes aules ensenyà sense arribar a escriure res el gran mestre Francisco de Vitoria. La seva docència donà origen a les doctrines sobre el dret natural i el de les

persones, és a dir, les normes que encara actualment són vigents del dret internacional, canemàs d'organitzacions com les Nacions Unides o normes d'ús comú en cancelleries i ambaixades. ¿Qui s'atreveiria a ensenyar sense editar llibres, exigir apunts, estimular tones de fotocòpies? Doncs l'escola de Salamanca així va néixer, encara que els seus fruits aprofitats arreu siguin per a molts d'origen desconegut.

Més pròxim a nosaltres és que en va ser rector cap allà els anys trenta del nostre segle, el bilbaí Miguel de Unamuno. Aquell home que per a uns fou un heretge i per a d'altres un místic, i que segurament tots tenen raó. Absolutista en certs judicis precipitats, fou vacil·lant i agnòstic en molts d'altres. És a dir, fou

un home que va viure en les fronteres de la fe. Orgullós de si mateix expliquen que li agradava cridar des del brocal del pou de la universitat simplement el vocable jo, per gaudir-ne la múltiple ressonància. Pietós

jove cristià, fou també angoixós combatent en el dubte. Valent quan veia quelcom amb claredat, no temia les conseqüències perjudicials que li pogués ocasionar proclamar les seves conviccions. Estic pensant en aquell famós «Vencereu però no convencereu». ¿Com oblidar els que per vocació hem escollit un servei als homes aquell meravellós «San Manuel Bueno mártir» per afermar la nostra fe després de la interpel·lació aguda que conté.

Acabaré amb una frase d'ell molt pròpia per a aquests inicis de quaresma: «Recorda't pols que ets home i que per la humanitat has de tornar a Déu, ja que portes Déu a l'ànima». Qui dubta que aquesta frase podria atribuir-se a un altre poeta, teòleg, científic i místic que també va viure la seva fe en les fronteres malgrat el seu compromís total en l'Església? ¿Què hauria passat si Unamuno i Chardin s'haguessin conegut i relacionat?

Aquesta riquesa humana de Salamanca m'entusiasma més que tota la seva monumentalitat i desitjo poder-hi tornar algun dia per assaborir-la altra vegada.

■ P-J Ynaraja, capellà de La Llobeta

Daniel Arasa és un tortosí instal·lat a Barcelona, on treballa com a cap de redacció de l'agència de notícies Europa Press de Catalunya, casat amb 7 fills, professor d'orientació familiar i escriptor de llibres d'història. Aquest any assumeix una nova responsabilitat com a president del Grup d'Entitats Catalanes

(GEC) per l'Any Internacional de la Família. Daniel Arasa explica a Catalunya Cristiana les diverses activitats que volen realitzar, algunes d'elles en col·laboració amb la Delegació de Pastoral de la Família de l'arquebisbat de Barcelona, perquè aquesta iniciativa de l'ONU sigui un èxit a tot Catalunya.

Daniel Arasa, president del Grup d'Entitats Catalanes per a l'Any Internacional de la Família

«Defensar la família es profundament progressista»

—**Quines han estat les motivacions que els han impulsat a fundar el Grup d'Entitats Catalanes?**

—Fa aproximadament un any, a principi de 1993, un equip de professionals que tenim relació amb diversos àmbits de la família: grups de matrimonis, associacions de pares de col·legis públics i privats, associacions de pares amb fills que pateixen alguna deficiència física o psíquica, gent interessada per l'impacte de la televisió i altres, creiem que valia la pena fer alguna cosa relacionada amb l'Any Internacional de la Família. L'ONU dedica cada any a tractar un tema concret: el nen, la dona, la gent gran... que són força interessants però enguany creiem que s'ha produït un salt qualitatiu perquè no s'ha orientat el tema vers l'individu sinó de cara a la família i això aporta una unitat a tots els temes.

—**Quanta gent participa en aquesta iniciativa?**

—En aquests moments són més de 300 entitats a tot Catalunya, de les quals les associacions de pares són les més nombroses. També hi ha el TAC (Telespectadors Associats de Catalunya), els amics de l'Unesco, entitats de lleure de joves o d'atenció a la gent gran, l'AMAC (Associació per l'ajuda a matrimonis amb crisi).

Jo mateix sóc president d'una associació de pares d'alumnes del col·legi Xaloc a l'Hospitalet de Llobregat, dono xerrades d'orientació familiar, participo a Pro-Vida, etc.

De fet, alguns d'aquests moviments ja funcionaven abans però hem intentat que aquest any hi hagi una major coordinació perquè pot ser molt beneficiós per impulsar la família. Més endavant es pot seguir treballant aquest tema però no serà factible fer un o dos actes públics cada mes com els que ara s'han programat. Per això,

faig una invitació a totes les entitats d'arreu de Catalunya que estiguin relacionades amb aquest tema perquè s'adrecin a la GEC, carrer Plató, 14, entl. 2on - 08021 Barcelona, telèfon 201 51 50, fax 201 52 30.

—**La GEC està en contacte amb la Delegació de Pastoral de la Família de la diòcesi de Barcelona, impulsora d'aquesta celebració?**

—Ens agradaria molt organitzar alguna activitat de forma conjunta amb Pau López Castellote, delegat episcopal per la Família per qui sento una gran admiració. He llegit els seus llibres sobre temes de pedagogia, considero que realitza una gran tasca pastoral per la família, té molt bona doctrina i sap estar en el seu lloc amb la feina que fa. L'hem convidat perquè doni alguna conferència i esperem concretar algun projecte ben aviat. També he ofert la GEC a disposició de l'arquebisbe de Barcelona Ricard Maria Carles a qui tinc un gran apreciació personal pels anys que va passar a Tortosa d'on sóc originari.

De totes formes, la GEC no es defineix des d'una òptica confessional ni institucional perquè nosaltres acceptem els catòlics i els que no ho són, volem donar cabuda a tothom. Creiem que la família importa a tots pel bé de la societat, encara que els catòlics són més sensibles a aquests temes i ho hem comprovat perquè la major part de membres de la GEC comparteixen els

valors cristians.

—**Quins són els actes previstos pels propers mesos?**

—El 12 de març hi haurà una jornada sobre «televisió i família» a Barcelona que tractarà el tema: «Audiència a qualsevol preu?». També hi ha prevista una trobada amb el president Jordi Pujol perquè expliqui la política de la Generalitat vers la família. Altres temes que s'han previst són: la participació dels avis a la família, com afecta el treball de la dona fora de la llar en relació a l'atenció dels fills petits, l'atur i la família, no només en l'aspecte econòmic sinó les tensions psicològiques que genera la impossibilitat de trobar feina. També pensem organitzar un congrés a Tarragona com un que ja es va fer aquí sobre les sortides nocturnes dels joves que és un tema molt preocupant per tot el que implica: accidents, alcohol, drogues... Potser més endavant farem una trobada a nivell de tot Catalunya.

—**Avui dia hi ha moltes famílies desestructurades. De quina forma creu que es podria reduir el nombre de fracassos matrimonials?**

—Si tots treballem perquè funcioni la família, el nombre de divorcis serà menor. Ara que es parla tant d'economia i societat de benestar, crec que la família garanteix el bon funcionament de la societat amb menys cost social. Les famílies unides

tenen un índex menor de delinqüència, problemes de drogues, etc... Avui dia defensar la família és profundament progressista. En els darrers anys la família ha estat molt atacada i els cristians no hem reaccionat prou... Els mitjans de comunicació tenen gran part de responsabilitat perquè sempre destaquen els aspectes negatius, els problemes familiars. Hem creat una atmosfera on tot funciona malament, s'han ridiculitzat els valors de la família, s'ha destacat una cultura hedonista. L'amor no és res més que sexe, pel més mínim problema, cadascú tira pel seu cantó. Jo crec en un treball preventiu per aconseguir l'estabilitat de la parella, una bona preparació abans del matrimoni. Si defensem valors com la generositat, la solidaritat, analitzar els problemes i no distanciar-se per una discussió, si plantejem un compromís per tota la vida, que cada dia s'ha de seguir lluitant per enamorar l'altre, llavors potser molts matrimonis funcionarien millor. L'amor és un combustible, un foc i si no li poses alguna cosa perquè cremi, a poc a poc es va apagant.

—**Vostè amb 7 fills és un defensor de la família nombrosa?**

—Sí, encara que aquest és un tema personal, cadascú ha de decidir el nombre de fills que cregui convenient. A vegades es pot tenir 2 fills o 14, però parlem d'una paternitat responsable que no s'ha de confondre amb paternitat confortable. Particularment penso que la família nombrosa és excel·lent per l'educació dels fills. Encara que no sempre es pugui anar a esquiar o de vacances, els fills saben apreciar aquesta generositat dels pares, que ajuda a fer créixer l'amor en família.

■ Glòria Carrizosa

Arasa creu que la família garanteix el bon funcionament de la societat

IMPORTANT NOVETAT EDITORIAL PER A UNA CELEBRACIÓ EXPRESSIVA I DIGNA DE LA SETMANA SANTA

CELEBRAR LA SEMANA SANTA EN LAS PEQUEÑAS COMUNIDADES

Preparat per Pere Farnés Scherer

- Un valuós i eficaç ajut per als celebrants que han de presidir —a voltes binant— les celebracions a les comunitats parroquials, cases religioses o d'espiritualitat que no tenen gaires mitjans per a realitzar les festes més importants de l'any.
- Una guia fàcil per tal que qualsevol fidel pugui participar intel·ligentment en els ritus de Setmana Santa, fins quan no es disposa de ministres, cantors o lectors, o aquests són pocs.
- Un resum breu i clar per a explicar al poble, d'una manera planera i clara, el que és més important de cada un dels dies de Setmana Santa.
- Suggestiments per quan, a les comunitats ja amb més possibilitats, es disposa de diversos lectors o ministres, però aquests no coneixen prou el desenvolupament dels ritus extraordinaris dels dies sants ni els moments en què han d'intervenir.
- Un apèndix clar per a quan es disposa de monitor (editat en fullat a part), on aquest trobarà tots els textos que ha de llegir amb la indicació dels diversos moments de les seves intervencions.

Format: 17 x 24 cm. 232 pàgines. (Apèndix: 24 pàgs.). Impressió a dues tintes. Enquadernació tapa forta. P.V.P.: 1.850 pts. (amb IVA)

EDITORIAL REGINA, S. A. Mallorca, 87-89 - 08029 Barcelona

Es disposa també d'alguns exemplars en VERSIÓ CATALANA i amb les mateixes característiques, però impresos a una sola tinta, que podeu sol·licitar a l'autor, tel.: (93) 334 02 48.

L'Associació de Famílies d'Alzheimer a Catalunya (AFAC) celebrà un curs sobre aquesta malaltia, que afecta més de 60.000 persones a Catalunya, dels 350.000 que sofreixen aquesta malaltia arreu d'Espanya.

Es calcula que amb l'envel·liment de la població, aquesta xifra d'afectats es veurà incrementada en els propers anys, ja que Alzheimer és una malaltia característica de la tercera edat. Es calcula que l'any 2000 els ancians representaran el 18 per cent de la població de Catalunya, percentatge que per primera vegada serà superior al de joves, per la qual cosa es preveu que l'any 2.025 es dupliqui el nombre d'afectats.

En el curs organitzat per l'AFAC participaren destacats especialistes en neurologia, psiquiatria i geriatria dels hospitals Clínic i Vall d'Hebron, de Barcelona, i el Germans Trias i Pujol, de Badalona, així com responsables dels programes socials, com «Gent Gran» o «Vida als

Més de 60.000
persones
sofreixen la
malaltia
d'Alzheimer a
Catalunya

Anys», de la Generalitat.

La malaltia d'Alzheimer és un tipus de demència caracteritzada per un deteriorament progressiu de la capacitat de pensar, recordar, aprendre i raonar. És la demència més comuna i el seu origen és desconegut. Alguns dels símptomes més característics d'aquesta malaltia són la pèrdua de memòria, dificultat d'abstracció i desorientació en el temps.

L'Associació de Famílies d'Alzheimer de Catalunya, que es va crear l'any 1987, compta amb més de 1.200 membres, dedicats a donar suport a les famílies que sofreixen aquesta malaltia. AFAC forma part de la Federació d'Associacions de familiars d'Alzheimer, que agrupa més de 3.000 membres d'arreu d'Espanya.

● E.P.

Es presenta al Cercle Cultural de Granollers

Una exposició fotogràfica mostra la vida dels indis lakotes

El passat mes de febrer va inaugurar-se, al Cercle Cultural de Granollers de la Fundació «la Caixa», l'exposició fotogràfica «Lakol Wokiksuye. La memòria visual dels lakotes», que estarà oberta al públic fins al 4 d'abril.

La mostra ha estat organitzada conjuntament per la Fundació «la Caixa» i Lakota Project i produïda per aquesta darrera entitat amb motiu de la declaració,

per part de l'ONU, de 1993 com a Any Internacional dels Drets dels Pobles del Món. Comissariada per Helga Lomotsits, «La memòria visual dels lakotes» presenta 110 fotografies realitzades pel fotògraf americà Paul Harbaugh a partir de les plaques originals de cinc fotògrafs itinerants que, en els trenta darrers anys del segle XIX, van viatjar al territori dels lakotes per fotografiar la vida dels indis a la reserva.

«La memòria visual dels lakotes» presenta 110 fotografies realitzades pel fotògraf americà Paul Harbaugh a partir de les plaques de cinc fotògrafs itinerants

Lakota Project és una agència nascuda a la Reserva Pine Ridge (Dakota Sud) l'any 1988 que desenvolupa diferents activitats —exposicions fotogràfiques històriques i contemporànies, àudio-visuales, seminaris, cicles de cinema, etc.— amb l'objectiu d'afavorir tot tipus de trobades interculturals entre les reserves índies i el nostre continent.

En el sentit més ampli i més corrent, el terme *Sioux* designava tots els representants d'una família lingüística que s'estenia de la costa atlàntica de Carolina del Nord i Carolina del Sud a l'Alta Vall del Missouri. A l'est d'aquesta regió vivien els lakotes, comunitat lingüística pertanyent a un dels tres principals dialectes sioux.

Amb el títol *Memòria visual. Lakol Wokiksuye*, que parteix de l'afirmació segons la qual per a

la sensibilitat i el pensament lakota, la imatge i l'imaginari són indissociables, la mostra presenta 110 fotografies realitzades a partir de les plaques originals dels treballs dels primers fotògrafs itinerants Orlando S. Goff, David Frances Barry, Clarence Grant Morledge, George E. Traeger i Alexander Gardner. Són, doncs, documents originals del període anomenat *American Frontier* dels trenta darrers anys del segle XIX, que reflecteixen un moment històric de canvis, la lluita dels indis lakotes per la supervivència i la seva capitulació civil i militar.

A Catalunya, l'exposició incorporarà també alguns documents periodístics relatius a l'arribada a Barcelona de l'espectacle *Wild West Show* muntat pels lakotes en aquest mateix període per difondre els

greus esdeveniments que tenien lloc al seu país. Amb F. Cody, àlies Buffalo Bill, i presentat sota una carpa de circ, la representació recorregué Europa oferint una recreació d'escenes de la vida al «Far West» que il·lustraven el «drama de la civilització». Mites i realitats es confonien el 29 de desembre de 1890 en què la guerra s'acabà amb la matança de Wounded Knee: els caps dels moviments,

més que no pas restar empresonats, eren forçats a marxar cap a Europa.

En tant que crònica de la integració de la població indígena als EUA, *La memòria visual dels lakotes* presenta un exponent important de la fotografia documental, però, al mateix temps, ofereix a l'espectador una interessant lectura sobre les fórmules de representació i el tractament artístic d'aquesta discip-

na al tombant de segle.

Després de la seva exhibició a Granollers, *La memòria visual dels lakotes* es presentarà a la Sala Girona de la Fundació «la Caixa» del 15 d'abril al 29 de maig de 1994.

● G.P.C.

Primer «Premi Albada d'Assaig»

Amb motiu de l'Any Internacional de la Família, que se celebra aquest any 1994, l'Editorial Albada convoca el Primer «Premi Albada d'Assaig», en aquest cas sobre un tema familiar, amb la voluntat de mantenir la convocatòria, els propers anys, sobre qüestions d'interès general i adequades a l'actualitat.

Bases:

1. Els treballs que es presentin, d'una extensió d'entre 35 i 50 fulls DIN A-4 en llengua catalana, versaran sobre el tema: «Tinc vocació matrimonial» o «Déu vol que formi una família», amb aquest mateix títol o d'altres semblants que escullin els autors, però que facin referència a la preparació del jovent per al matrimoni i la família, des d'una perspectiva cristiana.
2. Es concedirà un Premi de 100.000 ptes. al millor treball presentat. L'Editorial Albada publicarà l'assaig guardonat i es reserva el dret de publicar els altres que s'hagin presentat, si reuneixen les condicions mínimes, a criteri dels responsables de l'Editorial, per ser publicats.
3. Només cal presentar l'original (no una fotocòpia) del treball, a doble espai i per una sola cara. En cada treball es farà constar el nom i cognoms, edat, estat civil i adreça de l'autor. No s'acceptaran els pseudònims, ni tan sols en la fase de concurs.
4. Termini de presentació: 5 d'abril de 1994.
5. Cal fer arribar els treballs a Editorial Albada, Apartat de correus núm. 762, 08220 Terrassa.
6. Es farà públic el veredict, mitjançant anunci a *Catalunya Cristiana* i avís personal al guardonat, a partir del 15 d'abril. Des d'aquesta data, es podran retirar de l'Editorial els treballs no premiats, tret del cas que l'autor acordi amb l'Editorial l'eventual publicació de la seva obra, encara que no hagi estat guardonada.
7. La composició del jurat es farà saber més endavant als mateixos autors que presentin treballs.

ESTIU '94

CURSOS DE MONITOR I DIRECTORS A LA VOSTRA ZONA O POBLACIÓ

L'Escola de l'Esplai està ultimant la programació de cursos per a l'estiu.

Pel que fa a Monitors hi haurà una oferta de més de 20 cursos a Barcelona i cursos residencials en una casa de colònies.

Encara hi ha la possibilitat d'organitzar cursos de monitors o directors en altres poblacions, fins i tot en algun barri o zona de Barcelona.

Si esteu interessats en aquesta possibilitat, sigui quin sigui el nombre de possibles alumnes del curs, poseu-vos en contacte quan abans millor amb el Cap d'Estudis (Ramon Terrassa-horari: tardes de 15 a 20h.) o amb la Secretaria.

En conveni amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Presidència
Secretaria General de Joventut

Amb el suport:

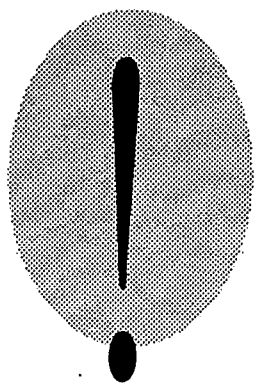
Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

ESCOLA DE L'ESPLAI

Animació • Gestió • Educació Social i Ambiental

Escola de l'Esplai. Numància 149-151, 08029 Barcelona. Tlf. 93-410.16.02 - Fax. (93) 419.62.65.

la vostra aportació

Catalunya Cristiana

CAMPANYA D'APORTACIONS POPULARS AL NOSTRE SETMANARI

Adquirint les butlletes podeu optar als premis.

1r. premi: *Un cotxe
SEAT IBIZA,
1,3i CL - 3 portes.*

SORTEIG TRADICIONAL: 2 DE JUNY

2n. premi: *Viatge a Terra Santa (2 places), en qualsevol dels nostres pelegrinatges.*

3r. premi: *Un joc de cafè, de producció artesanal.*

I també, a més:

10 lots de llibres amb 6 títols de la nova col·lecció «ÀLBUMS DISNEY», de Walt Disney (Ed. Beascoa).

BUTLLETA DE COMANDA

Per participar en el Tradicional SORTEIG 1993 en suport de CATALUNYA CRISTIANA

☐ Talonaris a 6.250 ptes.

☐ Butlletes a 125 ptes.

Nom i cognoms.....
Adreça.....
Població..... DP.....
Tel..... Província.....
Trameto l'import per ☐ xec barrat ☐ gir postal

NECESSITEM EL VOSTRE AJUT

PODEU ADQUIRIR LES BUTLETES A LES SEGÜENTS LLIBRERIES:

- La Formiga d'Or, Av. Portal de l'Àngel, 3
- Balmesiana, Duran i Bas, 6
- Signe, Mallorca, 301

Podeu demanar-ho per correu enviant aquesta butlleta de comanda.

ASSOCIACIÓ D'AMICS DE CATALUNYA CRISTIANA

Plaça Urquinaona, 11, 3r. 3a. A, tel. (93) 301 37 18. 08010 Barcelona

ELS CRISTIANS HEM DE SOSTENIR LA NOSTRA PREMSA. GRÀCIES PER LA VOSTRA APORTACIÓ

Crònica televisiva

Un nou heroi ha aterrat de sobte a les pantalles de TV3. El color verd és el seu senyal d'identificació i, concretament, una lletuga el seu inconfusible emblema. El Capità Enciam és una sèrie de producció pròpia de seixanta-sis episodis de només tres minuts de durada que narra les aventures d'un heroi ecològic, el capità Enciam, en defensa tothora del medi ambient. S'emet de dilluns a divendres (13.55 hores) i dissabtes i diumenges (14.25 hores) pel canal autonòmic català.

La sèrie, dirigida pel popular Miquel Calzada —àlies Mikimoto— a través de la productora La Sargantana Voladora, compta amb la col·laboració del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya. En la presentació d'aquesta producció, que ha tingut un pressupost de gairebé 140 milions de pessetes, el

Ecologisme en petites dosis

conseller de Medi Ambient, Albert Vilalta, va destacar la voluntat de «sensibilitzar els ciutadans perquè canviïn de costums».

El capità Enciam (interpretat per l'actor Pep Parés) s'enfronta de manera perseverant en cada episodi a Blai Brossa (personatge que dona vida Claret Papiol) per la seva grollera conducta davant el medi ambient. Aquests «clips» ecologistes pretenen proporcionar a la població infantil i juvenil —i, no cal dir, també als adults— tot un seguit de missatges per tal de promoure accions cíviques i solidàries respecte al medi, ja sigui urbà o rural, que ens envolta.

Aconseguir un món més net, fent bon ús de les papereres i contenidors, i respectuos amb la terra que trepitgem és l'objectiu essencial del capità Enciam i, lògicament, de tots nosaltres però manca encara una plena conscienciació de les persones davant la progressiva degradació del medi ambient. Cada capítol conclou amb una moralitat que no ha d'envejar gens ni mica els ensenyaments de les clàssiques faules que tots coneixem i amb una sentència del capità Enciam: «Recordeu que els petits canvis són poderosos». Ecologisme en petites dosis a la televisió de la mà del capità Enciam. Un nom d'allò més adient per desenvolupar una tasca d'allò més necessària.

■ Miquel Àngel Codina
Periodista

LA SARDANA I LA DANSA

Tradicionàrius

El gener del 1988 un grup de gent que defensava el manteniment de la música i cançons tradicionals, va iniciar uns cicles de concerts amb el nom genèric de *Tradicionàrius*. En el curs del primer trimestre de l'any, la sala del centre cívic L'Artesà acollia grups de cant, dansa i música expressada amb instruments rústics, tradicionals, autòctons, i potser també artesans, però apartats del tipus de música estereotipada que avui envaeix pavellons d'esports i petits estadis.

L'experiment va reeixir. La joventut li va donar suport, sense però marginar ningú, i aquest any celebren la setena edició però també una sèrie d'ampliacions i, principalment, una acollida massiva arreu que han convertit la paraula *Tradicionàrius* en un símbol, un estil que recupera melodies i ritmes d'abans, que el temps demostra poden ser també d'avui.

L'activitat inicial de *Tradicionàrius* va ser unes sessions de concert i ball, els divendres, al centre cívic L'Artesà, de Gràcia. Amb els anys s'han ampliat les activitats i cada any s'ha deixat constància de les actuacions amb l'edició discogràfica que, lògicament, ara es fa també en disc compacte.

Un aspecte molt important i demostratiu de l'empenta assolida per *Tradicionàrius*, és que aquell centre cívic que els acollia en un principi, ara és seu estable del festival i de programació regular d'activitat.

El cicle actual acabarà el divendres, 25 de març, amb una gran festa a la plaça Rius i Taulet, de Gràcia, i amb la participació dels grups Grallers de Matadepera del Vallès occidental, Cobla Tres Quartans, Músics de Safeu del Barcelonès i Flabiolaires dels Garrofers del Maresme, tres grups que faran cercavila fins a la plaça. I a la plaça actuació de La Inestable del País Valencià, La Xafigà dolçainers i tabalaters del País Valencià, Bis de Pas del Baix Llobregat, i Cobla de Tres Quartans de Reus.

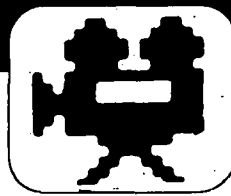
■ Josep Ventura

Residència Geriàtrica BON VIURE

Estem a Horta, en una torre amb jardí, alimentació adequada, calefacció, ascensor, sala repòs, control sanitari i teràpia humana. Estades per sempre, i per convalscentcies. Poques places.

Tel. 427 44 53.

CINEMA

El olor de la papaya verde

Director: Tran Anh Hung. Intèrprets: Trần Nu Yên-Khê, Lu Man San, Truong Thi Lôt.

No deixa de ser descoratjador el fet que la crítica occidental pensés, després de veure aquesta pel·lícula, que el seu director era una dona. No sembla que la cosa estigui en si masculí o femení. Sinó a saber veure i voler mirar, estimant sense pressa el que s'ha vist.

Tran Anh Hung és un poeta. En la seva pel·lícula hi ha una continuada successió d'imatges —paraules visuals—, que diuen i expressen la bellesa de les petites coses quotidianes. És poquíssima la paraula parlada, en el seu discurs cinematogràfic no fa falta.

Cal pensar, amb pel·lícules com aquesta, si ha estat un error no el cinema sonor sinó l'excés habitual de diàleg que substitueix, indegudament, l'altre diàleg entre les imatges *intencionades*.

Es tracta de la mínima anècdota d'una nena, Mui (olor, perfum), que entra com a serventa en una família vietnàmica de classe mitjana. En primer pla apareixen les tasques quotidianes de la casa —especialment els àpats—, i entre veladures i tons mitjos, escuets, es presenta la història de la família: esdeveniments dolorosos els uns i alegres els altres. En aquesta primera part transcorren deu anys. Mui, ja

gran, inicia i acaba la segona part en haver d'anar-se'n a servir a casa d'un jove i ric músic; tots dos sols, s'inicia i acaba el que era previsible, per bé que amb *honorabilitat*..., amb pausada i silenciosa honorabilitat.

Un dels èxits de l'art consisteix a cridar l'atenció sobre la cosa quotidiana i vulgar, presentant-la *en bellesa*. És el que fa i aconsegueix Tran Anh Hung.

La càmera es mou i va pertot arreu, a l'adequat ritme que permet l'assimilació; la seva mirada és profunda. I alegre: poques vegades és presentada la vida, les coses, la seva realitat, amb aquest vigor. Una omnipresent sensorialitat pura, una forta sexualitat neta impregna la pel·lícula; i, tanmateix, ni una sola imatge s'apropa ni tan sols a allò malmès, a la cosa corrupta, que en tantes pel·lícules apareix amb sorollosa superficialitat. Tal vegada sigui aquesta esplèndida pel·lícula per a la gran minoria; però està escrita amb autèntic llenguatge cinematogràfic, és a dir, amb poesia de la imatge.

■ P.A. Urbina
(Aceptensa)

XX Premi literari «Mn. Narcís Saguier»

CONVOCA:

Associació Cultural Vallgorguina.

LLIURAMENT DELS TREBALLS:

Llista de Correus de Vallgorguina. Sra. Mercè Gárriz, secretària del jurat del premi «Mn. Narcís Saguier». 08470 Vallgorguina (Vallès Oriental).

RESUM DE LES BASES:

Aquest premi s'atorgarà a la millor obra inèdita de poesia de tema lliure. Pot ser un sol poema o una col·lecció de poemes. El certamen és obert a tothom sense límit d'edat.

Extensió: de 150 a 200 versos.

Els treballs es presentaran per quintuplicat, mecanografiats a doble espai i per una sola cara. Els escrits, amb títol i lema, aniran acompanyats de plica tancada, a l'interior de la qual es farà constar el títol, el nom, l'adreça

i el telèfon de l'autor. El lema ha de constar a l'exterior de la plica.

Per a més informació, podeu adreçar-vos de 9 a 10 del vespre als telèfons (93) 211 03 93, de diumenge a dijous, i 867 91 59, divendres i dissabte.

JURAT:

Mn. Pere Ribot (president), Josep M. Gavin, Albert Manent, Josep Mora, Regidor de Cultura de l'ajuntament, Mn. Josep M. Nicolau, M. Àngels Piera Saguier i Alicia Tello. Actuarà de secretària Mercè Gárriz.

TERMINI DE PRESENTACIÓ DE TREBALLS: 15-06-94.

LLIURAMENT DELS PREMIS: 04-09-94.

DOTACIÓ: 100.000 ptes. i posterior publicació de l'obra guanyadora.

Hans Rotter-Günter Virt

Nuevo diccionario de moral cristiana

Hans Rotter-Günter Virt.
Nuevo diccionario de la moral cristiana. Ed. Herder

Reflexions oportunes enfront problemes nous de la societat

L'anunci del Concili Vaticà II va originar una renovació en tots els camps de la teologia: pràcticament totes les qüestions es van sotmetre a debat. Les discussions van ser fortes, la producció sorprenent i l'interès despertat va sobrepassar en gran mesura l'àmbit estricte de l'especialització. La mateixa varietat desconcertant de plantejaments nous aviat va fer necessari un treball de recopilació i sistematització dels primers resultats i balanços. La dècada dels anys 60 va veure aparèixer grans obres de consulta, entre les quals destaquen, *Mysterium salutis* (1965 ss) i *Sacramentum mundi* (Herder, 1967-1969). En el camp més específic de la moral i amb el mateix propòsit de respondre a la necessitat nova d'oferir una obra de consulta al dia, Karl Hörmann va publicar el 1969 el seu *Diccionario de moral cristiana*, de la qual l'editorial Herder ha fet tres edicions.

Dés d'aleshores ha passat molt de temps. Als primers intents de recopilació va seguir un treball, no sempre exempt de dramatisme, de confrontació amb els mateixos textos conciliaris i altres més recents del magisteri, així com són el repte procedent de les ciències empíriques i de la filosofia.

Mentrestant el desenvolupament en la teologia moral, com en les altres disciplines teològiques, s'ha asserenat. De moment gairebé no es discuteixen pas nous plantejaments i enfocaments. A aquesta situació respon el fet que en el mercat del llibre de teologia tornin a publicar-se amb profusions manuals i diccionaris, ara ja no en un context de polèmica que destaca diferències, sinó més aviat de consens a acceptar diferències y assumir apories.

Aquest context històric defineix i a la vegada justifica plenament la publicació del *Nou Diccionario de moral cristiana*. El projecte va sortir del cercle de treball per a teologia moral d'Innsbruck i hi han col·laborat 56 especialistes de tot l'àmbit lingüístic alemany. En els seus 176 articles es recullen, juntament els temes habituals, altres de gran actualitat, com són: avortament, eutanàsia, sida, fecundació artificial, regulació de la natalitat, qüestió feminista, fonamentalisme, genètica i tècnica genètica, etc. Amb aquestes característiques l'obra pretén ocupar a la biblioteca de tota persona culta un lloc que estigui sempre a l'abast per qualsevol consulta. Els científics, en qualsevol branca de la ciència, trobaran reflexions oportunes enfront els nous problemes de la nostra societat.

● C.C.

Una espiritualitat profundament humana

De vegades ens lamentem que la «literatura» religiosa sigui més aviat escassa a casa nostra. I quan apareix una obra de «creació» els mitjans de comunicació solen dedicar-li ben poc espai —si no és que la segueix un silenci total. De tant en tant se'n publica alguna que val la pena de ser coneguda, ja sia pel seu elevat contingut, com pel bé que pot causar als seus presumptes lectors/es.

No fa pas gaire m'ha arribat a les mans un d'aquests llibres. Es tracta d'un text brollat d'una espiritualitat que si res té

dels qui han posat la imatge de Déu al seu cor.

I una altra antinòmia: l'espiritualitat que traspuja és tan profundament humana que a estones fins i tot commou, i això perquè la fe de l'autora no és pas d'aquelles «crues» que semblen establir una certa distància entre Déu i l'home, sinó de les que queden envigorides i completades per una gran riquesa de sentiments.

Montserrat Valls de Comamala (Barcelona 1883-Vilabella del Camp 1978) és també interessant com a testimoni d'una classe social en franca retirada (diguem gairebé en vies d'extinció). Per la seva condició de catòlica i catalanista hagué de sofrir els embats de les dues faccions que alternativament es disputaren la península, i com a pertanyent a la bona burgesia hagué de veure el final d'una època, amb l'ensorrament de tot de valors que es creien immutables (una moral, una educació, un determinat gust artístic, etc).

Montserrat Valls. *Vida interior. Escrits*. Ed. Claret

Decadència o naufragi del qual solament la fe pogué salvar-la, sense que perdés mai el seu somriure de dama barcelonina, ni la seva benigndat de terciària caputxina.

El volum consta de dues parts: la primera, biogràfica, escrita amb innegable emoció pel seu fill sacerdot, conté tants fragments de cartes, del seu diari, etc. que permet ser considerada gairebé com a autobiogràfica; la segona consisteix en una tria de diversos escrits.

La forta personalitat de Montserrat Valls ardent, tendra i sensible, es tradueix en un estil espontani, cordial, sovint poètic, que fa la lectura d'aquest llibre summament captivadora, i sobretot produeix sens dubte l'efecte que ella hauria desitjat «ajudar algú a elevar-se una mica». Així ho dóna a entendre quan després d'haver deixat uns fragments al seu confessor, escriu: «Quina satisfacció! Valent-me de la ploma he fet sentir el meu amor a Déu!».

■ Oriol Masferrer

Montserrat Valls

Vida interior
Escrits

Editorial Claret

d'original és justament la seva aparent normalitat. Vull dir que res en ell fa pensar en els ensucrats versos d'una mística novícia o en les màximes d'alguna assenyada mare fundadora. Són escrits d'una dona casada —que fins ha experimentat les crisis que sol comportar la vida matrimonial— d'una mare que ha perdut un fill en les tràgiques circumstàncies de la guerra civil espanyola, i que finalment ha conegut les febleses pròpies d'una llarga vellesa. Ara bé: hem dit «aparent normalitat» ja que la seva fe vigorosa ha tenyit tots els esdeveniments de cada dia, conferint-los aquell especial resplendor

L'Escambell, col·lecció de llibres de temes berguedans

L'Escambell, col·lecció de llibres de temes berguedans, ha editat sis títols des del mes de setembre fins al mes de desembre de 1993. Aquesta activitat editorial, que es duu a terme des de Gironella (Berguedà) és una de les tasques que desenvolupa l'Associació Cultural El Vilatà, entitat que des de l'any 1981 edita una revista comarcal *El Vilatà* i que agrupa diversos grups culturals entre els quals destaca el col·lectiu literari La Tecla.

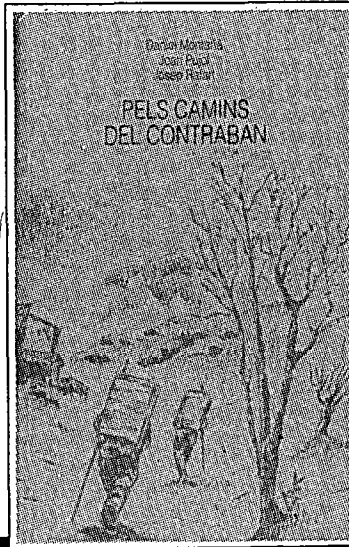
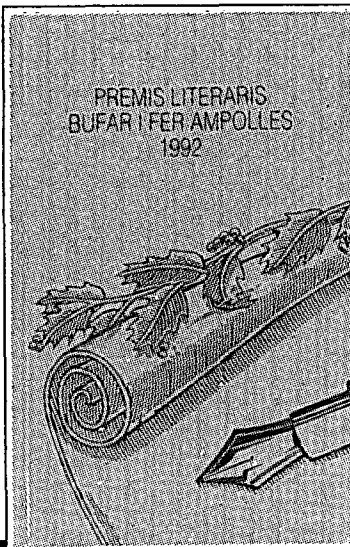
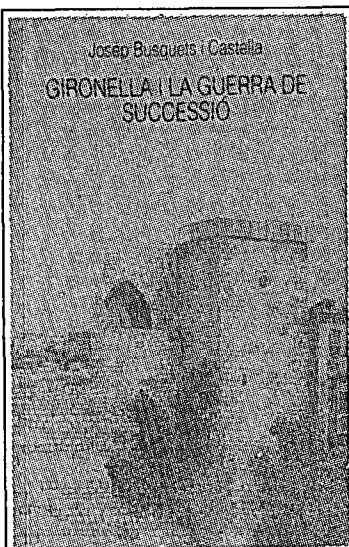
Pel que fa a l'edició de llibres, l'activitat va començar l'any 1992 amb la intenció de publicar obres d'autors del Berguedà o de temàtica relacionada amb aquesta comarca, sobretot tenint en compte que hi ha un tipus de llibres que difícilment poden ser editats en les col·leccions d'àmbit general, fonamentalment ubicades a Barcelona o a les grans ciutats del país.

La col·lecció L'Escambell es va iniciar amb la publicació l'any 1992 del llibre *Notes biogràfiques de metges i cirurgians de la vila de Gironella (1668-*

1936), de Joan Pujol, gràcies a un conveni signat amb l'ajuntament de la vila de Gironella pel qual es va acordar editar un llibre anual durant cinc anys.

Durant l'any 1993, el conveni esmentat es va ampliar amb d'altres acords de col·laboració amb la Fundació Caixa de Manresa, el Consell Comarcal del Berguedà i els ajuntaments de Berga i Avià. Fruit d'aquests convenis va ser la publicació de sis llibres més,

que van sortir al carrer entre el mes de setembre i el mes de desembre de l'any 1993. Es tracta de: *Gironella i la Guerra de Successió*, de Josep Busquets; *Avià i el teatre*, de Josep Rafart; *Cent imatges per a la història. Gironella 1885-1973*, de l'Associació Cultural El Vilatà; *Premis Literaris Bufar i Fer Ampolles 1992*, de diversos autors; *Pels camins del contraban*, de Daniel Montaña, Joan Pujol i Josep Rafart; i *Onze sòpors de duro*, del col·lectiu literari La Tecla.

Col·lecció L'ESCAMBELL. Edicions de l'Associació Cultural El Vilatà

● C.C.

Visca la música!

L'altre dia sí que vàreig gaudir de debò! Els pares ens acompanyaren a mi, a en Rafael i a la Montserrat, dos cosins meus que viuen a fora i van venir a passar el cap de setmana a casa, a un concert de Joves Corals. Renoi, si n'hi havia de cantaires i que bé cantaven! També hi havia dos grups musicals: un de flautes i un altre d'instruments de percussió. Els cantaires i els músics eren nois i noies de deu a setze anys. Era fantàstic.

A mi m'agrada la música. Molt. Quan l'escolto, sento com em batega el cor, i sembla que estigui en un altre món. Vull dir un món bonic, ple de pau, d'amor i de germanor.

De vegades, el dissabte o el diumenge, em tanco a l'habitació, i canto, i poso cassettes, i faig veure

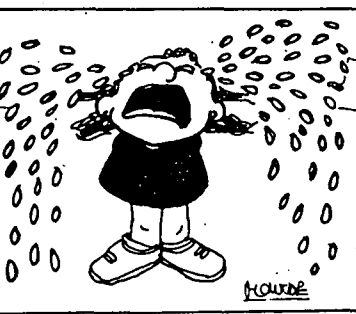
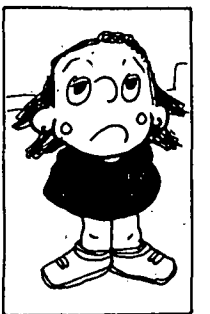
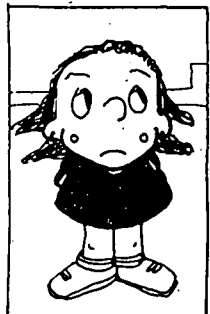
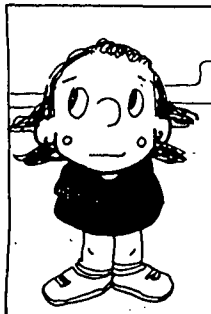
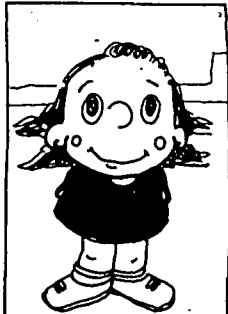
que dirigeixo l'orquestra. M'ho passo bomba! Això sí, deixeu-m'ho dir: m'agrada la música bona. Bé, l'altra també ho deu ser de bona, però a mi no m'agrada gaire: gairebé sempre canten en una llengua que no entenc, i després hi ha molts crits i sorolls.

Estic ben decidit. Vull aprendre música. I quan seré gran cantaré en una coral i després tocaré en una gran orquestra. I si puc arribar a ser el director, encara millor. De vegades somio que dirigeixo una orquestra; la gent aplaudeix, i jo, vinga fer reverències al públic.

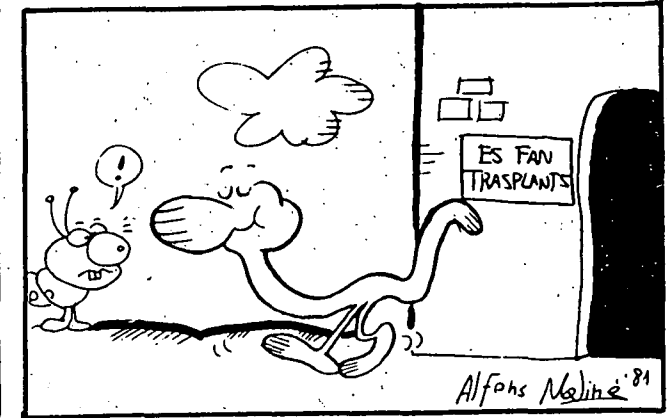
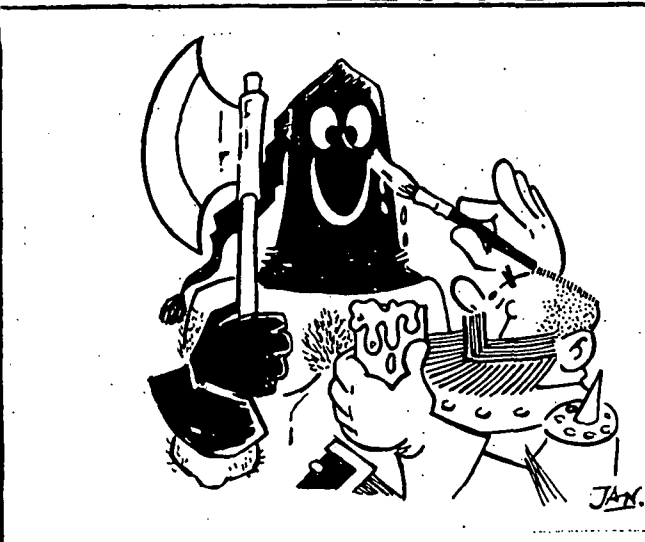
Res, Eixerits i Eixerides, si voleu estar alegres i contents, canteu i escolteu música de la bona.

L'Eixerit

LA BALDUFÀ

LES 8 DIFERÈNCIES

El pingüi cambrer

Vet aquí que una vegada, temps era temps, al Pol Nord, hi vivia una família de pingüins. Vivien feliços en companyia de molts altres pingüins. Nedaven, pescaven, i els més petits de la colla patinaven sobre gel. Però aquesta família de la qual us parlo tenia un petit problema: en Joaquim, el seu fill gran, no era feliç. Es passava el dia avorrit a qualsevol racó, passejava hores i hores tot sol i sense saber on anar, mai no jugava amb els seus germans, ni tampoc feia broma amb els seus companys. Però és que a en Quim no li agradava la vida dels pingüins. Ell volia ser diferent. Ell volia ser cambrer. Però allà al Pol Nord no hi ha bars ni restaurants, no en necessiten pas els pingüins. El seu somni era impossible, el Joaquim ho sabia i això el feia ser desgraciat.

Heus aquí que un dia, mentre un bon grup de pingüins estava banyant-se tranquil·lament, en Quim va veure arribar un gran vaixell, un d'aquells que en diuen «trecagels». El vaixell s'aturà a poc a poc i en va baixar una escala per la qual van desembarcar un reduït grup d'homes. Els homes duïen unes grans xarxes semblants a les que tenien els esquimals, i amb elles van començar a agafar els pobres pingüins que continuaven banyant-se tranquil·lament sense acabar d'entendre el que passava.

Llavors, el Quim va adonar-se que aquella era l'ocasió que esperava feia temps, la seva única oportunitat de marxar d'aquell lloc. Sense pensar-s'ho dues vegades, es llançà a l'aigua i nedà cap a un dels homes, que el va apressar ràpidament amb la seva xarxa. Poc després ja es trobava al vaixell rumb a algun país desconegut on segurament hi hauria bars.

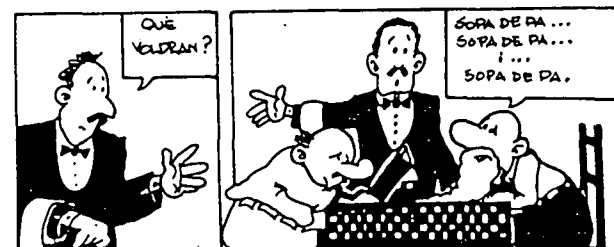
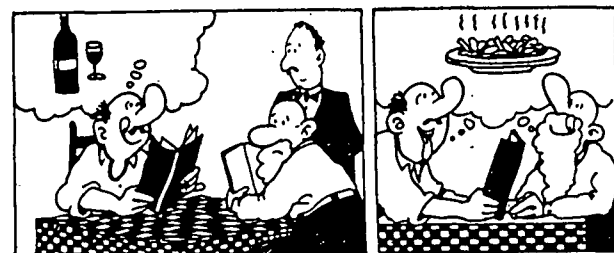
Després d'un llarg viatge, en Quim va ser conduït fins a un parc zoològic on hi havia molts altres animals, i on la vida no semblava gaire més divertida que a casa seva. En Quim però, va tenir sort. Van posar-lo en mans d'un entrenador que volia ensenyar-li a fer un munt de coses. Així que va poder, en Quim va agafar una safata i va començar a caminar pel recinte portant cada cop més coses. L'entrenador no va trigar gens a adonar-se de l'habilitat d'en Quim, i va dir al director del zoo:

—Aquest pingüi és molt bo portant safates, si el posés-sim de cambrer al bar del zoo seria una gran atracció.

I així ho van fer. En Quim va veure complert el seu somni, i encara ara al zoo hi arriba gent d'arreu del món per veure el pingüi cambrer.

ANNA

EN BADOSA I EN BASORA

Dissabte 08.00 *Últimas preguntas: ¿Y si mi hijo quiere ser cura?*
Diumenge 08.45 *Espacio interreligioso.*

Divendres	17.15	<i>Signes dels temps:</i> Cal saber; Espai obert: «Cristians al Japó»; Signes dels 90; Diàlegs: «Deu anys de Fòrum Home i Evangeli»; Aula; 7 dies d'Església; Evangeli avui: a càrrec d'Armand Puig (director: Xavier Martín).
Diumenge	24.00	<i>Signes dels temps:</i> (repetició).

Dv 11/03	22.45	<i>Creure, avui:</i> Tema d'avui: «També som fills de Déu». Espai cultural: «Sant Josep Oriol» (director: Ramon Safont-Tria) .
DI 14/03	15.00	<i>Creure, avui:</i> (repetició).
Dv 11/03	22.45	<i>Creure, avui:</i> Cristians davant la crisi econòmica. Informatiu i Agenda (director: Ramon Safont-Tria) .

EMISSIONS A LA RÀDIO

CADENA NOVA (Barcelona: FM 100)
Diumenge
 09.05 *Informatiu religiós* (director: José Lazaro).
CATALUNYA MÚSICA (Barcelona: FM 101.5)
Diumenge
 10.00 *La música religiosa: Quatre cançons sagues*, de Guerrero; *Missa I super Dixit Maria*, de Hassler; «Obe Joyful in the Lord», Anthem «Chandos n.1, per a solistes, cor i orquestra. (Salm 100), de Händel.
 11.00 Retransmissió de la missa conventual des de Montserrat.
CATALUNYA RÀDIO (Barcelona: FM 102.8)
Diumenge
 15.05 *Paraules de vida: conversa sobre un tema d'actualitat des de l'òptica de la fe* (director: Francesc Romero).
COPE/RÀDIO MIRAMAR (OM 702)
De dilluns a divendres
 20.30 *El Brocal*
 21.00 *El Espejo*
Diumenge
 08.30 *Iglesia es noticia:* informació diversa de les diòcesis, de la Conferència Episcopal Espanyola i de l'activitat del Sant Pare i de la Santa Seu.
 09.00 Retransmissió de la missa, des de les Carmelites Descalces de Terrassa.
 09.45 *Testimoni:* recull d'informacions i notícies de caire religiós.
RÀDIO 1 (RNE, OM 738; Barcelona: FM 88.3)
Diumenge
 08.15 *La Misa de España* (des de Madrid).
Dimarts
 15.00 *Frontera:* programa sòcio-religiós que tracta els temes puntuals de més actualitat davant el fet religiós (director: Saturnino Rodríguez i Abel Hernández).

RÀDIO 5 (RNE/Catalunya, OM 1.503)
Dissabte
 08.05 **Fets i criteris:** paraules de l'arquebisbe Torrella, de Tarragona.
Diumenge
 08.15 **La Misa de España** (des de Madrid).
 14.00 **Avui és el teu dia:** informacions, comentaris i entrevistes.

RÀDIO ANDORRA (FM 91.1-94.2)
De dilluns a divendres
 07.05 Déu vos guard! Santoral, reflexió i agenda.
Diumenges i festius
 09.00 Santa Missa.

RÀDIO BALSARENY (FM 105.7)
Diumenge
 10.30 *La veu de la parròquia*: amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

RÀDIO BARCELONA (OM 666)
Diumenge
 22.05 *Objectiu, l'home*: el cas de la setmana; l'entrevista amb Mn. Salvador Bacardit, periodista, missioner a Xile i actualment de l'equip de formadors del Seminari Major de Barcelona; Sugeriments per viure millor la vida i la «carta dominical» de l'arquebisbe Carles, de Barcelona (director: Josep-Maria Alimbau).

RÀDIO BERGA (FM 95.7)
Diumenge
 09:00 *Missatge d'esperança*: informació religiosa i conversa setmanal del bisbe Deig. de Solsona (director: Albert Obradors).

RÀDIO CERVERA (FM 99.2)
Diumenge
 08.00 *Cristians: amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona*

RÀDIO MOLINS DE REI (FM 91.2)
Dissabte
 09.00 *Obrim camins*: programa de valors humans i cristians (director: Octavi Sánchez).

RÀDIO POPULAR DE LLEIDA (OM 1.224).
Dissabte
 13.40 **Iglesia es noticia:** entrevista de caràcter humanístico-religioso a los **paraulas del bisbe Malla** de Lleida.

RÀDIO POPULAR DE TARRAGONA (OM 1.143)
De dilluns a divendres
 19.30 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).
Dissabte
 13.50 *Fets i criteris*: paraules de l'arquebisbe Torrella.
Diumenge

09.45 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).
RÀDIO PUIG-REIG (FM107.3)
Diumenge
 09.30 *Reflexió*: amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona
COPE/RÀDIO SABADELL (OM 882)
De dilluns a divendres
 20.30 *El Brocal*
 21.00 *El Espejo*
Diumenge
 08.30 *Iglesia es noticia*: informació diversa de les diòcesis, de la Conferència Episcopal Espanyola i de l'activitat del Sant Pare i de la Santa Seu.
 09.00 Retransmissió de la missa, des de Madrid.
 09.45 *Testimoni*: recull d'informacions i notícies de caire religiós a Sabadell i comarca (director: Juanjo Yunquera).
RÀDIO VALLS (FM 103.2)

Dissabte
09.05 *Fets i criteris*: paraules de l'arquebisbe Torrella, de Tarragona.

Diumenge
09.00 *Església viva* (producció de l'arquebisbat de Tarragona)

RÀDIO VATICANA (OM 1.530, entre d'altres)

Cada dia
22.10 *Noticiari*.

RÀDIO LA VEU DE NAVARS (FM 107.9)

Diumenge
10.15 *Església viva*: amb la «conversa setmanal» del bisbe Deig, de Solsona.

TARRAGONA RÀDIO (FM 102.6)

De dilluns a divendres
15.30 *Café i pastes*: informacions, comentaris i entrevistes.

Dissabte
08.15 *Església viva* (producció de l'arquebisbat).

PROGRAMES PER MÉS D'UN MITJÀ

PRODUCCIÓ DE L'ARQUEBISBAT DE TARRAGONA

ESGLÉSIA VIVA: informacions, comentaris i entrevistes.
L'emeten: Ràdio Popular de Tarragona, Ràdio Valls, Tarragona
Ràdio, i també:
Calafell Ràdio (FM 107.7) diumenge 09.05h.

FETS I CRITERIS: missatge setmanal de l'arquebisbe Torrella
(es publica a «Catalunya Cristiana»):
L'emeten: Ràdio 5, Ràdio Popular de Tarragona, Ràdio Valls,
Tarragona Ràdio, i també:
Onda Cero: Ràdio Tarragona (FM 91.0) dissabte 13.05h
Ràdio Nova (FM 93.5) dissabte 09.15h.

AVUI ÉS EL TEU DIA: a Ràdio 5.
CAFÉ I PASTES: a Tarragona Ràdio.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE GIRONA

Departament de Ràdio: c/Albareda 15 pral 1a 17004 Girona;
Tel (972) 22.27.75; Fax: 20.18.55.

ESGLÉSIA VIVA: espai setmanal de 30 minuts de durada amb reportatges i entrevistes d'actualitat cristiana, social i humana. A part té les seccions: *La paraula del bisbe* (comentari setmanal de Bisbe de Girona), *Els sants oblidats* (narració dels sants de la setmana), *El comentari pels joves* (amb Jaume Reixach), *El significat de l'evangeli* (amb Mn. Pere Carreras), *Església Viva* (presentat per Angel Rodriguez).

L'emeten:

Cadena Cope: Figueras (AM 1260-FM 90.3) diumenge 9.40h.
Ona Jove de Riudellots (FM 101.2) dissabte 17.30h.
Ràdio Arenys de Mar (FM 91.2) diumenge 9.45h.
Ràdio Arenys de Munt (FM 107.0) diumenge 11.30h.
Ràdio Banyoles (FM 107.3) dissabte 8.00h.
Ràdio Besalú (FM 107.8) diumenge 11.00h.
Ràdio Bisbal d'Empordà (FM 107.4) diumenge 10.00h.
Ràdio Canet de Mar (FM 107.6) dissabte 10.30h.
Ràdio Stil de Cassà (FM 92.3-92.8) diumenge 9.00h.
Ràdio l'Escala (FM 107.6) divendres 16.00h
Ràdio Grup Girona (FM 89.9) diumenge 8.00h.
Ràdio Palafrugell (FM 107.8) diumenge 8.30h.
Ràdio les Planes d'Hostoles (FM 107.7) diumenge 9.30h.
Ràdio Salt (FM 97.7) dissabte 8.30h.
Ràdio Sant Joan les Fonts (FM 107.0) diumenge 9.00h.
Ràdio Santa Coloma de Farners (FM 103.6) diumenge 9.00h.
Ràdio Sarrià de Ter (FM 87.6) diumenge 10.00h.
Ràdio Shalom de Palau (FM 106.6) diumenge 10.30h
Ràdio la Vall d'en Bas (FM 106.6) diumenge 9.00h.
Ràdio la Vall (FM 107.6) diumenge 9.00h.

MÚSIQUES I CANTS: programa setmanal de 30 minuts de durada que fa un repàs a la música «gospel» des dels seus inicis fins a l'actualitat, amb gravacions inèdites i d'importació (presenta: Josep Maria Pont).

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE SOLSONA

CONVERSA SETMANAL: missatge del bisbe Deig (es publica al «Full diocesà»).

L'emeten: Ràdio Balsareny, Ràdio Berga, Ràdio Cervera, Ràdio Puig-reig, La Veu de Navars, i també:

Ràdio Súria (FM 107.8) diumenge 11.00h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT DE TORTOSA

FE I VIDA: missatge setmanal del bisbe Martínez Sistach (es publica al full "Vida diocesana").
L'emetem:

- Ràdio Antena Caro** (Roquetes, FM 96.0) diumenge 09.00h.
- Ràdio La Cala** (l'Ametlla de Mar, FM 99) diumenge 12.00h.
- Ràdio Deltebre** (FM 107.6) dissabte de 9.00h.
- Ràdio Flix** (FM 102) dissabte de 9.30 h.
- Ràdio Gandesa** (FM 107.9) dissabte de 13.00h.
- Ràdio Infant** (l'Hospitalet FM107.9) dissabte 10.00h.
- Ràdio Joventut de Masdenverge** (FM 100.7) diumenge 10.00h.
- Ràdio Morà d'Ebre** (FM 87.6) divendres 10.00h.
- Ràdio Onda Cero** (Tortosa, FM 98.0) dissabte 13.05.
- Ràdio els Ports** (Morella, FM 89.0) dissabte 12.15h.
- Ràdio Ràpida** (FM 107.9) diumenge 12:00
- Ràdio Ulldecona** (FM 95) diumenge 09.05h.
- Ràdio Vinaròs Nueva** (FM 92.8) dissabte 22.30h.

PRODUCCIÓ DEL BISBAT D'URGELL

RESSO: entrevista amb personatges o sobre fets diocesans.
L'emeten:
Ràdio Pirineu (Puigcerdà, FM89.8) diumenge 09.30h.
Ràdio Seu (FM 107.2) diumenge 9.00h.
Ràdio Valira (FM 98.1) dissabte 12.30h.

Donem notícia de les emissions religioses, tant per ràdio com per televisió, que ens són comunicades. Agrairem la recepció de controls d'emissió.

NOVEDADES

SAN PABLO

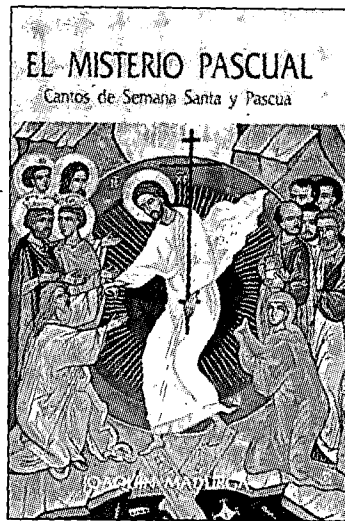
CELEBRACIONES DE CUARESMA Y SEMANA SANTA

Joaquín Madurga
Introducciones a las diversas partes de la Eucaristía de cada día, ideas y sugerencias para las homilias de los días festivos, amplio repertorio de canciones, celebraciones penitenciales para niños y adultos. 328 págs. 1.600 ptas.

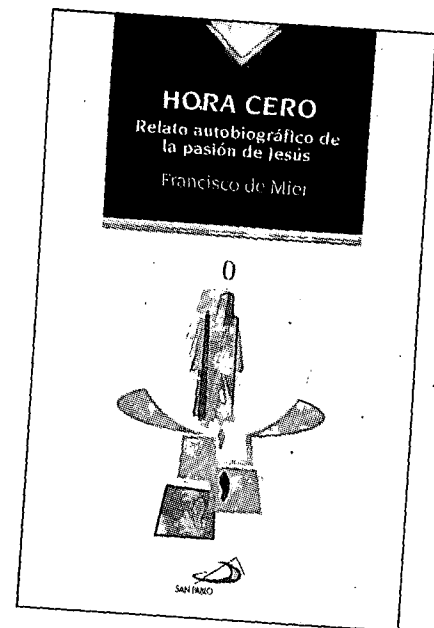
CELEBRACIONES EN EL TIEMPO PASCUAL

Joaquín Madurga
Con este libro Madurga completa el tríptico de los tiempos fuertes litúrgicos. Contiene introducciones a las diversas partes de la Eucaristía y reflexiones al evangelio de los días feriales, homilias para los días festivos, canciones, celebraciones para Primeras Comuniones y Confirmaciones. 336 págs. 1.600 ptas.

EL MISTERIO PASCUAL

Joaquín Madurga
Textos litúrgicos con melodías nuevas, sencillas y religiosas, para celebrar los misterios de la fe cristiana en Semana Santa, en el Tiempo Pascual y en otras circunstancias del año litúrgico. Editado en: Casete: 1.250 ptas., CD.: 2.035 ptas. y folleto: 350 ptas.

HORA CERO

Francisco de Mier Luis
Se trata de un relato autobiográfico de la pasión de Jesús, es decir, la pasión leída desde Él como la vivió y sintió Jesús mismo. El autor recoge los pasos de Cristo antes de su muerte, capta el sentido profundo de su pasión y lo expresa con un lenguaje comprensible al hombre de hoy. 240 págs. 1.400 ptas.

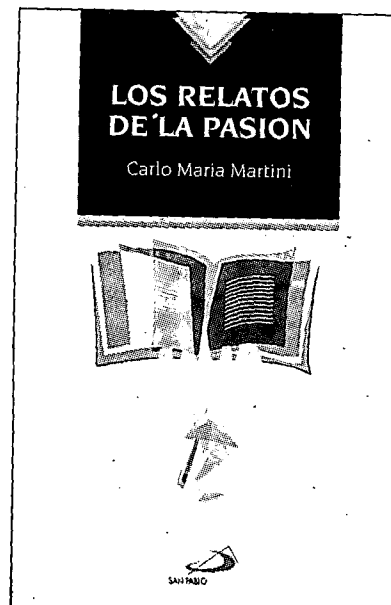

BREVE INTRODUCCIÓN A LA FE
Bruno Forte
Lo esencial de la fe cristiana, para creyentes y no creyentes, expuesto siguiendo los artículos del Credo o Símbolo Apostólico. 128 págs. 800 ptas.

LAS FIESTAS DEL SEÑOR

Juan Javier Flores
Estudio histórico-teológico de todas las celebraciones festivas: las fiestas móviles, sin fecha fija, y las que se celebran en una fecha determinada. 152 págs. 900 ptas.

LOS RELATOS DE LA PASIÓN

Carlo Maria Martini
Meditación y exégesis en un recorrido por los cuatro evangelistas. 176 págs. 1.000 ptas.

LA CASA VOLADORA

26 vídeos, en dibujos animados, centrados en los pasajes más significativos de los cuatro Evangelios y de los Hechos de los Apóstoles. Duración de cada uno: 50'. Precio de unidad: 2.995 ptas.

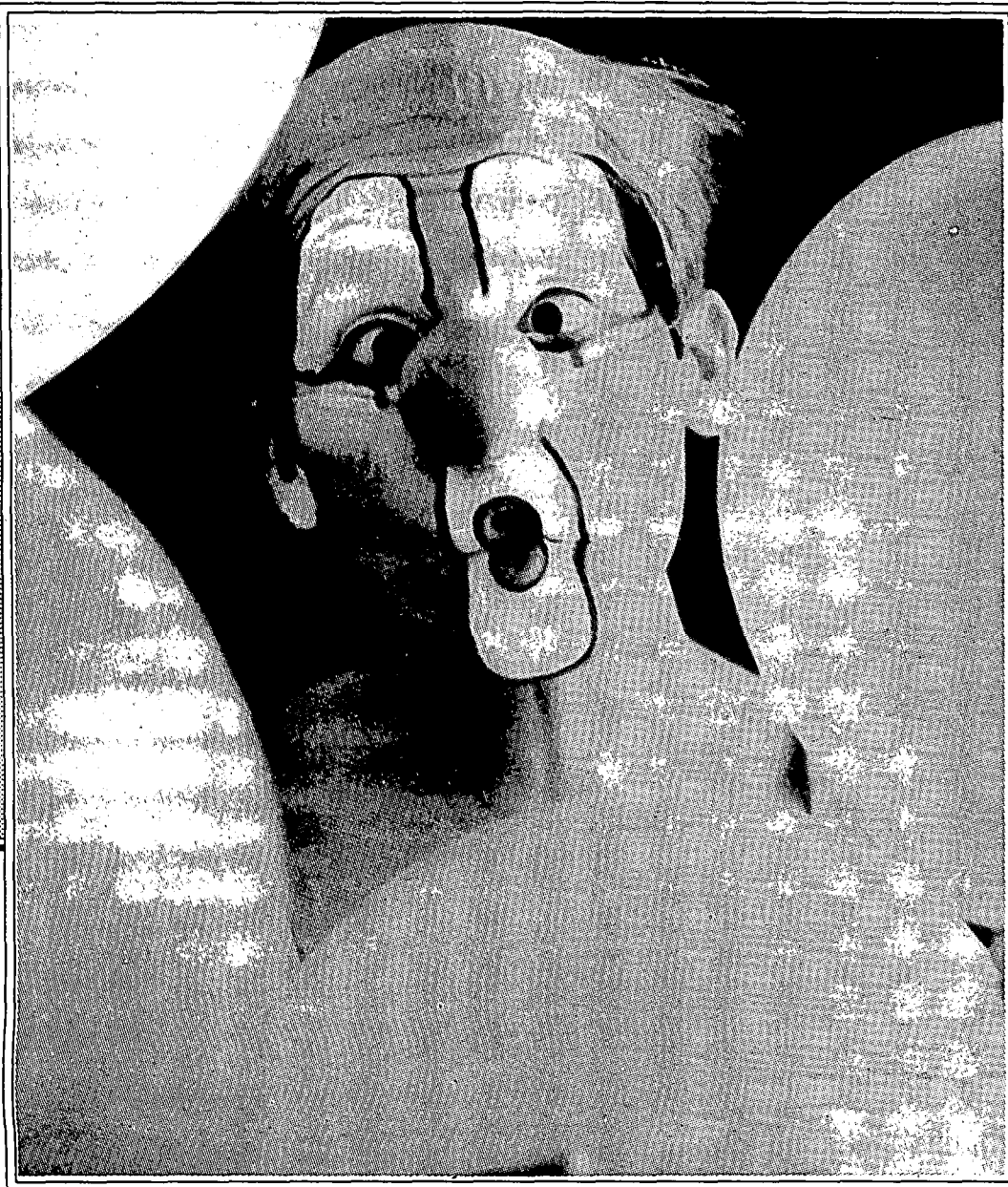
En la nueva **LIBRERÍA SAN PABLO** encontrará
todo lo que Vd. necesite de cualquier editorial en
LIBROS - MÚSICA - VÍDEOS

Vía Laietana, 38
08003 BARCELONA

SAN PABLO

Tel.: (93) 268 12 54
Fax: (93) 269 37 30

AL SERVICIO DE LA EVANGELIZACIÓN EN CATALUÑA

**¿La vida solament és aparença?
¿La vida és una tràgica farsa?
¿o potser la vida, malgrat tot,
té un sentit?**

**Déu és amor. L'home —creat a la
seua imatge— només es realitza
plenament si viu en l'amor,
seguint Crist, model d'amor
perfecte.**

LLINDAR

¿No hauríem de saber presentar també la nostra fe com una gosadia? Gosadia d'anar contracorrent en relació a la cultura dominant. Gosadia de no pretendre signes ni proves. Gosadia d'abraçar la Creu del seguiment de Jesucrist. «Creure —deia Kierkegaard— significa estar a la vora de l'obscur abisme, i escoltar una veu que crida: Llança't, que jo et prendré entre els meus braços». Gosadia, per tant, del nostre abandonament en les mans del Senyor. Gosadia d'una confiança absoluta en el seu amor.

Fa uns dos segles que els humanismes més o menys ateu es riuen d'aquesta nostra gosadia. Per a ells no és altra cosa que ingenuïtat. Les ideologies modernes han volgut deixar de banda la nostra fe, titllant-la de mite infantil. Els fills del segle XX semblen estar, almenys en aparença, ben lluny de tot allò que no sigui la màquina, l'economia, la política. Han substituït la gosadia de la fe per la presumpció, quel és l'actitud típica de qui posa la seva seguretat en les pròpies capacitats de salvació.

Avui, però, coneixem prou bé com l'emancipació de l'home modern —com a procés

d'alliberament produït per les soles forces humanes— no ha cessat de produir totalitarismes i manipulacions de tota mena. I no cessarà de fer-ho en un futur més o menys immediat si no s'obre a la salvació que li és oferta en Jesucrist. ¿Per què els cristians vivim tan acomplexats davant les pretensions de la cultura do-

La fe com a gosadia

minant? ¿No hauríem de saber reaccionar més críticament?

¿Creure, no significa viure amb la gosadia de contraposar-se, amb una forma concreta de viure, a la pretesa «saviesa» del món? «Els jueus demanen signes prodigiosos, els grecs volen saviesa, però nosaltres prediquem un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus, i per als altres un absurd» (1C 1,22-23). Ara bé, ¿significa això que creure és un perdre-ho tot? ¿un precipitar-se en un abisme sense fons? Fora oblidar la tendresa i la misericòrdia de Déu! Sempre hi ha un Tabor que ens fa llum i des del qual se'ns diu: «Escolteu-lo!».

Heus ací per què la nostra fe no hauria d'admetre rebaixes. Fixant els nostres ulls en el Crucificat, no podem continuar escoltant aquest o aquell, escoltar només els homes, la qual cosa és com no escoltar ningú: tots criden, tots fabriquen paraules, tots venen idees, però ningú no té el poder de produir una sola veritat capaç de donar sentit a la nostra vida. «Escolteu-lo»: heus ací la nostra gosadia: acollir en el cor una

paraula de veritat que ens fa lliures davant de tot poder.

Pel que fa al tema de la fe com a gosadia, el pròleg del darrer llibre del sociòleg Peter L. Berger, *Una gloria lejana. La búsqueda de la fe en época de credulidad*, m'ha semblat d'allò més suggestiu. Berger comenta el text de sant Pau abans citat i l'aplica a la nostra situació actual. Fa temps que Berger ens adverteix que el problema de la secularització no és tan simple com alguns teòlegs ens l'estan venent. Crec que és d'ell la frase: «El problema de molts homes d'avui no és que no creguin, sinó que havent deixat de creure en Déu, creuen en qualsevol cosa». Potser hauríem de reconèixer que la nostra època es caracteritza precisament per la credulitat: màgia, parapsicologia, astrologia, horòscops, supersticions, recerca del meravellosisme. Però li manca la fe.

Els cristians no hem de donar al món d'avui allò que ja té, sinó precisament allò que li manca. Avui la «saviesa» del món la dicta el poder econòmic o polític, la cultura dominant, la ideologia de torn, les enquestes que ens indueixen a creure i a legitimar socialment un o altre comportament, aquest o aquell estil de vida. Davant aquesta «saviesa», si l'Església renunciés a la follia de la Creu, renunciaria a la seva raó de ser. Ens pot semblar paradoxal, però el fet d'estar ben atents a l'essencial i de no renunciar-hi ens exigeix avui d'actuar amb molta cautela. Ho dic, sobretot, de cara la celebració del nostre Concili Provincial. M'explico.

La nostra preocupació —legítima, necessària— per fer arribar millor l'Evangeli als homes i dones del nostre temps no l'hem de confondre amb un ajustament fàcil i acrític a la «saviesa del món». L'«aggiornamento» de Joan XXIII no l'hem de confondre amb un fàcil acomodament als criteris de la cultura dominant. Ens podria succeir, diu Berger, que després d'un gran esforç per voler acomodar la fe a aquesta cultura, aleshores la cultura canviï. I sabem prou bé com aquests canvis avui es produeixen de manera vertiginosa. Berger cita una frase molt incisiva d'un teòleg anglicà: «Aquell que desitgi casar-se amb l'esperit de l'època molt aviat es quedarà vidu».

En una societat com aquesta no podem transformar les situacions negatives que vivim (no parlo ara de les positives, que n'hi ha!) només amb paraules o amb un simple canvi d'estructures. Només és possible amb la vida, perquè la vida és un gran fet contra el qual les ideologies no reeixiran mai a vèncer. I la nostra vida cristiana no es renovarà si no recuperem amb coratge la gosadia de la fe.

■ **Manuel Valls i Serra, director**

ARA MATEIX

Sobre l'abstinència

■ J. Carrera Planas

Ja tots ho trobem normal: a la carta o al menú de qualsevol restaurant no hi ha cap diferència entre un divendres de quaresma i qualsevol altre dia. De vegades, els menús ni tan solament ofereixen la possibilitat de l'abstinència. També a moltes llars —¿potser a la majoria?— ha estat oblidada o és negligida la pràctica quaresmal d'abstenir-se de carn. Ha caigut dels calendaris el costum d'indicar-ne les dates, (amb alguna excepció, com la del «Calendari dels pagesos»...). Només pel Carnestoltes surten encara al·lusions públiques al dejuni i a l'abstinència. Aviat, per cert, el manteniment de l'esplendor de tota la faramalla carnavalesca requerirà una mena o altra d'informació religiosa per a les noves generacions...

Tot això forma part de la secularització ambiental de la nostra societat, en contrast amb el clima que es respira en altres cultures, com ara la musulmana, cada dia més propera pel creixement de la immigració africana. Però dins el conjunt d'indicadors de la secularitat, l'abstinència ha resistit molt menys que altres pràctiques. La de les processons de setmana santa, per exemple. ¿Perquè és una acció més personal? ¿O més ingrata? ¿O menys espectacular i utilitzable per a finalitats extra-religioses? ¿O, tal vegada també, perquè l'antic privilegi de «la butlla» va afeblir-ne la tradició en el nostre país?

Si de l'ambient general passem al dels catòlics més practicants, hi trobem un gran desprestigi de l'abstinència. El del dejuni és menor, però tampoc no m'atreiria a pronosticar-ne una pràctica gaire elevada. El desprestigi de l'abstinència ve de la seva vulnerabilitat: pot ser burlat tan fàcilment el seu esperit penitencial... és tan agraït fer acudits a base de l'exquisitesa d'alguns plats de peix i dels seus preus, comparats, per exemple, amb el dels embotits... Així, entre bromes i sofismes, amb l'afegit d'alguna referència a accions penitencials de més profunditat que és possible, no cal dir-ho, dur a terme... l'abstinència naufraga.

Sense negar, sinó al contrari, la possibilitat i fins la conveniència d'una revisió d'aquest tema, goso fer, mentrestant, un elogi de la humil abstinència quan és observada amb bon esperit.

El desprestigi de l'abstinència ve de la seva vulnerabilitat: pot ser burlat tan fàcilment el seu esperit penitencial... és tan agraït fer acudits a base de l'exquisitesa d'alguns plats de peix

L'abstinència barreja quaresma i vida de cada dia, vida material, vida personal i familiar. Contra el perill, com més va més greu, de divisió de la vida del cristià en dues parts poc connectades, la celebrativa i la resta, resulta pedagògica la presència de l'exercici quaresmal a l'hora de la compra, a l'hora de la selecció del menjar, a l'hora de l'àpat.

L'abstinència és significativa. Va més enllà del petit sacrifici que també és, quan el cerquem, atenent més a l'esperit que a la lletra de la prescripció. Significa i recorda la necessitat que tenim d'abstenir-nos del mal. Significa que hem de despendre menys per a poder donar més.

L'abstinència també és signe de fidelitat a la santa Església i de comunió amb els germans amb els quals compartim un mateix exercici quaresmal.

I és, finalment, un fet visible, social. Deixa veure, al carrer, que existim. És a dir, que hi ha cristians que es prenen seriosament la celebració, cada any, de la Pasqua.

J. Carrera Planas és bisbe auxiliar de Barcelona

Es va celebrar l'any 1992 el segon centenari dels treballs a Barcelona per a la determinació del meridià que havia de servir de base per a l'exacte mesura del metre, com a deumil·lèsima part del quadrant del meridià terrestre, comprès entre els paral·lels de Dunkerque i Barcelona.

El sistema emprat va ser el de les triangulacions de manera que, cercant uns punts elevats es podien obtenir els angles corresponents dels triangles i juntament amb la mesura d'un dels costats del triangle, conèixer els altres dos. D'aquesta manera els científics volien mesurar la quarta part del meridià i obtenir-ne la longitud exacta del metre.

La tasca va anar a càrrec de dos francesos, car havia estat l'Assemblea Nacional Francesa la que aprovà la nova mesura, que no complagué els anglesos perquè les medicions no es prengueren en territori britànic. Per això encara compten amb peus i iardes si bé en la moneda fa temps s'han passat al sistema decimal.

De Dunkerque al Pirineu treballà Delambre, mentre que des del Pirineu avall va ser Méchain l'autor de les triangulacions.

A les darreries del mes d'octubre de 1792 es procedia a realitzar les triangulacions a la ciutat de Barcelona. Els vèrtexs del triangle escollit a Barcelona estaven en el pal de la bandera de l'observatori del castell de Montjuïc, a Vallvidrera i el Mont Mates, a la Conreria, entre Tiana i Alella.

Ultra aquests punts Méchain situà altres posicions complementàries que es descriuen en el llibre publicat el 1806 «Base du système métrique décimal ou mesure de l'arc du Méridien compris entre les parallèles de Dunkerque et Barcelona». El vèrtex de Montjuïc es diu situat en el pal damunt de la plataforma del fort, on hissen les banderes per senyalar els vaixells. Des d'aquell punt es controlaven els senyals de Mont Mates a la Conreria, de Vallvidrera, de la base de l'agulla del campanar de Mataró, de la llanterna del far de l'entrada del port de Barcelona, del terrat de la fonda «La Fontana de oro» al carrer d'Escudellers, on posava Méchain, del punt més alt del campanar de Sant Pere Màrtir, des de la serra Morella de Garraf, de la torre del castell de Castelldefels, la torre de Sant Joan a la Ciutadella i la torre del Seny de les Hores de la catedral de Barcelona.

Pel que fa aquest darrer punt d'observació, cal dir que Méchain es fixà el ferro vertical que suportava el penell al bell mig del terrat damunt de les voltes del campanar, que conté el rellotge de la catedral. També fixà un altre punt damunt de l'ampit de la barana.

Al castell de Montjuïc l'ajuntament va situar, el 23 d'octubre de 1993, una làpida amb la inscripció: «Des d'aquesta torre l'astrònom Pierre Méchain, durant els anys 1792 i 1793, establí les coordenades de Barcelona i la triangulació per al mesurament de l'arc del meridià que serví de base del sistema mètric decimal».

De fet, però, el pal de la bandera ja no és en aquell lloc i precisament aquesta era la referència exacta de Méchain. El senyal de Vallvidrera era una tenda de

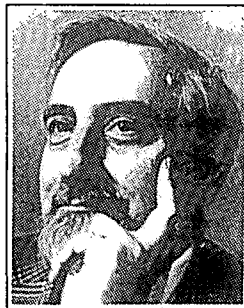
campanya de lona blanca, prop d'un gran arbre aïllat en el punt més alt de Vallvidrera. Ambdós punts de referència han desaparegut. La torre de Sant Joan de la Ciutadella va ser enderrocada el 1860 i de Sant Pere Màrtir, no en queda res.

Pel que fa a la torre del Seny de les Hores, el penell del centre del terrat damunt les voltes, també va desaparèixer el 1866 quan l'arquitecte de la catedral Josep Oriol Mestres i Esplugas hi instal·là el campanar de ferro forjat que encara subsisteix. El senyal de l'ampit no és actualment perceptible, bé perquè no s'hagués fet cap mena d'incisió en la pedra o perquè en una restauració posterior es canviés alguna de les pedres del passamà de l'ampit.

Tot amb tot és bo conèixer aquesta missió científica del campanar l'any 1792, trenta anys després d'un estrany projecte que el 1763 es volia dur a terme per tal de situar-hi un capçat barroc dibuixat per Josep Mestres i Gramatxes, que va ser arquitecte de la seu des de 1804 a 1832 cosa que vol dir que el degué copiar d'un dibuix anterior, per tal d'encabir-hi una enorme campana de més de dos-cents quintars de pes.

Entorn de l'estructura hi havien de figurar els escuts del rei Carles III, del capità general marquès de la Mina, del corregidor Bernat O'Connor, dels 24 regidors i del

La catedral de Barcelona i el meridià de 1792

■ Joan Bassegoda i Nonell

procurador síndic.

El campanar barroc no es va fer mai i el nét de Josep Mestres i Gramatxes va fer l'espaldanyo o campanar metàl·lic de 1866. Josep Oriol Mestres i Esplugas exercí

d'arquitecte de la catedral des de 1855 fins a la seva mort el 1895.

El senyal de la medicció del meridià ha desaparegut del cim del Seny de les Hores, però cal tenir en compte que aquella medicció que començà a Dunkerque, arribà a Barcelona el 1792 i a Mallorca poc després, solament serví per aconseguir una mesura equivocada, car el metre no és la deumil·lèsima part del quadrant del meridià terrestre, sinó la distància entre dues incisions fetes en l'ànima d'una mena de bigueta doble T feta de plati iridiat que es conserva en la seu del «Bureau de Poids et des Mesures» de París. Mesura que no va ser obligatòria per a tots els espanyols fins al primer de gener de 1860, segons disposà la llei de 19 de juliol de 1849.

Però la catedral va ser present, una vegada més, en els fets històrics científics de la ciutat de Barcelona.

Joan Bassegoda i Nonell és arquitecte de la Catedral

SABER ESCOLTAR

Una frase

He llegit, com atribuïda a l'escriptor Pemán, aquesta frase: *Para que el mal no se ofenda, que el bien no se haga*. Expressió que pot fàcilment obtenir realitat en l'obrar de cada dia, especialment en un món on la permissibilitat assoleix una vertadera dimensió estel·lar.

M'interessa moltíssim escoltar els parers de la gent i entreveure'n el seu tarannà. Per això el seguiment dels mitjans de comunicació té, en determinats moments, la seva importància. Hi ha actituds que fàcilment poden confondre, sobretot donant una capa de pintura de bé a persones o realitats que tenen molt poc d'exemplars. La societat permissiva sembla tractar amb suaus guants de seda i amb tendre afecte comportaments superficials i, fins i tot, no modèlics. Potser passa com amb els anomenats «enganya pastors» de les fires. Només venen futilses, malgrat que siguin enlluernadores. No tot el que és brillant és or.

Considero, sense tenir ganes d'aigualir la festa, que moltes vegades la permissibilitat podria excloure la bondat. La qual cosa negaria d'arrel el pretès aire permissiu, que té tolerància amb tot, menys amb el bé. Aquest sempre està per damunt del mal. El bé és tan important per a la vida humana, que adhuc acollim el mal sota la imatge del bé. Aquí cal el discerniment de la consciència moral ben formada. El que no val, però, és maquillar les actituds i els actes superficials, injustos i abassegadors com si fossin rectes i dignes de seguiment. El bé i la veritat són valors primordials. Fins i tot, ajuden a tractar tothom, per errat que vagi, amb exquisida finesa. La qual cosa no vol dir que el mal hagi de ser aplaudit i acaronat. Perquè la vida ja és prou difícil!

■ Joan Guiteras

Es interessant una visió, tot i que sigui sintètica, sobre la relació entre la litúrgia i la vida cristiana.

Els set primers segles de la història de l'Església es caracteritzaren per la unitat entre Bíblia-Teologia-Litúrgia i vida cristiana. Aquesta se centrava en els sacraments de la iniciació cristiana, l'Eucaristia dominical era la millor expressió de fraternitat i de culte amb la plena participació de tots. La litúrgia alimentava la vida cristiana i aquesta s'expressava en la litúrgia, forjant-se textos que han passat a ser patrimoni de l'Església d'avui i de sempre.

Aquesta unió s'ha mantingut en les Esglésies orientals que han conservat millor la tradició patristica i han estat més al costat de la pietat popular, la qual no ha necessitat succedanis per alimentar la seva devoció.

Període de decadència

A partir del segle VIII començà un període de decadència atribuïble en part a la formació de les llengües europees amb el consegüent desconeixement del llatí i la clericalització progressiva del culte. El poble passà d'una participació plena dels misteris salvífics a una participació visual i sorgiren les devocions a la presència real de Crist a l'Eucaristia o a la seva humanitat. Al costat d'una forta tendència espiritual, alimentada per corrents populars, reformadors, ordes mendicants, la litúrgia va quedar marginada de la vida cristiana.

L'època culminant de distanciament se situa entre els segles XV i XIX, essent el Concili de Trento una ocasió, tan reeixida en el camp doctrinal i disciplinar com perduda en el camp de la pastoral litúrgica. La tendència a considerar com a genuïnament catòlic allò que no fos protestant —és a dir, la formació per oposició—, ens jugà una mala passada en aquest camp.

Dins la renovació litúrgica de l'Església

Monsenyor Guéranger a finals del segle passat o Pius X a primers d'aquest, marcaren el final d'aquesta decadència i foren els indicadors d'una nova sintonia amb l'Església dels Pares que, amb dificultats s'anava obrint camí. La frase de Pius X, «la participació activa en els sagrats misteris i en l'oració pública i solemne de l'Església, és la primera i indispensable

font de vida cristiana», ha estat recollida literalment al número 14 de la *Constitució sobre la Litúrgia* del Vaticà II.

Festugière, Beaudouin, Casel, Gardin, són noms que cal situar en aquesta sintonia i, com tota antiga novetat, va provocar crisis i resistències. Un exponent d'aquestes dificultats fou el document elaborat per Grober, arquebisbe de Friburg, en què denunciava els errors que descobria en el moviment litúrgic. Roma, que seguia de prop aquest moviment, envià una resposta inicial als bisbes alemanys reunits a Fulda l'any 43, i la resposta definitiva la donà Pius XII en l'encíclica *Mediator Dei* sobre la litúrgia l'any 47. El Papa assumí la direcció doctrinal i pastoral de la renovació litúrgica en l'Església i començà a donar passes en aquest sentit: reforma de la Vetlla pasqual

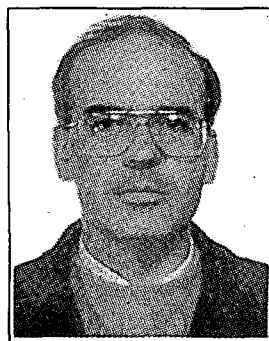
cristiana.

Donades les nostres peculiars circumstàncies i el nostre caràcter llatí una mica arrauxat, el canvi i la participació activa anà per camins de tots coneguts. De la sintonia suscitada pel moviment litúrgic de l'any 1915 en quedà ben poca cosa. Havia arribat l'hora de la reforma, potsèr de la ruptura, l'hora de «consumir novetats». Un article de monsenyor Pere Tena de l'any 76 (Or. Hor., 6) constata que els cants seguien el ritme dels discos més venuts... I, tal com afirmava en la ponència que presentà al Tercer Congrés Litúrgic de Montserrat, «la litúrgia és molt més que la reforma litúrgica; cal que les celebracions respirin comunió de l'assemblea com Església entorn del Senyor, adorant-lo present, i entrant en el seu dinamisme salvífic i doxològic per la salvació del món».

Pere Tena en l'article citat de l'any 76 referia l'anècdota de Pius XI en què deia que el que s'havia de cantar era la missa i no cantar durant la missa. Per la seva part, el pare Aldazabal diu que el cant no és sols un revestiment exterior més o menys necessari, sinó part integrant de les actituds comunitàries que les fa vives i plenes. No es tracta de qüestió estètica o de pedagogia pastoral sinó que la música té arrels teològiques: és la veu de l'Esposa que s'uneix al seu Espòs anticipant ja ara allò que serà tota la nostra existència en el més enllà (Or. Hor., 13,8/9, 1982). Finalment el pare Cassià Just en una conferència a la trobada d'animadors de cant per a la litúrgia, deia que «el cant no és un simple element accessor i ornamental de la litúrgia cristiana sinó l'expressió més plena i més intensa de la

Íntima relació entre litúrgia i vida cristiana

■ Albert M. Manich

Una última pregunta

Els bisbes catalans en el document «La litúrgia font de la vida espiritual» han afirmat recentment que la nostra fe s'ha d'alimentar del contacte amb la Sagrada Escripura i dels textos mateixos de la litúrgia posats a l'abast dels fidels. En la vida cristiana hi ha una espiritualitat que és la que prové de la vida de la litúrgia (Doc. d'Esgl., 554).

Cal respondre a una última pregunta: ¿És important el cant en la litúrgia? El Dr.

lloanxa comunitària en la seva profunda unitat que s'obre a Déu per la fe i exulta en Déu per l'amor» (Butll. Sant. Montserrat. 26, 1990).

L'encert del llibre «Una veu exultant»

Per facilitar amb el cant aquesta simbiosi entre litúrgia i vida, vull esmentar l'encert del llibre, *Una veu exultant*, recentment publicat per Mn. Josep Soler. Aquest capellà i músic compositor ha fet un esforç creador: s'ha amarat d'un contacte profund amb la Paraula de Déu —d'una assimilació contemplativa—, partint de formes litúrgiques ben arrelades en la vida del nostre poble. Josep Soler encarna la paraula revestint-la de tonades a voltes gregorianes, a voltes populars, de casa. Aquí deu raure el secret que aquestes melodies siguin fàcilment captades pels fidels i la seva interpretació sigui fàcil i elegant. Creiem que ha prestat un gran servei en l'aprofundiment de la reforma litúrgica i la seva assimilació entre els fidels de casa nostra.

Albert M. Manich és enginyer industrial

RESPIR

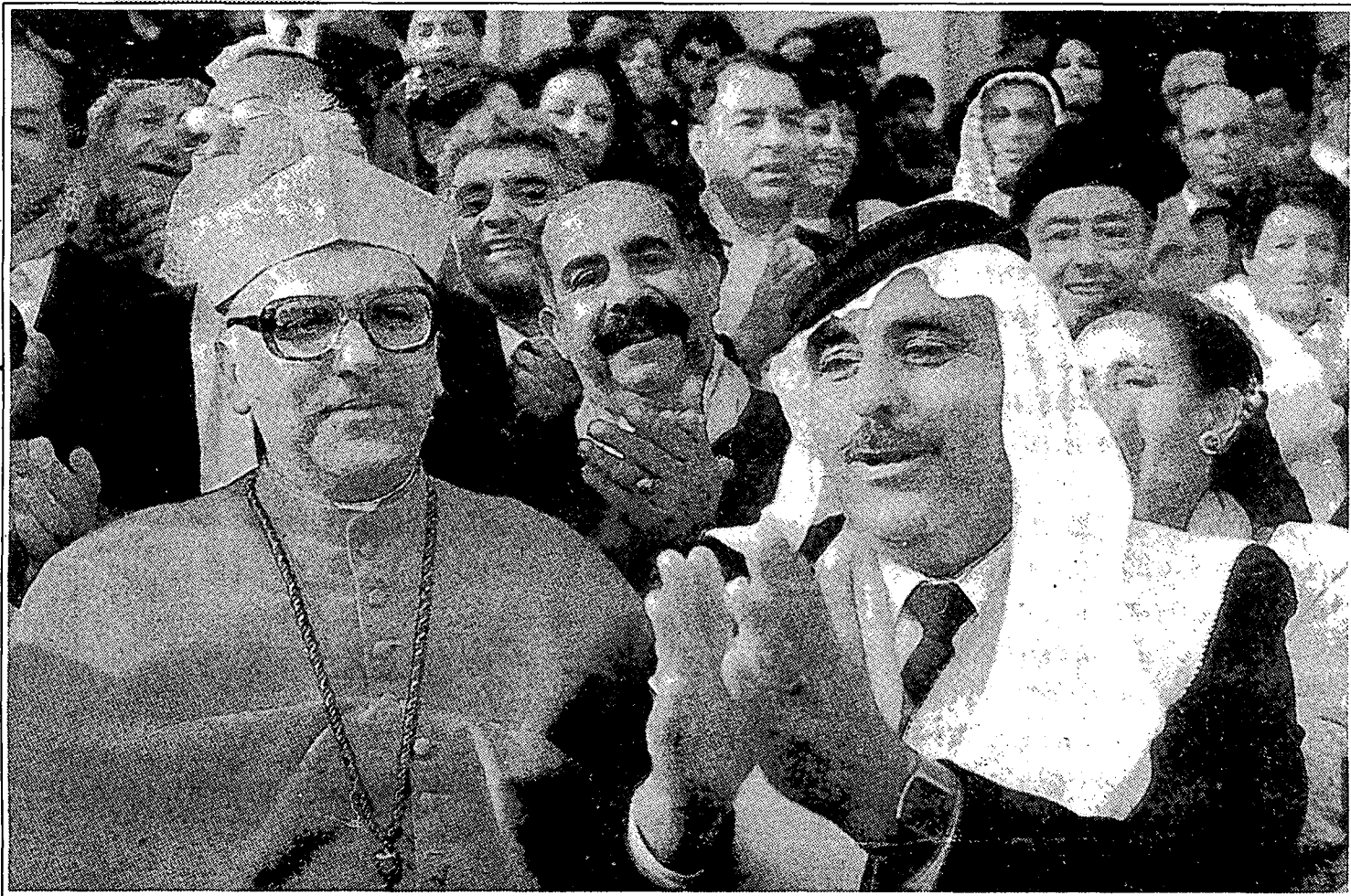
Historieta Zen

No és cap mala cosa copiar, mentre hom ho digui. Tradueixo del llibre de Chang Chen-Chi, *La pràctica del Zen*: «El primer ministre Kuo Ze I, de la dinastia Tang, era un notable home d'estat i un general distingit. Però la fama, el poder i la riquesa no havien disminuït el seu interès i la seva devoció pel budisme. Es tenia ell mateix per un budista senzill, humil i devot, i solia visitar el seu Mestre Zen per estudiar sota la seva direcció. Un dia, en una d'aquestes visites, li formulà la pregunta següent: "Reverend Pare, ¿quina explicació dóna el budisme de l'egotisme?". La faç del mestre Zen adquirí un color pujat i amb un to extremament altiu i desdenyós es dirigí al ministre amb aquestes paraules: "Quina pregunta més estúpida que m'has fet, imbecil!" Una sortida així, inesperada i irracional, ferí fonament els sentiments del primer ministre, i l'enuig i la ira començaren a mostrar-se en el seu rostre. El Mestre Zen somrigué i va dir: "Excel·lència, això és egotisme"».

■ Miquel Estradé

ACUDIT

Monsenyor Sabbah enmig del seu poble

El patriarca Michel Sabbah parla a palestins i hebreus

La Bíblia destinada als dos pobles

«Declarar una guerra santa és caminar contra l'essència de la religió»

Durant la meua última visita a Jerusalem vaig voler dur el grup que guiava a una parròquia catòlica de ritu llatí en els territoris ocupats. En el projecte del viatge la visita significava obrir una bretxa sobre la vida concreta d'una comunitat cristiana de llengua àrab. Coneixent les dificultats d'entrar amb un autocar de turistes en els territoris ocupats, fora dels itineraris standards, uns mesos abans havia avançat el programa a l'agència de Jerusalem; a l'arribada, de seguida em vaig assegurar de la possibilitat de la visita: «Cap problema», fou sempre la resposta. La visita estava prevista per al diumenge: celebrariem la missa d'horari amb la gent i després ens trobariem amb el sacerdot i els seus col·laboradors.

A la vigília, el xofer començà a parlar dels perills de la «intifada» i el seu acompanyant, de les pedrades contra els autocars de turistes. De tornada al hotel cap a les 16, tingueren el coratge de dir-me que l'endemà no podien venir: tenien por i l'agència no podia arriscar-se amb l'autocar. Hi hagué una gran discussió; les conclusions les varem conèixer aviat tant ells com jo: l'agència (guanyant sobre la diferència de les despeses) pagaria un autocar amb matrícula dels territoris ocupats i xofer àrab, mentre que l'acompanyant romandria a casa seva.

La gent del poble ens va acollir a la plaça engalanada de festa; ho vam celebrar en una església plena de gom a gom, intercalant italià i àrab; després hi hagué un refresc en els locals de la parròquia i un col·loqui

obert: el nombre de catòlics, com són les relacions amb la comunitat ortodoxa del poble, la situació econòmica de la gent i el treball. Ens vam assabentar de la col·laboració amb el sacerdot ortodox, de famílies que tenen els homes a la presó per la «intifada», de les dificultats pròpies de la diòcesi del patriarcat llatí amb una població àrab situada entre la majoria islàmica i l'ocupant israelià.

Vaig preguntar al sacerdot: «¿Quina és la dificultat pastoral més gran?» «Explicar l'Antic Testament als cristians àrabs» Llegint la sorpresa en la meua cara, va fer l'aclariment: «¿Com puc explicar la conquesta de la terra i la seva divisió entre les dotze tribus, la promesa feta a David i a la seva família, les profecies sobre Israel llum dels pobles, com puc dir «poble escollit», «poble de l'aliança» a famílies que relacionen tots aquests termes amb l'uniforme mimètic dels soldats, amb els escorcolls, els punts de control, l'experiència de la presó? El Déu de l'Antic Testament, ¿no es converteix gairebé automàticament en el Déu de l'ocupant?» Havíem tractat una qüestió més central. Tota la conversa continuà sobre aquest tema, perllongat després a aquell que li és paral·lel: ¿com explicar el Nou Testament al veí islàmic?

«Una medalla a dreta i esquerra»

Després d'una llarga preparació, fou publicada durant el mes de novembre la carta pastoral de Mons. Michel Sabbah, patriarca llatí de Jerusalem que té per títol *Llegir i*

viure la Bíblia avui en el país de la Bíblia. Els primers interlocutors del text són aquestes comunitats cristianes, per a les quals és difícil compaginar l'experiència de l'ocupació israeliana amb els passatges de l'antic Testament, proposats des de l'altar. Però la carta té present també l'interlocutor hebreu, proposant-li els paràmetres més alts amb els quals el text sagrat defineix la seva identitat de poble. El pas a través de les dues muralles d'aigua a «dreta i esquerra» és aquest missatge de Mons. Sabbah, qui convida les dues comunitats a mirar cap endavant i més enlaire respecte al que s'ha viscut durant els últims anys. «Per romandre fidels a la fe i la paraula de Déu, cal alliberar-se de les pressions, conscients o inconscients, que deriven de les nostres pertinences culturals i de les posicions polítiques actuals, siguin contràries o favorables a un o a l'altre dels dos pobles interessats, el poble palestí i el poble hebreu» (n.33).

Ambdós interlocutors són qüestionats quan Mons. Sabbah explicita el seu objectiu negatiu: «També avui, sota la pressió dels esdeveniments i de la manipulació que a alguns fan del text sagrat, hi ha un corrent que té tendència a veure en l'Antic Testament simplement la història del poble hebreu i un llibre que no pertany a la sagrada Escriptura cristiana» (n.34). Simplement com a història del poble hebreu utilitzen l'Antic Testament tant els hebreus que defensen el dret a la possessió, Bíblia a la mà i ignoren el dret internacional, com els àrabs que volen desfer-se de la Bíblia, perquè cont paraules contra la presència del no-hebreu a la terra d'Israel.

El procediment amb que Mons. Sabbah parla a tots dos interlocutors sobretot parteix de la identitat cristiana: «¿Què és la Bíblia per al cristià? (part primera); després argumenta directament als dos poble resposta als interrogants (part segona).

«Per la nostra salvació», no per la història o la geografia

Els punts que expliquen què és la Bíblia recalquen els passatges expressats pel Vaticà II en la «Dei Verbum».

«La Bíblia és paraula de Déu, revelada per a la salvació del gènere humà» (n.35); però, tant, no és pot «acceptar el principi d'una lectura política de la Bíblia, oblidant la seva essència religiosa» (n.33).

La Bíblia és «història de la nostra salvació personal i comunitària»: «La història de Déu amb el poble hebreu és el model de història de Déu amb cadascú de nosaltres com a individus i com a pobles»; «la crida d'un poble és l'inici de la crida de tots els pobles (...). Les etapes de la història bíblica il·luminen les nostres... són d'altres tant experiències diferents que il·luminen veritables etapes espirituals, en la història de cada individu pertanyent al seu poble. Aquests ens ajuden a interpretar la nostra història, comprendre-la i a correspondre millor a la nostra vocació» (nn. 23.24).

Crist és la «clau de la lectura cristiana de la Bíblia»; per una banda ell «completa, i suprimeix, sinó que confirma» l'Antic Testament, de l'altra ell «no es presenta simplement com la continuació o el desenllaç de l'antic, sinó com una realitat absolutament nova, original i superior» (nn. 25-31).

Les relacions entre Antic i Nou Testament són per tant de:

—«Continuïtat, perquè es tracta de la mateixa revelació, del mateix Déu un i únic, que revela i que vol que «tots els homes salvin» (cf. Jn. 3,17).

—Novetat i compliment, perquè hi ha una nova aliança en la redempció realitzada per Jesucrist, Senyor i Salvador.

—Continuïtat, perquè «els dons i la crida de Déu són irrevocables» (Rom 11,29). I

er això que sant Pau afirma: «els jueus, gràcies als patriarques, continuen essent plguts de Déu. Els seus dons i la seva crida o retrocedeixen» (Nostra aetate, n. 4).

—Compliment i novetat, perquè a Església i a través de l'Església de la nova aliança, Crist revela que ell mateix és el fi del esigni de Déu, que és «recapitular totes les oses sota un sol cap, Crist» (Ef. 1, 10). En ell a començat a realitzar-se la unitat del ènere humà, perquè l'Església ha continuat reunir en el seu si homes «de tota nació, aça, poble i llengua» (Ap. 7, 9) (n. 31).

A l'interlocutor hebreu

Afirmar amb força la presència de la egona aliança i la finalització de la primera, om de totes les coses, a la redempció en rist és ja un punt central de la resposta ristianiana a un ús exclusiu de la Bíblia per part ebreu.

Però el text de Mons. Sabbah es col·loca e manera eficaç precisament en l'interior e la Bíblia hebrea per recordar una identitat d'Israel definida amb els caràcters de universalisme: «La primera aliança fou

«La Bíblia és paraula de Déu, revelada per a la salvació del gènere humà; per tant, no es pot acceptar el principi d'una lectura política de la Bíblia, oblidant la seva essència religiosa»

onclosa amb Noè i, a través d'ell, amb la umanitat» (n. 17); «les genealogies bíbliques, subratllant el parentiu dels ismaelites amb Abraham, recorden que els altres pobles es beneficiaran de les benediccions promeses a Abraham» (n. 18); la comunitat constituïda entorn a Moisès «inclou també persones com Caleb i Rahab, estranyes a la descendència de Jacob» (n. 19); «tota persona és objecte de l'elecció i de l'amor de Déu» (n. 48); «la terra té, en la Bíblia, un estatut particular: la qual pertany a Déu... està assignada a aquells que Déu ha admès com a hostes seus» (n. 51). Conclusió: «L'elecció comporta responsabilitats i obligacions, no privilegis o condicions de favor» (n. 19); «Déu no pertany de manera exclusiva a cap poble» (n. 22).

Als cristians àrabs

Una sèrie de números de la pastoral estan dedicats al tema de la violència en la Bíblia

(nn. 37-43); el seu tractament condueix a projectar sobre els diversos episodis de violència la proposta del «Servent sofrent» d'Isaïes i de la redempció a través de la creu i conclou en el manament de l'amor: «Amb la guerra de religió, el creient pretén recórrer a la força o a la violència per defensar els drets de Déu. Pretén actuar en nom de Déu i en el seu nom es permet destruir i matar. És un fet que la religió molt sovint es converteix en un instrument per reforçar d'altres motivacions de guerra, nacionals o culturals». El text reprèn les paraules de Joan Pau II durant la guerra del Golf: «No pot existir una guerra santa», i conclou: «La religió ha de conduir a estimar Déu i els fills de Déu que són els homes... Declarar una guerra santa es camina contra l'essència de la religió». (n. 44).

El dilema i les indicacions per a resoldre'l

«La pregunta de fons posada pel cristià palestí, però també pel creient en la Bíblia, és aquesta: ¿La Bíblia, com a paraula de Déu, avui confereix al poble hebreu el dret d'apropiar-se de la terra i de desposseir-ne al poble palestí? (n. 53). Ampliant ulteriorment l'argumentació religiosa: «Dos pobles tenen, pel que fa a aquesta terra, uns drets polítics, i tres religions tenen aquí la seva història religiosa, i cada un dels tres són la «descendència» física o espiritual d'Abraham, al qual Déu ha promès la terra. ¿A qui, per tant, pertany en nom de la religió?».

Els principis orientadors indicats pel patriarca Sabbah són els següents:

—Déu «no pot consentir que el seu amor per un poble pugui transformar-se en una injustícia pel que respecta a altre poble» (n. 54).

—«El poble hebreu religiós d'avui es re-

litats religioses, i el fet polític d'un estat modern i sobirà que aquest poble aconseguixi realitzar» (n. 54).

—«El fet polític, quant a la dimensió moral que necessàriament comporta, roman sotmès a la llei divina revelada en la Bíblia. Però la composició de les controvèrsies polítiques entre els pobles, inclòs el dret de propietat de la terra, està regulada pel dret internacional» (n. 54).

—«Per a totes les religions de la Terra Santa, el valor més alt és l'adoració i l'amor de Déu: «Estimaràs el Senyor el teu Déu amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les teves forces» (Dt 6, 5) i «Estimaràs el teu proïsme com a tu mateix» (Lv 19, 18)» (n. 54).

—«En el nom de la religió, cada una de les tres religions té un igual dret de presència i d'accés per poder practicar aquí la pròpia fe. Però la presència política, per a una o altra de les tres religions o per a qualsevol dels seus fidels, depèn de l'acció exercida per les autoritats polítiques. I aquesta es regeix pel dret internacional» (n. 54).

He indicat al començament dels dos principals interlocutors de la carta: el cristià àrab de l'Església local i l'hebreu que habita la mateixa terra. Però per entendre la riquesa i la complexitat de la pastoral cal afegir dues referències més concretes.

La primera és social-política: el cristià àrab dels territoris ocupats comparteix la situació i la cultura dels ambients musulmans en els quals el braç armat de Hames extreu el personal disponible per a les accions més violentes de la «intifada»; l'elecció del terrorisme i de la reacció armada pel cristià dels territoris ocupats és objecte de discussió concreta, de confrontació quotidiana amb el veí de casa. Heus aquí perquè una part rellevant de la carta està dedicada a respondre a l'objecció de la «violència en la Bíblia» i conclou proposant la força del «creient pacífic» (nn. 37, 46).

Un nen palestí plora, envoltat de soldats d'Israel. Són unes imatges esfereïdores i massa freqüents. La guerra va contra l'essència de la religió

met a la Bíblia revelada per Déu, que és també per a nosaltres cristians paraula de Déu. Nosaltres respectem aquesta relació que vincula el poble hebreu a la religió que Déu li ha revelat, però no creiem que aquest vincle religiós comporti de per si un dret polític» (n. 55).

—«Cal distingir entre el fet religiós constituït pel poble hebreu, amb els seus deures, les seves obligacions i les seves responsabi-

La segona referència és d'ordre eclesial-teològic: en l'últim decenni ha nascut en les esglésies de llengua àrab una teologia de l'alliberament que pren la situació dels cristians palestins com a punt de referència per a una lectura de la Bíblia amb fort valor polític contra l'ocupant israelià. El volum de N.S. Ateek, presbiterià de Natzaret, «La justícia sols aconseguirà la justícia. Una teologia per a la reconciliació en el conflicte

«Per romandre fidels a la paraula de Déu, cal alliberar-se de les pressions, conscients o inconscients, que deriven de les nostres pertinences culturals i de les posicions polítiques actuals, ja siguin contràries o favorables a un o l'altre dels pobles interessats»

israelià-palestí», és l'exemple més conegut. La carta de Mons. Sabbah indica una lectura de la Bíblia alternativa a aquest plantejament, més coherent amb la identitat religiosa del Llibre i amb la unitat dels dos Testaments.

Un nomenament i tres successos

Feia uns mesos que Michel Sabbah havia estat nomenat patriarca quan vaig participar en una sèrie de trobades organitzades a Jerusalem pel ministeri de Turisme israelià. Un funcionari del ministeri de l'Exterior, que havia treballat a Roma, coneixedor que jo era director de la revista *Il Regno*, durant tot el sopar celebrat a continuació d'una d'aquestes trobades, em va crivellar amb preguntes sobre la teologia cristiana i sobre el món eclesial catòlic. La teologia de l'alliberament palestí era percebuda com un perill intern a l'estat d'Israel (Natzaret forma part d'Israel des del 1958) i com una cosa tant més gran com menys definible en la força i en la capacitat d'implicació. Pel que fa al neo-elegit patriarca, escollit de l'Església local àrab, per tant un «palestí», era evident la incapacitat de l'autoritat israeliana d'entendre la persona i la línia política. «¿Però què vol aquest patriarca?», fou literalment l'expressió que utilitzà en un cert moment el funcionari. Avui, a distància, l'elecció de Mons. Sabbah es revela un dels nomenaments més feliços de Joan Pau II a nivell internacional. Precisament perquè és exponent de l'església de llengua i cultura àrab, Mons. Sabbah pot parlar des de l'interior de la situació local, pot interpretar de manera positiva la complexitat, els problemes i les possibilitats per al futur. Precisament perquè parla coneixent la seva gent, és un interlocutor autoritzat per a l'Església local, per a la Santa Seu, per al veí hebreu i per a la veí musulmà. Gràcies a ell, tres successos històrics: la «intifada», els col·loquis de pau, la instauració de relacions diplomàtiques entre el govern israelià i la Santa Seu, no han agafat desprevinguda l'església local.

■ Alfio Filippi
(de «Il Regno»)

¿Qui vol la pau?

És una pregunta molt difícil de respondre, vista la successió d'esdeveniments que, molt clarament, indiquen que els que volen la pau són desbordats per aquells que volen mantenir-se en les seves posicions d'intransigència, i que allunyen les possibilitats d'una normalitat pacífica.

PRÒXIM ORIENT

Aquí, sembla que s'ha d'arribar a la conclusió que la pau és cosa exclusiva de quatre realistes. I que el que domina són els idealismes irracionals o les adquisicions territorials a «manu militari». Això es dedueix dels últims esclats de violència, la matança d'Hebron, la represa de la intifada a Gaza. I es podria deduir, finalment, que amb els acords de Washington només hi estaven d'acord els firmants i el seu anfitrió: Rabin, Arafat, i Clinton... i potser se'n podria dubtar.

Perquè del 13 de setembre de 1993 ençà, només hi ha hagut obstacles per posar en marxa les cantades autonomies de Gaza i Jericó. La realitat és que ho: n no pot estar-se d'anar més enrere en la his-

Els palestins, pel seu cantó, instigats i ajudats des de fora, no han parat d'hostilitzar, i quan s'arribà als acords de Washington foren els primers de protestar-ne.

Tant el cap del govern israelià, Rabin, com el cap de l'OAP, Arafat, voldrien arribar a la pau, ho han demostrat, però tot fa pensar que es troben desbordats pels seus propis enemics interiors, i que la pau que s'insinuava a l'horitzó, un vegada més, s'allunya i sembla cada cop menys possible.

BALCANS

L'altra problema és aquest inacabable de Bòsnia-Hercegovina que quan sembla que s'està a un pas del final, es recua i

Una dona musulmana de Mostar, transporta aigua cap a casa seva perquè les aixetes no funcionen

una sortida al mar en virtut de la federació amb els croats. Però cal tenir present el què diran o faran els serbis que, de moment, assessorats per Rússia sembla que hi son favorables... després que quatre avions els han estat abatuts per avions de la NATO per haver violat l'espai aeri... Però cal no fiar-se'n gaire. Per altra banda l'ONU ha demanat l'immediat enviamment de 10.000 «cascos blaus» a Bòsnia per garantir les treves...

terres per atendre les necessitats urgents. Una de les manifestacions més contundents dels zapatistes es que «no volen ser una reserva índia» sinó formar part normalment de tot l'entramat de la nació mexicana. «La pau és un do de Déu, però també una conquesta» va dir el bisbe mediador Samuel Ruiz. I sembla que tots dos bàndols volen conservar-la. Així sigui.

■ Oriol Camps

El cadàver d'un jove de 17 anys, mort a Jericó per trets dels soldats israelians, és retirat per la multitud, cobert amb la bandera palestina

tòria i recordar quan va constituir-se l'Estat d'Israel. Des del primer moment va ser rebutjat pels àrabs que començaren a posar tronc a la roda, i els jueus no tingueren més remei que posar-se a la defensiva per passar després a l'ofensiva ocupant territoris més enllà de les fronteres que li foren assignades, dominant amb mà de ferro les conquestes i establint-hi assentaments que ara els colons jueus defensen a sang i a foc.

s'enverina i es torna a començar. Ara, els croats i els musulmans han arribat, segons sembla a un acord. També a Washington —la seu dels acords impossibles—, han arribat a traçar el projecte d'una federació entre els croats de Bòsnia, i els musulmans... que seria, en el futur, confederable amb Croàcia. Aquesta seria una solució força raonable amb la qual se salvarien les diferències ètniques o culturals, i la Bòsnia musulmana tindria

El bisbe de San Cristóbal de las Casas, Samuel Ruiz, mediador en la crisi de Chiapas, abraça una dona que forma part de la delegació de l'EZLN

La setmana passada les portes de la Unió Europea van obrir-se de bat a bat a Suècia, Finlàndia i Àustria —estats que, des de la fi de la Segona Guerra Mundial ençà, han estat símbol perenne de neutralitat—per tal que puguin ser membres de ple dret a partir del primer de gener de 1995 i de fer realitat la construcció de l'Europa dels Quinze. Els representants dels Dotze van arribar a un acord global amb les delegacions d'aquests països després d'unes llarguïssimes i difícils negociacions. Els temes cabdals d'aquestes sessions de treball foren: l'agricultura, la pesca, el transport i el pressupost de la Comunitat.

El llarg procés cap a la plena integració dels dos països nòrdics i Àustria a la Unió Europea és una mana d'enrevessat trencaclosques atès que totes les peces s'han d'enllestir amb tots els ets i uts, i encapsar-les en

El trencaclosques de la construcció europea

el lloc exacte. Una tasca no gens fàcil. Primerament, el Parlament Europeu haurà de votar els textos d'adhesió. El pas següent serà la necessària llum verda que l'esmentat acord haurà de rebre dels parlaments nacionals dels dotze estats membres de la Unió Europea i dels tres països candidats. El darrer —i més important— tràmit consistirà en la convocatòria per part dels governs de Suècia, Finlàndia i Àustria, d'una consulta popular perquè els seus ciutadans acceptin o no l'adhesió al projecte d'una unió política, econòmica i monetària europea.

Noruega, que també ha gestionat justament amb els altres tres països el seu ingrés a la Unió Europea, ha esdevingut el país que més obstacles ha presentat per arribar a un pacte entre els difrents membres comunitaris i poder aconseguir, d'aquesta manera, un consens en el sector pesquer, el principal entrebanc. Però la intransigència dels diplomàtics noruecs no ho han fet possible. Així i tot, les negociacions per l'admissió de Noruega a la Unió Europea encara continuen obertes.

França, Itàlia, Alemanya, Bèlgica, Holanda, Luxemburg, Dinamarca, Irlanda, Gran Bretanya, Grècia, Espanya i Portugal tindran, si el procés culmina amb èxit, nous socis comunitaris: Suècia, Finlàndia, Àustria i, potser Noruega. Un pas troncendental per a la construcció europea.

■ Miquel Àngel Codina

Ric en misericòrdia

Litúrgia

Passada la meitat de la Quaresma, l'itinerari de l'Església experimenta cada any la joia de la proximitat de la Pasqua: és el diumenge Lætare. Una tradició litúrgica romana ha fet d'aquest diumenge un moment d'anunci primaveral, i la clàssica «statio» ens fa pensar en l'església de Santa Creu, lloc tradicional de les relíquies de la passió del Senyor, i memòria de la mare de Constantí, santa Helena.

A les nostres assemblees aquests aspectes més locals tenen menys força, però continua en plena vigència l'aire joios d'aquest diumenge. Les lectures proposades ens hi condueixen. Dins l'ambient de referència al misteri pasqual de Crist, propi dels evangelis del cicle B (vegeu el diumenge passat), les lectures d'aquest diumenge són, totes elles, un càntic a la misericòrdia amorosa de Déu envers els homes, revelada decisivament en el misteri de Crist.

Déu revela en Crist el seu amor

Difícilment es podria trobar un comentari més autoritzat i aprofundit de les lectures del diumenge IV de Quaresma d'enguany que el capítol V de l'encíclica de Joan Pau II, «Ric en misericòrdia». Aquesta expressió bíblica es troba precisament a l'inici de la segona lectura. Seria fàcil transcriure aquí els paràgrafs del text pontifici, però és també fàcil trobar-los en diverses edicions. Em limito només a aquestes línies:

«El misteri pasqual és el Crist al cim de la revelació del misteri inescrutable

■ Pere Tena

de Déu. Precisament fins aleshores es compleixen fins al final les paraules pronunciades al Cenacle: «Qui m'ha vist a mi, ha vist el Pare». Efectivament, el Crist —a qui el Pare «no va plànyer» en bé de l'home i que en la seva passió així com en el suplici de la creu no trobà misericòrdia humana— en la seva resurrecció ha revelat la plenitud de l'amor que el Pare alimenta per ell i, en ell, per tots els homes»

La frase inicial del text paulí coincideix gairebé literalment amb l'afirmació central de Jesús en l'evangelí: «Déu ens ha estimat tant que ens ha donat la vida juntament amb Crist, a nosaltres que érem morts per les nostres culpes»... «Déu estima tant el món que ha donat el seu Fill únic, perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell»... Rellegint una vegada més aquestes afirmacions, hom s'adona que la reacció única possible és la contemplació i l'acció de gràcies. En efecte, ¿quina és la reacció humana davant d'un do? Moltes vegades, hom fa una certa protesta quan, a judici propi, considera que el do és desproporcionat al motiu que hagi pogut inspirar-lo; però un do, per ser tal, no pot ser condicionat per la decisió d'aquell qui el rep. És el que diu encara l'Apòstol: «quedi ben clara la riquesa de la seva gràcia i la bondat que ha tingut per nosaltres en Jesucrist. A vosaltres, que heu cregut, us ha salvat per gràcia; no ve de vosaltres; és un do de Déu».

D'una manera més simbòlica parla també l'evangelí de la contemplació: la comparació amb la serp elevada per Moisès en el desert, perquè els israelites la «contemplassin». La creu de Crist, on ell regna, és objecte de la nostra contemplació. Ho fem ritualment el divendres sant: «Mireu l'arbre de la creu, on morí el Salvador del món!».

Però al costat de la contemplació hi ha l'acció de gràcies: Eucaristia. A la gràcia de Déu es correspon amb el do de la seva gràcia. La gràcia és Crist, i Crist és alhora el do graciós que fem a Déu. L'Eucaristia és, per voluntat mateixa del Senyor, el punt terrenal i eclesial, històric i repetit en el temps, d'aquest cercle d'amor que s'estableix entre Déu i els homes. Des del si del Pare, passant per la creu i la resurrecció, el Crist fa actual la seva donació sobre l'altar de l'Església, i aquesta es converteix en coactora, amb ell, de la seva perenne donació al Pare.

Fidelitat de Déu, fidelitat del poble

L'amor de Déu envers l'home és irrevocable: la seva fidelitat dura per sempre. És el que subratlla la primera lectura, a partir d'una síntesi dramàtica de la història d'Israel: pecats, desobediències, infidelitat a l'aliança... Tanmateix, al final es torna a sentir la convocatòria inicial: «Si entre vosaltres hi ha algú del seu poble, que el Senyor sigui

amb ell i que hi pugui!». Hom endevina les paraules del salm dels pelegrins: «Quina alegria quan em van dir...»

Al costat de la fidelitat de Déu, que manté sempre la seva aliança, malgrat totes les crisis, per fortes que siguin, hi ha també el testimoni de la fidelitat de la resta del poble. Cal llegir el profeta Ezequiel per adonar-se com Déu continua present enmig del seu poble exiliat, abandonat el temple de Jerusalem profanat pels ídols. Déu no és un déu de llocs, sinó de persones, més encara, de «cors» en el sentit bíblic. El poble fidel és el protagonista del salm responsorial: «¿Com podíem cantar cants del Senyor en una terra estrangera?». És un testimoni de fidelitat.

Tots hem experimentat moltes vegades que la narració bíblica i el salm que escoltem i cantem aquest diumenge no són pas només referències d'història passada. Som objecte constant de la fidelitat de Déu envers nosaltres, i experimentem sovint al nostre entorn —i també nosaltres maldem per ser-hi comptats— la presència del poble fidel.

¿Per què, sinó per això, fem seriosament l'itinerari quaresmal? «Feu, oh Déu, que el poble cristià s'afanyi amb deler i amb una fe ben animosa a celebrar les festes de Pasqua que s'acosten» (col·lecta de la missa).

Pere Tena és bisbe auxiliar de Barcelona

Diumenge IV de Quaresma

LECTURES BÍBLIQUES

Lectura primera

La severitat i la bondat del Senyor es revelen en la deportació del poble i en el seu alliberament

Lectura del segon llibre de les Cròniques

36: En aquells dies, ¹tots els grans sacerdots i el poble reincien continuament en la culpa d'imitar tots els costums abominables de les altres nacions, profanant així el temple del Senyor, que ell havia consagrat a Jerusalem. ²El Senyor, Déu dels seus pares, els enviava cada dia missatgers que els amonestessin, perquè li dolia de perdre el seu poble i el lloc on residia. ³Però ells es burlaven dels missatgers de Déu, no feien cas del que els deia i escarnien els seus profetes, fins que el Senyor arribà a enutjar-se tant contra el seu poble que ja no hi havia remei.

⁴Llavors els caldeus incendiaren el temple de Déu, derrocaren les muralles de Jerusalem, calaren foc a tots els seus palaus, i destruïren tots els objectes preciosos. ⁵El rei dels caldeus deportà a Babilònia els qui s'havien escapat de morir per l'espasa, i se'ls quedà per esclaus d'ell i dels seus fills, fins que passaren al domini persa. ⁶Així es complí la paraula que el Senyor havia anunciat per boca de Jeremies: el país fruí dels anys de repòs que li pertocaven; tot el temps que quedà desolat, el país va reposar, fins a haver complert setanta anys.

⁷Però l'any primer de Cir, rei de Pèrsia, el Senyor, per complir la paraula que havia anunciat per boca de Jeremies, desvetllà l'esperit de Cir, rei de Pèrsia, perquè promulgues, de viva veu i per escrit, un edicte que deia: ⁸«Cir, rei de Pèrsia, fa aquesta declaració: El Senyor, el Déu del cel, m'ha donat tots els reialmes de la terra, i m'ha encomanat que li construís un temple a Jerusalem, ciutat de Judà. Si entre vosaltres hi ha algú del seu poble, que el Senyor sigui amb ell i que hi pugui.»

Paraula de Déu.

Salm responsorial

136 (R. v. 5a.6a)

¹Vora els rius de Babilònia ens assèiem tot plorant d'enyorança de Sió.

²Teníem penjades les lires als salzes que hi ha a la ciutat.

R. Si mai t'oblidava, Jerusalem, que se m'encasti la llengua al paladar.

³Quan volien que cantéssim els qui ens havien deportat, quan demanaven cants alegres

els qui ens havien entristit, i ens deien: «Canteu-nos algun càntic de Sió.» R.

⁴¿Com podíem cantar cants al Senyor en una terra estrangera?

⁵Si mai t'oblidava, Jerusalem, que se m'paralitzí la mà dreta. R.

⁶Que se m'encasti la llengua al paladar, si deixés d'anomenar-te,

si deixés d'evocar el teu record, per motivar els meus cants de festa. R.

Lectura segona

És per gràcia que Déu us ha salvat, a vosaltres que éreu morts per les vostres culpes

Lectura de la carta de sant Pau als cristians d'Efes

²: Germans, «Déu, que és ric en l'amor, ens ha estimat tant que ens ha donat la vida juntament amb Crist, a nosaltres que érem morts per les nostres culpes. És per gràcia que Déu us ha salvat. ³I juntament amb Crist ens ha ressuscitat i ens ha entronitzat en les regions celestials, perquè davant dels segles que vindran quedi ben clara la riquesa de la seva gràcia i la

bondat que ha tingut amb nosaltres en Jesucrist. ⁴A vosaltres, que heu cregut, us ha salvat per gràcia; no ve de vosaltres; és un do de Déu. ⁵No és fruit d'unes obres, perquè ningú no pugui gloriar-se'n. ⁶Som obra seva: Ell ens ha creat en Jesucrist, per dedicar-nos a unes bones obres, que ell havia preparat perquè visquem practicant-les.

Paraula de Déu.

Vers abans de l'evangelí

(Jo 3:16)

Deu estima tant el món, que ha donat el seu Fill únic; tots els qui creuen en ell tenen vida eterna.

Evangelí

Déu envià el seu Fill per salvar el món gràcies a ell
Lectura de l'evangelí segons sant Joan

3: En aquell temps, digué Jesús a Nicodem: ¹«Com Moisès, en el desert, enlairà la serp, també el Fill de l'home ha de ser enlairat, ²perquè tots els qui creuen en ell tinguin vida eterna.»

³Déu estima tant el món, que ha donat el seu Fill únic, perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna. ⁴Déu envià el seu Fill al món no perquè el condemnés, sinó per salvar el món gràcies a ell. ⁵Els qui creuen en ell no seran condemnats. Els qui no creuen ja han estat condemnats, per no haver cregut en el nom del Fill únic de Déu. ⁶Déu els condemna perquè, quan la llum ha vingut al món, s'han estimat més la foscor que la llum. És que no es comportaven com cal.

⁷Tothom qui obra malament té odi a la llum i es vol quedar en la foscor, perquè la llum no desemmascari les seves obres. ⁸Però els qui viuen d'acord amb la veritat sí que busquen la plena llum, i que tothom vegi què fan, ja que ho fan segons Déu. Paraula del Senyor.

CALENDARI DE LA SETMANA

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions
(cicle dominical: B; ferial: II)

TEMPS DE QUARESMA
(salteri: setmana 4)

MARÇ:

13. Diumenge 4 de Quaresma: morat. Lectures: 2Cr 36:14-16.19-23 (Salm 136) / Ef 2:4-10 / Jo 3:14-21.

CELEBRACIONS PRIVADES: Sant Roderic (Rodrigo) i sant Salomó, màrtirs (a Còrdova); santa Patrícia, màrtir; sant Ramir, monjo.

14. Dilluns de la setmana 4 de Quaresma: morat. Lectures: Is 65:17-21 (Salm 29) / Jo 4:43-54.

CELEBRACIONS PARTICULARS: Sant Arnal, abat i màrtir; santa Matilde (emperadriu); santa Florentina, verge.

15. Dimarts de la setmana 4 de Quaresma: morat. Lectures: Ez 47:1-9.12 (Salm 45) / Jo 5:1-16.

CELEBRACIONS PARTICULARS: Sant Madrona, verge i màrtir (de Tessalònica); sant Ramon (Raimundo) de Fitero, abat (català, fundador de l'Orde de Calatrava); santa Lluïsa de Marillac, religiosa (fundadora de les Filles de la Caritat: FC, patilles); sant Climent-Maria Hofbauer, prevere (redemptorista).

Festes majors: Puigpelat.

16. Dimecres de la setmana 4 de Quaresma: morat. Lectures: Is 49:8-15 (Salm 144) / Jo 5:17-30.

CELEBRACIONS PARTICULARS: Sant Agapit, bisbe; sant Heribert, bisbe; sant Abraham, ermità; santa Eusebia, verge.

17. Dijous de la setmana 4 de Quaresma: morat. Lectures: Ex 32:7-14 (Salm 105) / Jo 5:31-47.

COMMEMORACIÓ POSSIBLE: Sant Patrici, bisbe (evangelitzador d'Irlanda).

CELEBRACIONS PARTICULARS: Sant Josep d'Arimatea (seguidor i amic de Jesús).

18. Divendres de la setmana 4 de Quaresma: morat. Lectures: Sa 2:1a.12-22 (Salm 33) / Jo 7:1-2.10.25-30.

Vespres de demà. (tot propi).

COMMEMORACIONS POSSIBLES: Sant Ciril de Jerusalem, bisbe i doctor de l'Església. - *Bisbats de Girona i Tortosa*: Sant Salvador d'Horta, religiós (franciscà, de Santa Coloma de Farners, la Selva; morí a Càller, Sardenya).

Festes majors: Horta de Sant Joan.

19. Dissabte. Solemnitat de sant Josep, espòs de la Verge Maria (patró de l'Església universal i dels agonitzants, i també dels fusters): *blanc*. Lectures: 2S 7:4-5a.12-14a.16 (Salm 88) / Rm 4:13.16-18.22 / Mt 1:16.18-21.24a, o bé Lc 2:41-51a.

CELEBRACIONS PRIVADES: Sant Amanç o Amanci, diaca i màrtir.

Festes majors: Picamoixons.

LA BÍBLIA A L'ABAST

(2Cr 36:14-16.19-23)

La crisi de l'exili de Babilònia

■ Josep M. Aragonès

La història

Els darrers temps del regne de Judà són com una mena de teixit de drames desencadenats pel que avui en diríem les tensions socio-polítiques del món. El petit estat jueu va pendulant entre la sort i la ruïna d'assiris, babilonis i egipcis. Tot això dona pas a la corrupció interior del país i a tota mena d'intrigues i desafortunats cop d'estat, fins que la gran potència de torn, Babilònia, acabarà imposant la seva força victoriosa i esborrarà del mapa polític l'estat de Judà, convertint-lo en una simple regió del vast imperi babilònic. Una vegada més la història crua dels pobles ens ofereix la lliçó terrible de com hi ha moments de desorientació generals en la vida de les col·lectivitats que fan molt difícil de poder encertar el camí més idoni per a escapar-se del desastre. Són hores tènues, plenes de sordideses humanes, en les quals un cop d'audàcia o una simple passa a dreta o esquerra poden portar la salvació o la ruïna. No n'hi ha prou del seny —quan es dona—, de la perícia, o de la bona fe. Es camina a ulls clucs i cal tenir l'oida del cor ben oberta per poder copsar el remor de la veu salvadora. És llavors que cal aplicar sobretot la benaurança dels nets de cor: únicament els qui tinguin els ulls, les orelles, el cor, ben nets, sabran veure Déu i la seva providència en el batibull de la confusió.

Lectura creient dels fets

Això és el que passà a Judà al final del que podríem dir-ne l'etapa dels descendents de David. És el mateix que havia passat feia un segle al regne del Nord, Israel. Prou que els profetes, els altaveus de Jahveh, feien ressonar la paraula comminadora de Déu. Però el poble de la terra era més inclinat a deixar-se seduir per les veus enganyoses dels pactes polítics, dels ambicionats avantatges que els oferien els falsos profetes. El final fou l'ensulsiada total. *Llavors els caldeus incendiaren el temple de Déu, derrocaren les muralles de Jerusalem, calaren foc a tots els seus palaus i destruïren tots els objectes preciosos. El rei dels caldeus deportà a Babilònia els qui s'havien escapat de morir per l'espasa, i se'ls quedà per esclaus d'ell i dels seus fills, fins que passaren al domini persa* (vv. 19-20). Els historiadors, els polítics, els economistes, els sociòlegs, ens diran les seves opinions sobre el desastre de Judà. Serà la veu de la ciència que jugarà amb hipòtesis científiques. El text del Cronista, que avui llegim, ens diu la seva visió

teològica del drama de Judà. Hi ha una mena de lluita entre l'amor de Jahveh i l'enduriment del poble. Sembla talment que el pecat de tots els estaments del poble —*tots els caps de Judà, els sacerdots i el poble* (v. 14)— arribi a ofegar la força salvadora de Déu. Jahveh aguanta pacientment i fa tot el que és possible per tal que el poble obri els ulls i s'aparti d'aquells camins d'impietat, *perquè li dolia de perdre el seu poble i el lloc on residia* (v. 15). Però arriba el moment que la cosa ja no té remei pel camí de la paciència i convé fer entrar el bisturí fins a la carn viva. Que el poble senti la fiblada del mal i, desvetllant-se del seu malson, cerqui el remei. La teologia del Cronista ens diu que al fons de la història dels poderosos i del poble de Judà hi ha el verí mortal del pecat. Llavors ve el càstig de Jahveh.

La terapèutica de Jahveh

Déu castiga, però, amb visió guaridora. El càstig de Déu no és mai la revenja del poderós despistat. És sempre la terapèutica del qui està sobretot interessat en la salut del malalt. La follia del poble i dels seus dirigents els havia portat a la ruïna. Sobretot el menyspreu i fins l'escarni que feien del repòs del dissabte, prescindint del capteniment que l'Aliança contraïa amb Jahveh els obligava a observar. Amb aquesta actitud havien perdut la seva identitat peculiar de poble de Déu. Ara el desastre els serà una ocasió propícia a la reflexió. Ells que no volien observar el repòs sagrat del sàbbat, ara durant tots els anys de l'exili deixaran reposar el país dels seus crims i pecats. *Així es complí la paraula que el Senyor havia anunciat per boca de Jeremies: el país fruit dels anys de repòs que li pertocaven: tot el temps que quedà desolat, el país va reposar, fins haver complert setanta anys* (v. 21). S'acaba una època de la història del poble de Déu per donar pas al començament d'una nova etapa de més puresa i humilitat. Enderrocats tots els títols del seu orgull geogràfic i nacional, hauran d'aprendre a confiar en la força salvadora de Jahveh, que no té cap necessitat de territori, ni de temple, ni de país per salvar la humanitat entera.

La perícopa no vol acabar amb aquesta visió pessimista del poble deportat i pagant el seu pecat, i inclou al text els dos versets (22 s.) que anuncien la fi de la captivitat. Perquè l'objectiu del càstig no era ni molt menys l'extermini del poble, sinó la seva rehabilitació plena. La crisi de l'exili no és l'abrogació per part de Jahveh de l'Aliança oblidada per la infidelitat del poble, sinó el correctiu que Déu ofereix al seu poble per retornar-lo al bon camí.

Josep M. Aragonès és Rector de Torrelavit

Tu, Església meva, que vius d'una exigència i d'una promesa

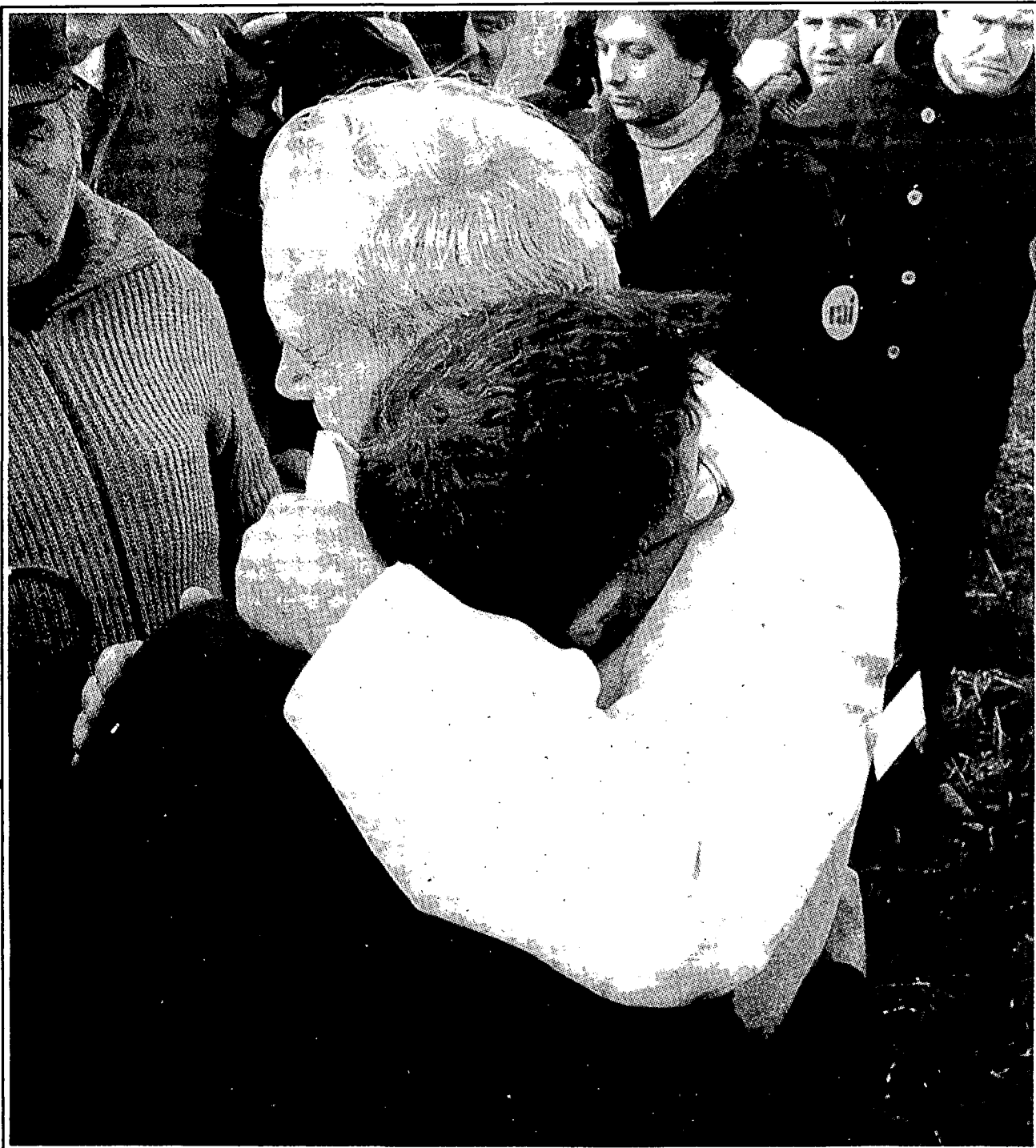
Aquí estàs, esposa meva, com un senyal que es mostra amb el dit entre els pobles: molt conegut, però molt poc estimat. El teu fracàs recau damunt meu ja que per la teva causa el meu nom és blasfemat entre els pagans. Molts que m'han buscat amb sinceritat de cor, s'han aturat en el camí plens de por en veure't de sobte... i han reculat. I molts que van veure la vida mediocre dels teus fidels, quin poc aspecte tenen de redimits; amb quina lamentable facilitat ha quedat sepultat per les cendres el fervor dels seus cors; amb quina severitat jutgen el món, estant-ne secretament plens. Molts, ho repeteixo, han tornat decididament a la innocència pagana. El que és escandalós als seus ulls no és el teu amor, guanyador del món— aquest escàndol l'hauries d'haver donat tu—, és la teva tebiesa, la teva irreparable manca d'amor. Hauries d'haver estat per als homes el símbol de la unitat entre el Pare i jo, per això et vaig enviar l'Esperit Sant, vinclat de l'amor unitiu, i et vaig fundar en la unitat que tot ho embolcalla...

La teva naturalesa és la unitat, i el senyal pel qual et reconeixen

i per la qual pots demostrar que la teva veritat és també sempre la unitat. I com que jo et vaig disposar aquesta unitat i et vaig marcar amb el meu segell indeleble, com jo vaig entrar dintre teu amb el meu esperit i et moc des de dins cap a la unitat i sóc el teu únic cor, no aconseguiràs evadir-te d'aquesta unitat. Tots sou membres, i com a tals heu de completar-vos mútuament servint cada un en el seu lloc, agraïts al pensar que els vostres germans posseeixen tot allò que vosaltres no teniu. Així, posseïeu tot en l'amor que no tracta de guardar el que li pertany. Perquè el Tot sóc jo, cap del cos, i ànima que l'unifica. Però amb les vostres disputes seculars pels llocs millors, destrosseu i esquinceu continuament el meu cos... Cadascú considera que el seu programa limitat és el millor i l'únic veritable; els membres es van separant uns d'altres i la meua sang, portadora de vida eterna, ja no corre a través de tot l'organisme...

■ Hans Urs von Balthasar
(De El corazón del mundo)

Carta a les Famílies del papa Joan Pau II

1994 Any Internacional de la Família

Estimadíssimes famílies:

1. La celebració de l'Any de la Família m'ofereix la grata oportunitat de trucar a la porta de les vostres llars, desitjos de 'saludar-vos amb gran afecte, i d'apropar-me a vosaltres. I ho faig mitjançant aquesta carta, citant unes paraules de l'Encíclica *Redemptor hominis*, que vaig publicar al començament del meu ministeri petrí: «L'home és el camí de l'Església».¹

Amb aquestes paraules, desitjava referir-me sobretot a les múltiples senderes per on l'home camina, i alhora, volia subratllar com n'és de viu i de pregon, el desig de l'Església d'acompanyar-lo a recórrer els camins de l'existència terrenal. L'Església pren part als goigs i a les esperances, a les tristeses i angúnies² del camí quotidià dels homes, profundament persuadida que ha estat el mateix Crist qui la mena per aquestes sendes: és Ell qui ha confiat l'home a l'Església; l'ha confiat com a «camí» de la seva missió i del seu ministeri.

La família - camí de l'Església

2. Entre els nombrosos camins, la família és el primer i el més important. És un camí comú, tot i que particular, únic i irreplicable, com és irreplicable cada home; un camí del qual no pot allunyar-se l'ésser humà. En efecte, ell ve al món en el si d'una família, per la qual cosa pot dir-se que li deu el fet mateix d'existir com a home. Quan falta la família, es crea en la persona que ve al món una mancança preocupant i dolorosa que l'afeixugarà posteriorment durant tota la vida. L'Església, amb sol·licitud afectuosa, és al costat dels qui viuen situacions semblants, perquè coneix bé el paper fonamental que la família està cridada a realitzar. Sap, a més, que normalment l'home surt de la família per tal de realitzar, al seu torn, la pròpia vocació de vida en un nucli familiar nou. Fins i tot quan decideix romandre tot sol, la família continua essent, per dir-ho així, el seu horitzó existencial com a comunitat fonamental sobre la qual descansa tota la gamma de les relacions socials, des de les més immediates i properes fins a les més llunyanes. ¿No parlem per ventura de «família humana» en referir-nos al conjunt dels homes que viuen al món?

La família té l'origen al mateix amor amb què el Creador abraça el món creat, com està expressat «en el principi», al llibre del Gènesi (1,1). Jesús n'ofereix una prova suprema a l'Evangelí: «Tant estimà Déu el món, que donà el seu Fill únic» (Jo 3,16). El

Fill unigènit, consubstancial al Pare, «Déu de Déu, Llum de Llum», entrà a la història dels homes a través de la família: «El Fill de Déu, amb la seva encarnació, s'ha unit, en certa manera, amb tot home. Treballà amb mans d'home, ...estimà amb cor d'home. Nascut de la Verge Maria, es féu veritablement un de nosaltres, semblant en tot a nosaltres llevat del pecat».³ Per tant, si Crist «manifesta plenament l'home al mateix home»,⁴ ho fa començant per la família on va triar de néixer i créixer. Se sap que el Redemptor transcorregué gran part de la vida oculta a Natzaret: «subjecte» (Lc 2,51) com a «Fill de l'home» a Maria, la seva Mare, i a Josep, el fuster. Aquesta «obediència» filial, ¿no és ja la primera expressió d'aquella obediència seva al Pare «fins a la mort» (Fí 2,8), mitjançant la qual redimí el món?

El misteri diví de l'Encarnació del Verb es troba, doncs, en relació estreta amb la família humana. No sols amb una, la de Natzaret, ans d'alguna manera, amb cada família, anàlogament a allò que el Concili Vaticà II afirma del Fill de Déu, que en l'Encarnació «s'ha unit, en certa manera, amb tot home».⁵ Seguint el Crist, «vingut» al món «per servir» (Mt 20,28), l'Església considera el servei a la família, una de les seves tasques essencials. En aquest sentit, tant l'home com la família constitueixen «el camí de l'Església».

L'Any de la Família

3. Justament per aquests motius, l'Església acull amb goig la iniciativa, promoguda per l'Organització de les Nacions Unides, de proclamar el 1994 Any Internacional de la Família. Tal iniciativa posa de manifest que la qüestió familiar és fonamental per als Estats membres de l'ONU. Si l'Església pren part en aquesta iniciativa, és perquè ha estat enviada pel Crist a «tots els pobles» (Mt 28,19). D'altra banda, no és el primer cop que l'Església fa seva una iniciativa internacional de l'ONU. N'hi ha prou de recordar, posant per cas, l'Any Internacional de la Joventut, el 1985. També d'aquesta manera, l'Església es fa present al món, fent bona la intenció tan volguda pel Papa Joan XXIII, inspiradora de la Constitució conciliar *Gaudium et spes*.

En la diada de la Sagrada Família de 1993 s'inaugurà en tota la Comunitat eclesial «l'Any de la Família», com una de les etapes significatives en l'itinerari de preparació per al Gran Jubileu de l'any 2000, que marcarà la fi del segon i l'inici del tercer mil·lenni del naixement de Jesucrist. Aquest Any, ha d'orientar els nostres pensaments i

els nostres cors vers Natzaret, on el passat 26 de desembre, fou inaugurat amb una solemne celebració eucarística, presidida pel legat pontifici.

Al llarg d'aquest Any, serà important descobrir els testimoniatges de l'amor i sol·licitud de l'Església envers la família: amor i sol·licitud expressats ja des dels inicis del cristianisme, quan la família era considerada significativament com a «església domèstica». En els nostres dies recordem sovint l'expressió «església domèstica», que el Concili ha fet seva⁶ i el contingut de la qual desitgem que romangui sempre viu i actual. Aquest desig no minva en ser conscients de les noves condicions de vida de les famílies al món d'avui. Justament per això, és molt més significatiu el títol que el Concili escollí, a la Constitució pastoral *Gaudium et spes*, per indicar les comeses de l'Església en la situació actual: «Fomentar la dignitat del matrimoni i de la família».⁷ Després del Concili, un altre punt important de referència és l'Exhortació apostòlica *Familiaris consortio*, del 1981. En aquest document, s'afronta una vasta i complexa experiència sobre la família, la qual, enmig de pobles i de països diversos, és sempre i arreu «el camí de l'Església». En cert sentit, encara ho és més als llocs on la família travessa crisis internes, o on es troba sotmesa a influències culturals, socials i econòmiques perjudicials, que n'afebleixen la solidesa interior, si és que no n'obstaculitzen la mateixa formació.

Pregària

4. Amb la present Carta, m'adreço no pas a la família «en abstracte», sinó a cada família de qualsevol regió de la terra, onsevulla que es trobi geogràficament, i sigui quina sigui la diversitat i la complexitat de la seva cultura i de la seva història. L'amor amb el qual «tant va estimar Déu el món» (Jo 3,16), l'amor amb què Crist «estimà fins a l'extrem» tots i cadascú (Jo 13,1), fa possible dirigir aquest missatge a cada família, «cèl·lula» vital de la gran i universal «família» humana. El Pare, Creador de l'univers, i el Verb encarnat, Redemptor de la humanitat, són la font d'aquesta obertura universal als homes com a germans i germanes, i empenya a abraçar-los tots amb la pregària que comença amb les belles paraules: «Pare nostre».

L'oració fa que el Fill de Déu habiti enmig nostre: «On n'hi ha dos o tres aplegats en nom meu, allí sóc jo enmig d'ells» (Mt 18,20). Aquesta Carta a les Famílies vol ser abans de res una súplica a Crist per tal que romangui en

cada família humana; una invitació, a través de la petita família de pares i fills, perquè Ell estigui present en la gran família de les nacions, a fi que tothom, juntament amb Ell, puguem dir de debò: «Pare nostre!». Cal que l'oració sigui l'element predominant de l'Any de la Família a l'Església: oració de la família, per la família i amb la família.

És significatiu que, justament en l'oració i per mitjà de l'oració, l'home descobreixi de manera senzilla i pregona la seva pròpia subjectivitat típica: a l'oració, el «jo» humà percep més fàcilment la profunditat del seu ésser com a persona. Això és vàlid també per a la família, que no és sols la «cèl·lula» fonamental de la societat, sinó que també té la seva pròpia subjectivitat, la qual troba justament la seva primera i fonamental confirmació i es consolida, quan els seus membres invoquen junts: «Pare nostre». La pregària reforça la solidesa i la cohesió espiritual de la família, ajudant-la perquè participi de la «força» de Déu. A la solemne «benedicció nupcial», durant el ritu del Matrimoni, el celebrant implora al Senyor: «Infon damunt d'ells (els nuvis) la gràcia de l'Esperit Sant, a fi que, en virtut del teu amor vessat en els seus cors, romanquin fidels a l'aliança conjugal». És d'aquesta «efusió de l'Esperit Sant», d'on brolla la vigoria interior de les famílies, així com la força capaç d'unir-les en l'amor i en la veritat.

Amor i sol·licitud envers totes les famílies

5. Tant de bo que l'Any de la Família esdevingui una oració col·lectiva i incessant de cada «església domèstica» i de tot el poble de Déu! Que aquesta pregària arribi també a les famílies en dificultat o en perill, a les desesperançades o dividides, i a les que es troben en situacions que la *Familiaris consortio* qualifica com «irregulars». Que totes puguin sentir-se abraçades per l'amor i la sol·licitud dels germans i germanes!

Que l'oració, en l'Any de la Família, constitueixi abans de res un testimoni encoratjador per part de les famílies que, en la comunió domèstica, realitzen la seva vocació de vida humana i cristiana. Són tantes, a cada nació, a cada diòcesi i a cada parròquia! Hom pot pensar raonablement que aquestes famílies constitueixin «la norma», bo i tenint en compte les no poques «situacions irregulars». I l'experiència demostra com n'és, d'important, el paper d'una família coherent amb les normes morals, per

tal que l'home, que hi neix i que s'hi forma, emprengui sense incerteses el camí del bé, *inscrit sempre dins el seu cor*. En els nostres dies, certs programes sostinguts per mitjans molt potents, sembla que s'orienten, malauradament, a la disgregació de la família. De vegades, fins sembla que, amb tots els mitjans, s'intenti presentar com a «regulars» i atractives —amb aparències exteriors seductores— situacions que en realitat són «irregulars».

En efecte, aquestes situacions contradiuen la «veritat i l'amor» que han d'inspirar la relació recíproca entre home i dona, i per tant, són causa de tensions i divisions en les famílies, amb greus conseqüències especialment sobre els fills. S'enfosqueix la consciència moral, es deforma allò que és veritable, bo i bell, i la llibertat és suplantada per un esclavatge verdader i pròpiament dit. Davant tot això, com en són, d'actuals i encoratjadores, les paraules de l'apòstol Pau sobre la llibertat amb què Crist ens ha alliberat, i sobre l'esclavitud causada pel pecat! (cf. *Ga* 5, 1)

Veiem, per tant, com n'és d'avinent i fins necessari per a l'Església, un Any de la Família; com n'és d'indispensable el testimoniatge de totes les famílies que viuen cada dia la seva vocació; com n'és d'urgent, una gran pregària de les famílies, que augmenti i que abasti el món sencer, i en la qual s'expressi una acció de gràcies per l'amor en la veritat, per «l'efusió de la gràcia de l'Esperit Sant»,¹⁰ per la presència del Crist entre pares i fills: Crist Redemptor i Espòs, que «ens estimà fins a l'extrem» (cf. *Jo* 13, 1). Estem plenament persuadits que aquest amor és més gran que tot (cf. *1C* 13, 13); i creiem que és capaç de superar victoriosament tot allò que no sigui amor.

Que s'alcï incessantment al llarg d'aquest Any, la pregària de l'Església, la pregària de les famílies, «esglésies domèstiques» i que sigui acollida per Déu i escoltada pels homes, perquè no caiguin dins el dubte, i que els qui vacil·len a causa de la fragilitat humana no cedeixin davant l'atracció temptadora dels béns només aparents, com ho són aquells que hom proposa en tota temptació.

A Canà de Galilea, on Jesús fou convidat a un banquet de noces, la seva Mare s'adreça als servents dient-los: «Feu allò que ell us digui» (*Jo* 2, 5). També a nosaltres, que celebrem l'Any de la Família, ens dirigeix Maria aquests mateixos mots. I el que ens diu Crist, en aquest particular moment històric, constitueix una crida

força a una gran oració, amb les famílies i per les famílies. Amb aquesta pregària, la Verge Mare ens convida a unir-nos als sentiments del seu Fill, el qual estima cada família. Ell va manifestar aquest amor al començament de la seva missió de Redemptor, justament amb la presència santificada a Canà de Galilea, presència que encara perviu.

Preguem per les famílies de tot el món. Preguem, per mitjà de Crist, amb Crist i en Crist, al Pare, «de qui pren nom tota família al cel i a la terra» (cf. *Ef* 3, 15).

La civilització de l'amor

«Baró i muller els creà»

6. El cosmos, immens i diversificat, el món de tots els éssers vivents, es troba inscrit en la paternitat de Déu com la seva font (cf. *Ef* 3, 14-16). Es troba inscrit, és clar, segons el criteri de l'analogia, gràcies al qual ens és possible de distingir, ja des del començament del llibre del Gènesi, la realitat de la paternitat i maternitat i, consegüentment, també la realitat de la família humana. La clau interpretativa es troba en el principi de la «imatge» i «semblança» de Déu, que el text bíblic posa força en relleu (*Gn* 1, 26). Déu crea en virtut de la seva paraula: «Faci's!» (*Gn* 1, 3). És significatiu que aquesta paraula de Déu, en el cas de la creació de l'home, sigui completada amb aquestes altres: «Fem l'home a imatge i semblança nostra» (*Gn* 1, 26). Abans de crear l'home, sembla com si el Creador es fiqués dins seu, per cercar el model i la inspiració en el misteri del seu Ésser, que ja aquí es manifesta d'alguna manera com el «Nosaltres» diví. D'aquest misteri sorgeix, per mitjà de la creació, l'ésser humà: «Creà Déu l'home a imatge seva: a imatge de Déu el creà; baró i muller els creà» (*Gn* 1, 27).

Tot beneint-los, diu Déu als nous éssers: «Sigueu fecunds i multipliqueu-vos i ompliu la terra i sotmeteu-la» (*Gn* 1, 28). El llibre del Gènesi fa servir expressions ja utilitzades en el context de la creació dels altres éssers vivents: «Multipliqueu-vos»; però el sentit analògic és clar. ¿No és justament aquesta, l'analogia de la generació i de la paternitat i maternitat, la que ressalta a la llum de tot el context? Cap dels éssers vivents, tret de l'home, ha estat creat «a imatge i semblança de Déu». La paternitat i maternitat humanes, tot i ser biològicament semblants a les d'altres és-

sers de la natura, tenen en si mateixes, de manera essencial i exclusiva, una «semblança» amb Déu, damunt la qual hom funda la família, entesa com a comunitat de vida humana, com a comunitat de persones unides en l'amor (*communio personarum*).

A la llum del Nou Testament, és possible descobrir que *el model originari de la família cal cercar-lo en Déu mateix*, en el misteri trinitari de la seva vida. El «Nosaltres» diví constitueix el model etern del «nosaltres» humà; abans de res, d'aquell «nosaltres» que està format per l'home i la dona, creats a imatge i semblança divina. Les paraules del llibre del Gènesi contenen aquella veritat sobre l'home que concorda amb l'experiència mateixa de la humanitat. L'home és creat des de «el començament» com a baró i muller: la vida de la col·lectivitat humana —tant de les comunitats petites com de la societat sencera— duu el senyal d'aquesta dualitat originària. I d'ella, en deriven la «masculinitat» i la «femineïtat» de cada individu, i cada comunitat n'assumeix la pròpia riquesa característica en el complement recíproc de les persones. A això sembla que es refereix el fragment del llibre del Gènesi: «Baró i muller els creà» (Gn 1,27). Aquesta és també la primera afirmació de la igual dignitat de l'home i de la dona: tots dos són persones igualment. Aquesta constitució, de la qual deriva la seva dignitat específica, mostra des de «el començament» les característiques del bé comú de la humanitat en totes les dimensions i àmbits de vida. L'home i la dona aporten la seva pròpia contribució, mercès a la qual es troben, a la mateixa rel de la convivència humana, el caràcter de comunió i el de complementarietat.

L'aliança conjugal

7. La família sempre ha estat considerada com l'expressió primera i fonamental de la *naturalitat social* de l'home. En el seu nucli essencial aquesta visió no ha canviat ni en els nostres dies. Tanmateix, actualment es prefereix posar en relleu tot allò que en la família —que és la més petita i primordial comunitat humana— representa l'aportació personal de l'home i de la dona. En efecte, la família és una comunitat de persones, per a les quals la pròpia manera d'existir i viure junts és la *communio personarum*. També aquí, salvant l'absoluta transcendència del Creador respecte de la criatura, emergeix la referència exemplar al «Nosaltres» diví. Només

les persones són capaces d'existir «en comunió». La família arrenca de la comunió conjugal que el Concili Vaticà II qualifica com «aliança», per la qual l'home i la dona «es lliuren i accepten mútuament».¹¹

El llibre del Gènesi ens presenta aquesta veritat quan, referint-se a la constitució de la família mitjançant el matrimoni, afirma que «deixarà l'home el seu pare i la seva mare i s'unirà a la seva dona, i es faran una sola carn» (Gn 2,24). A l'Evangeli, Crist, polemitzant amb els fariseus, cita aquestes mateixes paraules i afegeix: «De manera que ja no són dos, sinó una sola carn. Doncs bé, el que Déu uní que no ho separi l'home» (Mt 19,6). Ell revela novament el contingut normatiu d'una realitat que existeix des «del principi» (Mt 19,8) i que conserva sempre en si mateixa aquest contingut. Si el Mestre ho confirma «ara», al lliurar de la Nova Aliança, ho fa perquè sigui clar i inequívoc el caràcter indissoluble del matrimoni, com a *fonament del bé comú de la família*.

Quan, juntament amb l'Apòstol, dobleguem els genolls davant el Pare, de qui pren nom tota paternitat i maternitat (cf. Ef 3,14-15), som conscients que ser pares és l'esdeveniment mitjançant el qual la família, ja constituïda per l'aliança del matrimoni, es realitza «en sentit ple i específic».¹² La maternitat implica necessàriament la paternitat i, recíprocament, la paternitat implica necessàriament la maternitat: és el fruit de la dualitat, concedida pel Creador a l'ésser humà «des del principi».

M'he referit a dos conceptes afins entre si, però no idèntics: «comunió» i «comunitat». La «comunió» es refereix a la relació personal entre el «jo» i el «tu». La «comunitat», en canvi, supera aquest esquema apuntant vers una «societat», i un «nosaltres». La família, comunitat de persones, és per consegüent la primera «societat» humana. Sorgeix quan es realitza l'aliança del matrimoni, que obre els esposos a una perenne comunió d'amor i de vida, i es completa plenament i de manera específica en engendrar els fills: la «comunió» del cònjuges és l'origen de la «comunitat» familiar. Aquesta comunitat és profundament conformada per allò que constitueix l'essència pròpia de la «comunió». ¿Pot existir a nivell humà, una «comunió» comparable a la que s'estableix entre la mare i el fill, que ella porta abans en el seu si i després infanta?

A la família així constituïda es manifesta una nova unitat en la qual es realitza plenament la relació «de co-

munió» dels pares. L'experiència ensenya que aquesta realització també representa una comesa i un repte. La comesa implica els pares en la realització de la seva aliança originària. Els fills engendrats per ells haurien de consolidar —aquest és el repte— aquesta aliança, enriquint i aprofundint la comunió conjugal del pare i de la mare. Quan això no s'esdevé cal preguntar-se si l'egoisme, que a causa de la inclinació humana vers el mal s'amaga també en l'amor de l'home i de la dona, no és més fort que aquest amor. És necessari que els esposos siguin conscients d'això i que, ja des d'un principi, orientin els seus cors i pensaments vers aquell Déu i Pare «de qui pren nom tota paternitat», per tal que la seva paternitat i maternitat trobin en aquella font la força per renovar-se continuament en l'amor.

Paternitat i maternitat son en si mateixes una particular confirmació de l'amor, l'extensió i profunditat del qual ens descobreixen. Tanmateix, això no s'esdevé automàticament. És més aviat una comesa confiada a ambdós: al marit i a la dona. En la seva vida la paternitat i la maternitat constitueixen una «novetat» i una riquesa sublim, a la qual no poden apropar-se si no és «de genolls».

L'experiència ensenya que l'amor humà, orientat per la seva naturalesa vers la paternitat i maternitat, es veu afectat a vegades per una crisi profunda i per tant es troba seriosament amenaçat. En aquests casos, caldrà pensar a recórrer als serveis oferts pels consultors matrimonials i familiars, mitjançant els quals és possible trobar ajuda, entre altres, de psicòlegs i psicoterapeutes específicament preparats. No obstant, no es pot oblidar que sempre són vàlides les paraules de l'Apòstol: «M'agenollo davant del Pare, de qui pren nom tota família al cel i a la terra» (Ef 3,14-15). El matrimoni, el matrimoni sacramental, és una aliança de persones en l'amor. / *L'amor pot ser aprofundit i custodiat solament per l'Amor*, aquell Amor que és «vessat en els nostres cors per l'Esperit Sant que ens fou donat» (Rm 5,5). L'oració de l'Any de la Família, ¿no s'hauria de concentrar en el punt crucial i decisiu del pas de l'amor, conjugal a la generació i, per tant, a la paternitat i maternitat?

¿No és precisament aleshores quan resulta indispensable «l'efusió de la gràcia de l'Esperit Sant», implorada en la celebració litúrgica del sacrament del matrimoni?

L'Apòstol, agenollant-se davant del Pare, l'invoca per tal que «concedeixi... ser enfortits per l'acció del seu Espe-

rit en l'home interior» (Ef 3,16). Aquesta «força de l'home interior és necessària en la vida familiar, especialment en els seus moments crítics, o sigui, quan l'amor —manifestat en el ritu litúrgic del consentiment matrimonial amb les paraules: «Prometo ser-te fidel... tots els dies de la meua vida»— és cridat a superar una prova difícil.

Unitat dels dos

8. Només les «persones» són capaces de pronunciar aquestes paraules; només elles poden viure «en comunió», en base a la seva recíproca elecció, que és o hauria de ser plenament conscient i lliure. El llibre del Gènesi, en dir que l'home abandonarà el pare i la mare per unir-se a la seva dona (cf. Gn 2,24), posa en relleu l'elecció conscient i lliure, que és l'origen del matrimoni, convertint en marit un fill i en muller una filla. ¿Com es pot entendre adequadament aquesta elecció recíproca si no es considera la plena veritat de la persona, o sigui, el seu ésser racional i lliure? El Concili Vaticà II parla de la semblança amb Déu servint-se de termes molt significatius. Es refereix no solament a la imatge i semblança divina que tot ésser humà posseeix ja de per si, sinó també i sobretot a una «certa semblança entre la unió de les persones divines i la unió dels fills de Déu en la veritat i l'amor».¹³

Aquesta formulació, particularment rica de contingut, confirma d'antuvi allò que determina la identitat íntima de cada home i de cada dona. Aquesta identitat consisteix en la capacitat de viure en la veritat i en l'amor; més encara, consisteix en la necessitat de veritat i d'amor com a dimensió constitutiva de la vida de la persona. Aquesta necessitat de veritat i d'amor obre l'home tant a Déu com a les criatures. L'obre a les altres persones, a la vida «en comunió», particularment al matrimoni i a la família. En les paraules del Concili, la «comunió» de les persones deriva, en certa manera, del misteri del «Nosaltres» trinitari i, per tant, la «comunió conjugal» també es refereix a aquest misteri. La família, que s'inicia amb l'amor de l'home i de la dona, sorgeix radicalment del misteri de Déu. Això correspon a l'essència més íntima de l'home i de la dona, i a la seva natural i autèntica dignitat de persones.

L'home i la dona en el matrimoni s'uneixen entre si tan estretament que esdevenen —segons el llibre del Gènesi— «una sola carn» (Gn 3,24). Els dos subjectes humans, encara

que somàticament diferents per constitució física com a home i dona, participen de manera similar d'aquella capacitat de viure «en la veritat i l'amor». Aquesta capacitat, característica de l'ésser humà com a persona, té alhora una dimensió espiritual i corpòrea. És també a través del cos com l'home i la dona estan predisposats a formar una «comunió de persones» en el matrimoni. Quan, en virtut de l'aliança conjugal, ells s'uneixen de manera que arriben a ser «una sola carn» (Gn 3,24), la seva unió ha de realitzar-se «en la veritat i en l'amor», posant així en relleu la maduresa pròpia de les persones creades a imatge i semblança de Déu.¹⁴

La família que neix d'aquesta unió fonamenta la seva solidesa interior en l'aliança entre els esposos, que Crist eleva a Sagrament. La família rep la seva pròpia naturalesa comunitària —més encara, les seves característiques de «comunió»— d'aquella comunió fonamental dels esposos que es perllonga en els fills. «¿Esteu disposats a rebre de Déu responsable i amorosament els fills, i educar-los...?», els pregunta el celebrant durant el ritu del matrimoni.¹⁴ La resposta dels nuvis correspon a l'Íntima veritat de l'amor que els uneix.

Tanmateix, la seva unitat, en comptés de tancar-los en si mateixos, els obre a una nova vida, a una nova persona. Com a pares, seran capaços de donar la vida a un ésser semblant a ells, no solament «os dels seus ossos i carn de la seva carn» (cf. Gn 2,23), sinó imatge i semblança de Déu, o sigui, persona.

En preguntar: «¿Esteu disposats?», l'Església recorda als nuvis que es troben davant la potència creadora de Déu. Són cridats a ser pares, o sigui, a cooperar amb el Creador donant vida. Cooperar amb Déu cridant a la vida nous éssers humans significa contribuir a la transmissió d'aquella imatge i semblança divina de la qual és portador tot «nascut de dona».

Genealogia de la persona

9. Mitjançant la comunió de persones, que es realitza en el matrimoni, l'home i la dona donen origen a la família. Amb ella es relaciona la genealogia de cada home: la genealogia de la persona. La paternitat i la maternitat humanes estan basades en la biologia i, alhora, la superen. L'Apòstol, «agenollant-se davant el Pare, de qui pren nom tota paternitat [i maternitat] al cel i a la terra», posa davant la nostra consideració, en certa manera, el món enter d'éssers vivents; tant els espirituals

del cel com els corporis de la terra. Cada generació troba el seu model originari en la Paternitat de Déu. Tanmateix, en el cas de l'home, aquesta dimensió «còsmica» de semblança amb Déu no és prou per definir adequadament la relació de paternitat i maternitat. Quan de la unió conjugal de tots dos neix un nou home, aquest porta amb ell al món una particular imatge i semblança de Déu mateix: en la biologia de la generació hi ha inscrita la genealogia de la persona.

Afirmant que els esposos, com a pares, són col·laboradors de Déu Creador en la concepció i generació d'un nou ésser humà,¹⁵ no ens referim solament a l'aspecte biològic; més aviat volem subratllar que en la paternitat i maternitat humanes el mateix Déu hi és present d'una manera diversa de com ho està en qualsevol altra generació «sobre la terra». En efecte, solament de Déu pot provenir aquella «imatge i semblança», pròpia de l'ésser humà, com s'esdevingué en la creació. La generació és, per consegüent, la continuació de la creació.¹⁶

Així doncs, tant en la concepció com en el naixement d'un nou ésser, els pares es troben davant d'un «gran misteri» (Ef 5,32). També el nou ésser humà, igual que els seus pares, és cridat a l'existència com a persona i a la vida «en la veritat i l'amor». Aquesta crida es refereix no solament a allò que és temporal, sinó també a allò que és etern. Aquesta és la dimensió de la genealogia de la persona, que Crist ens ha revelat definitivament, vessant la llum de l'Evangeli sobre el viure i el morir humans i, per tant, sobre el significat de la família humana.

Com afirma el Concili, l'home «és l'única criatura a la terra a la qual Déu ha estimat per si mateixa».¹⁷ L'origen de l'home no es deu solament a les lleis de la biologia, sinó directament a la voluntat creadora de Déu: voluntat que arriba fins a la genealogia dels fills i filles de les famílies humanes. Déu «ha estimat» l'home des del principi i continua «estimant-lo» en cada concepció i naixement humà. Déu «estima» l'home com un ésser semblant a Ell, com a persona. Aquest home, tot home, és creat per Déu «per si mateix». Això és vàlid per tothom, fins i tot pels qui neixen amb malalties o limitacions. En la constitució personal de cada u hi ha inscrita la voluntat de Déu que estima l'home, el qual té com a fi, en cert sentit, a si mateix. Déu lliura l'home a si mateix, confiant-lo contemporàniament a la família i a la societat, com a comesa pròpia. Els

parens, davant d'un nou ésser humà, tenen o haurien de tenir plena consciència que Déu «estima» aquest home «per si mateix».

Aquesta expressió sintètica és molt profunda. Des del moment de la concepció i, més tard, del naixement, el nou ésser és destinat a *expressar plenament la seva humanitat*, a «trobar-se plenament» com a persona.¹⁸ Això afecta absolutament a tots, fins i tot als malalts crònics i als minusvàlids. «Ser home» és una vocació fonamental; «ser home» segons el do rebut, segons el «talent» que és la pròpia humanitat i, després, segons els altres «talents». En aquest sentit Déu estima cada home «per si mateix». No obstant, en el disseny de Déu la vocació de la persona humana va més enllà dels límits del temps. És una resposta a la voluntat del Pare, revelada en el Verb encarnat: *Déu vol que l'home participi de la seva mateixa vida divina*. Per això Crist diu: «Jo he vingut perquè tinguin vida i la tinguin en abundància» (Jo 10,10).

El destí últim de l'home, ¿no és en contrast amb l'afirmació que Déu estima l'home «per si mateix»? Si és creat per la vida divina, ¿existeix veritablement l'home «per a si mateix»? Aquesta és una pregunta clau, de gran interès, tant per l'inici com pel final de l'existència terrena: és important per tot el curs de la vida. Podria semblar que, destinant l'home a la vida divina, Déu l'apartés definitivament del seu existir «per si mateix».¹⁹ ¿quina relació hi ha entre la vida de la persona i la seva participació en la vida trinitària? Respon sant Agustí: «El nostre cor està inquiet fins que no descansi en vós».²⁰ Aquest «cor inquiet» indica que no hi ha contradicció entre una i altra finalitat, sinó més aviat una relació, una coordinació i unitat profunda. Per la seva mateixa genealogia, la persona creada a imatge i semblança de Déu, *participant precisament en la seva Vida, existeix «per si mateixa»* i es realitza. El contingut d'aquesta realització és la plenitud de vida en Déu, de la qual parla Crist (cf. Jo 6,37-40), el qual ens ha redimit prèviament per introduir-nos en ella (cf. Mc 10,45).

Els esposos desitgen els fills per a ells, i en ells veuen la coronació del seu recíproc amor. Els desitgen per a la família, com a *do més excel·lent*.²¹ En l'amor conjugal, com també en l'amor patern i matern, s'inscriu la veritat sobre l'home, expressada de manera sintètica i precisa pel Concili quan afirma que Déu «estima l'home per si mateix». Amb l'amor de Déu ha d'harmonitzar-se el dels pares. En

aquest sentit, *aquests han d'estimar la nova criatura humana com l'estima el Creador*. El voler humà sempre i inevitablement està sotmès a la llei del temps i la caducitat. En canvi, l'amor diví és etern. «Abans d'haver-te format jo en el si matern, et coneixia» —escriu el profeta *Jeremies*—, i abans que nasquessis, et tenia consagrat» (1,5). La genealogia de la persona està, doncs, unida abans de tot amb l'eternitat de Déu, i en segon lloc amb la paternitat i maternitat humana que es realitza en el temps. Des del moment mateix de la concepció l'home ja és ordenat a l'eternitat en Déu.

El bé comú del matrimoni i de la família

10. El consentiment matrimonial defineix i fa estable el *bé que és comú al matrimoni i a la família*. «Et vull a tu... com a esposa —com a espòs— i em lliuro a tu, i prometo ser-te fidel en les alegries i les penes, en la salut i en la malaltia, tots els dies de la meua vida».²² El matrimoni és una singular comunitat de persones. Sobre la base d'aquesta comunitat, la família és cridada a ser comunitat de persones. És un compromís que els nuvis assumeixen «davant de Déu i la seva Església», com els recorda el celebrant en el moment d'expressar-se mútuament el consentiment.²³ D'aquest compromís són testimonis els qui participen en el ritu; en ells són representats, en certa manera, l'Església i la societat, àmbits vitals de la nova família.

Les paraules del consentiment matrimonial defineixen allò que constitueix el bé comú de la parella i de la família. Abans de tot, el bé comú dels esposos, que és l'amor, la fidelitat, l'honor, la duració de la seva unió fins a la mort: «tots els dies de la meua vida». El bé d'ambdós, que ho és de cadascú, haurà de ser també el bé dels fills. El bé comú, per la seva naturalesa, alhora que uneix les persones, assegura el veritable bé de cada una. Si l'Església, com per altra banda l'Estat, rep el consentiment dels esposos, expressat amb les paraules anteriorment esmentades, ho fa perquè està «escrit en els seus cors» (cf. Rm 2,15). Els esposos es donen mútuament el consentiment matrimonial, prometen, o sigui, confirmant davant Déu, la veritat del seu consentiment. Com a batejats, ells són, a l'Església, els ministres del sagrament del matrimoni. Sant Pau ensenya que aquest recíproc compromís és un «gran misteri» (Ef 5,32).

Les paraules del consentiment expressen, doncs, allò que constitueix el bé comú dels esposos i indiquen allò

que ha de ser el bé comú de la futura família. Per posar-ho en evidència l'Església els pregunta si estan disposats a rebre i a educar cristianament els fills que Déu els concedeixi. La pregunta es refereix al bé comú del futur nucli familiar, tenint present la genealogia de les persones, que és inscrita en la mateixa constitució del matrimoni i de la família. La pregunta sobre els fills i la seva educació està estrictament vinculada amb el consentiment matrimonial, amb la promesa d'amor, de respecte conjugal, de fidelitat fins a la mort. L'acollida i educació dels fills —dos dels objectius principals de la família— està condicionat pel compliment d'aquest compromís. La paternitat i la maternitat representen una *comesa de naturalesa no simplement física, sinó espiritual*; en efecte, per elles passa la genealogia de la persona, que té el seu inici etern en Déu i que ha de conduir a Ell.

L'Any de la Família, any d'especial oració de les famílies, hauria de conscienciar a cada família sobre això d'una manera nova i profunda. ¿Quina riquesa d'aspectes bíblics podria constituir el substrat d'aquesta oració! És necessari que a les paraules de la Sagrada Escripura s'afegeixi sempre el *record personal dels esposos-pares*, i el dels fills i néts. Mitjançant la genealogia de les persones, la comunitat conjugal es fa *comunitat de generacions*. La unió sacramental de tots dos, segellada amb l'aliança realitzada davant Déu, perdura i es consolida amb la successió de les generacions. Aquesta unió ha de convertir-se en unitat d'oració. Però perquè això es pugui transparentar de manera significativa en l'Any de la Família, és necessari que l'oració es converteixi en un costum arrelat a la vida quotidiana de cada família. L'oració és acció de gràcies, lloança a Déu, petició de perdó, súplica i invocació. A cada una d'aquestes formes, *l'oració de la família té molt per dir a Déu*. També té molt per dir als homes, començant per la recíproca comunitat de persones unides amb llaços familiars.

«¿Qui és l'home perquè us recordeu d'ell?» (Sl 8,5), es pregunta el salmista. L'oració és la situació en la qual, de la manera més senzilla, es manifesta el record creador i paternal de Déu: no solament i no tant el record de Déu per part de l'home, sinó més aviat *el record de l'home per part de Déu*. Per això, l'oració de la comunitat familiar pot convertir-se en ocasió de record comú i recíproc; en efecte, la família és comunitat de generacions. En l'oració de tots hi han

de ser presents: els qui viuen i els qui ja han mort, com també els que encara han de venir al món. És necessari que a la família es pregui per cada u, segons la mesura del bé que ell constitueix per la família. L'oració confirma més sòlidament aquest bé, de manera sempre renovada. En l'oració, la família es troba com el primer «nosaltres» en el qual cada u es «jo» i «tu»; cada u és per l'altre marit o muller, pare o mare, fill o filla, germà o germana, avi o nét.

¿Són així les famílies a les quals em dirigeixo amb aquesta Carta?

Certament que moltes són així, però en l'època actual es veu la tendència a restringir el nucli familiar a l'àmbit de dues generacions. Això passa sovint per l'escassetat d'habitatges disponibles, sobretot a les grans ciutats. Però moltes vegades això també és degut a la convicció que diverses generacions juntes són un obstacle per a la intimitat i fan massa difícil la vida. Però, ¿no és precisament aquest el punt més dèbil? *Hi ha poca vida veritablement humana en les famílies dels nostres dies*. Manquen les persones, amb les quals crear i compartir el bé comú; i tanmateix el bé, per la seva naturalesa, exigeix ser creat i compartit amb altres: «El bé tendeix a difondre's» («*bonum est diffusivum sui*»).²⁴ El bé com més comú és, tant més *propri és també*: meu —teu— nostre. Aquesta és la lògica intrínseca de viure en el bé, en la veritat i en la caritat. Si l'home sap acceptar aquesta lògica i seguir-la, la seva existència arriba a ser veritablement un «lliurament sincer».

El lliurament sincer de si mateix

11. El Concili, en afirmar que l'home és l'única criatura sobre la terra estimada per Déu per si mateixa, diu a continuació que ell «*no pot trobar-se plenament a si mateix sinó en el lliurament sincer de si mateix*».²⁵ Això podria semblar una contradicció, però no ho és absolutament. És, més aviat, la gran i meravellosa paradoxa de l'existència humana; una existència cridada a servir la veritat en l'amor. L'amor fa que l'home es realitzi mitjançant el lliurament sincer de si mateix. Estimar significa donar i rebre allò que no es pot comprar ni vendre, sinó només regalar lliurement i reciprocament.

El lliurament de la persona exigeix, per la seva naturalesa, que sigui duradora i irrevocable. La indissolubilitat del matrimoni deriva primàriament de l'essència d'aquest lliurament: *lliurament de la persona a la persona*. En

aquest lliurar-se recíproc es manifesta el *caràcter esponsal de l'amor*. En el consentiment matrimonial els nuvis es criden amb el propi nom: «*Jo... et vulla tu...*» com a esposa (o espòs) i em lliuro a tu i prometo ser-te fidel... tots els dies de la meua vida». Semblant lliurament obliga molt més intensament i profundament que tot el que pugui ser «comprat» a qualsevol preu. Doblegant els genolls davant del Pare, de qui prové tota paternitat i maternitat, els futurs pares es fan conscients d'haver estat «redimits». En efecte, han estat comprats a un preu elevat, *al preu* del lliurament més sincer possible, *la sang de Crist*, en la qual participen per mitjà del sagrament. Coronament litúrgic del ritu matrimonial és l'Eucaristia —sacrifici del «cos lliurat» i de la «sang vessada», que en el consentiment dels esposos troba, d'alguna manera, la seva expressió.

Quan l'home i la dona, en el matrimoni, es lliuren i es reben recíprocament en la unitat de «una sola carn», la lògica del lliurament sincer entre en les seves vides. Sense aquella, el matrimoni seria buit, mentre que la comunió de les persones, edificada sobre aquesta lògica, es converteix en comunió dels pares. Quan *transmeten la vida al fill, un nou «tu» humà s'insereix en l'òrbita del «nosaltres» dels esposos*, una persona que ells cridaran amb un nom nou: «el nostre fill...; la nostra filla...». «He adquirit un baró amb el favor del Senyor» (Gn 4, 1), diu Eva, la primera dona de la història. Un ésser humà, esperat durant nou mesos i «manifestat» després als pares, germans i germanes. El procés de la concepció i del desenvolupament en el si matern, el part, el naixement, serveixen per crear com un espai adequat per tal que la nova criatura pugui manifestar-se com a «do». Així és, efectivament, des del principi. ¿Podria, potser, qualificar-se de manera diversa aquest fràgil i indefens, depenent en tot dels seus pares i encomanat completament a ells? El recent nascut es lliura als pares pel mateix fet de néixer. *La seva vida ja és un do, el primer do del Creador a la criatura*.

En el recent nascut es realitza el bé comú de la família. Tal com el bé comú dels esposos troba el seu acompliment en l'amor esponsal, disposat a donar i acollir la nova vida, així el bé comú de la família es realitza mitjançant el mateix amor esponsal concretat en el recent nascut. En la genealogia de la persona està inscrita la genealogia de la família, que quedarà per a memòria mitjançant les anotacions en el registre de Baptismes,

encara que aquestes no són més que la conseqüència social del fet «que ha nascut un home en el món» (Jo 16, 21).

Ara bé, ¿és també veritat que el nou ésser humà és un bé pels pares? ¿Un do per a la societat? Aparentment res no sembla indicar-ho. El naixement d'un ésser humà sembla a vegades una simple dada estadística, registrada com tantes altres en els balanços demogràfics. Certament, el naixement d'un fill significa pels pares ulteriors esforços, noves càrregues econòmiques, altres condicionaments pràctics. Aquests motius poden portar-los a la temptació de no desitjar un altre fill.²⁶ En alguns ambients socials i culturals la temptació es fa més forta. El fill, ¿no és, doncs, un do? ¿Ve només per rebre i no per donar? Heus ací algunes qüestions inquietants, de les quals l'home actual no s'allibera fàcilment. El fill *ve a ocupar un espai, mentre sembla que en el món cada cop n'hi ha menys*. Però, ¿és realment veritat que el fill no aporta res a la família i a la societat? ¿No és potser una «partícula» d'aquell bé comú sense el qual les comunitats humanes es disgreguen i corren el risc de desaparèixer? ¿Com negar-ho? El nen fa de si mateix un do als germans, germanes, pares, a tota la família. *La seva vida es converteix en do per als mateixos donants de la vida*, els quals no deixaran de sentir la presència del fill, la seva participació en la vida d'ells, la seva aportació al bé comú i al de la comunitat familiar. Veritat, aquesta, que és òbvia en la seva simplicitat i profunditat, no obstant la complexitat, i també l'eventual patologia, de l'estructura psicològica de certes persones. *El bé comú de tota la societat està en l'home que, com s'ha recordat, és «el camí de l'Església»*.²⁷ D'antuvi, ell és «glòria de Déu»: «*Gloria Dei, vivens homo*», segons la coneguda expressió de sant Ireneu,²⁸ que podria traduir-se així: «La glòria de Déu és que l'home visqui». Es pot dir que aquí estem davant la definició més profunda de l'home: *la glòria de Déu és el bé comú de tot el que existeix*; el bé comú del gènere humà.

Si, *l'home és un bé comú*: bé comú de la família i de la humanitat, de cada grup i de les múltiples estructures socials. Però cal fer una significativa distinció de grau i de modalitat: l'home és bé comú, per exemple, de la Nació a la qual pertany o de l'Estat del qual és ciutadà; però ho és d'una manera molt més concreta, única i irrepetible per a la seva família; ho és no solament com a individu que forma part de la multitud humana, sinó com

«aquest home». Déu Creador el crida a l'existència «per si mateix»; i amb la seva vinguda al món comença, en la família, la seva «gran aventura», l'aventura de la vida. «Aquest home», en qualsevol cas, té dret a la pròpia afirmació degut a la seva dignitat humana. Aquesta és precisament la que estableix el lloc de la persona entre els homes i, abans de tot, a la família. En efecte, la família és —més que cap altra realitat social— l'ambient en el qual l'home pot viure «per si mateix» a través del lliurament sincer de si. Per això, la família és una institució social que no es pot no s'ha de substituir: és «el santuari de la vida».²⁹

El fet que està naixent un home —«ha nascut un home en el món» (Jo 16,21)—, constitueix un signe pasqual. Jesús mateix, com explica l'evangelista Joan, parla d'això als seus deixebles abans de la seva passió i mort, comparant la tristesa per la seva partida amb el sofriment d'una dona partera: «La dona quan ha de donar a llum, està trista [o sigui, pateix], perquè ha arribat la seva hora; però quan ha donat a llum el nen, ja no es recorda del destret pel goig que ha nascut un home en el món» (Jo 16,21). La «hora» de la mort de Crist (cf. Jo 13,1) es comparà amb la «hora» de la dona en els dolors de part; el naixement d'un home nou es correspon plenament amb la victòria de la vida sobre la mort realitzada per la resurrecció del Senyor. Aquesta comparació es presta a diverses reflexions. Igual que la resurrecció de Crist és la manifestació de la Vida més enllà del llinar de la mort, així també el naixement d'un nen és manifestació de la vida, destinada sempre, per mitjà de Crist, a la «plenitud de la vida» que és en Déu mateix: «Jo he vingut perquè tinguin vida i la tinguin en abundància» (Jo 10,10). Aquí es manifesta en el seu valor més profund el veritable significat de l'expressió de sant Ireneu: «Glòria Dei, vivens homo».

Aquesta és la veritat evangèlica del lliurament de si mateix, sense el qual l'home no pot «trobar-se plenament», que permet valorar que aquest «lliurament sincer» estigui tan profundament fonamentada en el lliurament de Déu Creador i Redemptor, en la «gràcia de l'Esperit Sant», l'«efusió» del qual sobre els esposos invoca el celebrant en el ritu del matrimoni. Sense aquesta «efusió» seria veritablement difícil comprendre tot això i complir-ho com vocació de l'home. I tanmateix, tanta gent ho intueix! Quants homes i dones fan pròpia aquesta veritat arribant a entreveure que només en ella troben «la Veritat i

la Vida» (Jo 14,6). Sense aquesta veritat, la vida dels esposos no arriba a assolir un sentit plenament humà.

Héus ací perquè l'Església no es cansa mai d'ensenyar i testimoniar aquesta veritat. Fins i tot manifestant comprensió materna per les no poques i complexes situacions en les quals es troben les famílies, així com per la fragilitat moral de cada ésser humà, l'Església està convençuda que ha de romandre absolutament fidel a la veritat sobre l'amor humà, altrament, es trairia a si mateixa. En efecte, abandonar aquesta veritat salvífica seria com tancar «els ulls del cor» (cf. Ef 1,18), que, en canvi, han de romandre sempre oberts a la llum amb què l'Evangeli il·lumina les vicissituds humanes (cf. 2 Tm 1,10). La coincidència del lliurament sincer de si, mitjançant el qual l'home «est troba plenament a si mateix», ha de ser renovada sòlidament i garantida constantment, davant moltes formes d'oposició que l'Església troba, per part dels partidaris d'una falsa civilització de progrés.³⁰ La família expressa sempre una nova dimensió del bé pels homes, i per això suscita una nova responsabilitat. Es tracta de la responsabilitat d'aquell singular bé comú en el qual es troba el bé de l'home: el bé de cada membre de la comunitat familiar; és un bé certament «difícil» («*bonum arduum*»), però atractiu.

Paternitat i maternitat responsables

12. Ha arribat el moment de fer al·lusió, en l'entremat de la present Carta a les Famílies, a dues qüestions relacionades entre si. Una, la més genèrica, es refereix a la civilització de l'amor; l'altra, més específica, es refereix a la paternitat i maternitat responsables.

Hem dit ja que el matrimoni comporta una singular responsabilitat per al bé comú: primer el dels esposos, després el de la família. Aquest bé comú està representat per l'home, pel valor de la persona i per tot el que representa la mesura de la seva dignitat. L'home porta al damunt aquesta dimensió en cada sistema social, econòmic i polític. Tanmateix, en l'àmbit del matrimoni i de la família aquesta responsabilitat es fa, per moltes raons, més «exigent» encara. No sense motiu la Constitució pastoral *Gaudium et spes* parla de «promoure la dignitat del matrimoni i de la família». El Concili veu en aquesta «promoció» una tasca tant de l'Església com de l'Estat; això no obstant, en tota cultura, és en primer lloc

un deure de les persones que, unides en matrimoni, formen una determinada família. La «paternitat i maternitat responsables» expressen un compromís concret per complir aquest deure, que en el món actual presenta noves característiques.

En particular, la paternitat i maternitat es refereixen directament al moment en què l'home i la dona, unint-se «en una sola carn», poden convertir-se en pares. Aquest moment té un valor molt significatiu, tant per la seva relació interpersonal com pel seu servei a la vida. Ambdós poden convertir-se en procreadors —pare i mare— comunicant la vida a un nou ésser humà. Les dues dimensions de la unió conjugal, la unitiva i la procreativa, no poden separar-se artificialment, sense alterar la veritat íntima del mateix acte conjugal.³¹

Aquest és l'ensenyament constant de l'Església, i és «signes dels temps», dels quals avui som testimonis, ofereixen nous motius per confirmar-ho amb particular èmfasi. Sant Pau, tan atent a les necessitats pastorals dels seus temps, exigia amb claredat i fermesa «insistir quan és oportú i quan no ho és» (cf. 2 Tm 4,2), sense cap por pel fet que «no suportin la sana doctrina» (cf. 2 Tm 4,3). Les seves paraules són molt conegudes pels qui, comprenent profundament les vicissituds del nostre temps, esperen que l'Església no sols no abandoni «la sana doctrina», sinó que l'anuncii amb renovat vigor, buscant en els actuals «signes dels temps» les raons pel seu ulterior i providencial aprofundiment.

Moltes d'aquestes raons es troben ja en les mateixes ciències que, de l'antic tronc de l'antropologia, s'han desenrotllat en diverses especialitzacions, com la biologia, psicologia, sociologia i les seves ramificacions ulteriors. Totes giren, en certa marena, entorn de la medicina, que és, alhora, ciència i art (*ars medica*), al servei de la vida i de la salut de la persona. Però les raons insinuades aquí emergeixen sobretot de l'experiència humana que es multipliqui i que, en cert sentit, procedeix i continua a la ciència mateixa.

Els esposos aprenen per pròpia experiència el que significa la paternitat i maternitat responsables; ho aprenen també gràcies a l'experiència d'altres parelles que viuen en condicions anàlogues i s'han fet així més obertes a les dades de les ciències. Podria dir-se que els «estudiosos» aprenen gairebé dels «esposos», per poder després, alhora, instruir-los de manera més competent sobre el sig-

nificat de la procreació responsable i sobre les maneres de practicar-la.

Aquest tema ha estat tractat àmpliament en els Documents conciliaris, en l'Encíclica *Humanae vitae*, en les «Proposicions» del Sinode dels Bisbes de 1980, en l'Exhortació apostòlica *Familiaris consortio*, i en intervencions anàlogues, fins a la Instrucció *Dòmun vitae* de la Congregació per a la Doctrina de la Fe. L'Església ensenya la veritat moral sobre la paternitat i maternitat responsables, defensant-la de les visions i tendències errònies difoses actualment. ¿Per què fa això l'Església? ¿Potser per què no s'adona de les problemàtiques evocades pels qui en aquest àmbit suggereixen concessions i tracten de convèncer-la també amb precisions indegudes, si no és fins i tot amb amenaces? En efecte, es retreu freqüentment al Magisteri de l'Església que ja està superat i tancat a les instàncies de l'esperit dels temps moderns; que desenvolupa una acció nociva per a la humanitat, més encara, per a l'Església mateixa. Per mantenir-se obstinadament en les seves pròpies posicions —es diu—, l'Església acabarà per perdre popularitat i els creients se'n allunyan cada vegada més.

Però, ¿com es pot sostenir que l'Església, i d'una manera especial l'Episcopat en comunió amb el Papa, sigui insensible a problemes tan greus i actuals? Pau VI veia precisament en aquestes qüestions tan vitals que l'impulsaren a publicar l'Encíclica *Humanae Vitae*. El fonament en què es basa la doctrina de l'Església sobre la paternitat i maternitat responsables és molt més ampli i sòlid. El Concili ho indica en primer lloc en els seus ensenyaments sobre l'home quan afirma que ell «és l'única criatura a la terra a la qual Déu ha estimat per ella mateixa» i que «no pot trobar-se prenent a ell mateix sinó és en el lliurament sincer d'ell mateix». ³² I això perquè ha estat creat a imatge i semblança de Déu, i redimit pel Fill unigènit del Pare, fet home per nosaltres i per la nostra salvació.

El Concili Vaticà II, particularment atent al problema de l'home i de la seva vocació, afirma que la unió conjugal —significada en l'expressió bíblica «una sola carn»— només pot ser compresa i explicada plenament recorrent als valors de la «persona» i del seu «lliurament». Cada home i cada dona es realitzen en plenitud mitjançant el lliurament sincer d'ell mateix; i, per als esposos, el moment de la unió conjugal n'és una experiència particularíssima. És aleshores quan

l'home i la dona, en la «veritat» de la masculinitat i femineïtat, es converteixen en lliurament recíproc. Tota la vida del matrimoni és lliurament, però això es fa singularment evident quan els esposos, oferint-se reciprocament en l'amor, realitzen aquell encontre que fa dels dos «una sola cosa» (Gn 2,24).

Els viuen aleshores un moment d'especial responsabilitat, fins i tot per la potencialitat procreativa vinculada amb l'acte conjugal. En aquell moment, els esposos poden convertir-se en pare i mare, iniciant el procés d'una nova existència humana que després es desenvoluparà en el si de la dona. Encara que és la dona la primera a adonar-se que és mare, l'home amb el qual s'ha unit en «una sola carn» pren alhora consciència, mitjançant el seu testimoniatge. L'home ha de reconèixer i acceptar el resultat d'una decisió que també ha estat seva. No pot emparar-se en expressions com: «no ho sé», «no volia», «ho has volgut tu». La unió conjugal comporta en qualsevol cas la responsabilitat de l'home i de la dona, responsabilitat potencial que arriba a ser efectiva quan les circumstàncies ho imposen. Això val sobretot per a l'home que, tot i essent també artífex de l'inici del procés generatiu, en queda distanciat biològicament, ja que de fet es desenvolupa en la dona. ¿Com podria l'home no fer-se'n càrrec? Cal que ambdós, l'home i la dona, assumeixin junts, davant d'ells i davant dels altres, la responsabilitat de la nova vida suscitada per ells.

Aquesta és una conclusió compartida per les ciències humanes mateixes. Tanmateix, conve aprofundir-la, analitzant el significat de l'acte conjugal a la llum dels esmentats valors de la «persona» i del «lliurament». Això fa l'Església amb el seu constant ensenyament, particularment amb la del Concili Vaticà II.

En el moment de l'acte conjugal, l'home i la dona estan cridats a ratificar de manera responsable el recíproc lliurament que han fet d'ells mateixos amb l'aliança matrimonial. Ara bé, la lògica del lliurament total de l'un a l'altre implica la potencial obertura a la procreació: el matrimoni està cridat així a fer-se encara més plenament com a família. Certament, el lliurament recíproc de l'home i de la dona no té com a finalitat només el naixement dels fills, sinó que és, en ella mateixa, mútua comunió d'amor i de vida. Però sempre ha de garantir-se l'Intima veritat d'aquest lliurament. «Íntima» no és sinònim de «subjectiva». Significa més aviat que és essen-

cialment coherent amb la veritat objectiva d'aquells que es lliuren. La persona mai no ha de ser considerada un mitjà per assolir una finalitat; mai, sobretot, un mitjà de «plaer». La persona és i ha de ser només la finalitat de tot acte. Només aleshores l'acció correspon a la veritable dignitat de la persona.

En concloure les nostres reflexions sobre aquest tema tan important i delicat, desitjo animar-vos particularment a vosaltres, estimats esposos, i a tots aquells que us ajuden a comprendre i a posar en pràctica l'ensenyament de l'Església sobre el matrimoni, sobre la maternitat i paternitat responsables. Penso concretament en els Pastors, en tants estudiosos, teòlegs, filòsofs, escriptors i periodistes, que no es bleguen al conformisme cultural dominant, disposats valentament a anar contracorrent. El meu encoratjament es dirigeix, a més, a un grup cada vegada més nombrós d'experts, metges i educadors —veritables apòstols laics—, pels qui promoure la dignitat del matrimoni i la família és una missió important de la seva vida. En nom de l'Església expresso a tothom la meua gratitud. ¿Què podrien fer sense ells els Sacerdots, els Bisbes i fins i tot el mateix Successor de Pere? D'això m'he anat convençant cada vegada més des dels meus primers anys de sacerdot, quan assegut en el confessional vaig començar a compartir les preocupacions, els temors i les esperances de tants esposos. He trobat casos difícils de rebel·lió i refús, però al mateix temps moltes persones responsables i generoses. Mentre escric aquesta Carta tinc presents tots aquests esposos i els abraço amb el meu afecte i la meua pregària.

Dues civilitzacions

13. Estimadíssimes famílies: la qüestió de la paternitat i de la maternitat responsables s'inscriu en tota la temàtica de la «civilització de l'amor», de la qual desitjo parlar-vos en ara. Del que he exposat fins aquí es dedueix clarament que la família constitueix la base del que Pau VI qualificà com a «civilització de l'amor», ³³ expressió assumida després per l'ensenyament de l'Església i considerada norma. Avui és difícil pensar en una intervenció de l'Església, o bé sobre l'Església, que no es refereix a la civilització de l'amor. L'expressió es relaciona amb la tradició de l'«Església domèstica» en els orígens del cristianisme, però té una preciosa referència fins i tot per a l'època ac-

tual. Etimològicament la paraula «civilització» deriva efectivament de «civis», «ciutadà», subratlla la dimensió política de l'existència de cada individu. Tanmateix, el significat més profund de l'expressió «civilització» no és solament polític sinó més aviat «humanístic». La civilització pertany a la història de l'home, perquè correspona a les seves exigències espirituals i morals: creat a imatge i semblant a Déu, ha rebut el món de mans del Creador amb el compromís de plasmar-lo a la seva pròpia imatge i semblança. Precisament del compliment d'aquesta missió deriva la civilització, que en definitiva, no és altra cosa que la «humanització del món».

Civilització té, doncs, en certa manera, el mateix significat que «cultura». Per això es podria dir també: «cultura de l'amor», encara que és preferible mantenir l'expressió feta ja familiar. La civilització de l'amor, amb el significat actual del terme, s'inspira en les paraules de la Constitució conciliar *Gaudium et spes*: «Crist... manifesta plenament l'home al mateix home i li descobreix la grandesa de la seva vocació».³⁴ Per això es pot afirmar que la civilització de l'amor es basa en la revelació de Déu que «és amor», com diu Joan (1 Jo 4,8.16), i que és expressada d'una manera admirable per Pau amb l'himne a la caritat, en la primera Carta als Corintis (cf. 13,1-13). Aquesta civilització està íntimament relacionada amb l'amor «perquè Déu, donant-nos l'Esperit Sant, ha vessat el seu amor en els nostres cors» (Rm 5,5), i que creix gràcies a la cura constant del qual parla, de manera tan incisiva, l'al·legoria evangèlica dels ceps i les sarments: «Jo sóc el cep veritable i el meu Pare és el vinyater. Les sarments que no donen fruit, el Pare les talla, però les que donen fruit, les neteja perquè encara en donen més» (Jo 15,1-2).

A la llum d'aquests i d'altres textos del Nou Testament és possible comprendre el que s'entén per «civilització de l'amor» i perquè la família està unida orgànicament a aquesta civilització. Si el primer «camí de l'Església» és la família, convé afegir que també ho és la civilització de l'amor, ja que l'Església camina pel món i crida a seguir aquest camí a les famílies i a les altres institucions socials, nacionals i internacionals, precisament en funció de les famílies i per mitjà d'elles. En efecte, la família depèn per molts motius de la civilització de l'amor, en la qual troba les raons del seu ésser com a tal. I al mateix temps, la família és el centre i el cor de la civilització de l'amor.

No obstant, no hi ha veritable amor sense la consciència que Déu «és Amor», i que l'home és l'única criatura a la terra que Déu ha cridat «per ella mateixa» a l'existència. L'home, creat a imatge i semblant a Déu, només pot «trobar la seva plenitud» mitjançant el lliurament sincer d'ell mateix. Sense aquest concepte de l'home, de la persona i de la «comunió de persones» en la família, no pot haver-hi civilització de l'amor; reciprocament, sense ella és impossible aquest concepte de persona i de comunió de persones. La família constitueix la «cèl·lula», fonamental de la societat. Però hi ha necessitat de Crist —«cep» de la qual reben saba les «sarments»— perquè aquesta cèl·lula no estés exposada a l'amenaça d'una mena de *desarrelament cultural*, que pot venir tant de dins com de fora. En efecte, si per una banda hi ha la «civilització de l'amor», per l'altra hi ha la possibilitat d'una «anticivilització» destructora, com demostren avui tantes tendències i situacions de fet.

¿Qui pot negar que la nostra és una època de gran crisi, que es manifesta en primer lloc com a profunda «crisi de la veritat»? Crisi de la veritat significa, en primer lloc, *crisi de conceptes*. Els termes «amor», «llibertat», «lliurament sincer» i fins i tot «persona», «drets de la persona», ¿signifiquen realment el que per la seva naturalesa contenen? Heus aquí perquè és tan significatiu i important per a l'Església i per al món —en primer lloc a Occident l'Encíclica sobre l'«esplendor de la veritat» (*Veritatis splendor*). Només si la veritat sobre la llibertat i la comunió de les persones en el matrimoni i en la família recupera el seu esplendor, començarà veritablement l'edificació de la civilització de l'amor i aleshores serà possible parlar amb eficàcia —com fa el Concili— de «promoure la dignitat del matrimoni i de la família».³⁵

¿Per què és tan important l'«esplendor de la veritat»? En primer lloc, ho és per contrast: el desenvolupament de la civilització contemporània està vinculat a un progrés científic-tecnològic que es verifica de manera moltes vegades unilateral, presentant com a conseqüència característiques purament positivistes. Com se sap, el positivisme produeix com fruits l'agnosticisme a nivell teòric i l'utilitarisme a nivell pràctic i ètic. En el nostre temps la història, en cert sentit, es repeteix. L'utilitarisme és una civilització basada en la producció i el gaudi; una civilització de les «coses» i no de les «persones»; una civilització en què les persones s'utilitzen com si fossin coses. En el context de la

civilització del plaer la dona pot arribar a ser un objecte per a l'home, els fills un obstacle per als pares, la família una institució que dificulta la llibertat dels seus membres. Per convèncer-se'n, només cal examinar certs programes d'educació sexual, introduïts en les escoles, a vegades contra el parer i les protestes de molts pares; o bé els corrents avortistes, que debades tracten d'amagar-se rera de l'anomenat «dret d'elecció» («*pro choice*») per part d'ambdós esposos, i particularment per part de la dona. Aquests nòmes són dos exemples dels molts que podrien recordar-se.

És evident que en tal situació cultural, la família no pot deixar de sentir-se amenaçada, perquè està sotjada en els seus mateixos fonaments. El que és contrari a la civilització de l'amor és contrari a tota veritat sobre l'home i és una amenaça per a ell: no li permet trobar-se a ell mateix ni sentir-se segur com a espos, com a pare, com a fill. L'anomenat «sexe segur», propagat per la «civilització tècnica» és en realitat, sota l'aspecte de les exigències globals de la persona, radicalment *no-segur*, i fins i tot greument perillós. En efecte, la persona es troba en perill, i, alhora, és en perill la família. ¿Quin és el perill? És la *pèrdua de la veritat sobre la família*, a la qual s'afegeix el risc de la pèrdua de la llibertat i, per consegüent, la pèrdua de l'amor mateix. «Coneixereu la veritat —diu Jesús—, i la veritat us farà lliures» (Jo 8,32). La veritat, només la veritat, us prepararà per un amor del qual es pot dir que és «formós».

La família contemporània, com la de sempre, va buscant l'«amor formós». Un amor no «formós», o sigui, reduït només a satisfacció de la concupiscència (cf. 1 Jo 2,16), o a recíproc «ús» de l'home i de la dona, fa les persones esclaves de les seves debilitats. ¿No afavoreixen aquesta esclavitud certs «programes culturals» moderns? Són programes que «juguen» amb les debilitats dels homes, convertint-los així en més dèbil i indefens.

La civilització de l'amor evoca l'alegria: *alegria*, entre altres coses, perquè un home arriba al món (cf. Jo 16,21) i, consegüentment, perquè els esposos arriben a ser pares. Civilització de l'amor significa «trobar el goig en la veritat» (cf. 1 C 13,6); però una civilització inspirada en una mentalitat consumista i antinatalista no és ni pot ser mai una civilització de l'amor. Si la família és tan important per a la civilització de l'amor, ho és per la particular proximitat i intensitat dels vincles que s'hi instauren entre les persones i les

generacions. Tanmateix, és *vulnerable* i pot sofrir fàcilment els perills que debiliten o fins i tot destrueixen la seva unitat i estabilitat. A causa d'aquests perills, les famílies deixen de donar testimoni de la civilització de l'amor i fins i tot poden ser la seva negació, una mena d'*antitestimoni*. Una família disgregada pot, alhora, generar una forma concreta d'*anticivilització*, destruint l'amor en els diversos àmbits en els quals s'expressa, amb inevitables repercussions en el conjunt de la vida social.

L'amor és exigent

14. L'amor, al qual l'apòstol Pau va dedicar un himne en la primera Carta als Corintis —amor «*pacient*», «*servicial*» i que «*tot ho suporta*» (1C 13,4-7)—, és certament *exigent*. La seva bellesa rau precisament en el fet de ser exigent, perquè d'aquesta manera constitueix el veritable bé de l'home i l'irradia també als altres. En efecte, el bé —diu sant Tomàs— és per la seva naturalesa «difusiu».³⁶ L'amor és veritable quan *crea el bé de les persones i de les comunitats*, el crea i ho dona als altres. Només qui, en nom de l'amor, sap ser exigent amb ell mateix, pot exigir amor dels altres; perquè l'amor és exigent. Ho és en cada situació humana; ho és encara més per què obre a l'Evangeli.

¿No és això el que Jesús proclamà en «el seu» manament? Cal que els homes d'avui descobreixin aquest amor exigent, perquè en ell hi ha el fonament veritable sòlid de la família; un fonament que és capaç de «suportar-ho tot». Segons l'Apòstol, l'amor no és capaç de «suportar-ho tot» si «és envejós», si «és presumit», si «és orgullós», (cf. 1C 13,4-5). El veritable amor, ensenya sant Pau, és diferent: «Tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta» (1C 13,7). Precisament aquest amor «ho suportarà tot». Hi actua la poderosa força de Déu mateix, que «és amor» (1 Jo 4,8.16). Hi actua la poderosa força del Crist, Redemptor de l'home i Salvador del món.

En meditar el capítol 13 de la primera Carta de Pau als Corintis, ens situem en el camí que ens ajuda a comprendre, de manera més immediata i incisiva, la plena veritat sobre la civilització de l'amor. Cap altre text bíblic expressa aquesta veritat d'una manera més simple i profunda que l'*himne a la caritat*.

Els perills que incumbeixen sobre l'amor constitueixen també una amenaça a la civilització de l'amor, perquè afavoreixen el que és capaç de con-

trastar-lo eficaçment. Cal pensar en primer lloc en l'*egoisme*, no solament a nivell individual, sinó també de la parella o, en un àmbit encara més vast, en l'*egoisme social*, per exemple, de classe o de nació (nacionalisme). L'*egoisme*, en qualsevol de les seves formes, s'oposa directament i radicalment a la civilització de l'amor. ¿És que es vol dir que ha de definir-se l'amor simplement com «artiegoisme»? Seria una definició massa pobre i, en definitiva, només negativa, encara que és veritat que per realitzar l'amor i la civilització de l'amor han de superar-se diverses formes d'*egoisme*. És més just parlar d'*«altruisme»*, que és l'antítesi de l'*egoisme*. Però encara més ric i complet és el concepte d'amor, il·lustrat per sant Pau. L'himne a la caritat de la primera Carta als Corintis és com la *carta magna* de la civilització de l'amor. En ell no es tracta tant de manifestacions individuals (tant de l'*egoisme* com de l'*altruisme*), quan de l'acceptació radical del concepte de l'home com a persona que «es troba plenament» mitjançant el lliurament sincer d'ell mateix. Un lliurament és, òbviament, «per als altres»: aquesta és la *dimensió més important de la civilització de l'amor*.

Entrem així en el nucli mateix de la veritat evangèlica sobre la *llibertat*. La persona es realitza mitjançant l'exercici de la llibertat en la veritat. La llibertat no pot ser entesa com a facultat de fer qualsevol cosa. Llibertat significa *lliurament d'un mateix*, és més, *disciplina interior del lliurament*. En el concepte de lliurament no hi ha inscrita solament la lliure iniciativa del subjecte, sinó també la dimensió del *deure*. Tot això es fa en la «comunió de les persones». Ens situem així en el cor mateix de cada família.

Ens trobem també *sobre les empremtes de l'antítesi entre individualisme i personalisme*. L'amor, la civilització de l'amor, es relaciona amb el personalisme. ¿Per què precisament amb el personalisme? ¿Per què l'*individualisme amenaça la civilització de l'amor*? La clau de la resposta rau en l'expressió conciliar: «un lliurament sincer». L'*individualisme* pressuposa un ús de la llibertat per la qual el subjecte fa el que vol, «establint» ell mateix «la veritat» del que li agrada o li és útil. No admet que cap altre «vulgui» o exigeixi una cosa d'ell en nom d'una veritat objectiva. No vol «donar» a un altre sobre la base de la veritat; no vol convertir-se en un «lliurament sincer». L'*individualisme* és; per tant, egocèntric i egoista. L'antítesi amb el personalisme neix no solament en el terreny de la teoria, sinó encara

més en el de l'*«ethos»*. L'*«ethos»* del personalisme és altruista: mou la persona a lliurar-se als altres i a trobar-hi goig. És el goig del qual parla Crist (cf. Jo 15,11; 16,20.22).

Convé, doncs, que la societat humana, i en ella les famílies, que a voltes viuen en un context de lluita entre la civilització de l'amor i les seves antítesis, cerquin el seu fonament estable en una justa visió de l'home i del que determina la plena «realització» de la seva humanitat. Certament *contrari a la civilització de l'amor* és l'anomenat «*amor lliure*», tant o més perillós perquè és presentat sovint com a fruit d'un sentiment «veritable», mentre de fet destrueix l'amor. Quantes famílies s'han disgregat precisament per l'*«amor lliure»*! En qualsevol cas, seguir el «veritable» impuls afectiu, en nom d'un amor «lliure» de condicionaments, en realitat significa fer l'home esclau d'aquells instints humans, que sant Tomàs anomena «passions de l'ànima».³⁷ L'*«amor lliure»* explota les debilitats humanes donant-los un cert «marc» de noblesa amb l'ajut de la seducció i amb el suport de l'opinió pública. Es tracta per tant de «tranquil·litzar» les consciències, creant una «coartada moral». Tanmateix, no es prenen en consideració totes les seves conseqüències, especialment quan les sofreixen, a més del cònjuge, els fills, privats del pare o de la mare i condemnats a ser de fet *orfes de pares vius*.

Com és sabut, en la base de l'utilitarisme ètic hi ha la recerca constant del «màxim» de felicitat: una «*felicitat utilitarista*», entesa només com a plaer, com a satisfacció immediata de l'individu, per damunt o en contra de les exigències objectives del veritable bé.

El projecte de utilitarisme, basat en una llibertat orientada amb sentit individualista, o sigui, una *llibertat sense responsabilitat*, és l'antítesi de l'amor, fins i tot com a expressió de la civilització humana considerada en el seu conjunt. Quan aquest concepte de llibertat troba ressò en la societat, aliant-se fàcilment amb les diverses formes de debilitat humana, es manifesta molt aviat com una sistemàtica i permanent amenaça per a la família. Pel que fa això, es podrien citar moltes conseqüències nefastes, documentables a nivell estadístic; per bé que moltes queden amagades en els cors dels homes i de les dones, com ferides doloroses i sagnants.

L'amor dels esposos i dels pares té la capacitat de curar ferides com aquestes, si aquestes insidies no li

priven de la seva força de regeneració, tan benèfica i saludable per a la comunitat humana. Aquesta capacitat depèn de la gràcia divina del perdó i de la reconciliació, que assegura l'energia espiritual per començar sempre novament. Precisament per això, els membres de la família necessiten trobar Crist en l'Església a través de l'admirable sagrament de la Penitència i de la Reconciliació.

En aquest context es pot veure com n'és d'important l'oració amb les famílies i per les famílies, en particular, les que es veuen amenaçades per la divisió. Cal resar perquè els esposos *estimïn la seva vocació*, fins i tot quan el camí és difícil o troba trams estrets i escarpats, aparentment insuperables; cal resar perquè fins i tot aleshores siguin fidels en la seva aliança amb Déu.

«La família és el camí de l'Església». En aquesta Carta desitjo professar i anunciar també *aquest camí*, que a través de la vida conjugal i familiar mena al regne del cel (cf. Mt 7, 14). És important que la «comunió de les persones» en la família sigui preparació per a la «comunió dels Sants». Per això l'Església confessa i anuncia l'amor que «tot ho suporta», veient-hi, amb sant Pau, la virtut «*més gran*» (cf. 1 C 13, 7, 13). L'Apòstol no posa límits a ningú. Estimar és vocació de tots, també dels esposos i de les famílies. En efecte, a l'Església tothom és cridat també a la perfecció de la santedat (cf. Mt 5, 48).³⁸

Quart manament: «Honra el pare i la mare»

15. El quart manament del Decàleg es refereix a la família, a la seva cohesió interna; i podria dir-se, a la seva solidaritat.

En la seva formulació no es parla explícitament de la família; però de fet es tracta precisament d'ella. Per expressar la comunió entre generacions el diví Legislador *no va trobar cap paraula més adient que aquesta*: «Honra...» (Ex 20, 12). Estem davant d'una altra manera d'expressar el que és la família. Aquesta formulació no l'exalta «artificialment», sinó que il·lumina la seva subjectivitat i els drets que en deriven. La família és una comunitat de relacions interpersonals particularment intenses: entre esposos, entre pares i fills, entre generacions. És una comunitat que ha de ser especialment garantida. I Déu no hi troba cap millor garantia que aquesta: «Honra».

«Honra el pare i la mare. Així tindràs llarga vida en el país que et dona el

Senyor el teu Déu» (Ex 20, 12). Aquest manament segueix als tres preceptes fonamentals que concerneixen a la relació de l'home i del poble d'Israel amb Déu: «*Shemà, Israel*», «Escolta, Israel. El Senyor és el nostre Déu, el Senyor és l'únic» (Dt 6, 4).

«No tinguis cap altre déu fora de mi» (Ex 20, 3). Aquest és el primer i el més gran manament de l'amor a Déu «per damunt de tot»: Ell ha de ser estimat «amb tot el cor, amb tota l'ànima i amb totes les forces» (Dt 6, 5; cf. Mt 22, 37). És significatiu que el quart manament s'insereixi precisament en aquest context. «Honra el pare i la mare», perquè ells siguin per a tu, en certa manera, els representants de Déu, els qui t'han donat la vida i t'han introduït en l'existència humana: en un llinatge, nació i cultura. Després de Déu són ells els teus primers benefactors. Si Déu és l'únic bo, més encara, el bé mateix, els pares participen singularment d'aquesta bondat suprema. Per tant: Honra els pares! Aquí hi ha *una certa analogia amb el culte corresponen a Déu*.

El quart manament està estretament vincular amb el manament de l'amor. És profunda la relació entre «honra» i «amor». L'honra està relacionada essencialment amb la virtut de la justícia, però aquesta, alhora, no pot desenvolupar-se plenament sense referir-se a l'amor a Déu i al proïsme. I ¿qui és més proïsme que els propis familiars, que els pares i que els fills?

¿És unilateral el sistema interpersonal indicat en el quart manament? ¿Obliga aquest a honrar només els pares? Literalment, sí; però indirectament, podem parlar també de l'«honra» que els pares han de tenir als fills. «Honra» vol dir: reconeix, o sigui, deixa't guiar pel reconeixement convençut de la persona, de la del pare i de la mare en primer lloc, i també de la de tots els altres membres de la família. L'honra és una actitud essencialment desinteressada. Podria dir-se que és «un lliurament sincer de la persona a la persona» i, en aquest sentit, l'honra el pare i la mare, ho fa pel bé de la família; però precisament per això, presenta unes exigències als mateixos pares. Pares —sembla recordar-los el precepte diví—, actueu de manera que el vostre comportament *mereixi l'honra* (i l'amor) per part dels vostres fills! No deixeu caure en un «buit moral» l'exigència divina d'honra per vosaltres! en definitiva, es tracta doncs d'una *honra recíproca*. El manament «honra el pare i el mare» diu indirecta-

ment als pares: Honoreu els vostres fills i filles. Ho mereixen perquè existeixen, perquè són el que són: això és vàlid des del primer moment de la seva concepció. Així, aquest manament, expressant el vincle íntim de la família, manifesta el fonament de la seva cohesió interior.

El manament continua: «*Així tindràs llarga vida en el país que et dona el Senyor, el teu Déu*» (Ex 20, 12). Aquest «així» podria fer la impressió d'un càlcul «utilitarista»: honrar en vista de la futura longevitat. Mentrestant, diem que això no disminueix el significat essencial de l'imperatiu «honra», vincu-

lat per la naturalesa amb una *actitud desinteressada*. Honrar no significa mai: «preveu els avantatges». Tanmateix, no és fàcil reconèixer que de l'actitud d'honra recíproca, existent entre els membres de la comunitat familiar, deriva també un avantatge de naturalesa diversa. L'«honra» és

és un subjecte i ho és també la família, en estar constituïda per persones que, unides per un profund vincle de comunió formen un únic *subjecte comunitari*. Així mateix, la família és subjecte més que altres institucions socials: ho és més que la Nació, que l'Estat, més que la societat i que les Organitzacions

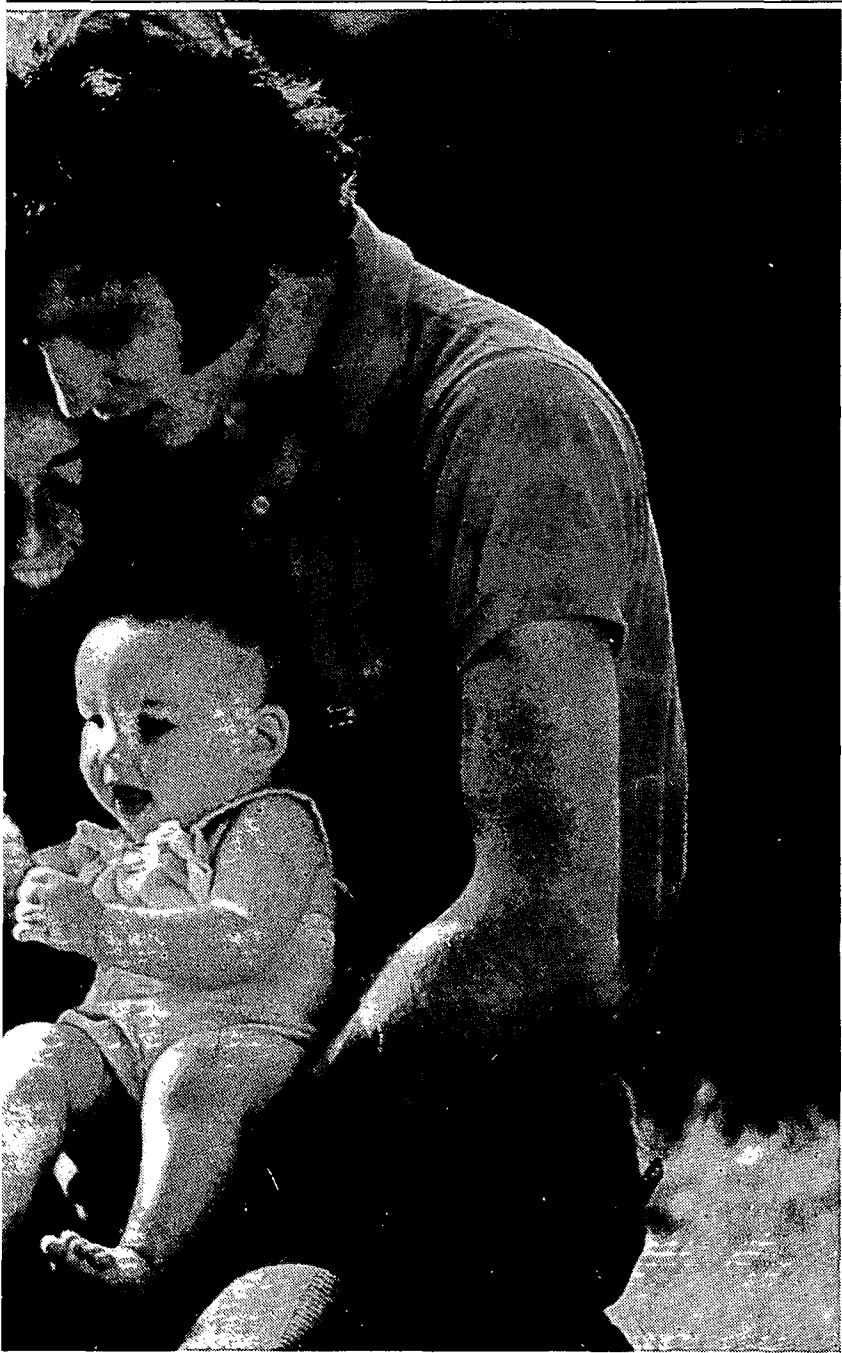
es tracta més aviat d'una altra manera de expressar el que és la família. I això es dedueix també del quart manament.

És una veritat que cal ser destacada i aprofundida. En efecte, subratlla la importància d'aquest manament fins i tot per al sistema modern dels *drets de l'home*. Els ordenaments institucionals usen el llenguatge jurídic. En canvi, Déu diu: «honra». Tots els «drets de l'home» són, en definitiva, fràgils i ineficaços, si en la seva base manca l'imperatiu: «honra»; en altres termes, si manca el *reconeixement de l'home* pel simple fet que és home, «aquest» home. *Per ells mateixos, els drets no són suficients.*

Per tant, no és exagerat afirmar que la vida de les Nacions, dels Estats i de les Organitzacions internacionals «passa» a través de la família i «es fonamenta» en el quart manament del Decàleg. L'època en què vivim, no obstant les múltiples Declaracions de tipus jurídic que han estat elaborades, *és amenaçada en gran mesura per l'«alienació»* com a fruit de premisses «il·luministes» segons les quals l'home és «més» home si és «solament» home. No és difícil descobrir com l'alienació de tot el que de diverses maneres pertany a la plena riquesa de l'home insidia la nostra època. I això repercuteix en la família. En efecte, *l'afirmació de la persona està relacionada en gran mesura amb la família* i, per consegüent, amb el quart manament. En el disseny de Déu la família és, sota molts aspectes, la primera escola de l'ésser humà. *Si-gues home!* —és l'imperatiu que en ella és transmet—, home com a fill de la pàtria, com a ciutadà de l'Estat i, es diu avui, com a ciutadà del món. El qui ha donat el quart manament a la humanitat és un Déu «benèvol» amb l'home, (*filanthropos*, deien els grecs). El Creador de l'univers és *el Déu de l'amor i de la vida*. Ell vol que l'home tingui la vida i la tingui en abundància, com proclama Crist (cf. Jo 10, 10): que tingui la vida en primer lloc gràcies a la família.

Sembla clar, doncs, que la «civilització de l'amor» està estretament relacionada amb la família. *Per a molts la civilització de l'amor és encara una pura utopia*. En efecte, es creu que l'amor no pot ser pretès per ningú ni pot ser imposat: seria una elecció lliure que els homes poden acceptar o refusar.

Hi ha part de veritat en tot això. Això no obstant, hi ha el fet que Jesucrist ens deixà el manament de l'amor així com Déu havia ordenat a la muntanya del Sinaï: «Honra el pare i la mare». Ja

certament útil, com «útil» és tot veritable bé.

La família fa, en primer lloc, el bé d'«estar junts», bé per excel·lència del matrimoni (d'aquí la seva indissolubilitat) i de la comunitat familiar. Es podria definir-ho, a més, com a bé dels subjectes. En efecte, la persona

internacionals. Aquestes societats, especialment les Nacions, gaudeixen de subjectivitat pròpia en la mesura en què la reben de les persones i de les seves famílies. ¿Són, aquestes observacions només «teòriques», formulades amb la finalitat d'«exaltar» la família davant l'opinió pública? No,

que l'amor no és una utopia: ha estat donat a l'home com una missió a complir amb l'ajut de la gràcia divina. Ha estat encomanat a l'home i a la dona, en el sagrament del Matrimoni, com a principi fontal del seu «deure», i és per a ells el fonament del seu compromís recíproc, primer el conjugal, i després el patern i matern. En la celebració del sagrament, els esposos es lliuren i es reben recíprocament, declarant la seva disponibilitat a acollir i educar la prole. Aquí hi ha les bases de la civilització humana, la qual només es pot definir com a «civilització de l'amor».

La família és expressió i font d'aquest amor: *a través d'ella passa el corrent principal de la civilització de l'amor*, que troba en la família les seves «bases socials».

Els Pares de l'Església, en la tradició cristiana, han parlat de la família com «església domèstica», com a «petita església». Es referien així a la civilització de l'amor com un possible sistema de vida i de convivència humana. «Estar junts» com a família, ser els uns pels altres, crear un àmbit comunitari per a l'afirmació de cada home com a tal, d'aquest home concret. A voltes pot tractar-se de persones amb limitacions físiques o psíquiques, de les quals prefereix alliberar-se la societat anomenada «progressista». Fins i tot la família pot arribar a comportar-se com aquesta societat. De fet ho fa quan es deslliura fàcilment de qui és ancià o està afectat per malformacions o sofreix malalties. S'actua així perquè manca la fe en aquell Déu *què gràcies a ell tots viuen*» (Lc 20,38) i estan cridats a la plenitud de la Vida.

Si, *la civilització de l'amor és possible, no és una utopia*. Però és possible només gràcies a una referència constant i viva a «Déu i Pare de Nostre Senyor Jesucrist, del qual prové tota paternitat [i maternitat] en el món» (cf. Ef 3,14-15); de qui prové cada família humana.

L'educació

16. *¿En què consisteix l'educació?* Per respondre a aquesta pregunta cal recordar dures veritats fonamentals. La primera és que l'home està cridat a viure en la veritat i en l'amor. La segona és que cada home es realitza mitjançant el lliurament sincer d'ell mateix. Això és vàlid tant pel qui educa com per qui és educat. L'educació és, doncs, un procrés singular en el qual la recíproca comunió de les persones és plena de grans significats. L'educador és una persona que «en-

gendra» en sentit espiritual. Sota aquesta perspectiva, *l'educació pot ser considerada un veritable i propi apostolat*. És una comunicació vital, que no sols estableix una relació profunda entre educador i educand, sinó que fa participar a ambdós en la veritat i en l'amor, meta final a la qual està cridat tot home per part de Déu Pare, Fill i Esperit Sant.

La paternitat i la maternitat suposen la coexistència i la interacció de subjectes autònoms. Això és ben evident en la mare quan concep un nou ésser humà. Els primers mesos de la seva presència en el si matern creen un vincle particular, que ja té un valor educatiu. *La mare*, ja durant l'embaràs, *forma no sols l'organisme del fill, sinó indirectament tota la seva humanitat*. Encara que es tracti d'un procés que va de la mare vers el fill, no ha d'oblidar-se la influència específica que el que està per néixer exerceix sobre la mare. En aquesta *influència recíproca*, que es manifestarà exteriorment després de néixer el fill, no participa directament el pare. Tanmateix, ell ha de col·laborar responsablement oferint les seves cures i el seu suport durant l'embaràs i fins i tot, si és possible, en el moment del part.

Per a la «civilització de l'amor» és essencial que *l'home senti la maternitat de la dona, la seva esposa, com un lliurament*. En efecte, això influeix enormement sobre tot el procés educatiu. Molt depèn de la seva disponibilitat a prendre part d'una manera adequada en aquesta primera fase de donació de la humanitat, i a deixar-se implicar, com a marit i pare, en la maternitat de la seva dona.

L'educació és, doncs, en primer lloc un «present» d'humanitat per part d'ambdós pares: ells comuniquen junts la seva humanitat madura al nou-nat, el qual, alhora, els dona la novetat i la frescor de la humanitat que du amb ell al món. Això es verifica fins i tot en el cas d'infants marcats per limitacions psíquiques o físiques. És més, en tal cas la seva situació pot desenvolupar una força educativa molt particular.

Amb raó, doncs, l'Església pregunta durant el ritu del Matrimoni: «¿Esteu disposats a rebre de Déu responsablement i amorosament els fills, i a educar-los segons la llei de Crist i de l'Església?»³⁹ L'amor conjugal es manifesta en l'educació, com veritable amor de pares. La «comunicació de persones», que al començament de la família s'expressa com amor conjugal, es completa i es perfecciona estenent-se als fills amb l'educació. La potencial riquesa, constituïda per cada

home que neix i creix en la família, és assumida responsablement de manera que no degeneri ni es perdi, sinó que es realitzi en una humanitat cada vegada més madura. Això és també un *dinamisme de reciprocitat*, en el qual els pares-educadors són, alhora, educats en certa manera. Mestres d'humanitat dels seus propis fills, l'aprenen d'ells. Aquí apareix evidentment l'*estructura orgànica de la família* i es manifesta el significat fonamental del quart manament.

El «*nosaltres*» dels pares, marit i muller, es desenvolupa, a través de la generació i de l'educació, en el «*nosaltres*» de la família, que deriva de les generacions precedents i s'obre a una gradual expansió. A aquest respecte, desenvolupen un paper singular, per una banda, els pares dels pares i, per una altra, els fills dels fills.

Si en donar la vida *els pares* col·laboren en l'obra creadora de Déu, mitjançant l'educació *participen de la seva pedagogia paterna i materna alhora*. La paternitat divina, segons sant Pau, és el model originari de tota paternitat i maternitat en el cosmos (cf. Ef 3,14-15), especialment de la maternitat i paternitat humana. Sobre la pedagogia divina ens ha ensenyat plenament el Verb etern del Pare, que en encarnar-se ha revelat a l'home la dimensió veritable i integral de la seva humanitat: la filiació divina. I així ha revelat també quin és el seu veritable significat de l'educació de l'home. A través de Crist tota educació, en família i fora d'ella, *s'insereix en la dimensió salvífica de la pedagogia divina*, que està dirigida als homes i a les famílies, i que culmina en el misteri pasqual de la mort i resurrecció del Senyor. D'aquest «centre» de la nostra redempció arrenca tot procés d'educació cristiana, que al mateix temps és sempre educació per la plena humanitat.

Els pares són *els primers i principals educadors* dels seus propis fills, i en aquest camp tenen fins i tot una *competència fonamental*: són *educadors per ser pares*. Ells comparteixen la seva missió educativa amb altres persones i institucions, com l'Església i l'Estat. Tanmateix, això ha de fer-se sempre aplicant correctament el *principi de subsidiarietat*. Això implica la legitimitat i fins i tot el deure d'un ajut als pares, però troba el seu límit intrínsec i insuperable en el seu dret prevalent i en les seves possibilitats efectives. El principi de subsidiarietat, per tant, es posa al servei de l'amor dels pares, afavorint el bé del nucli familiar. En efecte, els pares no són capaços de satisfer per si sols les

exigències de tot el procés educatiu, especialment el que correspon a la instrucció i a l'ampli sector de la socialització. La subsidiaritat completa així l'amor patern i matern, ratificant el seu caràcter fonamental, perquè qualsevol altre col·laborador en el procés educatiu ha d'actuar *en nom dels pares, amb el seu consentiment* i, en certa manera, fins i tot *per encàrrec seu*.

El procés educatiu du a la fase de l'*autoeducació*, que s'assoleix quan, gràcies a un adequat nivell de maduresa psicofísica, l'home *comença a «educar-se ell sol»*. Amb el pas dels anys, l'autoeducació supera les metes assolides prèviament en el procés educatiu, en el qual, però, continua tenint les seves arrels. L'adolescent troba noves persones i nous ambients, concretament els mestres i companys d'escola, que exerceixen en la seva vida una influència que pot ser educativa o antieducativa.

En aquesta etapa s'allunya en certa manera de l'educació rebuda en família, assumint a voltes una actitud crítica amb els pares. Però malgrat tot, el procés d'autodeterminació està marcat per la influència educativa exercida per la família i per l'escola sobre l'infant i sobre el noi. El jove, transformant-se i encaminant-se també en la pròpia direcció, continua quedant íntimament vinculat a les seves arrels existencials.

Sobre aquesta perspectiva es perfila, de manera nova, el significat del quart manament: *«Honra el pare i la mare»* (Ex 20, 12), el qual està relacionat orgànicament amb tot el procés educatiu. La paternitat i maternitat, element primer i fonamental en el procés de *donar la humanitat*, obren davant el pares i els fills perspectives noves i més profundes. Engendrar segons la carn significa preparar la ulterió «generació», gradual i complexa, mitjançant tot el procés educatiu. El manament del Decàleg exigeix al fill que honri el pare i la mare; però, com ja s'ha dit, el mateix manament imposa als pares un deure en certa manera «simètric». Ells també han d'«honrar» els seus fills, siguin petits o grans, i aquesta actitud és indispensable durant tot el procés educatiu, inclòs l'escolar. El «*principi d'honrar*», és a dir, el reconeixement i el respecte de l'home com a home, és la condició fonamental de tot procés educatiu autèntic.

En l'àmbit de l'educació l'Església té un paper específic per desenvolupar. A la llum de la tradició i del magisteri conciliar, es pot afirmar que no es tracta només de *confiar a l'Església*

l'educació religioso-moral de la persona, sinó de promoure tot el procés educatiu de la persona *«juntament amb»* l'Església, participant així en la vida i en la missió eclesial. L'Església desitja educar sobretot *per mitjà de la família*, habilitada per això pel sagrament, amb la correlativa «gràcia d'estat» i l'específic «carisma» de la comunitat familiar.

Un dels camps en què la família és insubstituïble és certament el de l'*educació religiosa*, gràcies a la qual la família creix com «església domèstica». L'educació religiosa i la catequesi dels fills situen la família en l'àmbit de l'Església com un veritable *subjecte d'evangelització i d'apostolat*. Es tracta d'un dret relacionat íntimament amb el *principi de la llibertat religiosa*. Les famílies, i més concretament els pares, tenen la lliure facultat d'escollir per als seus fills un determinat model d'educació religiosa i moral, d'acord amb les pròpies conviccions. Però fins i tot quan confien aquestes missions a institucions eclesiàstiques o a escoles dirigides per personal religiós, cal que la seva presència educativa continuï essent *constant i activa*.

No cal descurar, en el context de l'educació, la qüestió essencial del *discerniment de la vocació*, en aquest, la *preparació per a la vida matrimonial*, en particular. Són notables els esforços i iniciatives empreses per l'Església de cara la preparació per al matrimoni, per exemple, els cursos prematrimonials. Tot això és vàlid i necessari; però cal no oblidar que la preparació per a la futura vida de parella és *missió sobretot de la família*. Certament, només les famílies espiritualment madures poden fer front de manera adequada a aquesta tasca. Per això se subratlla l'exigència d'una particular *solidaritat entre les famílies*, que pot expressar-se mitjançant diverses formes organitzatives, com les associacions de famílies per a les famílies. La institució familiar surt reforçada d'aquesta solidaritat que apropa entre si no sols els individus, sinó també les comunitats, comproment-les a resar juntes i a buscar amb l'ajut de tots les respostes a les preguntes essencials que sorgeixen de la vida. ¿No és aquesta una forma meravellosa d'*apostolat de les famílies* entre si? És important que les famílies tractin de construir-hi llaços de solidaritat. Això, sobretot, els permet fer-se mútuament un servei educatiu comú: els pares són educats a través d'altres pares, els fills a través d'altres fills. Es crea així una peculiar tradició educativa, que troba la seva força en el caràcter d'«església domèstica», que és propi de la família.

És l'*evangeli de l'amor* la font inextinguible de tot el que nodreix a la família com a «comunió de persones». En l'amor troba ajut i significat definitiu tot el procés educatiu, com a fruit madur del recíproc lliurament dels pares. A través dels esforços, sofriments i desil·lusions, que acompanyen l'educació de la persona, l'amor no deixa d'estar sotmès a un continu examen. Per superar aquesta prova es necessita una força espiritual que es troba sols en Aquell que «estimà fins a l'extrem» (Jo 13,1). D'aquesta manera, l'educació se situa *plenament en l'horitzó de la «civilització de l'amor»*; depèn d'ella, i en gran mesura, contribueix a construir-la.

L'oració incessant i confiada de l'Església durant l'Any de la Família és per l'educació de l'home, perquè les famílies perseverin en el seu deure educatiu amb valor, confiança i esperança, a pesar de les dificultats a vegades tan greus que semblen insuperables. L'Església resa perquè vencin les forces de la «civilització de l'amor», que brollen de la font de l'amor de Déu; forces que l'Església utilitza sense parar per al bé de tota la família humana.

La família i la societat

17. La família és una comunitat de persones, la cèl·lula social més petita, i com a tal és una institució fonamental per a la vida de tota la societat.

La família com a institució, ¿què espera de la societat? Abans de tot que sigui *reconeguda en la seva identitat* i acceptada en la seva naturalesa de *subjecte social*. Aquesta va unida a la identitat pròpia del matrimoni i de la família. El matrimoni, que és la base de la institució familiar, és formada per l'aliança «per la qual el baró i la dona constitueixen entre si un consorci de tota la vida, ordenat per la seva mateixa índole natural al bé dels cònjuges i a la generació i educació de la prole». ⁴⁰ Només una unió així pot ser reconeguda i confirmada com a «matrimoni» en la societat. En canvi, no poden ser-ho les altres unions interpersonals que no responguin a les condicions recordades abans, malgrat que avui dia es difonen, precisament sobre aquest punt, corrents prou perillosos per al futur de la família i de la mateixa societat.

Cap societat humana no pot córrer el risc del permissivisme en qüestions de fons relacionades amb l'essència del matrimoni i de la família! Semblant permissivitat moral pot perjudicar les autèntiques exigències de pau i de comunió entre els homes.

Així es comprèn perquè l'Església defensa amb energia la identitat de la família i exhorta les institucions competents, especialment els responsables de la política, i també les Organitzacions internacionals, a no caure en la temptació d'una aparent i falsa modernitat.

La família, com a comunitat d'amor i de vida, és una realitat social sòlidament arrelada i, a la seva manera, una *societat sobirana*, encara que condicionada a diversos aspectes. L'afirmació de la sobirania de la institució-família i la constatació dels seus múltiples condicionaments induïxen a parlar dels *drets de la família*. Respecte això, la Santa Seu va publicar l'any 1983 la *Carta dels Drets de la Família*, que avui encara conserva tota la seva actualitat.

Els drets de la família estan íntimament relacionats amb els drets de l'home. En efecte, si la família és comunitat de persones, la seva autorealització depèn en mesura significativa de la justa aplicació dels drets de les persones que la componen. Alguns d'aquests drets atenyen directament la família, com el dret dels pares a la procreació responsable i a l'educació de la prole; en canvi, altres drets atenyen el nucli familiar només indirectament. Entre aquests, tenen singular importància el dret a la propietat, especialment la dita propietat familiar, i el dret al treball.

Tanmateix, els drets de la família no són la suma matemàtica dels drets de la persona, essent la família *quelcom més* que la suma dels seus membres considerats singularment. La família és comunitat de pares i fills; a vegades, comunitat de diverses generacions. Per això la seva subjectivitat, que es construeix sobre la base del disseny de Déu, fonamenta i exigeix drets propis i específics. La *Carta dels Drets de la Família*, partint dels esmentats principis morals, consolida l'existència de la institució familiar en l'ordre social i jurídic de la «gran» societat: la Nació, l'Estat i les Comunitats internacionals. Cada una d'aquestes «grans» societats ha de tenir en compte, almenys indirectament, l'existència de la família; per això, la definició de les comeses i deures de la «gran» societat per la família és una qüestió extremadament important i essencial.

En primer lloc hi ha el vincle gairebé orgànic que s'instaura entre *família i Nació*. Naturalment, no en tots els casos es pot parlar de Nació en sentit propi. Ja que existeixen grups ètnics que, no poden encara considerar-se veritables Nacions, realitzen tanma-

teix, en certa manera, la funció de «gran» societat. Tant en una com en altra hipòtesi, el vincle de la família amb el grup ètnic o amb la Nació es basa abans que tot en la *participació en la cultura*. Els pares engendren els fills, en un cert sentit, també per a la Nació, perquè siguin membres seus i participin del seu patrimoni històric i cultural. Des d'un principi, la identitat de la família es va delineant en certa manera sobre la base de la identitat de la Nació a la qual pertany.

La família, en participar del patrimoni cultural de la Nació, contribueix a la *sobirania específica* que deriva de la pròpia cultura i llengua. He parlat d'aquest tema a l'Assemblea de la UNESCO a París, l'any 1980, i m'hi he referit després diverses vegades per la seva innegable importància. Per mitjà de la cultura i de la llengua, no sols la Nació, sinó tota família, troba la seva *sobirania espiritual*. D'altra manera seria difícil explicar molts esdeveniments de la història dels pobles, especialment europeus; esdeveniments antics i moderns; encoratjadors i dolorosos, de victòries i derrotes, dels quals emergeix el perquè la família està orgànicament vinculada a la Nació, i la Nació a la família.

Davant l'Estat, aquest vincle de la família és en part semblant i en part diferent. En efecte, l'Estat es distingeix de la Nació per la seva estructura menys «familiar», en estar organitzat segons un sistema polític i de forma més «burocràtica». Tanmateix, el sistema estatal també té, en certa manera, la seva «ànima», en la mesura en què respon a la seva naturalesa de «comunitat política» jurídicament ordenada al bé comú.⁴¹ Aquesta «ànima» estableix una estreta relació entre la família i l'Estat, precisament en virtut del *principi de subsidiarietat*. En efecte, la família és una realitat social que no disposa de tots els mitjans necessaris per realitzar els seus propis fins, fins i tot en el camp de la instrucció i de l'educació. Aleshores l'Estat és cridat a intervenir en base a l'esmentat principi: allí on la família és autosuficient, cal deixar-la actuar autònomament; una excessiva intervenció de l'Estat resultaria perjudicial, a més d'irrespectuosa, i constituïria una violació patent dels drets de la família; només allí on la família no és autosuficient, l'Estat té la facultat i el deure d'intervenir.

A més de l'àmbit de l'educació i de la instrucció a tots els nivells, l'ajuda estatal —que de totes maneres no ha d'incloure les iniciatives privades— es realitza, per exemple, en les institucions que es preocupen de salva-

guardar la vida i la salut dels ciutadans, i, de manera particular, amb les mesures de previsió en el món del treball. La *desocupació* constitueix, en la nostra època, una de les amenaces més serioses per a la vida familiar i preocupa justament a tota la societat. Constitueix un repte per a la política de cada Estat i un objecte de reflexió per a la doctrina social de l'Església. Per això, és indispensable i urgent de posar-hi remei amb solucions valentes que mirin, més enllà de les fronteres nacionals, a tantes famílies per a les quals la manca de treball porta a una situació de dramàtica misèria.⁴²

Parlant del treball en relació a la família, és oportú subratllar la importància i el pes de l'*activitat laboral de les dones dintre del nucli familiar*.⁴³ Aquesta activitat ha de ser reconeguda i valorada al màxim. La «fatiga» de la dona —que després d'haver donat a llum un fill l'alimenta, en té cura i s'ocupa de la seva educació, especialment en els primers anys— és tan gran que no s'ha de témer la confrontació amb cap treball professional. Això cal afirmar-ho clarament, no menys de com es reivindica qualsevol altre dret relatiu al treball. La maternitat, amb tots els esforços que comporta, ha d'obtenir també un reconeixement econòmic igual almenys que el dels altres treballs afrontats per mantenir la família en una fase tan delicada de la seva existència.

Convé fer realment tots els esforços possibles per tal que la família sigui reconeguda com a *societat primordial* i, en certa manera, «sobirana». La seva «sobirania» és indispensable pel bé de la societat. Una Nació veritablement sobirana i espiritualment forta està formada sempre per famílies fortes, conscients de la seva vocació i de la seva missió en la història. La *família està en el centre* de tots aquests problemes i comeses: relegar-la a un paper subaltern i secundari, excloent-la del lloc que li pertoca en la societat, significa causar un greu dany a l'autèntic creixement de tot el cos social.

II

L'Espòs està amb vosaltres

A Canà de Galilea

18. Jesús, parlant un dia als deixebles de Joan, al·ludeix a una invitació per unes noces i a la presència de l'espòs entre els invitats: «L'espòs és amb ells» (cf. Mt 9,15). Indicava així el compliment en la seva persona, de la imatge de Déu-espòs, ja utilitzada en l'Antic Testament, per revelar plena-

ment el misteri de Déu com a misteri d'Amor.

Presentant-se com a «espòs», Jesús revela, doncs, l'essència de Déu i confirma el seu amor immens per l'home. Però l'elecció d'aquesta imatge il·lumina indirectament també la profunda veritat de l'amor esponsal. En efecte, usant-la per parlar de Déu, Jesús mostra com la paternitat i l'amor de Déu es reflecteixen en l'amor d'un home i d'una dona que s'uneixen en matrimoni. Per això, al començament de la seva missió, Jesús es troba a Canà de Galilea per participar en un banquet de noces, junt amb Maria i els primers deixebles (cf. Jo 2,1-11). Així mira de demostrar que la veritat de la família és inscrita en la Revelació de Déu i a la història de la salvació. A l'Antic Testament, i especialment en els Profetes, es troben paraules molt belles sobre l'amor de Déu: un amor sol·licit com el d'una mare vers el seu fill, tendre com el de l'espòs per l'esposa, però alhora igualment i especialment gelós; d'antuvi, no és un amor que castiga, sinó que perdona; un amor que s'inclina davant l'home com fa el pare amb el fill pròdig, que l'aixeca i el fa partícip de la vida divina. Un amor que sorprèn: novetat desconeguda fins aleshores en el món pagà.

A Canà de Galilea Jesús és com l'*herald de la veritat divina sobre el matrimoni*; veritat sobre la qual es pot recolzar la família humana, basant-se fermament en ella contra totes les proves de la vida. Jesús anuncia aquesta veritat amb la seva presència a les noces de Canà i realitzant el seu primer «senyal»: l'aigua convertida en vi.

Ell anuncia també la veritat sobre el matrimoni parlant amb els fariseus i explicant com l'amor que ve de Déu, amor tendre i esponsal, és font d'exigències profundes i radicals. Menys exigent havia estat Moisès, que va permetre concedir acte de divorci. Quan en la forta controvèrsia els fariseus es refereixen a Moisès, Jesús respon categòricament: «Però al principi no era pas així» (Mt 19,8). I recorda que Aquell que creà l'home, el creà home i dona, i establí: «Deixarà l'home el seu pare i la seva mare i s'unirà a la seva dona, i tots dos faran una sola carn» (Gn 2,24). Amb lògica coherència conclou Jesús: «De manera que ja no són dos, sinó una sola carn. Doncs bé, el que Déu ha unit que no ho separi l'home» (Mt 19,6). A l'objecció dels fariseus, que defensaven la llei mosaica, Jesús respon: «Moisès, tenint en compte la duresa del vostre cor, us va permetre repudiar les vostres dones; però al principi no fou així» (Mt 19,8).

Jesús es refereix «al principi», trobant en els mateixos orígens de la creació el disseny de Déu, sobre el qual es fonamenta la família i, a través d'ella, tota la història de la humanitat. La realitat natural del matrimoni es converteix, per voluntat de Crist, en veritable i propi sagrament de la Nova Aliança, marcat amb el segell de la sang redemptora de Crist. *Esposos i famílies, recordeu-vos del preu amb el qual heu estat «comprats»!* (cf. 1C 6,20).

Això no obstant, aquesta meravellosa veritat és humanament difícil per ser acceptada i viscuda. Com astorarse de la concessió de Moisès davant les peticions dels seus connacionals, si també els mateixos Apòstols, en escoltar les paraules del Mestre li repliquen: «Si la situació entre marit i muller és aquesta, val més no casar-se!» (Mt 19,10). No obstant, pel bé de l'home i de la dona, de la família i de la societat, Jesús ratifica l'exigència posada per Déu des del principi; però al mateix temps, aprofita l'ocasió per afirmar el valor de l'opció de no casar-se en vistes del Regne de Déu. Aquesta opció permet «engendrar», encara que de manera diversa. En aquesta opció es basen la vida consagrada, els Ordes i Congregacions religioses a Orient i Occident, així com la disciplina del celibat sacerdotal, segons la tradició de l'Església llatina. No és, doncs, veritat que «val més no casar-se», sinó que l'amor pel Regne dels Cels pot portar a no casar-se (cf. Mt 19,12).

Tanmateix, casar-se es considera la *vocació ordinària de l'home*, la qual és assumida per la més àmplia porció del poble de Déu. En la família és on es formen les pedres vives de l'edifici espiritual, del qual parla l'apòstol Pere (cf. 1Pe 2,5). Els cossos dels esposos són mansió de l'Esperit Sant (cf. 1C 6,19). Ja que la transmissió de la vida divina comporta la transmissió de la vida humana, del matrimoni neixen no solament els fills dels homes, sinó també, en virtut del Baptisme, els fills adoptius de Déu, que viuen de la vida nova rebuda de Crist per mitjà de l'Esperit.

D'aquesta manera, estimats germans i germanes, esposos i pares, l'*Esposa està amb vosaltres*. Sabeu que Ell és el Bon Pastor i coneixeu la seva veu. Sabeu on us porta, com lluita per procurar-vos les pastures en els quals es pot trobar la vida i trobar-la en abundància; sabeu com s'enfronta als llops rapinyaires, disposat sempre a arrencar-li de la gola les ovelles: cada marit i cada dona, cada fill i cada filla, cada membre de les vostres famílies.

Sabeu que Crist, com a Bon Pastor, està disposat a oferir la seva vida pel ramat (cf. Jo 10,11). Ell us condueix per camins que no són escarpats i insidiosos com els de moltes ideologies contemporànies; Ell recorda al món d'avui tota la veritat, com quan s'adreçava als fariseus o anunciava als Apòstols, els quals la predicaren després al món, proclamant-la als homes del seu temps: jueus i grecs. Els deixebles eren molt conscients que Crist ho havia renovat tot; que l'home havia arribat a ser una «nova criatura»: «ja no hi ha jueu ni grec; ni esclau ni lliure; ni home ni dona, ja que tots vosaltres sou «u» en Crist Jesús» (Ga 3,28), revestits de la dignitat de fills adoptius de Déu. El dia de Pentecosta, aquest home rebé l'Esperit Paràclit, l'Esperit de veritat. Així va començar el nou poble de Déu, l'Església, anticipació d'un cel nou i d'una terra nova (cf. Ap 21,1).

Els Apòstols, abans temerosos fins i tot respecte el matrimoni i la família, es feren valents. Compregueren que el matrimoni i la família constitueixen una veritable vocació que prové de Déu mateix; un apostolat: l'apostolat dels laics. Aquests ajuden a la transformació de la terra i a la renovació del món, de la creació i de tota la humanitat.

Estimades famílies: vosaltres també heu de ser valentes, disposades sempre a donar testimoni de l'esperança que teniu (cf. 1Pe 3,15), perquè ha estat dipositada en el vostre cor pel Bon Pastor mitjançant l'Evangeli. Heu d'estar disposats a seguir Crist vers aquelles pastures que donen la vida i que Ell mateix ha preparat amb el misteri pasqual de la seva mort i resurrecció.

No tingueu por dels riscs! La força divina és molt més potent que les vostres dificultats! Immensament més gran que el mal, que actua en el món, és l'eficàcia del sagrament de la *Reconciliació*, dit encertadament pels Pares de l'Església «segons Baptisme». Molt més incisiva que la corrupció present en el món és l'energia divina del sagrament de la *Confirmació*, que fa madurar el Baptisme. Incomparablement més gran és, sobre tot, la força de l'Eucaristia.

L'*Eucaristia* és un sagrament veritablement admirable. En ell s'ha quedat el mateix Crist com a aliment i beguda, com a font de poder salvífic per a nosaltres. Ens l'ha deixat perquè tinguéssim vida i la tinguéssim en abundància (cf. Jo 10,10): la vida que Ell té i que ens ha comunicat amb el do de l'Esperit ressuscitant el tercer dia després de mort. És efectivament per

a nosaltres la vida, que prové d'Ell. *També és per a vosaltres, estimats esposos, pares i famílies!* ¿Ell no va instituir l'Eucaristia en un context familiar, durant l'Últim Sopar? Quan us trobeu per menjar i esteu units entre vosaltres, *Crist és a prop*. I encara més, Ell és l'Emmanuel, Déu amb nosaltres, quan us apropa a la Taula eucarística. Pot esdevenir que, com a Emaús, se'l reconegui només per la «fracció del pa» (cf. Lc 24,35). Passa també que Ell estigui molt temps davant la porta i truqui, esperant que la porta s'obri per poder entrar i sopar amb nosaltres (cf. Ap 3,20). El seu últim Sopar i les seves paraules pronunciades aleshores conserven tota la força i la saviesa del sacrifici de la Creu. No existeix altra manera ni altra saviesa per mitjà de les quals puguem salvar-nos i puguem contribuir a salvar els altres. No hi ha altra força ni altra saviesa mitjançant les quals vosaltres, pares, pugueu educar els vostres fills i també a vosaltres mateixos. La força educativa de l'Eucaristia s'ha consolidat a través de les generacions i dels segles.

El Bon Pastor està amb nosaltres pertot arreu. Tal com estava a Canà de Galilea, com a *Espòs entre els esposos* que es lliuraven reciprocament per tota la vida, el Bon Pastor és avui amb vosaltres com a motiu d'esperança, força dels cors, font d'entusiasme sempre nou i signe de la victòria de la «civilització de l'amor». Jesús, el Bon Pastor, ens repeteix: *No tingueu por. Joestic amb vosaltres*. «Estic amb vosaltres tots els dies fins a la fi del món» (Mt 28,20). ¿D'on ve tanta força? ¿D'on prové la certesa que vós, Fill de Déu, esteu amb nosaltres, encara que us hagin matat i hagi mort com tot ésser humà? ¿D'on ve aquesta certesa? Diu l'evangelista: «Els estimà fins a l'extrem» (Jo 13,1). Per això, Vós ens estimeu, Vós que sou el Primer i l'Últim, el que viu; Vós que estiguereu mort, però ara sou viu per sempre (cf. Ap 1,17-18).

El gran misteri

19. Sant Pau sintetitza el tema de la vida familiar amb l'expressió: «*gran misteri*» (cf. Ef 5,32). El que escriu en la Carta als Efesis sobre el «gran misteri», malgrat que està basat en el llibre del Gènesi i en tota la tradició de l'Antic Testament, presenta tanmateix un plantejament nou, que es desenvoluparà posteriorment en el magisteri de l'Església.

L'Església professa que el matrimoni, com a sagrament de l'aliança dels esposos, és un «gran misteri», ja

que en ell es manifesta l'amor esponsal de Crist per la seva Església. Diu sant Pau: «Marits, estimeu les vostres esposos, tal com el Crist estima l'Església. L'estima tant, que s'ha entregat a la mort per ella, per santificar-la: l'ha rentada amb el bany de l'aigua acompanyat de la paraula» (Ef 5,25-26). L'Apòstol es refereix aquí al Baptisme, del qual tracta àmpliament en la Carta als Romans, presentant-lo com a participació en la mort de Crist per compartir la seva vida (cf. Rm 6,3-4). En aquest sagrament el creient neix com un home nou, ja que el Baptisme té el poder de comunicar una vida nova, la vida mateixa de Déu. El misteri de Déu-home es compendia, en certa manera, en l'esdeveniment baptismal: «Jesucrist nostre Senyor, Fill de Déu —dirà més tard sant Irineu, i amb ell diversos Pares de l'Església d'Orient i d'Occident— es féu fill de l'home perquè l'home pogués arribar a ser fill de Déu».⁴⁴

L'Espòs és, doncs, el mateix Déu que es va fer home. En l'Antiga aliança, el Senyor es presenta com l'Espòs d'Israel, poble elegit: un Espòs tendre i exigent, zelós i fidel. Totes les traïcions, desercions i idolatries d'Israel, descrites de manera dramàtica i suggestiva pels Profetes, no arriben a apagar l'amor amb què el Déu-Espòs «estima fins a l'extrem» (cf. Jo 13,1).

Crist, en la Nova Aliança, consolida i du a terme la comunió esponsal entre Déu i el seu poble. Crist mateix ens assegura que l'Espòs és amb nosaltres (cf. Mt 9,15). És amb tots nosaltres i és amb l'Església. *L'Església es converteix en esposa*: esposa de Crist. Aquesta esposa, de la qual parla la Carta als Efesis, es fa present en cada batejat i és com una persona que s'ofereix a la mirada del seu Espòs: «L'estima tant, que s'ha entregat a la mort per ella... i així ha pogut cridar a la seva presència una Església gloriosa, sense taques, ni arrugues, ni res de semblant, tota santa i immaculada» (Ef 5,15-17). L'amor, amb què l'Espòs «estimà fins a la mort» a l'Església, fa que ella es renovi sempre i sigui santa en els seus sants, malgrat que no deixa de ser mai una Església de pecadors. Fins i tot els pecadors, «els publicans i les prostitutes» estan cridats a la santedat, com afirma el mateix Crist en l'Evangeli (cf. Mt 21,31). Tots estan cridats a ser Església gloriosa, santa i immaculada. «Sigueu sant —diu el Senyor— com jo sóc sant» (Lv 11,44; cf. 1Pe 1,16).

Aquesta és la més alta dimensió del «gran misteri», el significat interior del *do sacramental* en l'Església, el significat més profund del Baptisme i de

l'Eucaristia. Són els fruits de l'amor amb què l'Espòs ha estimat fins a l'extrem; amor que es difon constantment, concedint als homes una creixent participació en la vida divina.

Sant Pau, després de dir: «Marits, estimeu les esposos» (Ef 5,25), amb més gran força encara afegeix a continuació: «Igualment els marits han d'estimar la muller com el seu propi cos. Qui estima la seva muller s'estima a si mateix. No hi ha hagut mai ningú que no estimés el seu propi cos; al contrari, tothom l'alimenta i el vesteix. També el Crist ho fa així amb l'Església, ja que som membres del seu cos». (Ef 5,28-30). I exhorta als esposos: «*Sotmeteu-vos els uns als altres per reverència a Crist*» (Ef 5,21).

Aquesta és certament una nova manera de presentar la veritat eterna sobre el matrimoni i la família a la llum de la Nova Aliança. Crist la va revelar en l'Evangeli, amb la seva presència a Canà de Galilea, amb el sacrifici de la Creu i els Sagraments de la seva Església. Així, els esposos tenen en Crist un *punt de referència per al seu amor esponsal*. En parlar de Crist Espòs de l'Església, sant Pau es refereix de manera anàloga a l'amor esponsal i al·ludeix al llibre de Gènesi: «Per això, l'home deixa el pare i la mare per unir-se a la seva dona, i, des d'aquest moment, formen una sola carn» (Gn 2,24). Aquest és el «gran misteri» de l'amor etern ja present abans en la creació, revelat en Crist i confiat a l'Església. «Aquest misteri és gran —repeteix l'apòstol—, jo entenc que es refereix a Crist i l'Església» (Ef 5,32). No es pot, per tant, comprendre l'Església com a Cos místic de Crist, com a signe de l'Aliança de l'home amb Déu en Crist, com a sagrament universal de salvació, sense fer referència al «gran misteri» unit a la creació de l'home baró i dona, i a la seva vocació per a l'amor conjugal, a la paternitat i a la maternitat. No hi ha el «gran misteri» que és l'Església i la humanitat en Crist, sense el «gran misteri» expressat en el ser «una sola carn» (cf. Gn 2,24; Ef 5,31-32), és a dir, en la realitat del matrimoni i de la família.

La família mateixa és el gran misteri de Déu. Com a «*església domèstica*», és l'*esposa de Crist*. L'Església universal, i dins d'ella cada Església particular, es manifesta més immediatament com a esposa de Crist en l'*«església domèstica»* i en l'amor que s'hi viu: amor conjugal, amor patern i matern, amor fraterno, amor d'una comunitat de persones i de generacions. És que és pot imaginar l'amor humà sense l'Espòs i sense l'amor amb què Ell estimà i en aquest «gran

misteri» els esposos poden estimar «fins a la mort»: o se'n fan partícips, o bé no coneixen veritablement el que és l'amor i la radicalitat de les seves exigències. Això constitueix indubtablement un greu perill per a ells.

L'ensenyament de la Carta als Efesis sorprèn per la seva profunditat i la seva força ètica. Mostant el matrimoni, i indirectament la família, com el «gran misteri» que es refereix a Crist i l'Església, l'apòstol Pau pot repetir una vegada més el que havia dit prèviament als marits: «Que cadascú estimi la seva muller com a si mateix!» (Ef 5,33). Respectuosa perquè estima i sap que és estimada. És en virtut d'aquest amor com els esposos es converteixen en lliurament recíproc. L'amor inclou el reconeixement de la dignitat personal de l'altre i de la seva irrepetible unitat; en efecte, cada un d'ells, com a ésser humà, ha estat elegit per ell mateix,⁴⁵ per part de Déu, entre totes les criatures de la terra; tanmateix, cadascú, mitjançant un acte conscient i responsable, fa lliurament d'una donació de si mateix a l'altre i als fills rebuts del Senyor. Sant Pau prossegueix la seva exhortació referint-se significativament al quart manament: «Fills, obeeïu els vostres pares, com vol el Senyor. És just que ho feu així. El primer manament que va acompanyat d'una promesa és aquest: «Honra el pare i la mare; així seràs feliç i tindràs llarga vida a la terra». Pares, no irriteu els vostres fills; eduqueu-los i instruïu-los tal com ho faria el Senyor» (Ef 6,1-4). L'Apòstol veu, doncs, en el quart manament el compromís implícit del respecte recíproc entre marit i muller, entre pares i fills; reconeixent així en això el principi de la cohesió familiar.

L'admirable síntesi paulina a propòsit del «gran misteri» es presenta com el resum, la suma, en un cert sentit, de l'ensenyament sobre Déu i sobre l'home, duta a terme per Crist. Per desgràcia el pensament occidental, amb el desenvolupament del racionalisme modern, s'ha anat allunyant d'aquest ensenyament. El filòsof que ha formulat el principi «Cognito, ergo sum»: «Penso, per tant existeixo», ha marcat també la moderna concepció de l'home amb el caràcter dualista que la distingeix. És propi del racionalisme contraposar de manera radical en l'home l'esperit al cos i el cos a l'esperit. En canvi, l'home és persona en la unitat de cos i esperit.⁴⁶ El cos mai no pot reduir-se a pura matèria: és un cos «espiritualitzat», així com l'esperit està tan profunda-

ment unit al cos que es pot definir com un esperit «corporeïtzat». La font més rica per al coneixement del cos és el Verb fet carn. Crist revela l'home a l'home.⁴⁷ Aquesta afirmació del Concili Vaticà II és, en cert sentit, la resposta, esperada des de feia molt de temps, que l'Església ha donat al racionalisme modern.

Aquesta resposta té una importància fonamental per comprendre la família, especialment en la perspectiva de la civilització actual, que, com s'ha dit, sembla haver renunciat en tants casos a ser una «civilització de l'amor». En l'era moderna s'ha progressat molt en el coneixement del món material i també de la psicologia humana, però pel que fa a la dimensió més íntima, la dimensió metafísica, l'home d'avui és en gran part un ésser desconegut per ell mateix; per això, podem dir també que la família és una realitat desconeguda. Això s'esdevé quan s'allunya d'aquell «gran misteri» del qual parla l'Apòstol.

La separació entre esperit i cos en l'home ha tingut com a conseqüència que es consolidi la tendència a tractar el cos humà no segons les categories de la seva específica semblança amb Déu, sinó segons les de la seva semblança amb els altres cosos del món creat; utilitzats per l'home com a instruments de la seva activitat per a la producció de béns de consum. Però tothom pot comprendre immediatament com l'aplicació de tals criteris a l'home comporta enormes perills. Quan el cos humà, considerat independentment de l'esperit i del pensament, és utilitzat com un material com el dels animals —això s'esdevé, per exemple, en les manipulacions d'embrions i fetus—, s'avança inevitablement vers una terrible derrota ètica.

En aquesta perspectiva antropològica, la família humana viu l'experiència d'un nou maniqueisme, en el qual el cos i l'esperit són contraposats radicalment entre ells: ni el cos viu de l'esperit, ni l'esperit vivifica el cos. Així l'home deixa de viure com a persona i subjecte. No obstant les intencions i declaracions contràries, ell es converteix exclusivament en un objecte. D'aquesta manera, per exemple, aquesta civilització neomàniea porta a considerar la sexualitat humana més com un terreny de manipulació i explotació, que com la realitat d'aquella sorpresa originària, que en el matí de la creació va moure Adam a exclamar davant Eva: «Aquesta sí que és os dels meus ossos i carn de la meua carn!» (Gn 2,23).

És la sorpresa que reflecteixen les paraules del Càntic dels càntics: «M'has robat el cor, germana meua, esposa, amb una sola mirada m'has robat el cor» (Ct 4,9). Que lluny estan, certes concepcions modernes, de comprendre profundament la masculinitat i la femineïtat presentades per la Revelació divina! Aquesta ens arriba a descobrir en la sexualitat humana una riquesa de la persona, que trobala seva veritable valoració en la família i expressa també la seva vocació profunda en la virginitat i en el celibat pel Regne de Déu.

El racionalisme modern no suporta el misteri. No accepta el misteri de l'home, baró i dona, ni vol reconèixer que la veritat plena sobre l'home ha estat revelada en Jesucrist. Concretament, no tolera el «gran misteri», anunciat a la Carta als Efesis, i ho combat de manera radical. Si, en un context de vague deïsmes, descobreix la possibilitat i fins i tot la necessitat d'un Ésser suprem diví, refusa fermament la noció d'un Déu que es fa home per salvar l'home. Per al racionalisme és impensable que Déu sigui el Redemptor, i menys que sigui «l'Espòs», font originària i única de l'amor esponsal humà. El racionalisme interpreta la creació i el significat de l'existència humana de manera radicalment diversa; però si l'home perd la perspectiva d'un Déu que l'estima i, mitjançant Crist, el crida a viure en Ell i amb Ell; si a la família no se li dona la possibilitat de participar en el «gran misteri», ¿què queda sinó la sola dimensió temporal de la vida? Queda la vida temporal com a terreny de lluita per l'existència, de recerca afanyosa del guany, l'economia en primer lloc.

El «gran misteri», el sagrament de l'amor i de la vida, que té el seu inici en la creació i en la redempció, i del qual és garant Crist-Espòs, ha perdut en la mentalitat moderna les seves arrels més profundes. És amenaçat en nosaltres i al voltant nostre. Que l'Any de la Família, celebrat en l'Església, pugui convertir-se per als esposos en una ocasió propícia per descobrir-lo i afirmar-lo amb força, valor i entusiasme.

La Mare de l'amor formós

20. La història de l'«amor formós» comença en l'anunciació, amb aquelles admirables paraules que l'àngel va adreçar a Maria, cridada a ser la Mare del Fill de Déu. D'aquesta manera, Aquell que és «Déu nat de Déu i Llum resplendor de la Llum» es converteix en Fill de l'home; Maria és

la seva Mare, se'nse deixar de ser la Verge que «no coneix home» (cf. Lc 1,34). Com a Mare-Verge, Maria, es converteix en Mare de l'amor formós. Aquesta veritat ja és revelada en les paraules de l'arcàngel Gabriel, però el seu ple significat serà confirmat i aprofundit a mesura que Maria segueix el Fill en el pelegrinatge de la fe.⁴⁸

La «Mare de l'amor formós» fou acollida per aquell que, segons la tradició d'Israel, ja era el seu espòs terrenal, Josep, del llinatge de David. Ell hauria tingut dret a considerar la seva esposa com la dona i mare dels seus fills. Tanmateix, Déu intervé en aquesta aliança esponsal amb la pròpia iniciativa: «Josep, fill de David, no tinguis por de prendre Maria, la teva esposa, a casa teva: el fruit que ella ha concebut ve de l'Esperit Sant» (Mt 1,20). Josep és conscient, veu amb els mateixos ulls que en Maria s'ha concebut una nova vida que no prové d'ell i per tant, com a home just, observant la llei antiga, que en el seu cas imposava l'obligació de divorci, vol dissoldre de manera caritativa el seu matrimoni (cf. Mt 1,19). L'àngel del Senyor li fa saber que això no estaria d'acord amb la seva vocació, encara més, que seria contrària l'amor esponsal que l'uneix a Maria. Aquest amor esponsal recíproc, perquè sigui plenament l'«amor formós» exigeix que Josep aculli Maria i el seu Fill sota el sostre de casa seva, a Natzaret. Josep obeeix el missatge diví i actua segons el que li ha estat manat (cf. Mt 1,24). És també gràcies a Josep que el misteri de l'Encarnació, i, juntament amb ell, el misteri de la Sagrada Família, s'inscriu profundament en l'amor esponsal de l'home i de la dona i indirectament en la genealogia de cada família humana. El que Pau anomenarà el «gran misteri» troba en la Sagrada Família la seva expressió més alta. La família se situa així veritablement en el centre de la Nova Aliança.

Es pot dir també que la història de l'«amor formós» va començar, en certa manera, amb la primera parella humana, Adam i Eva. La temptació en què ells caigueren i el consegüent pecat original no els privà completament de la capacitat de l'«amor formós». Això es comprèn llegit, per exemple, en el llibre de Tobit, que els esposos Tobit i Sara, en explicar el significat de la seva unió, es refereixen als primer pares Adam i Eva (cf. 1,15,45): Crist no ve a condemnar el primer Adam i la primera Eva, sinó a redimir-los; ve a renovar el que és do de Déu en l'home, tot el que hi ha en ell d'eternament bo i bell, i que cons-

titueix el substrat del l'amor formós. La història de l'«amor formós» és, en cert sentit, la història de la salvació de l'home.

L'«amor formós» comença sempre amb l'automanifestació de la persona. En la creació Eva es manifesta a Adam; al llarg de la història les esposos es manifesten als seus esposos, les noves parelles humanes es diuen recíprocament: «Caminarem junts en la vida». Així comença la família com a unió de dos i, en virtut del sagrament, com una nova comunitat en Crist. L'amor, perquè sigui realment formós, ha de ser do de Déu, vessat per l'Esperit Sant en els cors humans i alimentat continuament en ells (cf. Rm 5,5). Ben conscient d'això, l'Església demana en el sagrament del Matrimoni a l'Esperit Sant que visiti els cors humans. Perquè l'«amor formós» sigui veritablement així, és a dir, lliurament de persona a persona, ha de provenir d'Aquell que és Do i font de tot do.

Així s'esdevé en l'Evangeli pel que fa a Maria i Josep, els quals, en el llinatge de la Nova Aliança, viuen l'experiència de l'«amor formós» descrit en el Càntic dels càntics. Josep pensa i diu de Maria: «Germana meva, esposa» (Ct 4,9). Maria, Mare de Déu, concep per obra de l'Esperit Sant, del qual prové l'«amor formós», que l'Evangeli situa delicadament en el context del «gran misteri».

Quan parlem de l'«amor formós», parlem per tant de la bellesa: bellesa de l'amor i bellesa de l'ésser humà que, gràcies a l'Esperit Sant, és capaç d'aquest amor. Parlem de la bellesa de l'home i de la dona: de la seva bellesa com a germans i germanes; com a promesos, com a esposos. L'Evangeli il·lumina no sols el misteri de l'«amor formós», sinó també el no menys profund de la bellesa, que procedeix de Déu com l'amor. L'home i la dona, persones cridades a ser lliurement recíproc, provenen de Déu. Del do originari de l'Esperit Sant, «que dona la vida», brolla el mutu lliurament de ser marit o muller, així com el do de ser germà o germana.

Tot això es verifica en el misteri de l'Encarnació, que ha arribat a ser, en la història dels homes, font d'una bellesa nova que ha inspirat innumbrables obres mestres d'art. Després de la severa prohibició de representar el Déu invisible amb imatges (cf. Dt 4,15-20), l'època cristiana, pel contrari, ha ofert la representació artística de Déu fet home, de la Mare Maria i de Josep, dels Sants de l'Antiga i la Nova Aliança, i, en general, de tota la creació redimida per Crist, inaugurant d'aquesta

manera una nova relació amb el món de la cultura i de l'art. Es podria dir que el nou cànon de l'art, atent a la dimensió profunda de l'home i del seu futur, arrenca del misteri de l'Encarnació de Crist, inspirant-se en els misteris de la seva vida: el naixement a Betlem, la vida oculta a Natzaret, la missió pública, el Calvari, la resurrecció i la seva ascensió al cel. L'Església és conscient que la seva presència en el món contemporani i, en particular, la seva aportació i suport a la valoració de la dignitat del matrimoni de la família, estan units profundament al desenvolupament de la cultura; d'això es preocupa justament.

Precisament per això l'Església segueix amb sol·licita atenció les orientacions dels mitjans de comunicació social, la missió dels quals és formar a més d'informar el gran públic.⁴⁹ Coneixent bé l'àmplia i profunda incidència d'aquests mitjans, l'Església no es cansa de posar en guàrdia els operadors de la comunicació dels perills de manipulació de la veritat. En efecte, ¿quina veritat hi pot haver en les pel·lícules, en els espectacles, en els programes radiotelevisius en els quals dominen la pornografia i la violència? ¿És aquest un bon servei a la veritat sobre l'home? Són interrogants que no poden eludir els operadors d'aquests instruments i els diversos responsables de l'elaboració i comercialització dels seus productes.

Gràcies a aquesta reflexió crítica, la nostra civilització, que malgrat tenir aspectes positius a nivell material i cultural, hauria d'adonar-se que, des de diversos punts de vista, és una civilització malalta; que produeix profundes alteracions en l'home. ¿Per què passa això? La raó rau en el fet que la nostra societat s'ha allunyat de la plena veritat sobre l'home, de la veritat sobre el que l'home i la dona són com a persones. Per consegüent, no sap comprendre adequadament el que són veritablement el lliurament de les persones en el matrimoni; l'amor responsable al servei de la paternitat i la maternitat, l'autèntica grandesa de la generació i educació. Aleshores, ¿és exagerat afirmar que els mitjans de comunicació social, si estan orientats segons sans principis ètics, no serveixen a la veritat en la seva dimensió essencial? Aquest és, doncs, el drama: els moderns instruments de comunicació social estan subjectes a la temptació de manipular el missatge, falsejant la veritat sobre l'home. L'ésser humà no és el presentat per la publicitat i pels moderns mitjans de comunicació social. És molt més, com a unitat psicofísica, com a

unitat d'ànima i cos, com a persona. És molt més per la seva vocació a l'amor, que l'introdueix com a home i dona en la dimensió del «gran misteri».

Maria entrà la primera en aquesta dimensió, i hi va introduir també el seu espòs Josep. Ells es convertiren així en els *primers models* d'aquell amor formós que l'Església no cessa d'implorar per a la joventut, per als esposos i les famílies. Que la joventut, els esposos i les famílies no es cansen de demanar per això. ¿Com no pensar en la multitud de pelegrins, ancians i joves, que van als santuaris marians i fixen la mirada en la cara de la Mare de Déu, en la cara de la Sagrada Família, en els quals es reflecteix tota la bellesa de l'amor donat per Déu a l'home?

En el Sermó de la Muntanya, referint-se al sisè manament, Crist proclama: «Ja sabeu que es va dir: No cometis adulteri. Doncs jo us dic: Tot hom que mira la dona de l'altre amb desig de posseir-la, ja ha comès adulteri amb ella en el seu cor» (Mt 5,27-28). Amb relació al Decàleg, que tendeix a defensar la tradicional solidesa del matrimoni i de la família, aquestes paraules mostren un gran avanç. Jesús va a l'origen del pecat d'adulteri, el qual és en la intimitat de l'home i es manifesta en una manera de mirar i pensar que està dominat per la concupiscència. Mitjançant la qual l'home tendeix a apoderar-se d'altre ésser humà, que no és seu, sino que pertany a Déu. Alhora que es dirigeix als seus contemporanis, Crist parla als homes de tots els temps i de totes les generacions; en particular, parla a la nostra generació, que viu sota el signe d'una civilització consumista i hedonista.

¿Per què Crist, en el Sermó de la Muntanya, parla de manera tan forta i exigent? La resposta és molt clara: Crist vol garantir la *santedat del matrimoni i de la família*, vol defensar la plena veritat sobre la persona humana i la seva dignitat.

És només a la llum d'aquesta veritat com la família pot arribar a ser veritablement la gran «revelació», el *primer descobriment de l'altre*: el descobriment recíproc dels esposos i, després, de cada fill o filla que neix d'ells. El que els esposos es prometen recíprocament, és a dir, ser «sempre fidels en les alegries i en les penes, i estimar-se i respectar-se tots els dies de la vida», només és possible en la dimensió de l'amor formós. L'home d'avui no pot aprendre això dels continguts de la moderna cultura de masses. L'«amor formós» s'aprèn sobretot resant. En efecte, l'oració

comporta sempre, per usar una expressió de Sant Pau, una mena d'*amagar-se amb Crist en Déu*: «la vostra vida està amagada en Déu juntament amb el Crist» (Col 3,3). Només en aquest amagar-se actua l'Esperit Sant, fons de l'«amor formós». El vessa aquest amor no solament en el cor de Maria i de Josep, sinó també en el cor dels esposos, disposats a escoltar la paraula de Déu i a custodiar-la (cf. Lc 8,15). El futur de cada nucli familiar depèn d'aquest «amor formós»: amor recíproc dels esposos, dels pares i dels fills, amor de totes les generacions. L'amor és la veritable font d'unitat i força de la família.

El naixement i el perill

21. La breu narració de la infància de Jesús ens explica gairebé contemporàniament, de manera manera molt significativa, el *naixement* i el *perill* que va caldre d'afrontar tot seguit. Lluc relata les paraules profètiques pronunciades per l'ancià Simeó quan l'Infant fou presentat al Senyor al Temple, quaranta dies després del seu naixement. Simeó parla de «llum» i de «signe de contradicció»; després prediu a Maria: «A tu mateixa una espasa et traspasarà l'ànima» (cf. Lc 2,32-35). Mateu, però, es refereix als paranyos tramats contra Jesús per Herodes: informat pels Mags, arribats d'Orient per veure el nou rei que hauria de néixer (cf. Mt 2,2), ell se sent amenaçat en el seu poder i, després que ells hagueren marxat, ordena matar tots els infants menors de dos anys, de Betlem i voltants. Jesús escapa de les mans d'Herodes gràcies a una particular intervenció divina i a la sol·licitud paterna de Josep, que el du amb la seva mare a Egipte, on es quedaran fins a la mort d'Herodes. Després tornaran a Natzaret, la ciutat natal, on la Sagrada Família inicia el llarg període d'una existència amagada, que es desenvolupa en el compliment fidel i generós dels deures quotidians (cf. Mt 2,1-23; Lc 2,39-52).

Revesteix una *eloqüència profètica* el fet que Jesús, des del seu naixement, es trobés davant amenaces i perills. Ja des d'infant és «signe de contradicció». Eloquentia profètica presenta, a més, el drama dels infants innocents de Betlem, morts per ordre d'Herodes i, segons l'antiga litúrgia del'Església, «particips del naixement i de la passió redemptora de Crist». ⁵⁰ A través de la seva «passió», ells contemplen «el que manca a les tribulacions de Crist, a favor del seu Cos, que és l'Església» (Col 1,24).

En els Evangelis de la infància,

l'*anunci de la vida* que es fa de manera admirable amb el naixement del Redemptor, es contraposa fortament a l'*amença a la vida*, una vida que comprèn enterament el misteri de l'Encarnació de la realitat divino-humana de Crist. El Verb es féu carn (cf. Jo 1,14), Déu es féu home. A aquest sublim misteri es referien ben sovint els Pares de l'Església: «Déu es feu home, per tal que en Ell i per mitjà d'Ell, arribi a ser Déu». ⁵¹ Aquesta veritat de la fe és també la veritat sobre l'ésser humà. Mostra la gravetat de tot atemptat contra la vida de l'infant en el si de la mare. Aquí, precisament aquí, ens trobem en les *antípodes* de l'«amor formós». Pensant exclusivament en la satisfacció, es pot arribar fins i tot a matar l'amor, matant el seu fruit. Per la cultura de la satisfacció el «beneït és el fruit de les teves entranyes» (Lc 1,42) arriba a ser, en certa manera, un «fruit maleït».

¿Com no recordar, a aquest respecte, les desviacions que l'anomenat *estat de dret* ha sofert en nombrosos països? Unívoca i categòrica és la llei de Déu pel que fa a la vida humana. Déu mana: «No mataràs» (Ex 20,13). Per tant, cap legislador humà pot afirmar: *t'és lícit matar, tens dret a matar, hauries de matar*. Desgraciadament, això ha esdevingut en la història del nostre segle, quan han arribat al poder, de manera fins i tot democràtica, forces polítiques que han emanat lleis contràries al dret de tot home a la vida, en nom de presumptes i aberrants raons eugenèsiques, ètniques o semblants. Un fenomen no menys greu, fins i tot perquè aconsegueix vasta conformitat o consentiment d'opinió pública, és el de les legislacions que no respecten el dret a la vida des de la concepció. ¿Com es podrien acceptar moralment unes lleis que permetin matar l'ésser humà encara no nascut, però que ja viu en el si matern? El dret a la vida es converteix, d'aquesta manera, en decisió exclusiva dels adults, que s'aprofiten dels mateixos parlaments per realitzar els propis projectes i perseguir els propis interessos.

Ens trobem davant una enorme amenaça contra la vida: no solament la de cada individu, sinó també la de tota la civilització. L'afirmació que aquesta civilització s'ha convertit, sota alguns aspectes, en «civilització de la mort» rep una preocupant confirmació. ¿No és potser un *esdeveniment profètic* el fet que el naixement de Crist hagi estat acompanyat del perill per la seva existència? Sí, també la vida d'Aquell que al mateix temps és Fill de l'home i Fill de Déu va estar

amenaçada, va estar en perill des del principi, i només de miracle evità la mort.

Tanmateix, en els darrers decennis es noten alguns símptomes confortadors d'un *despertar de les consciències*, que afecta tant el món del pensament com la mateixa opinió pública. Creix, especialment entre el joves, una nova consciència de respecte a la vida des de la seva concepció; es difonen els *moviments pro-vida*. És un signe d'esperança per al futur de la família i de tota la humanitat.

«...m'heu rebut»

22. Esposos i famílies d'arreu del món: *L'Espòs està amb vosaltres!* El Papa desitja dir-vos això, en primer lloc, en l'any que les Nacions Unides i l'Església dediquen a la família. «Déu estima tant el món, que ha donat el seu Fill únic, perquè no es perdi cap dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna. Déu no ha enviat el seu Fill al món perquè el món fos condemnat, sinó per salvar-lo per mitjà d'ell» (Jo 3,16-17); «De la carn en neix carn, de l'Esperit en neix Esperit... Cal que nasqueu de dalt» (Jo 3,5). Precisament vosaltres, benvolguts pares i mares, sou els *primers testimonis i ministres* d'aquest nou naixement de l'Esperit Sant. Vosaltres, que engendreu els vostres fills per a la pàtria terrena, no oblideu que *al mateix temps els engendreu per a Déu*. Déu desitja el seu naixement de l'Esperit Sant; els vol com a fills adoptius en el Fill unigènit que els ha «concedit de fer-se fills de Déu» (Jo 1,12). L'obra de la salvació perdura en el món i es realitza mitjançant l'Església. Tot això és obra del Fill de Déu, el diví Espòs, que ens ha transmès el Regne del Pare i ens recorda a nosaltres, els seus deixebles: «El Regne de Déu ja està entre vosaltres» (Lc 17,21).

La nostra fe ens ensenya que Jesucrist, el qual «està assegut a la dreta del Pare», vindrà a jutjar vius i morts. D'altra banda, l'evangelista Joan afirma que ell fou enviat al món no «per jutjar el món, sinó perquè el món se salvi per ell» (Jo 3,17). Per tant, ¿en què consisteix el judici? Crist mateix dona la resposta: El judici està en què «la llum vingué al món... però els qui viuen d'acord amb la veritat s'acosten a la llum, perquè es vegin les seves obres, ja que les fan segons Déu» (Jo 3,19.21). Això també ho la recordat recentment l'Encíclica *Veritatis splendor*.⁵² ¿Crist és, per tant, jutge? *Les teves obres et jutjaran a la llum de la veritat que tu coneixes*. El que jutjarà els pares i mares, els fills i filles,

seran les seves obres. Cada un de nosaltres serà jutjat sobre els manaments: també sobre els que hem recordat en aquesta Carta: quart, cinquè, sisè i novè. Cada u, però, serà jutjat en primer lloc *sobre l'amor*, que és el sentit i la síntesi dels manaments. «A la tarda t'examinaran en l'amor», va escriure sant Joan de la Creu.⁵³ Crist, Redemptor i Espòs de la humanitat diu «Jo he nascut i he vingut al món per donar testimoni de la veritat. Tots els qui són de la veritat escolten la meua veu» (cf. Jo 18,37). Ell serà el jutge, però d'aquella manera que Ell mateix ha indicat parlant del judici final (cf. Mt 25,31-46). El seu serà un *judici sobre l'amor*, un judici que confirmarà definitivament la veritat que l'Espòs era amb nosaltres, sense que nosaltres, potser, ho sabéssim.

El jutge és l'Espòs de l'Església i de la humanitat. per això jutja dient: «Veni, beneïts del meu Pare... Perquè tenia fam, i em donàreu beure; era foraster, i em vau acollir; anava despullat, i em vau vestir; (Mt 25,34-36). Naturalment aquesta relació podria allargar-se i hi podrien aparèixer una infinitat de problemes, que afecten també a la vida conjugal i familiar. Podríem trobar-nos també amb expressions com aquestes: «Era un infant encara no nascut i m'acollíreu permetent-me néixer, era un infant abandonat i vau ser una família per a mi; era un infant orfe i em vau adoptar i educar com a fill vostre». I encara: «Vau ajudar les mares que dubtaven o que eren sotmeses a fortes pressions, perquè acceptessin el seu fill no nascut i el fessin néixer; vau ajudar famílies nombroses, famílies en dificultat per mantenir i educar els fills que Déu els havia donat». I podríem continuar amb una relació llarga i diferenciada, que comprèn tot tipus de veritable bé moral i humà, en el qual es manifesta l'amor. Aquestes són *les gran messes* que el Redemptor del món, al qual el Pare ha confiat el judici, vindrà a recollir: són *les messes de gràcies i obres bones*, madurades sota l'alè de l'Espòs en l'Esperit Sant, que mai no cessa d'actuar en el món i en l'Església. Donem gràcies per tot això al Donador de tot bé.

Sabem, però, que en la sentència final, referida per l'evangelista Mateu, hi ha una altra relació, greu i atterradora: «Aparteu-vos de mi... Perquè tenia fam, i no em donàreu menjar; tenia set, i no em donàreu beure; era foraster, i no em vau acollir; anava despullat, i no em vau vestir». (Mt 21,41-43). I en aquesta relació, s'hi pot trobar també uns altres comportaments, en els quals Jesús es presenta encara

com l'*home refusat*. Així Ell s'identifica amb la dona o el marit abandonat, amb el fill concebut i refusat: «No m'heu rebut!». Aquest judici passa també a través de la història de les nostres famílies i de la història de les Nacions i de la humanitat. El «no m'heu rebut» de Crist implica també institucions socials, Govern i Organitzacions internacionals.

Pascal va escriure que «Jesús estarà en agonia fins a la fi del món». ⁵⁴ L'agonia de Getsemani i l'agonia del Gòlgota són el *culmen de la manifestació de l'amor*. En una i altra es manifesta l'Espòs que és amb nosaltres, que estima sempre novament, que «estima fins a la mort» (cf. Jo 13,1). L'amor que hi ha en Ell i que d'Ell va més enllà dels confins de les històries personals o familiars, sobrepassa els confins de la història de la humanitat.

Al final d'aquestes reflexions, benvolguts germans i germanes, pensant en allò que, durant aquest Any de la Família, es proclamarà des de diverses tribunes, voldria renovar amb vosaltres la confessió feta per Pere a Crist: «Tu tens paraules de vida eterna» (Jo 6,68). Diguem junts: Les teves paraules, Senyor, no passaran! (cf. Mc 13,31). ¿Què pot desitjar-vos el Papa al final de aquesta llarga *meditació sobre l'any de la Família*? Desitja que tots us veieu reflectits en aquestes paraules, que «són esperit i són vida» (Jo 6,63).

Enfortits en l'home interior

23. M'agenollo davant del Pare del qual pren nom tota paternitat i maternitat «perquè us concedeixi... que si-gueu enfortits per l'acció de l'Esperit en l'home interior» (Ef 3,16). Recordo amb gust aquestes paraules de l'Apòstol, a les quals m'he referit en la primera part d'aquesta Carta. Són, en certa manera, paraules-clau. *La família, la paternitat i la maternitat caminen juntes, al mateix pas*. Al seu torn, la família és el primer ambient humà en el qual es forma l'«home interior» del qual parla l'Apòstol. La consolidació de la seva força és do del Pare i del Fill en l'Esperit Sant.

L'Any de la Família posa davant nostre i davant l'Església una comesa enorme, no diferent de la que concerneix a la família cada any i cada dia, però que en el context d'aquest Any adquireix particular significat i importància. Hem iniciat l'Any de la Família a Natzaret, en la *solemnitat de la Sagrada Família*; durant aquest any desitgem pelegrinar a aquest lloc de gràcia, que és el *Santuari de la Sagrada Família* en la història de la humani-

tat. Desitgem fer aquest pelegrinatge recuperant la consciència del patrimoni de veritat sobre la família, que des del principi constitueix *un tresor de l'Església*. És el tresor que s'acumula a partir de la tradició de l'Antiga Aliança, es completa en la Nova i troba la seva expressió plena i emblemàtica en el misteri de la Sagrada Família, en la qual l'Espòs diví obra la redempció de totes les famílies. Des d'allí Jesús proclama l'«*evangeli de la família*». A aquest tresor de veritat acudeixen totes les generacions dels deixebles de Crist, començant pels Apòstols, els ensenyaments dels quals hem aprofitat abundantment en aquesta Carta.

En la nostra època aquest tresor és explorat a fons en els documents del Concili Vaticà II;⁵⁵ interessants anàlisis també s'han fet en els nombrosos Discursos que Pius XII dedica als esposos;⁵⁶ a l'Encíclica *Humanae Vitae* de Pau VI; en les intervencions durant el Sínode dels Bisbes dedicat a la família (1980), i en l'Exhortació apostòlica *Familiaris Consortio*. A aquestes intervencions del magisteri m'he referit al principi. Si les esmento ara és per destacar com és d'extens i ric *el tresor de la veritat cristiana sobre la família*. Tanmateix, no n'hi ha prou només amb *els testimonis escrits*. Són molt més importants *els testimonis vius*. Pau VI observava que, «l'home contemporani escolta de més bona gana els testimonis que els mestres, o si escolta els mestres és perquè són testimonis».⁵⁷ És sobretot als testimonis a qui, a l'Església, confia el tresor de la família: als pares i mares, fills i filles, que a través de la família han trobat el camí de la seva vocació humana i cristiana, la dimensió de l'«home interior» (Ef 3,16), de la qual parla l'Apòstol, i així han assolit la santedat. *La Sagrada Família és el començament de moltes altres famílies santes*. El Concili ha recordat que la santedat és la vocació universal dels batejats.⁵⁸ En la nostra època, com temps enrera, no manquen testimonis de l'«evangeli de la família», encara que no siguin coneguts i no hagin estat proclamats sants per

l'Església. L'Any de la Família constitueix l'ocasió oportuna per prendre major consciència de la seva existència i del seu gran nombre.

A través de la família discorre la història de l'home, la història de la salvació de la humanitat. He mirat de mostrar en aquestes pàgines com la família es troba en el centre de la gran lluita entre el bé i el mal, entre l'amor i tot el que s'oposa a l'amor. A la família li és confiada la comesa de lluitar abans que tot per *alliberar les forces del bé*, la font de les quals es troba en Crist Redemptor de l'home. Cal que aquestes forces siguin *preses com a pròpies per cada nucli familiar*, per tal que, com es va dir amb motiu del mil·lenari del cristianisme a Polònia, la família sigui «*forta de Déu*».⁵⁹ Heus ací la raó per la qual aquesta Carta ha volgut inspirar-se en les exhortacions apostòliques que trobem en els escrits de Pau (cf. 1C 7,40; Ef 5,21-6,9; Col 3,25), i en les Cartes de Pere i de Joan (cf. 1Pe 3,1-7; 1Jo 2,12-17). Que en són de semblants, encara que en un context històric i cultural diferent, les situacions dels cristians i de les famílies d'aleshores i d'ara!

La meua és, doncs, *una invitació*: una invitació dirigida especialment a vosaltres, estimats esposos i esposes, pares i mares, fills i filles. És una invitació a totes les Esglésies particulars, per tal que romanguin unides en l'ensenyament de la veritat apostòlica; als Germans en l'episcopat, als preveres, als moviments i associacions de fidels laics; als germans i germanes, als que ens uneix la fe comuna en Jesucrist, malgrat que no visquem encara la plena comunió volguda pel Salvador;⁶⁰ a tots aquells que, participant en la fe d'Abraham, pertanyen com nosaltres a la gran comunitat dels creients en un únic Déu;⁶¹ a aquells que són hereus d'altres tradicions espirituals i religioses; a tots els homes i dones de bona voluntat.

Que Crist, que és el mateix «ahir, avui i sempre» (cf. He 13,8), estigui en nosaltres mentre ens agenollem davant del Pare, de qui prové tota paternitat i maternitat i tota la família humana (cf. Ef 3,14-15) i, amb les mateixes

paraules de l'oració al Pare, que Ell mateix ens ensenyà, ofereixi una vegada més el testimoni de l'amor amb què ens «estimà fins a l'extrem» (Jo 13,1)!

Parlo amb la força de la seva veritat a l'home del nostre temps, per tal que compregui els grans béns que són el matrimoni, la família i la vida; quin gran perill constitueix el no respectar aquestes realitats i una menor consideració dels valors supremes en els quals es fonamenten la família i la dignitat de l'ésser humà.

Que el Senyor Jesús ens recordi aquestes coses *amb la força i la saviesa de la Creu* (cf. 1C 1,17-24), per tal que la humanitat no cedeixi a la temptació del «pare de la mentida» (Jo 8,44), que l'empeny constantment per camins ampis i espaiosos, aparentment fàcils i agradables, però plens realment de sotjaments i perills. Que se'ns concedeixi seguir sempre Aquell que és «el Camí, la Veritat i la Vida» (Jo 14,6).

Que siguin aquests, estimadíssims germans i germanes, el compromís de les famílies cristianes i l'afany missioner de l'Església durant aquest Any, ric de singulars gràcies divines. Que la Sagrada Família, icona i model de tota família humana, ens ajudi a cada u a caminar amb l'esperit de Natzaret; que ajudi a cada nucli familiar a aprofundir la pròpia missió en la societat i en l'Església mitjançant l'escolta de la Paraula de Déu, l'oració i la fraterna comunió de vida. Que Maria, Mare de l'Amor formós, i Josep, Custodi del Redemptor, ens acompanyin a tots amb la seva incessant protecció!

Amb aquests sentiments beneeixo a cada família en el nom de la Santíssima Trinitat: Pare, Fill i Esperit Sant.

Donat a a Sant Pere de Roma, el 2 de febrer, festa de la Presentació del Senyor, de l'any 1994, setzè del meu Pontificat.

Joannes Paulus PP.

NOTES

- ¹ Cf. Cart. enc. *Redemptor hominis* (4 març 1979), 14: AAS 71 (1979), 284-285.
- ² Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Cons. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església al món actual, 1.
- ³ *Ibid.*, 22.
- ⁴ *Ibid.*
- ⁵ *Ibid.*
- ⁶ Cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 11.
- ⁷ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església al món actual, Part II, cap I.
- ⁸ *Rituale Romanum, Ordo celebrandi matrimonium*, n. 74, editio typica altera, 1991, p. 26.
- ⁹ Cf. Exhort. apost. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981), nn. 79-84: AAS 74 (1982), 180-186.
- ¹⁰ Cf. *Rituale Romanum, Ordo celebrandi matrimonium*, n. 74, ed. cit., p. 26.
- ¹¹ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 48.
- ¹² Exhort. apost. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981) 69: AAS 74 (1982), 165.
- ¹³ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 24.
- ¹⁴ *Ritual del matrimoni Escrutini*, n.93 (ed. 1970)
- ¹⁵ Cf. Exhort. apost. *Familiaris consortio* (22 novembre 1981) 28: AAS 74 (1982), 114.
- ¹⁶ Cf. Pius XII, Cart. enc. *Humani generis* (12 agost 1950): AAS 42 (1950), 574.
- ¹⁷ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 24.
- ¹⁸ *Ibid.*
- ¹⁹ *Ibid.*
- ²⁰ *Confessions*, I, 1: CCL, 27, 1.
- ²¹ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 50.
- ²² *Ritual del matrimoni, Consentiment*, n. 94 (ed. 1970)
- ²³ *Ibid.*
- ²⁴ St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, I, q. 5, a. 4, ad 2.
- ²⁵ Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 24.
- ²⁶ Cf. Cart. enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 25: AAS 80 (1988), 543-544.
- ²⁷ Cart. enc. *Redemptor hominis* (4 març 1979), 14: AAS 71 (1979), 884-885; cf. Cart. enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 53: AAS 83 (1991), 859.
- ²⁸ *Adversus Haereses*, IV, 20, 7: PG 7, 1057; Sch 100/2, 648-649.
- ²⁹ Cart. enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 39: AAS 83 (1991), 842.
- ³⁰ Cf. Cart. enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 desembre 1987), 25: AAS 80 (1988), 543-544.
- ³¹ Cf. Pablo VI, Cart. enc. *Humanae Vitae* (25 julio 1968), 12: AAS 60 (1968) 488-489; *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 2366.
- ³² Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 24.
- ³³ Cf. Homília en el ritu de clausura de l'Any Sant (25 de desembre de 1975) AAS 68 (1976), 145.
- ³⁴ Const. past. *Gaudium et spes* sobre l'Església en el món actual, 22.
- ³⁵ Cf. *ibid.*, 47.
- ³⁶ *Summa Theologiae*, I, q. 5, a. 4, ad 2.
- ³⁷ *Ibid.*, I-II, q. 22.
- ³⁸ Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Cons. dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 11, 40, 41.
- ³⁹ *Ritual del Matrimoni, Escrutini*, n.93 (ed. 1970).
- ⁴⁰ *Código de Dret Canònic*, can. 1055, 1; *Catecisme de l'Església Catòlica*, 1601.
- ⁴¹ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 74.
- ⁴² Cf. Cart. enc. *Centesimus annus* (1 maig 1991), 57: AAS 83 (1991), 862-863.
- ⁴³ Cf. Cart. enc. *Laborem exercens* (14 setembre 1981), 19: AAS 73 (1981), 625-629.
- ⁴⁴ Cf. *Adversus Haereses*, III, 10, 2: PG 7, 873; Sch 211, 116-119; St. Atanasi, *De incarnatione Verbi*, 54: PG 25, 191-192; St. Agustí, *Sermo* 185, 3: PL 38, 999; *Sermo* 194, 3, 3: PL 38, 1016.
- ⁴⁵ Cf. Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 24.
- ⁴⁶ «U en cos i ànima» («*Corpore et anima unus*»), com puntualitza amb una felix expressió el Concili: *ibid.*, 14.
- ⁴⁷ Cf. *ibid.*, 22.
- ⁴⁸ Cf. Conc. Ecum. vat. II, Const. dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 56-59.
- ⁴⁹ Cf. Pont. Cons. per a les Comunicacions Socials, Inst. past. *Aetatis novae*, (22 febrer 1992), 7.
- ⁵⁰ En la litúrgia de la festa dels Sants Innocents, que es remunta al segle V, L'Església —amb paraules del poeta Prudenci († 405)— els recorda com «flor dels màrtirs que, en l'alba de la vida, el perseguidor del Crist arrancà, com arrenca la tempesta les roses gairebé florides».
- ⁵¹ St. Atanasi, *de incarnatione Verbi*, 54: PG 25, 191-192.
- ⁵² *Veritatis splendor* (6 agost 1993), 84
- ⁵³ *Dites de llum i amor*, 59.
- ⁵⁴ B. Pascal, *Pensées, Le mystère de Jésus*, 553 (ed. Br.).
- ⁵⁵ Cf., en particular, Const. past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, nn. 47-52.
- ⁵⁶ Especial atenció mereix el Discurs a les participants en el Congrés de la Unió Catòlica de Llevadores (29 octubre 1951), en *Discursos i Radio-missatges*, XIII, 333-353.
- ⁵⁷ Discurs als membres del «Conciliun de Laïcis» (2 octubre 1974); AAS 66 (1974), p. 568.
- ⁵⁸ Cf. Const. dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 40.
- ⁵⁹ Cf. Card. Stefan Wyszyński, *Rodzina Bogiem siłna*, Homília pronunciada a Jasna Góra (26 agost 1961).
- ⁶⁰ Cf. Const. Dogm. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 15.
- ⁶¹ Cf., *ibid.*, 16.